

75 235

OSZK

Mindig lesznek
Cilikék

TUTSEK ANNA

TUTS SEEK A MWA: MINDIG LESZMEK GILLIKEK

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Debrecen 1935. december 3.

Ezzel az utolsó Cilike kopogtat Hozzád
és egyben búcsút is mond és arra kér, hogy gondold rá
vissza mindig azzal a szeretettel mint amilyennel el-
küldte őt

Keresztmami

Országos Széchényi Könyvtár

MINDIG LESZNEK CILIKÉK

IRTA

TUTSEK ANNA

Országos Széchényi Könyvtár

Fejes Gyula rajzaival

SINGER ÉS WOLFNER IRODALMI INTÉZET R. T.
KIADÁSA

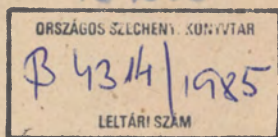
Fenntartunk minden jogot

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

75 235

Pless nyomda

CILIKE MINT NAGYMAMA

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

1881. évi kiadás
1. kötet

1881.

1881. évi kiadás

Mikor is találkoztam utoljára Cilikével? Hadd gondolkozzam kissé... Igen, most már emlékszem. Akkor Cilike fiatal asszony volt.

A Gyöngyharmat-utcában lakott a férjével, Kőváry László mérnök úrral s a három kis gyermekével, Cilikével, Lacival és Vilmával.

Boldog, elégedett, nyugodt családi élet. A sok viszontagság, vidám és tréfás balesetek sora és komoly, igazi megpróbáltatások után, csendes, nyugalmas vizeken evezett most Cilike. A felhők elvonultak, fölötte süttött a nap, szép volt az élet és úgy látszott ezentúl így lesz már mindig.

Utolsó találkozásunk emlékszem úgy történt, hogy kimentem hozzá látogatóba, a Gyöngyharmat-utca 904. szám alatt levő szép kis kertes házba. Már nagyon régen nem hallottam felőle semmit és kíváncsi voltam rá, hogy van, mit csinál?

Hát Cilike éppen az ablaknál ült és varrt. Azaz, hogy foltozott. Nem díszes kézimunkát hímzett, aranyszállal, ezüstfonállal, ezerszínű tarka, színes selyemmel, hanem foltozott — jó erős, vastag, barna patent-harisnyát, pici gyermeklábra valót, de ökölnyi lyukakkal a térdén.

Cilike nagy gyakorlattal és még nagyobb türelemmel szövögette össze a hatalmas szakadásokat s közben vidáman mosolyog a két gyerekre, akik ott játszadoznak előtte a szőnyegen és a harmadikra, aki tömzsi kis öklét szájába dugva, kerek, pufok arcocskáján a jólét és megelégedettség boldog mosolyával szuszog fehér csipkefüggönyös kis kocsiájában.

A legnagyobb, a kis Cilike, már hároméves volt. Piros köntöskében, mint a katicabogárka. A haja ragyogó szőke, fürtös, a szeme aranybarna, az arcocskája üde, rózsás, mint egy nyíló virág... Szinte nevetni lehetett volna rajta, annyira hasonlított Cilikéhez.

A kis Lacika meg szakasztott az édesapja. És éppen olyan komoly, nyugodt, meggondolt természetű is. Még csak kétéves, de már is úgy viselkedik, mintha ő volna a nagyobbik, az okosabbik, akinek vigyázni kell a kis pöttöm Cilikére.

És a harmadik, a pici pólyás Vilmácska, ugyan kihez hasonlít? Cilike szerint egyáltalán senkihez, ez egy egészen külön, önálló egyéniség, aki igen jól fog boldogulni az életben, mert már háromhetes korában is olyan hatalmasan tudott sivalkodni, hogy mindig keresztülvitte, amit akart, minden tekintet nélkül a környezetére...

Igazán öröömöm telt Cilikében, mikor így láttam őt, gyermekei körében, boldogan, elégedetten.

— Ime, ez hát az élet teljessége, — gondoltam magamban, megnyugodva. — És mondd csak, Cilikém, nem történik most már veled semmi baleset, mint hajdan, kislány korodban?

Cilike tiltakozva néz reám. Hogyan is képzelem azt? Nem, most már nem történik vele többé semmi baleset s ha néha eszébe jut hajdani viszonagságainak sorozata, hát jót nevet rajta.

Azaz hogy... őszintén megvallva... mi tagadás, egészen fiatal aszszony korában még történt vele egy és más baleset... Némelyik ki is derült, mint például a kelkáposzta-eset, meg a gipszszobor, de a legtöbbet még ma is jótékony homály fűdi... Ő maga sem igen emlékszik már semmire...

Azaz hogy... valami mégis eszébe jut, a bableves-história és ha éppen akarom, hát azt elmeséli. Akkoriban mélységesen hallgatott róla, mert szörnyen restellte a dolgot és Laci is becsületszavát adta, hogy nem mondja el senkinek, de ma már csak nevet rajta és szívesen elmondja.

Ime tehát a bableves-história.

*

Mikor eltelték a Cilike inasévei s a várakozás hosszú ideje után apa, anya és Teréz néni végre elismerték, hogy Cilike most már csakugyan nagylány — végre megvolt az esküvő.

Esküvő után persze utazni mentek — akkoriban még úgy volt divat — és Cilike ezt el nem engedte volna a világért sem.

Mikor hazajöttek, Cilikének rengeteg sok dolga volt a berendezkedéssel. Neki nemcsak „saját ura” volt, hanem „saját háza” is. Szörnyen büszke is volt mind a kettőre és igen önérzetesen hangoztatta mindegyre: az uram. Akárkivel beszélt, minden második szava az volt, hogy: az uram így, az uram úgy és szerfölött kicsinylőleg gondolt összes barátnőire és iskolatársaira, akik még nem mentek férjhez.

A „saját háza”, az a háromszobás, kertes villa meg éppen annyi gondot és dolgot okozott Cilikének, mintha egy négyemeletes bérpalota lett volna.

Hangoztatta is mindegyre, hogy azt se tudja, hol áll a feje a sok dologtól és talán nem is fog rendbe jönni mindennel, a világ végéig sem.

Nem is ért rá otthon főzni, hanem vendéglőbe jártak ebédelni, vacsorázni, úgy, mint a nászutazás alatt, ami Cilikének szerfölött tetszett.

Igaz, hogy nem is volt jó szakácsnője, hanem csak egy kis tudatlan székely cselédje, de az legalább értett a kerti munkához s azt alaposan el is végezte; Cilike meg ezalatt a ruháit, fehérneműit rendezgette a szekrényekben, azután a sok porcellánedényt, poharakat, a sokféle nippet, leánykori emlékeket, apróságokat, csecsebecsét — bizony nagy gondot okozott mindez, hogy hova helyezze el?

Háromszor-négyszer is újra rendezett és rakosgatott mindent s boldog volt, mikor Laci hazajövéen, mindig megdicsérte, hogy milyen rendes, szorgalmas kis háziasszony.

Akkor aztán felöltözködött gyorsan és elmentek ebédelni, este meg vacsorázni. Így nagyon kellemes, gondtalan volt az élet.

Egy napon azonban azt kérdezte Laci:

— Édes fiacskám, nem ebédelhetnénk-e ma itthon? Egyrészt sokba is kerül mindennap vendéglőbe járni, meg aztán sokkal kellemesebb és kényelmesebb, ha itthon étkezünk.

Cilikének egy kicsit megnyúlt az arca.

Sejtette ő, hogy ez be fog következni, hogy férje egy napon előáll ezzel a kívánsággal, de szerette volna minél tovább elodáztatni ezt a napot.

Azonban nem akart ellenkezni Lacival s szende mosollyal felelt:

— Jól van édes uram, ebédeljünk ma itthon.

Laci vígan távozott, Cilike meg bús előérzettel ment ki a konyhába.

— Julis, — kérdezte a kis székely szolgálót. — Tud maga főzni?

— Én instálom? — riadt fel a kis szolgáló, — hát puliszkát tudok főzni instálom, meg pityóka-levest.

— Jaj, — ijedezett Cilike, — azt nem hiszem, hogy megenné az uram. Nem is tudom miféle ételek azok. Csokoládé-tortát nem tud csinálni? Vagy vaniliakrémet?

— Nem én, instálom. Azt sem tudom, mi fán terem.

— Pedig én azt szeretem legjobban. Jaj Istenem, hát mit főzzünk, Julis!

— Tessék fuszulyka-levest csinálni, az nagyon jó.

— Julis, maga borzasztókat beszél! Mi az a fuszulyka-leves?

— Errefelé bablevesnek hívják, instálom, vagy mi a csodának!

— Bableves? Pompás! — örvendezett Cilike, — az uram azt nagyon szereti! És azt ugyan nem nehéz elkészíteni. Az ember odateszi a babot a tűzre és az megfő magától. Julis, maga egy angyal! Gyorsan, szaladjon el a piacra és hozzon babot. És tudja mit? Hozzon mindjárt két kiló húst is, azt hiszem annyi elég lesz hármunknak ebédre. Hogy milyen húst hozzon? Hát... hát... olyant... tudja?... Olyan borjúhúst. És krumplit is hozzon persze, garnírungnak. Na hát, olyan pompás ebédet fogunk penderíteni, hogy az uram el lesz ragadtatva.

Egészen tűzbe jött Cilike, sürgött-forgott, előszedte az összes lábasokat, fazekakat, tepsiket, megnézte mi van a kamrában. Julis pedig gyorsan elszaladt, vásárolt egy kiló babot, két kiló borjúhúst, hozott zsírt, lisztet, tojást, kenyeret, ecetet, paprikát, borsot, mindent, ami csak eszébe jutott s aztán Cilike buzgón nekilátott a főzésnek.

Legelőször is föltette a kis csipkés, kékszalagos, díszes fejkötőcskét a fejére. Akkoriban még az volt a divat, hogy a fiatal asszonyok otthon csipkés, rózsás, szalagos, díszes kis fejkötőt viseltek — amelyet a lányok ugyan-csak irigyeltek tőlük.

Aztán egy nagy fehér konyhakötényt kötött maga elé, könyökig fel-túrta a ruháját s aztán — megnézte magát a tükörben.

Nagyon csinos volt, annyi bizonyos. A kis csipkés fejkötő kacéran bó-lintott a tükör felé.

Cilike elégedetten mosolygott, aztán gyorsan kisietett a konyhába. Szerencsére Julis ezalatt már tüzet rakott.

Cilike legelőször is a babot töltötte bele egy jó nagy fazékba, teleön-tötte vízzel s odatette a tűzhelyre. Egy jó marék sót is tett bele. Hirtelen eszébe jutott, hogy a bablevesnek kellemes, savanykás íze van. Hamar egy jó nagy pohár ecetet töltött még hozzá s miután közben elfelejtette, hogy már megsózta, hát még egy marék sót tett bele. Azután a húst vette elő, mű-értőleg megnézegette, bár sejtelve sem volt róla, hogy melyik része lehet, megmosta, egy kissé ugyan nagy darabnak találta, de hamar megnyugtatta magát, hogy valószínűleg összemegy majd sülés közben, meg aztán ami ma-rad, azt elteszik vacsorára.

Oh, ő, Cilike, nagyon gondos és takarékos háziasszony, nála semmi sem pocsékolódik el!

A húst betette a tepsibe, azt egészen biztosan tudta, hogy zsír is kell hozzá, tett is rá jó bőven — fele is elég lett volna — s a tepsit aztán betette a sütőbe.

No lám, nem is olyan nehéz dolog a főzés! Igazán nem érti Cilike, mi-ért is vannak ezzel olyan nagyra az asszonyok! Hiszen egész egyszerű és könnyű mesterség az egész.

A leves és hús tehát már megvolna. Julis közben krumplit hámozott — pityókát — azt vállalta, hogy ő majd elkészíti; most már csak valami tészta kellene. De miféle tészta legyen? Cilikének nem jutott eszébe hirte-len semmi.

Legjobb lenne talán gyümölcsös rizst készíteni. Az igazán szinte ma-gától elkészül. Csak meg kell főzni a rizst tejbe, aztán kihűteni és tejszín-habot keverni közéje. Cukros gyümölcs van a kamrában jó néhány üveg-gel. Pompás eszme!

Hamar odakerült tehát a rizs is a tejeslábosban a tűzhelyre. Cilike

elégedetten, vígan dörzsölgette a kezét. Milyen jól megy minden! Most már akár nemsokára jöhet is haza Laci.

Egyszerre azonban valami különös illat ütötte meg az orrát. Mintha valami égett volna. Gyanakodva nézett körül. Úgy látta, hogy a sütő ajtajából egy kis füst tódul ki. Gyorsan kirántotta az ajtót. Szent Isten! A két kiló hús feketére égve füstölgött benne!

Julis hamar kihúzta a tepsit. Vakarták azt a szegény húst késsel, mosogatták vízzel, — nem használt már annak semmi!

Csak azon csodálkozott Cilike, hogy ámbár úgy megsült, hogy egészen fekete lett, mégis olyan kemény maradt, hogy vágni alig lehetett.

Mialatt Julissal együtt így búslakodtak a hús fölött, egyszerre valami gyanús sisterség hallatszott a tűzhely felől. Kifutott a tej. No, annak volt aztán még csak igazán jó illata!

— Azt hiszem, meg is főtt már az a rizs, — tündökött magában Cilike, — ki lehet már borítani s ha kihült, földiszítem cukros gyümölccsel. Tej-színhab nincs itthon, de anélkül is bizonyára nagyon jó lesz.

Finom, metszett üvegtálat vett elő s a lábashól ki akarta borítani a rizst. De bizony annak csak felerésze borult ki, a másik felerésze odasült a lábashoz. Cilike gyanakodva kóstolta meg. Olyan kozmás volt, hogy még keserű is volt belé.

Csüggedten nézett maga elé Cilike. Most már csak a bablevesben volt minden bizodalma. Buzgón kevergette-kavargatta; csak azt találta nagyon különösnek, hogy bár már több mint két órája fő, a babszemek még mindig nem akartak megpuhulni. Persze, hogy nem puhultak meg, hiszen ecetes vízben főzte! De Cilikének arról sejtelve sem volt s azzal vigasztalta magát, hogy a babnak valószínűleg az a tulajdonsága, hogy csak akkor puhul meg, mikor már a rántást beleteszik.

De a rántás elkészítését már Julisra bízta, mert közben hazajött Laci és Cilike futott elejébe.

Laci nem győzött gyönyörködni a felesége kipirult arcában s vígan jelentette ki, hogy olyan éhes, mint egy farkas és alig várja már, hogy asztalhoz üljenek, az első itthon készült ebédhez, amelyet az ő édes kis felesége főzött.

Az édes kis feleség azonban kevésbé várta azt a pillanatot. Ámbár egész biztosra vette, hogy a bab azóta megpuhult már a rántásban, mégis egy kissé kényelmetlenül érezte magát, ha a húsról és a gyümölcsös rizsre gondolt.

Végre leültek az asztalhoz. Julis ünnepélyes arccal hozta be a levest, Cilike szende mosollyal tálalta ki s Laci elégedetten kezdte kanalazni. De egyszerre letette a kanalat és Cilikére nézett.

— Fiacskám, ez a bab mintha egy kissé kemény volna, — szólt csodálkozva.

— Csakugyan... mintha egy kissé kemény volna... rebegette Cilike.

— Nem is lehet megrágni!

— Csakugyan... nem is lehet megrágni...

— De vajjon miért?

— Én... én... én... igazán nem tudom... Pedig több mint két óráig főtt... és... és... én igazán nem tehetek róla...

— No, nem baj, nem baj! — vigasztalta Laci Cilikét, látva, hogy már-már sírásra áll a szája. — A leves nem is olyan fontos. Majd eszünk a többiből, ami következik.

Hát csak ez kellett Cilikének. Ő tudta, hogy mi következik. Egyszerre eltörött a mécses. Megeredt a könnyek árja. Zokogva hajtotta le fejét a tányérja fölé. És amint keservesen szipogva hajolt mind mélyebbre és mélyebbre, a csipkés, kékszalagos kis fejkötő meglazult a hajfürtjein s egy kis lendüléssel — egyszerre csak belepottyant tányérjába, a bablevesbe...

— — — Évek multak el azóta. Cilike természetesen megtanult főzni, most már kitűnő gazdasszony, de a bablevest még most sem szívleli.

Mindig eszébe jut olyankor az ő első ebédfőzése és látja úszni a bablevesben a csipkés, kékszalagos, bús kis fejkötőt...

*

Nemsokára azután, hogy ezt az esetet elbeszélte, a következő levelet írta — nem nekem, hanem egyenesen az ő kis barátnőinek:

— „Kedves kis bajtársaim! Én csak nem tudok elválni tőletek. Valahányszor elhatároztam, hogy többet nem foglalkozom veletek, egyszerre eléembe állt az a sok-sok kedves, vidám, rózsás arcocska, körülfogtak a puha ölelő karok és felhangzott kórusban, ellenállhatatlan, kérő hangon: — Mesélj még, Cilike!

És én meséltem tovább, örömmel és szívesen, a serdülő lányok aprócseprő viszontagságairól, vidám élményeiről, amelyben mindnyájan felismertetek nemcsak engem, hanem magatokat és barátnőiteket is, a fejlődő leánylélek minden bűját-baját, örömét és bánatát.

De lássátok, én most már öreg asszony vagyok! Furcsa, ugyebár? Cilike öreg asszony! Bizony, kis barátnőim, hiszen már öt éve vagyok férjnél, van egy négyéves kislányom, egy hároméves kisfiam és egy hathónapos kislányom! Hát nem vagyok már csakugyan öregasszony?

Egy öregasszonyhoz pedig mégsem illik már, hogy mindig bohókás, tréfás, mulatságos eseteket meséljen el, akkor is, mikor talán igazán komoly gondokkal küzd. Mikor már az úton, amelyen elindult, nemcsak nap-sugár éri és virág mosolyog felé, hanem sötét, komoly árnyék is borul föléje és mikor meg kell tanulnia, hogy az élet iskolájában a boldogságot, amelyért mindnyájan küzdünk, nem adják ingyen, hogy azért meg kell fizetni és aki nem gyűjti össze idejekorán a tőkét, amelyből majd fizethet,

azt kegyetlenül, könyörtelenül kidobja az Élet az országútra, ahol aztán egyedül vánszoroghat tova...

Kis barátnőim, ne féljete, én nem foglak most titeket komoly, bölcs arccal oktatni és prédikálni nektek, hogy mit és hogyan tegyete, vagy ne tegyete!

Isten mentsen! Sem a bölcselkedés, sem az oktatás nem illik hozzám, Cilikéhez, a ti régi, hűséges pajtásotokhoz.

Én csak mesélni fogok ezután is nektek az én tapasztalataimról, a házaseletemről, az édes jó uramról, a háztartásomról, a cselédeimről — igen, a cselédeimről — még a mosónémről is és a kis kertemről, meg az olvasmányaimról és az egész életemről, amilyenre vált és amilyen lesz talán a tiete is.

Mert nem olyan egyszerű ám minden, mint ahogy képzete.

A mesék és a regények úgy végződnek: — — és azután összeházasodtak, nagy lagzit csaptak és boldogan éltek, amíg meg nem haltak!...

Igen ám, de hát hogyan lehet boldogan élni a házasságban?

Bizony erre a nagy tudományra nem tanítják meg a lányokat. A menyasszonyi fátyol, mint egy sűrű felhő borul a szemükre és mindegyik azt hiszi, öntudatlanul is úgy képzeli, hogy a maga önző, követelődző, elkényeztetett kis lényét magával viheti oda, a fátyol mögött következő életbe is. És sejtelve sincs róla, hogy odaát a Lemondás, a Türelem, az Önfeláldozás, a Jóság és Okosság várakoznak reá, mint utitársak. És ha visszautasítja őket, keserves csalódással fogja megsiratni életének nagy tévedését...

Miért kell mindenre magunktól rájönni?

Nem volna-e jobb, helyesebb, ha teljes fegyverzettel indulnánk neki a nagy útnak? Mennyi könnytől, mennyi bánattól, mennyi csalódástól és mennyi áldatlan viszálykodástól lennének megkímélve...

Lányok, kedves kis barátnőim, én megpróbálom majd veletek ezekről a kérdésekről elbeszélgetni. Ki, ha valamit kérdezni akar, forduljon bizalommal hozzám, tárja fel a szívét, lelkét őszintén. Én Cilike, a ti hűséges, régi bajtársatok meg foglak benneteket érteni és ha tudunk vidáman együtt nevetni, mulatni, bizonyára tudunk komolyan is beszélgetni egymással.

De ez korántsem zárja ki azért, hogy ne ne vessünk szívből, jókedvűen akkor, amikor valami mulatságos eset adja elő magát. Azt is megírhatjátok nekem — és én is el fogok mesélni mindent, a régi őszinteséggel.

Mert tudjátok meg, hogy...

Bumm!!...

Itt hirtelen be kellett fejeznem leveletem, mert a kis Cilike és Lacika, akik eddig békésen játszadoztak a sarokban, odasettenkedtek a pohárszékhez és lehúzták onnan a nagy nikkeltálcát. Az csattant olyan nagyot, hogy hirtelenében azt hittem, ágyút sütöttek el.

Mind a két gyerek úgy megijedt, hogy bömbölni kezdtek, Vilmácska is felébredt s túlszívja mind a kettőt, most el kell hallgattatnom és megnyugtatnom őket.

Tehát Isten veletek, lányok!

Legközelebb majd ismét írok nektek.”

*

Ez a „legközelebb” azonban nem következett be soha.

Sokáig, sokáig vártam, hogy Cilike, aki ebben a levelében egészen új oldalról mutatta be magát, tovább folytassa komoly beszélgetéseit s aki annyi szeretettel készült vezetni az ő kis barátnőit — újra megszólaljon.

De hiába vártam.

És aztán megtudtam, hogy miért hallgatott el.

Az élet a legnagyobb megpróbáltatást, a legnagyobb fájdalmat mérte reá, amely az anya szívét érheti. A sors kifürkészhetetlen végzése folytán el kellett veszítenie első gyermekét, szívének drága kis leányát, a kicsi Cilikét.

Ez a fájdalom annyira megtörte őt, hogy sokáig, sokáig azt hitte mindenki: Cilike nem is fog tudni mosolyogni soha...

De aztán teltek, teltek az évek... A fájdalom lassan megenyhült, az élő gyermek gondja elfoglalta a halott gyermek helyét, s csak a soha el nem muló emléke élt örökké az anya szívében.

De a bohókás, vidám kis bajtársakhoz visszatérni nem tudott többet Cilike s ezért nem írt nekik többet...

*

Hány év telt el azóta, nem tudom.

Az igazat megvallva, közben egy küssé meg is felejtkeztem Cilikéről. Tudjátok, ez olyan különös, ezt nem lehet megmagyarázni, az ember néha a legjobb barátjára, a legkedvesebb ismerősére nem gondol hónapokig, aztán egyszerre csak, minden különösebb ok nélkül eszébe jut, talán álmodott róla, csak reggelre elfelejtette, de azért a tudat alatt ismét bekapcsolódik az életébe. És ha lehet, ilyenkor az ember fölkeresi azt a kedves barátját, vagy véletlenül találkozik vele az utcán...

Igy találkoztam én is megint Cilikével sok-sok év múlva...

Egyszerre csak hallottam a hangját, a régi vidám, kedves nevetését s hamar körülnéztem, kerestem a fiatal, szeleburdi, ugrifüles kislányt, aki Cilike volt...

De aztán hirtelen lehunytam a szemem. Nem akartam látni. Eszembe jutott, hogy hiszen azóta nagyon, nagyon sok év telt el, a világ teljesen megváltozott, az akkori idők fiatal leánytipusa, a kedves kis Cilike eltűnt végképpen, egészen más alak foglalta el a helyét s Cilike öreg, fáradtan,

szomorúan, mindenkitől elfeledve, elhagyatva éli bús, magányos öregsége napjait.

De a vídám, csengő, fiatalos nevetés megint fölhangzott.

— Ne félj tőlem, — hallottam a kedves, friss hangját. — Az én lelkem fiatal maradt. Aki szeret és akit szeretnek, az nem öregszik meg soha. És ha más is ma az életforma, a fiatal lányok azért mégis ugyanazok. Én már nagymama vagyok, igaz, de Cilikék ma is vannak, éppen úgy, mint akkor voltak... Ne félj tőlem. Nézz bátran szembe vélem, mint ahogy én szembenéztem a múlt idővel.

Lassan, óvatosan kinyitottam a szememet.

— Most jön a levendulaillatú, almaszagú, rokokó bútorok között a csipke-főkötős, ezüsthajú, ráncosarcú öreg nagymama: botra támaszkodva tipeg végig a szobán, s fogatlan szájával nyájasan fog mosolyogni, — gondoltam magamban egy kis keserűséggel.

Néztem, néztem, de mindebből nem látta semmit. Sem csipkefőkötőt, sem ezüst haját, sem ráncos arcot.

Cilike, a régi Cilike ült az ablak mellett, mindössze valamivel erősebb, teltebb, — úgy is mondhatjuk, hogy kövérebb, mint leánykorában, fiatal-asszony korában volt. Az arcán is látszanak az évek, persze, hogy látszanak, de ezer ráncnak nyoma sincs, üde és friss még most is — és a szeme olyan szép fényes, ragyogó, mint csak azoké az embereké szokott lenni, akiknek gazdag a lelki élete s akik teljes harmoniában élnek önmagukkal.

És a haja! A barna hajában bizony sok ősz hajszál vegyült, de nem volt fehér — és befestve sem volt, mint ahogy szokták ma az öregedő asszonyok, akik így szeretnék eltagadni éveik számát. Csipkefejkötő sem volt rajta, ellenben elárulok valamit, gyerekek, igen — Cilikének rövidre volt vágva a haja! Már régen így viselte, nem a divat kedvéért, hanem mert ez olyan kényelmes volt, olyan könnyen, gyorsan lehetett fésűlködni és fejet mosni és olyan jó, könnyű, egészséges viselet volt ez. Látta Cilike, amikor külföldön járt az urával, hogy ott még hófehérhajú, hetvenesztendős öreg asszonyok is rövid haját viselnek, mert ez így egészséges. És Laci is — azaz, hogy most már László nagyapa is így szerette.

Ez volt hát Cilike, mint nagymama.

Ott ült az ablak mellett, a szemén aranykeretes szemüveg, — ezt bizony nem nélkülözhetette, de azért az is olyan jól illett neki, mintha csak azért viselte volna, mert úgy érdekesebb — és buzgón, elmerülve olvasgatott valamit. Közben többször is hangosan elnevette magát, vídám, friss, fiatalos nevetéssel.

— Mit nevetsz, Cilike nagymama?

— Ma nagytakarítást rendeztem a fiókomban és rábukkantam egy egész csomó levélre, amelyeket hajdanában réges-régen az én kis barát-

nőim írtak nekem, akik elmesélték, hogy őket is mennyi mindenféle baleset és viszontagság érte. Igazán mulatságos dolgok estek meg velök! Felolvasok neked néhányat. Nem is hiszem, hogy a mai lányokkal ilyesmi megtörténjék!

Cilike kiteregette a leveleket és olvasott a kissé fakult, elsárgult írásköböl.

ELSŐ LEVÉL.

Kedves Cilikém! Nem ismerlek személyesen, de azért úgy szeretlek, mintha a legjobb barátnőm volnál. Az is vagy bizony, és éppen azért elmondom neked, hogy nemcsak téged ér olyan sok baleset, hanem engem is! Még pedig nem is egy egyszerre, hanem halmozva! Jaj, el kell ezt mondanom neked!

De tudod, én azt hiszem, hogy mindennek csak az az oka, hogy én a zöldborsó-főzeléket nem szeretem édesen. Nem bírom lenyelni, ha meg van cukrozva. És a többiek mind édesen szeretik. Tehát úgy történt a dolog, hogy a multkor édesanyám éppen zöldborsót főzött ebédre, éppen mikor vendégeink is voltak, a jegyző úr és a fia, aki már harmadéves joghallgató Budapesten és most a vakációban itthon van. Hát én kértem anyukát, hogy tegyen nekem külön egy kisebb tálra borsót, mielőtt megcukrozza. Anyukám kérésemre ki is tette s én vittem be magamnak az ebédlőbe. Természetesen már mind az asztalnál ültek, mert a levest már meg is ettük. Hát ahogy be akarom csukni az ajtót mögöttem, — puff — a tál kiesik a kezemből! És még ha fölborult volna! De nem. Szépen a talpára esett, a borsó azonban óriási pukkanással százfelé lövelt belőle. Egy percig dermedve álltam ott s ebből a dermedtségemből apukám s a jegyző úr és fia hangos kacagása riasztott föl. Rohantam ki, azaz csak akartam. De Istenem! Hát hisz' én távolabb hittem az ajtót s teljes erőmmel nekirohantam. S mivel a mi ajtónk a „Szézárné tárulj” varázsigére nem reagál, mit tehettem egyebet, hevesen fölrántottam, rohantam ki s óh rémület, a hatalmas családi lavórnak épp a földön kellett lennie tele vízzel, hogy én fejjel belebukjak. Úgy, hogy dagadt orral, homlokkal, nedves hajjal kerültem ki a lavórból! Asztalhoz természetesen ilyen állapotban nem ülhettem, rohantam át a hálóba s borzasztó... de egészen bizonyos, hogy egy titkos kéz működött közre, mert a kottatartónak is elém kellett állnia, hogy felborítsam. Zokogva dobtam le magam a díványra. Azaz dehogy! A földre estem! Pedig előre elgondoltam, hogy mily megható, drámai pillanat lesz, ha én itt mint egy vérzőszívű hösnő, zokogva borulok le a díványra s majd jönnek a vigasztalásomra. Képzelfető, hogy milyen hatással volt reám ez az eset!

Főleg az bántott engem, hogy az a fiatalember is tanúja volt balesetemnek. Szerencse még, hogy a lavórban nem látott evickélni, sem azt nem

látta, hogy a kottatartó nekem jött és hogy a dívány helyett a földre borultam! De éppen elég volt, hogy látta a zöldborsó főzeléket táncot járni körülöttem! Oh, Cilikém, én olyan szerencsétlen voltam, hogy csak a Katóka receptje szerint készült krémmel töltött csokoládélepeny tudott némileg megvigasztalni, meg az a tudat, hogy veled is történtek hasonló balesetek!

Bajtársi szeretettel ölel, csókol sokszor

Margitka.

MÁSODIK LEVÉL.

Kedves Cilikém! Bocsáss meg ezért a bizalmas megszólításért, de mi már úgylis régi jó barátnők vagyunk. Olvastam s átéltem veled összes viszontagságaidat s nemegyben a saját balesetemre ismertem. Most elmesélek neked is egyet azok közül a tragikus históriák közül, amelyek velem történtek.

Akkor még IV-ikes gimnazista voltam. Még egy I. oszt.-os növendék volt az én falumból, a kis Hoicsy Sári. Mindketten bentlakó növendékek voltunk az intézetben. Egy délután postaosztás után lelkendezve szalad felém Sárika, a kezében egy levelet lobogtatva s már messziről kiáltotta:

— Képzeld, anyuka azt írta, hogy holnap délelőtt tíz órakor keresztülutazik s ha az igazgatónéni megengedi, menjek ki az állomásra. Bizonyára csomagot is hoz. Megyek az igazgatónénihez elkéredzkedni!

Azzal, mint a szélvész, továbbrobogott a folyosón. Én bementem a tanulószobába s nagy búsan hozzáfogtam egy nehéz számtanfeladat megoldásához. Öt perc múlva megint ott termett Sárika a jó hírrel. Örömtől kipirult arccal mondta:

— Az az aranyos igazgatónéni elengedett, de azt mondta, hogy kérjelek meg tégedet, mert nem szereti, ha egyedül járunk a városban. Ugy-e eljössz? Anyuka biztosan csomagot is hoz.

— Persze, hogy elmegyek, kicsikém, de most hagyj magamra, mert úgysem boldogulok ezzel a rettenetes példával.

— Hát minek töröd rajt' a fejedet, hiszen holnap úgysem kell órára menned, ha kijössz velem az állomásra!

— Igaz, igaz, óh de nagyszerű, — ujjongtam örömömben — ez nem is jutott eszembe.

Azzal becsaptam a füzetet s örömömben körültáncoltam Sárikával a szobát, a többi lányok nem kis bosszúságára.

Másnap reggel már nyolc órakor elindultunk az állomásra. Egész úton tervezgettünk és találgattuk, mit hoz majd Sárika anyukája. Bizonyára lesz a csomagban sütemény, torta is talán.

— Krémes egész biztos lesz benne — erősítette Sárika, — mert anyuka tudja, hogy azt legjobban szeretem!

Boldogan értünk így ki az állomásra egy órával a vonat érkezése előtt. Türelmetlenül vártuk a vonatot, de különösen Sárika már majd kibújt a bőréből. Nagysokára berobogott a vonat. Megálltunk a kijáratnál és vártunk. Sokan jöttek-mentek, de bizony akit annyira vártunk, nem jött. Mikor már az utolsó utas is elment, Sárika lebiggyesztette kicsi száját s elkezdett keservesen sírni. „Nem jött meg anyuka.” Próbáltam vigasztalni, de eredménytelenül, nagyon el volt keseredve. Szomorú szívvel indultunk visszafelé. Az én kis védencem még az utcán is hüppögött s akármit mondtam neki, vigasztalhatatlan maradt. Közben egy cukrászda elé értünk, ahol megálltunk egy kicsit. A kirakat tele volt jobbnál-jobb édességekkel s egy nagy üvegtálcáról még krémes is mosolygott felénk. Sárika is nézte s megint elgömbült a szája.

— Ha most megjött volna anyuska, ehetnék krémost is! — mondta félig pityeregve.

Gondoltam egyet: be kellene menni a cukrászdába. Az a kis negyedóra már úgysem számít s a kicsike is mindjárt megvigasztalódna. Nem fogja azt megtudni senki sem. Nem sokat gondolkodtam, hanem karonfogtam Sárikát, aki nem ellenkezett s benyitottunk a cukrászdába. Elhelyezkedtünk az egyik asztalnál, közvetlenül az ablak mellett s csakhamar vígan fogyasztottuk a krémes- és dobostorta-szeleteket. Öröm volt nézni, hogyan tüntette el kis védencem egyik szeletet a másik után. Közben elfelejtette nagy szomorúságát is. A szomszéd asztalnál katonatisztek ültek és mosolyogva nézték a mi diákos étvágyunkat. Én lehetőleg igyekeztem előkelően enni, hogy imponáljak nekik, amit sikerült is elérnem, mert azután már nem mosolyogtak. Éppen legjavában falatozunk, amikor mint a villám, — a kirakat előtt megjelent a szigorú számtan-tanárnő, Irén néni. Megállt s szemügyre vett egy tortát. Nekem még a falat is a torkomon akadt, mert ha észrevesz, — óh, jaj, akkor végünk van. De úgy látszott, nem vett észre bennünket s tovább ment. Megkönnyebülve sóhajtottunk fel. Titokban pedig odapillantottam a szomszéd asztalhoz, hogy nem vettek-e észre valamit, de azok mélyen elmerültek az újságolvasásban. Már éppen a dobostorta-szeletet akartam felválni s nagy élvezettel elfogyasztani, amikor kinyílt az ajtó s belép — Irén néni!

Cilikém, csak egyedül te tudod elképzelni azt a rémületet, ami engem elfogott. Úgy éreztem, hogy forog körülöttem a világ. Ami ekkor történt, azt nem tudnám leírni, de mikor az ajtón kívül voltam, azt kívántam, — amit te is szoktál hasonló helyzetben, — hogy bár megnyílna a föld alattam! Szinte hallottam a tisztek harsány kacagását s láttam a vöröshajú kiszolgálóleány gúnyos mosolyát s a tekintélyemnek is vége Sárika előtt örökre. Úgy mentünk végig az utcán, mint a halálra ítélt bűnösök, mögöttünk a pandúrral: Irén nénivel. Ha láttad volna, micsoda villámokat szórt a két szeme, amikor mondta:

— Maguk tanítási idő alatt itt csavarognak?

Ezt meghallották a szomszéd asztalnál is. Rettenetes visszagondolni rá.

Az intézetben a lányok már várták, de amikor megláttak bennünket, rosszat sejtettek. Valósággal megostromoltak kérdéseikkel. Felelni azonban már alig volt időm, mert máris hívtak az igazgatónénihez. Szótlanul, dobogó szívvel léptem át a küszöböt, elkészülve a legrosszabbra. Az a jóságos arc azonban megnyugtatót s töredelmesen bevallottam mindent. Sírva, — a megkönnyebbülés örömkönnyei között vettem tudomásul a bocsánatot s ígértem, hogy soha többé nem fog megtörténni. A haragos Irén néni is kiengesztelődött, mert másnap jól feleltem számtanból. Néhány nappal később pedig beállított Sárika mamája egy óriási csomaggal, amely még a mi várakozásunkat is felülmulata. Neki azonban csak az idén vakációban meséltük el a mi szomorú históriánkat, amikor már mi is szívből kacagtunk rajta.

Ugy-e, Cilikém, te nem lettél volna oly szigorú bíránk, mint Irén néni?

Ölel szerető barátnőd:

Irma.

HARMADIK LEVÉL.

Drága Cilikém, kedves bajtársam! Igen, bajtársam vagy, soha nem éreztem ezt annyira, mint most, amikor engem is pont olyan baleset ért, mint téged szokott. El kell ezt mondanom neked; érzem, akkor megkönnyebbül a szívem... Tehát hallgasd csak meg az én esetemet.

Az idei nyarat Béla bácsiéknál töltöttük, az ő birtokukon.

Béla bácsi, édesapám bátyja, már ötven felé jár. Végtelenül szeretjük, mert képes saját nyugalma is föláldozni, hogy nekünk valamilyen örömet szerezzen. Felesége, Márta néni, valósággal a jóság és szeretet megtestesülése. Ha észreveszi, hogy az ebédlőszekrényben levő süteményestál tartalma megcsappant, nem szól egy árva szót sem, inkább újból megtölti finomabbnál finomabb habcsókokkal, tortaszeletekkel. Három gyermekük van. Két leány és egy fiú. Lili a legfiatalabb, tizennégyéves szőke kislány. Ott időzésünk alatt pártfogó szárnyaim alá fogtam és ő valóságos rabszolgaként követett mindenhova. Előtte korban Márta jön, aki tizenhatéves, komoly, kedves lány. Laci egy esztendővel idősebb Mártánál s nekem örökös ellenségem. Ismeri ingerlékeny természetemet s nem mulaszt el egy alkalmat sem, hogy fölbosszantson. Mikor megérkeztünk, már vártak a vasútnál. Kocsin bementünk a pusztára, ahol kényelembe helyeztük magunkat és elkezdtük a tervezgetést a következő napokra. Aznap esett az eső és így elhatároztuk, hogy a következő nap kirándulást teszünk a közeli erdőbe, ahol ilyenkor lehet gombát szedni.

Másnap délelőtt be is fogtak a nagy csézába és egy kis hajtókocsiba. Ez

a Lacié volt, ő ült rajta s vitte az elemózsiás kosarakat. A csészában Márta, a nővérem, Lili és én foglaltunk helyet. Az erdőben nagyon kellemesen telt az idő. Amint megérkeztünk, rögtön elfogyasztottunk mindent, ami ehető volt, azután játszottunk, szedtünk néhány szem gombát is, amelyeknek nagyon kétes kinézésük volt és nemsokára azon vettük észre magunkat, hogy már haza kell menni.

Közben Márta és a nővérem elmentek egy kicsit sétálni és így én Lilivel és Lacival egyedül maradtam. A kocsizásról folyt a szó s unokabátyám rendkívül önteltséggel dicsérte magát, hogy ő mily mesésen hajt. Gőgösen jegyezte meg:

— Vannak olyan nők, — s jelentős pillantást vetett felém — akik nem tudnak lovagolni, se hajtani. Ezek nyúl szívűek s nem érdemlik meg, hogy egy bátor férfiú rájuk nézzen . . .

Éreztem, hogy ez rám vonatkozik s fölpattantam:

— Kikérem magamnak, hogy gyáva nő vagyok. Milliószer jobban hajtok, mint te!

Gúnyosan mosolygott.

— Ültél már lovon? Vagy hajtottál már kocsit?

Nővérem nem volt itt s így bátran hazudhattam:

— De mennyire! Van is otthon egy lovaglórúhám!

Lovon még soha nem ültem, kivéve mikor ötéves voltam s egy öreg csacsira tettem testvéremmel együtt, hogy lefényképezzenek. A felvétel különben nem sikerült, mert úgy reszkettem, mint a nyárfalevél. Hajtani sem hajtottam még, legfőlőbb falovat, játékkocsiban.

— De azért nem mernél hazafelé a kis kocsiban ülni és hajtani — kérdezte Laci lekicsinylő mosollyal.

Ez a mosoly engem bosszantott.

— Igenis, hogy merek. Lili velem fog jönni és majd nagyszerűen mulatunk. Ugy-e Lili?

— Igen, — felelt ő, — jól fogunk mulatni.

Csak azután vettem fontolóra, mit is mondtam. Nem baj! Vagy a kezünk vagy a lábunk törik, de mégis azon a kocsin megyünk haza, amit én hajtottam.

Mártáék visszajöttek s felszálltak a csészára.

— Szervusztok — mondta Laci — a viszontlátásra!

— A viszontlátásra!

Erre elindult a cséza s mi Lilivel egyedül maradtunk az erdőben.

— Induljunk mi is, — sürgetett unokahúgom.

— Igen — feleltem s reszkető tagokkal fölszálltam a kis kocsiba. Lili utánam.

— Na, induljunk! — mondtam, miközben azt gondoltam, ha én okozom Lili halálát, ő valószínűleg megbocsát, hiszen annyira szeret.

Remegő kézzel megfogtam a gyeplőt s Rigó, a szelíd kis ponni, ügetve elindult.

— Nesze az ostor, — nyújtotta szolgálatkészen Lili.

— Nem kell, hátha megvadul Rigó, ha ráütök.

Az előző esőzéstől nagy pocsolyák álltak az úton. Messziről egy óriási kátyú tűnt a szemünk elé.

— Ezt ki kell kerülni! — szólt Lili.

— Igen — feleltem fátyolos hangon — Rigó, édes Rigó csak vigyázz!

Odaértünk. De Rigó nem akart se jobbra, se balra menni, egyenesen a középnek tartott. Én nem tudtam, hogy kell azt neki megmondani, hogy jobbra menjen. A kocsi egy nagyot zökkent, mi kipottyantunk a pocsolyába, Rigó megijedt és elrohant a kocsival.

— Mit csináltál?! — szólalt meg Lili.

— Én... én, nyugodt lehetsz, hogy semmit sem csináltam... Rigó csinálta az egészet... — s búsongó szemmel néztem az eltűnő kocsi után.

Majd ismét megszólaltam:

— Te Lili, ne ülünk itt, mert esetleg erre talál jönni egy festő és lefest minket „Idill a pocsolyában” cím alatt.

Erre kitört a nevetés. Az én nevetésemet kissé keserűvé tette az a tudat, hogy Laci mit fog szólni, de már megtörtént a dolog, nem lehetett rajta segíteni. Végignéztem Lilin. Fehér babos ruha volt rajta, amiről csak úgy csöpögött a víz, hátulról pedig ujjnyi vastagon volt rajta a sár. Én se voltam különb. A mai nap tiszteletére tiszta fehérbe öltöztem s most... de jobb nem beszélni róla. Még szerencse, hogy nem ütöttük túlságosan meg magunkat. Az a jó Rigó... Nagyon óvatosan borított ki a kocsiból!

Elhatároztuk, hogy a hátsó kertajtón fogunk belopózni, ha ugyan észre nem vesznek. De ez a Rigó, ez az álnok, hazug állat elárult minket. Mikor hazaért, kötelességtudóan megállt a kertajtó előtt. Lett erre ijedelem. Laciék már otthon voltak, így az ő fejükre zúdult a szemrehányás: Hol hagytak minket?! Miért engedtek el egyedül?! Éppen keresésünkre indultak, mikor Lilivel megérkeztünk s mint két ázott ürge, sunyi módon a hátsó kertajtó felé igyekeztünk, de Laci karvaly szeme észrevett bennünket.

— Ott vannak, ni!

Erre már nem menekülhattunk el s vallani kellett, de eleget beszélt a ruhánk. Unokabátyám arcán kaján mosollyal megszólalt:

— Máskor, ha fürödni akartok, szóljatok nekünk is. Igazán nem szép tőletek, hogy szórakozásaitokból kirekesztetek minket!

Ezt már nem bírtam ki. Örült gyorsasággal berohantam a szobámba s ablakomból láttam még, hogy kinn Lili, az áruló, töredelmes vallomást tesz Márta néninek.

Hát így jártam én meg Cilikém, a hencegésemmel, jól kinevettek és bizony járhattam volna rosszabbul is, mert kezünk-lábunk is kitörhetett volna! No, de azóta nem is vállalkozom olyasmire, amihez nem értek. És kérelek, kedves Cilike, ne neved ki nagyon, inkább sajnáld a te szerető bajtársadat

Piroskát.

NEGYEDIK LEVÉL.

Engem Timának hívnak, kedves Cilike, és én nagyon szeretlek téged, mert teljesen magamra ismerlek benned. Mondd csak, hogy lehet az, hogy az embert mindig annyi baleset éri! Az ember nem is gondol semmire, észre sem veszi és az emberrel — puff, egyszerre csak megtörténik a baj! Hallgasd csak meg, mi történt velem most legutóbb is.

Én mindig nagyon szerettem a vásárnapot, hanem amióta apuka a „Magyar Lányok”-at járattja, kétszeresen kedves nap nekem. Letelepszünk az én szép kis szobámban a pamlagra mindnyájan: anyuskám, a két kis húgom: Klárka és Elza, az unokanővéreim: Ilus és Magduska, meg én; aztán fölolvassuk egymásnak. Néha eljön Jancsi is, az Iluskáék bátyja s ő is élvezettel hallgatja, pedig már nagy fiú és az egyetemre jár. Mindent elolvasunk, az utolsó betűig, hanem az elsőség mindig a „Cilike viszontagságai”-é. Rendesen alaposan kikacagják Cilikét a többiek, csak én vagyok részvétellel irántad, drága Cilikém!

Oh, kedves Cilikém, hogy sajnállak téged. Igazán borzasztó, hogy mennyi viszontagságon kell keresztülmenned! Ahányszor olvasok rólad, mindig megesik rajtad a szívem, de a múlt vásárnap óta még inkább felfogom szomorú helyzetedet, mert akkor — képzeld csak — velem is történt egy hasonló eset! Megpróbálom leírni.

A tizenhatodik születésennapját ünnepeltük s az én kedves anyukám megengedte, hogy meghívjam ebédre Ilust és Magduskát. Még más vendégeink is voltak: két öreg bácsi és egy néni s Jancsi, akit már említettem.

Olyan gyönyörű volt ez a nap, Cilikém! Apától, anyustól szép ajándékokat kaptam. Ilus és Magdus is megemlékeztek rólam egy-egy kedves aprósággal. Jancsitól pedig egy bokrétát kaptam, egy remek virágbokrétát, csupa fehér rózsából és szegfűből! Még sohase volt egy olyan szép bokrétám. Az ebédnél Miska bácsi még felköszöntöt is mondott reám. Egyszerűen minden tekintetben szép és kedves nap volt s én olyan boldog voltam, mint még soha! Ki gondolta volna, hogy olyan szomorúan fog végződni.

Akkor történt, mikor a feketekávéét szolgáltuk fel, ketten Marival. Éppen apuskám elé kellett volna tennem a kis porcellán tálcat, melyen szépen elrendezve állott a csésze, kanna és cukortartó.

Hogy mi történt velem, mai napig sem tudom, az a gonosz tálca, bár mindkét kezemmel tartottam, egyszer csak kisiklott ujjaim közül.

Oh, Cilikém! Gyöngé az én tollam leírni azt a borzasztó pillanatot. Az apuska kedves csészéje úgy gurult, mintha valami kis manó hajtotta volna. Meg sem állt, míg a pohárszék alá nem jutott! A cukortartó keringőt táncolt a Miska bácsi lába előtt s a sok cukor mind kiugrált belőle. A feketekávé a szőnyegen végig a kályha felé folydogált, miután megáztatta az én vadonatúj rózsaszínű kötényem! Hát még a szép kis porcellántálca milyen sorsra jutott! Ezer darabra törve feküdt a szoba padlóján. Én kétségbeesve álltam egy pillanatig, aztán megfordultam és kirohantam a szobából. Ugy-e, ennél szörnyűbb dolog veled sem történt! De ne hidd, hogy itt már vége van. Még ekkor kezdődött az igazi viszontagság!

Amint becsaptam magam után az ebédlő ajtaját, végigrohantam a hosszú folyosón. Én magam sem tudom biztosan, hova igyekeztem, csak a szörnyű eset színhelyétől óhajtottam minél előbb távolabb lenni. Amint így vágtattam, nem vettem észre Biri szakácsnőt egy nagy tál liszttel a kezében. Nekivágódtam szegénynek, még pedig oly erővel, hogy kiejtette kezéből a liszttestálat. A sok liszt mind kiömlött, felleget alkotva a levegőben körülöttünk s egy nagy liszthegyet domborítva a földön.

A szakácsnő sikoltozott, hirtelen azt hitte, hogy a tatárok rontottak rá. Nekem még a hajam is lisztes lett, a feketekávéval megáztatott kis kötényem hirtelen hófehérre változott! S amint megfordultam — hát nem borzasztó? — ott állt a hátam mögött az a gonosz Jancsi s amikor én leginkább sírni szerettem volna, ő úgy nevetett, hogy még a könnye is kicsordult. Azóta pedig soha se szólít másként, csak Cilikének.

Hiszen igaz, nagyon szép név a „Cilike”, hanem azért nekem mégis valahányszor hallom, hirtelen nagyon melegem lesz s ezt a viszontagságos napot soha, soha nem fogom elfelejteni, ha száz évig élek is.

Kívánom, édes Cilikém, hogy ehhez hasonló balesetek sorozata ne érjen téged soha.

Szeretettel ölel, csókol

Tima.

*

Éppen az ötödik levél olvasásába kezdett Cilike és talán végigolvasta volna az egész nagy csomót, mikor egyszerre nagy robajjal kivágta valaki az ajtót s egy magas, karcsú, izmos termetű, szőkehajú, tizennégy-tizenöt éves fiatal leány rontott be rajta.

Tenniszrakettjét magasan lóbálta a kezében s izgalomtól kipirult arcával kiáltotta:

— Nagymama, nagymama, megint én nyertem! Hat set-em volt! Lepipáltam őket! Most csak még egy mérkőzés s akkor mehetek a versenyre!

— De előbb szedd fel ezeket a leveleket, amelyeket lesodortál, — mosolygott nagymama s a szerteszét repült levelekre mutatott.

A kislány kissé félrehúzta a száját, de aztán ledobta rakettjét a dívánra s négykézláb kezdett mászkálni a földön a lehullott levelek után.

— Micsoda sárga papirok ezek, nagymama, — nevetett, amint egyenkint összeszedte őket. — Fogadni mernék, a régi szerelmes leveleidet olvasd! Na, de milyen gyerekes írás valamennyi! Hát neked ilyen udvarlóid voltak nagymama, akik még rendesen írni sem tudtak!

— Csak te ne bántsd az én udvarlóimat, Zsuzsika, — szólta a nagymama és igyekezett haragos arcot vágni, de nem sikerült, főleg azért, mert Zsuzsika minden további kérdezősködés nélkül egyenesen az ölébe ült s két karjával átfogta nagymama puha, párnás vállát. — Na jól van, jól, te macska, hiába hízelegsz, úgyis megengedem, hogy elolvasd ezeket a leveleket!

— Ujjé! — füttyentett vígan Zsuzsika s összenyalábolva a leveleket, ki akart rohanni a szobából. De nagymama még idejekorán megragadta a szoknyáját.

— Azt már nem engedem! — kiáltott erőlesen. — Persze, hogy mindkinek végigmutogassad! Csak olvasd el itt szépen magadban!

— Oh nagymama, hát olyan indiszkrétnek tartasz engem, — duzzogott Zsuzsika, de azért engedelmesen lekuporodott a szőnyegre s törökösen keresztbe vetve lábait, találomra kihúzott egy levelet s olvasni kezdte. De már az első soroknál csalódottan dobta félre s egy másikba, majd egy harmadikba kezdett. Végre is összeseperte az egész csomót s egy nagyot fújta.

— Hát te szépen becsaptál engem, nagymama, — szólta mérgesen, — hiszen ezek nem szerelmeslevelek, hanem kislányok iskolai írásgyakorlatai.

— Nem, — felelt nagymama egy kissé elkomolyodva, — nem szerelmeslevelek, nem is írásgyakorlatok, hanem az én fiatalkorombeli leányok lelkének tükörképei. Nekem nagyon kedves emlékeim.

Zsuzsika megint ott ült nagymama ölében és dorombolva símult hozzá.

— Mesélj valamit nagymama azokról az időkről. Mondd, nagyon különböztek az akkori leányok tőlünk?

Cilike nagymama gyanakodva nézett Zsuzsikára.

— Nem mesélek semmit, mert kinevetsz!

— Bizony Isten nem nevetlek ki nagymama! Mondd, a te idődben krinlint viseltek a leányok?

Nagymama indignálódva rázta meg a fejét.

— Hova gondolsz! Hiszen az száz évvel ezelőtt volt divat! Akkoriban nagyon csinos tunikás ruhát viseltünk. Harangszabású aljat és szűk, testhez álló halsontos derekat. Olyan karcsúak voltunk, hogy két arasszal át lehetett érni a derekunkat! Én negyvennyolc centiméter voltam sluszban!

Puff! Zsuzsika minden ígérete ellenére mégis elnevette magát.

— Persze, jól befűzte magát nagymama, azzal a mídernek nevezett kínzóeszközzel! Hát nem okosabbak vagyunk mi, hogy nem gyötörjük magunkat semmiféle ilyen buta szerszámmal! Bezzeg milyen higienikus, praktikus a mi ruházódásunk!

Zsuzsika leugrott a nagymama öléből, könnyedén perdült egyet maga körül s aztán olyan ruganyosan hajlította a derekát jobbra-balra, előre-hátra, mintha kaucsukból lett volna.

— Fogadom, ezt nem tudtad volna utánam csinálni abban a szörnyű miderben! — nevetett hamiskásan kacsintva nagymama felé.

— Hát nem, az bizonyos, — egyezett bele nagymama lemondóan. — De azért hiába gúnyolódsz, szép volt a mi divatunk is! És tudd meg, hogy a te unokád majd ezen a mai divaton fog nevetni. Mert a divatot mindig kinevetik, mikor már nem divat többé. És ha mi nem is tornásztunk és sportoltunk olyan örületes módon, mint ti, azért egészségesek voltunk mi is. Különben mit mondok — hiszen mi is sportoltunk éppen eleget; ugyan-csak nagyban üztük az úgynevezett házi sportot.

— Mi volt az nagymama? — kíváncsiskodott Zsuzsika.

— Az fiam, volt a szobatakarítás, főzés, mosás, vasalás, gyümölcsbefőzés, kertészkedés — akinek kertje volt — szóval a háztartás vezetése, ami bizony annyi munkával, fáradsággal és vesződéssel járt, hogy fölért akármilyen versenytréninggel. De az oly fontos és szükséges tantárgy volt akkoriban, hogy én például nem mehettem férjhez addig, amíg alaposan el nem végeztem ezt az iskolát a boldogult drága, jó Teréz néninél!

Cilike arca egy pillanatra elborult; visszagondolt a harcias hangú, katonás modorú, áldott lelkű Teréz nénire, a somkúti kúria régiszabású nagyaszonnyára, akinek vendégszerető háza az ő fiatal leányéletének paradicsoma volt, ahol átélte vidám viszontagságainak javarészét s aki olyan szeretettel, türelemmel oktatta, tanította őt a gazdasszonykodás művészetére.

— Ne ijedjetelek meg! — csendült fel emlékezetében a Teréz néni harsány hangja, mikor valami csínyen érte őket s a vészjósló hang szíves biztatására a gyerekek, Tercsi, Duci és Jankó ijedten menekültek ágy alá, dívány alá, vagy föl az eperfára s még ők, a nagylányok is ugyancsak szükköltek, hogy: na most mi lesz!... Pedig nem lett soha semmi! Teréz néni-nek csak a hangja volt riasztó — de a szíve vajból volt...

A gyerekek... Tercsi, Duci és Jankó felnőtt, idős emberek már mind, sőt a gyerekeik is nagyok már, Teréz néni pedig régen pihen már Miklós bácsi mellett a somkúti sírboltban...

— Nagymama, nagymama, hova gondolkoztál úgy el? — huzigálta meg a haját pajkosan Zsuzsika. — Nem szeretem, mikor úgy elgondolkozol, akkor olyan fátyolos lesz a szemed! Nézz rám és neved, úgy és mondd meg, de egészen őszintén — mi volt neked kisleány korodban a legnagyobb problémád?

— Hosszú ruhát szerettem volna kapni, — felelt Cilike meggyőződéssel.

Zsuzsika csodálkozásában olyan kerekre nyitotta ki a száját, mint a szemét.

— Micsodát? Hosszú ruhát? Hát az mire volt jó?

— A hosszú ruha jelezte azt, hogy már nagylányok vagyunk. A kislányok térdig érő ruhát viseltek, aztán minden évben, ahogy nőttek, nőtt egy pár centiméterrel a ruhájuk is. Mikor pedig már valaki igazi nagylány lett — akkor földig érő ruhát kapott. Milyen nagy dolog volt az! Milyen nagy esemény! És milyen fontos volt minden egyes centiméter! Mennyi könny folyt el, mennyi könnyörgés, mennyi titkos összejátszás a varrónővel. Én különösen borzasztóan szerettem volna már tizennégyéves koromban nagylány lenni, legalább is olyan nagy, mint négy évvel idősebb nővérem, Ella s még azt is megtettem, mikor egyszer kirándulásra mentünk, hogy gombostűkkel akasztottam a derekam körül lejebb a ruhámat. Persze, ugrándozás közben a gombostűk kihullottak s én majdnem pórul jártam volna, ha édesanyám idejekorán észre nem veszi a balesetet!

Zsuzsika úgy nevetett, hogy a könnyei is potyogtak.

— Nagyszerű! Jaj, de szerettem volna látni! És mondd, nagyanyus, miért is akartál te tulajdonképpen mindenáron már nagylány lenni? Mi pont éppen ellenkezőleg minél tovább gyerekek szeretnénk maradni!

— Igen, a korhatárok most nagyon eltolódtak. Akkor a tanulás hamarabb befejeződött s a leányok kellemes, gondtalan, vidám élete tulajdonképpen akkor kezdődött, mikor a társaságba bevezették őket. Ma egy húszéves leány még iskolás leány számba megy, akkor — ha addig nem ment férjhez — már öreg lánynak mondogatták. És milyen nagy dolog volt az, mikor egy kislánynak először mondták azt, hogy: Nagysád! Meg, hogy: Kezét csókolom!

— Ahá! — kapta fel a fejét Zsuzsika. — Most jönnek az udvarlók! Valld be nagymama, hogy ki mondta neked először: Nagysád! Kezét csókolom, Cilike nagysád! Haha!... Milyen furcsán hangzik: Cilike nagysád! Kezét csókolom!... No csak ki vele nagyanyus, gyorsan, ki volt az első udvarlód?

— Semmiesetre sem egy box-bajnok! — nevetett nagymama és úgy látszik ezzel a célzással valakinek az elevenére talált, mert Zsuzsika hirtelen átfogta az egyik kezével nagymamának mind a két karját, a másik kezével meg be akarta tapasztani a száját, hogy ne folytassa tovább.

Nagymama nevetett és kapkodta a fejét jobbra-balra és birkózott Zsuzsikával, de a kislány bizony erősebb, izmosabb volt, mint ő és csak nem engedte szóhoz jutni. És szegény Cilike nagymama már fuldokolt és lihegett a nevetéstől, a ki nem mondott szavaktól és a birkózás fáradtságától — s már majdnem hogy kegyelmet kért.

De ekkor egyszerre egy erős, hatalmas kéz ragadta meg Zsuzsika vállát s úgy emelte le nagymamáról, mint egy kis macskát s egy mély, zengő, férfias hang harsant föl.

— Nem szégyenled magad, Zsuzsika, így nyaggatni szegény nagymamát!

Zsuzsika azonnal box-állásba helyezkedett és harciasan támadt rá a szemben álló fiatalemberre, aki azonban pompásan kivédte a támadást és egész nyugodtan visszabokszolt.

— Gyerekek, ne verekedjetek, — kiáltott rájuk a nagymama és szétválasztotta őket, — nem szeretem a kakasviadalokat!

— Ez csak sport, nagymama, — lihegett Zsuzsika, kisímítva homlokáról a haját. — Különben életemben sem láttam ilyen ügyetlen partnert, mint ez a Jani!

— Majd tőled fogok tanulni, — legyintett kissé lenézően a fiatalember.

— Na persze, — pattant fel Zsuzsika, — azt hiszed, mert egy évig Angliában voltál, most mindent jobban tudsz, mint mi! Azért is le foglak győzni. A tenniszben már legyőztelek, másban is felveszem a versenyt veled s majd megmutatom, hogy bokszolni is jobban tudok, mint te!

Azzal gögösen hátat fordított és kiviharzott a szobából.

A fiatalember dr. Boronkay János volt, Cilike testvérének, Ellának a legkisebbik fia. Szép, daliás, komoly arcú, huszonötéves ifjú, aki már két év óta dolgozott László nagyapa irodájában és oly derekasan megállta a helyét, hogy már mindenben tudta helyettesíteni az öreg urat.

Tulajdonképpen nem volt unokája Cilikének, hanem unokaöccse, de azért Cilike valahogy — a többi unokájával együtt — őt is odaszámította és Jani ez ellen nem is tiltakozott soha.

A legbizalmasabb, legjobb barátja volt Janinak a nagymama, nem volt előtte soha egy eltitkolt gondolata sem, minden dolgát, ügyét-baját vele beszélte meg s a diákevek csínjeibe, az érettségi keserveibe éppen úgy be volt avatva a nagymama, mint az összes zseb- és szívügyekbe.

Tulajdonképpen nem is a szülei, hanem Cilike nevelte Janit, mert Ellának a másik öt gyerekekkel éppen elég gondja volt s igazán hálás volt Cilikének, hogy mikor a maga gyermekei már felnőttek és szárnyukra bocsátotta őket — odavette az akkor még kis diákokat. Hálából aztán Jani később mindig lovagiasan megvédelmezte a nagymamát, mikor az unokák raja kegyetlenül visszaélt az ő jóságával és türelmével.

Különösen Zsuzsikára haragudott, aki mindig a legjobban nyaggatta nagymamát s amellet még — Jani véleménye szerint — nem is volt elég tiszteletteljes.

— Miért engedi nagymama, hogy ez a nagy lány az ölébe üljön! — pörölt most is. — Hiszen van legalább is hetven kiló!

Nagymama elnevette magát.

— Na, ha ezt Zsuzsika hallaná, kikaparná a szemedet!

— Már pedig hiába treníroz és akar tenniszbajnok, meg úszóbajnok és bokszbajnok lenni, mégis van legalább hatvanöt kiló a kis sportlady — mondta teljes meggyőződéssel Jani. — Hiszen úgy eszik, mint egy farkas!

— Hála Istennek, hogy olyan jó étvágya van! — mosolygott vidáman nagymama.

— Hát persze; én is azt mondom. Sokkal jobban szeretem, mintha a másik divatőrületet is követni akarná és lesoványítaná magát, mint egy fogpiszkáló. De azért nem kellene annyira túlzásba vinni azt a másik hóbortot — a túlsok sportolást!

Nagymama vállat vont.

— Ha az apja és anyja helyesnek találják, mi nem szólhatunk bele. Elégszer figyelmeztettem Vilmát, hogy ne engedje a gyereket annyit sportolni, de hiába. Ebben a tekintetben Vilma mintha nem is volna a leányom. Olyan szenvedélyesen sportol ő maga is, hogy én már azt is sokallom. Benn van mindenféle sportklubban, az urával és a lányával együtt — és nyáron képes egész nap evezni a Dunán vagy kora reggeltől délig tenniszezni és délután futballmeccsen izgulni, pedig bizony már nem gyerekasszony. De hát ilyenek a mai asszonyok és leányok!

— Szerencsére nem mind ilyenek, — mormogta félhalkan Jani.

De nagymama meghallotta és hamiskásan nézett reá.

— Persze, persze, — mosolygott, — vannak kivételek is. Akik egészen más szabásúak, mondhatnám inkább régimódiak, mint modernek. Például a kis Csathó Iluska. Na, nem hiába az én legjobb gyermekkori barátnőmnek, Kende Ilusnak a leánya, de egészen olyan, mint az édesanyja volt kislány korában. Szelíd, szerény, csendes, házias, csupa jóság, kedvesség — szóval amolyan igazi feleségnek való leány! És nem szobadisz, hanem dolgozó, kenyérkereső nő, hiszen tulajdonképpen ő, a legkisebbik leány a családfenntartó, amióta szegény anyja özvegységre jutott. Igen, Iluska egészen kedvemre való leány!

Janinak a füle kezdett égni, ezt a sok dicséretet hallva s örömében — pedig nem is őt dicsérték — hálásan kezét csókolta nagymamának.

Nagymama szeretettel simogatta meg Jani szép fényes, fekete haját s egy pillanatra megint visszaszálltak gondolatai a múltba. A szép verőfényes, vidám gyermek- és ifjúkorba, amely most a visszaemlékezés aranyfátyolán keresztül még szebbnek, még boldogabbnak tűnt fel...

— Hiába, úgy látszik mégis csak nagyon öregszem, — sóhajtott föl nagymama halkán, — mindegyre csak a multa gondolok s akármiről beszélünk, minden oda vezet vissza... Pedig csak a nagyon öreg emberek szoktak mindig a régi dolgokra visszaemlékezni!

— Nagymama sohasem öregszik meg, — szólt udvariasan, de igaz meggyőződéssel Jani. — Tessék csak a tükörbe nézni!

— Hízkelkedő! — nevetett nagymama, de azért, mi tagadás, jól esett neki ez a bók.

— Sohasem szoktam hízelegni, — jelentette ki erélyesen Jani. — Sőt ellenkezőleg, talán kissé túl őszintén, talán kissé igen is nyersen mondom ki az igazat. Azért is állunk mindig hadilábon Zsuzsikával. Most különben azért haragszik reám, mert megmondtam neki a véleményemet a bokszbajnokról!

— Ugyan, ugyan, — csendesítette nagymama. — Hiszen az egész egy gyerekes flirt. Arról nem érdemes komolyan beszélni!

Jani elgondolkozva nézett maga elé.

— Nem tudom, mit mondjak erről, — szólt pillanatnyi szünet után. — Zsuzsika egy kissé könnyelmű, meggondolatlan, amellett pedig önfejű és makacs is, Sebestyén Antal úr pedig ravasz és számító s igen-igen közönséges gondolkodású ember. Volt alkalmam megismerni. A klubból már egyszer ki akarták zárni, de miután ezidő szerint ő a legkiválóbb bokszo s ő nyerte el az olimpiai bajnokságot, hát mindent elnéznek és megbocsájtanak neki. Most pedig Sebestyén ott akarja hagyni az amatőr-tábort s a profeszszionisták táborába készül. Úgy hallom, egyelőre Bécsbe megy. Ezt Zsuzsika még nem tudja, de remélem, hogy akkor meg fog szünni ez az egész ostoba flirt.

Nagymama aggodalmasan kulcsolta egymásba kezeit.

— De kérlek, — szólt — én igazán nem hittem volna, hogy te ilyen komolyan veszed ezt a csacsiságot. Hiszen Zsuzsika még gyermek, igazán egészen gyermek! És a szülei is csak nevetnek rajta, hogy Zsuzsinak egy bokszbajnok az ideálja! Soha bele nem egyeznének, ha komoly dolog lenne! De hát hisz erről szó sincs. Zsuzsika még egészen gyermek!

Jani nem felelt erre semmit. Cigarettára gyújtott és lassan fújta maga elé a füstöt.

Nagymama is hallgatott sokáig.

Egyszerre csak éktelen lárma és sivalkodás verte fel a csendet.

— Itt a Sisera-had, — nevetett nagymama. — Most jönnek haza az uszodából. Megyek a vacsora iránt intézkedni.

De mielőtt kimehetett volna, nevetve, lármázva, kiabálva rontott be a szobába a „Sisera-had.”

Előljött Zsuzsika, akinek a nyakán ülve lovagolt egy kövér, pirosarcú kislány s a Zsuzsika hajába kapaszkodva, hangos kiáltással ösztökélte gyorsabb ügetésre.

Zsuzsika olyan élethíven nyerített, mint egy valódi csikó s egyet-egyet rugott is a lábával a két kisfiú felé, akik hangos üvöltéssel ugráltak körül.

Csak négyen voltak, de olyan ordítózást vittek véghez, mintha tizenhatan lettek volna.

Zsuzsika most hirtelen megtorpant s azután fejfelé előre hajolva négykézláb levetette magát a földre, mire a kislány lecsúszott a nyakából és végiggurult a szőnyegen.

Erre természetesen még hangosabb visítozásba törtek ki s a két fiúcska és a kislány is rá akartak rohanni Zsuzsikára. De Zsuzsika oly sikeresen védekezett ott a földön elterülve s kezével-lábával oly szédületes módon rugdosott, kapálódzott jobbra-balra, hogy lehetetlen volt megközelíteni.

Nagymama egy pillanatig álmélkodva nézte s aztán szemével intett Janinak.

— Látod? Hát nem igazi gyerek ez még?

Aztán erélyesen rájuk kiáltott.

— Zsuzsika, Sárika, Gyuri, Bandi, elég volt! Tüstént álljatok fel és viselkedjeteK rendesen, mert különben megharagszom!

A gyerekek azonban úgy látszik nem nagyon féltek a nagymama haragjától, mert most már egy halomba gabalyodva kalimpáltak és üvöltöttek torkuk szakadtából.

Janinak mentő ötlete támadt. Odahajolt a kalimpáló tömeg felé s valamennyit túlharsogva kiáltott:

— Itt a vacsora! Aki azonnal fel nem áll, az nem kap vacsorát!

Ez hatott.

Egy pillanat alatt elült a harci zaj, a gomolyag szétvált, kezek, lábak, karok, fejek visszatértek rendes helyükre és Zsuzsika hirtelen felülve egész természetes hangon kérdezte:

— Mi van vacsorára?

— Paprikáscsirke, galuskával, — felelt nagymama, alig bírva megőrizni komolyságát.

— Almáspite is van? — kérdezte Gyurika ragyogó szemekkel.

— Az is van, te kis torkos, — biztatta nagymama. — De most menjeteK gyorsan kezet mosni, mert rögtön itthon van nagyapa és tálaltatok!

— De hiszen most jövünk az uszodából, — dörmögött Bandi és sajnálkozva nézett a kezeire.

— Attól csak vizesek lettetek, — nevetett nagymama s már terelte is a fürdőszoba felé a kis hadsereget.

A fürdőszobában természetesen ismét keletkezett egy kis összekülönbőzés. De csak egészen kisméretű, amennyiben Bandi és Gyuri egyszerre nyultak a szappan után s miután mindegyik a másikat akadályozta benne, hogy elvegye, tehát illő hadikiáltások között alaposan lefröcsköltek egymást. Sárika közben, felhasználva az alkalmat, megragadta a szappant s olyan alaposan kezdte vele súrolni a kezét, mintha már egy hét óta nem mosakodott volna. Erre Bandi és Gyuri közös erővel nekiestek Sáríkáknak s rövid, de kiadós küzdelem után sikerült is diadalmasan elragadni tőle a

szappant, miközben mind a hárman beleestek a fürdőkádba. Mire Zsuzsika, hogy az ádáz harci hevületet kissé lehűtse, megforgatta a zuhany csapját s a hideg víz vastag sugárban zuhant a három gyermekre.

Éktelen sivalkodás és visítozás közt ugrottak ki a fürdőkádból s mint valami ázott ürgék, rohantak végig a szobákon, be egyenesen az ebédlőbe, mindenütt csörgedező kis patakokat és hatalmas tócsákat hagyva maguk után.

Az ebédlőben azonban egyszerre szembetalálták magukat László nagypával, aki már ott ült az asztalnál és Janival beszélgetett.

A gyerekek jól tudták, hogy nagypa némely dologban nem ismeri a tréfát s azért jónak látták egyhangúlag kijelenteni:

— Nem mi vagyunk az oka! Zsuzsika húzta meg a zuhanyt!

Zsuzsika egykedvűen jegyezte meg:

— Csak véletlenség volt!

És Janit egyszerűen félretolva, már oda is ült nagypa mellé s mintha semmi sem történt volna, kíváncsian kérdezte:

— Mikor vacsorázunk már?

Most bejött nagymama is a konyhából, szörnyülködve csapta össze kezeit a víztől csöpögő gyermekek láttára, aztán gyorsan betelerelte őket a gyermekszobába, hamarosan rendbehozta őket — s most már végre leülhettek a vacsorához.

*

A három gyerek, Sárika, Bandi és Gyurika a Cilike nagymama fiának, Lacinak volta a gyerekei s minden gyáron ott nyaraltak a nagyszülőknél.

Zsuzsika meg a nagymama lányának, Vilmának, Hóry Gábornénak volt az egyetlen leánya. Hóryék ott laktak közvetlen szomszédságban és Zsuzsika egész nap ott lebzsel a nagymamánál, éppen csak aludni ment haza.

Hóry Gáborék nagyon jómódúak voltak, saját házukban laktak; Hóry Gábor közjegyző volt, fényesen keresett és ehhez mérten éltek is. Legnagyobb szenvedélyük azonban a sport és az utazás volt.

Dr. Kőváry László ellenben, a Cilike nagymama fia, igen szerény körülmények között élt feleségével és három kis gyermekével Budapesten.

Orvos volt és bár jónevű és igen keresett orvos, de gyöngé, beteges felesége s a három gyermek igen nagy tehertételt jelentett.

A gyermekek minden szünidőt a nagymamánál töltöttek s most az öregek nagyban tárgyaltak arról, hogy Sárika, aki jövőre a polgáriba kerül, teljesen átköltözzön hozzájuk.

Márta, az édesanyja nem szívesen engedte, annyira szerette mind a három gyermekét, hogy valósággal szenvedett, ha nem voltak körülötte.

De nagymama igyekezett meggyőzni róla, hogy az egészségére legjobb

volna, ha egy pár esztendőre mind a három gyermek elkerülne a háztól. Csak addig, amíg teljesen megerősödik, ami így, a gyermekekkel való folytonos veszélyességgel sokkal később és nehezebben megy.

Szegény Márta sóhajtott és igyekezett elrejteni a könnyeit. Nem akarta észrevéttetni, hogy ő sejti, miért akarják a gyermekeket eltávolítani tőle. Az ő tüdeje meg van támadva... és az a gyermekekre nézve veszélyes...

Nincs tehát más hátra, meg kell hoznia a legnagyobb áldozatot, amit anya hozhat a gyermekeiért. El kell szakadnia tőlük...

De ezt úgy kell megtennie, mosolyogva, vidáman, hogy senki se sejtse, hogy majd a szíve szakad meg belé...

Megbeszélték hát ketten nagymamával, hogy Sáríka ott marad nála, a két fiút pedig Gáborék vegyék magukhoz, akik már régen kérték, de Márta sohasem volt erre hajlandó.

Nagymama büszke volt rá, hogy most végre sikerült rábeszélne, sőt még az ellen sem tiltakozott Márta, mikor nagymama célzásokat tett arra, hogy milyen jó volna a telet St. Moritzban vagy Davosban tölteni. A költségek ne aggasszák Mártát, neki, nagymamának van külön erre a célra félretett pénze és Gáborék is örömmel hozzájárulnak.

Márta hálásan csókolt kezét a nagymamának. Igen, talán csakugyan jó volna... Egy pár heti kúra egész biztosan megerősítené és teljesen helyrehozná. De most még korai erről beszélni. Hiszen most még nyár van, szép meleg nyár és ő sokkal jobban érzi magát, mint bármikor. Majd a télen...

Nagymama beleegyezőleg bólintott és mosolygott, de a szíve nagyon fájt. Szerette Mártát, ezt a szelid, kedves, melegszívű, gyöngéd asszonyt, akinek törekeny, gyöngye testében olyan erős lélek lakott s aki olyan boldoggá tette, annyira szerette Lacit, az ő egyetlen fiát. De ezt a boldogságot mindig befelhőzték az aggodalom árnyai Márta gyenge egészsége miatt.

Oh, nagymama és nagyapa sokat búslakodtak ezért.

Búslakodtak már akkor is, mikor Laci annakidején kijelentette, hogy ő, ha megházasodik, csakis Józsa Mártát fogja elvenni, senki mást. Józsa Márta a Tercsike leánya volt, a Teréz néni legkisebb unokája. Úgyszólván együtt nőttek fel Lacival, mert Márta, míg a polgárit elvégezte, ott lakott Cilike nagymamáéknál.

De míg a többi gyermek erős, egészséges volt, valóságos vasgyúró, addig Márta mindig vékony, gyöngye, átlátszó arcú, törekeny kis lány volt. Cilike hiába itatta tejjel, táplálta a legjobb falatokkal, sőt még csukamájolajat is kényszerített bele, Márta csak nem hízott, nem erősödött és halkan köhécselt mindig.

Az Alföld, ahol Márta született és gyermekkorát töltötte, az mérgezte így meg. A poros, fátlan, kietlen, szikkadt levegőjű Alföld, ahol minden második ember tüdővészben pusztul el, ahol az emberi közömbösség, tudatlanság és nembánomság nem ismeri a víz és a fák áldását s a fehér, sűrű por-

felhő, mint kaján, gyilkos szellem terjeng a levegőben, ahol a fát ellenséges szemmel nézik s ha felnőtt véletlenül egy, azt mindjárt kivágják — mert hiszen csak foglalja a helyet és semmi haszon nincs belőle!... Ahol nem ismerik és nem is érzik szükségét a fürdőnek, uszodának, városok és faluk és községek sorakoznak egymás után, ahol nincs más, csak egy kút a községben. Ha artézi-kút, akkor legalább egészséges az ivóvíz — de a gazdagon előtörő forrást kihasználatlanul hagyják elfolyni, pedig oly csekély költséggel lehetne fürdőnek, meg öntözésre fölhasználni. De hát minek az? Eddig is jó volt így. A községnek nincs pénze ilyen felesleges kiadásokra. És az utcákat nem öntözik soha, a perzselő alföldi nap, mint egy katlanban forralja föl a levegőt, sehol egy bokor, sehol egy árnyas fa, sehol egy erdőség, mely gyógyító, balzsamos áramlatot lehelne ki magából és a sűrű, fehér por száll, száll az utak és mezők, házak és tanyák felett és belélegzik a kis gyermekek és a felnőttek, a fiatal leányok és a serdülő fiúk, az asszonyok, férfiak és az öreg emberek...

Itt született Márta, egy ilyen alföldi községben és itt nőtt fel, tíz esztendő koráig. Az édesapja, Józsa Miklós gyógyszerész, sokat harcolt, küzdött, hogy jobb belátásra bírja az embereket. De hiába volt minden.

Végre felhagyott a meddő küzdelemmel, eladta a gyógyszerértárt s máshol, egészségesebb helyen vett helyette egy másikat.

De már akkor késő volt. Márta gyöngye kis tüdeje meg volt támadva. És bár a nagymama gondos ápolása és hizlaló-kúrása csodákat művelt s bár a budakeszi szanatóriumból, ahol hónapokat töltött — mint teljesen gyógyultat bocsátották el — mégis mindig olyan maradt, mint egy gyöngye, törékeny, fehér virág.

De olyan bájos, olyan kedves és olyan jó volt, hogy nem csoda, ha Laci beleszeretett és kijelentette, hogy csakis őt fogja feleségül venni, senki mást. És az ellenvetésekre, a figyelmeztetésre csak azt felelte: — Azért lesz ő orvos, hogy kigyógyítsa és vigyázzon arra, hogy mindig higiénikusan éljen!

És vigyázott is, örködött a legnagyobb szeretettel, a legodaadóbb gyöngésséggel és ezzel tartotta meg az életnek. Sőt voltak évek, amikor úgy látszott, hogy tényleg már teljesen egészséges. Kivirult, megerősödött s a három szép, erős, nagy gyermeke között látva őt, igazán senki sem mondta volna róla, hogy valaha is beteges volt.

De a gonosz, kegyetlen alföldi por alattomos csírái csak elrejtőztek, meglapultak s akkor jelentkeztek ismét, mikor már mindnyájan azt hitték, hogy diadalmaskodtak fölötte. Márta rohamosan kezdett fogyni, állandó apró kis lázai voltak és sokat köhécselt.

László, mint orvos, azonnal tisztában volt vele, hogy a gyermekeket el kell távolítani s Mártának minél előbb szanatóriumba kell megint mennie.

De a szíve vérzett, hogy ezt ő adja tudtára a feleségének. Nagymama vállalta hát, oh, hiszen minden nehéz, fájdalmas dolgot nagymama vállalt... És hála Istennek, hogy ilyen símán és könnyen ment.

Igy hát elhatározott dolog volt, hogy a három gyermek a szünidő után nem megy haza, hanem Sárika a nagymamáéknál marad, Bandi és Gyuri pedig Gáboréknál.

— Egy kissé nehéz ügy lesz! — morfondírozott László nagyapa. — Az egész hadsereg állandóan itt fog tanyázni, mert ahogy én Vilmát és Gábort ismerem, ők mindig a dolog könnyebb végét fogják meg és reád marad minden baj és vesződség, amit három gyerek — azaz hogy Zsuzsikával együtt négy, szerezh! Pedig te már felneveltetted a magad gyermekeit, leszolgáltad a magad részét. A nagymamának most már csak a karosszékekben kell ülni és gyönyörködni az unokáiban, mikor elhozzák őket néha — látogatába!

Nagymama nevetett.

— Hát olyan öreg vagyok én már, hogy csak a karosszékekben kell ülnöm?

— Nem, nem, — tiltakozott László nagyapa — nem úgy értem. Nekem te mindig az én kis Cilikém maradsz. De én tudom, mit jelentenek a gyerekek, még ha az ember az életénél is jobban szereti őket, mennyi bajt, gondot, vesződséget, fáradságot — és felelősséget!

— Csitt, csitt, édes uram, — szakította félbe nagymama. — Erről nincs mit beszélni. Ennek meg kell lenni — és örüljünk, hogy megtehetjük. Hiszen tudod, hogy a gyermekek gondja soha nem szűnik meg, amíg élünk. Még a példabeszéd is azt mondja: kicsi gyermek kicsi gond, nagy gyerek nagy gond. De engem nem fáraszt és nem bánt, mert én szeretem őket. És bár volnának még többen... bár lehetnének még többen...

Nagymama arca hirtelen elborult, a szeme könnytől fátyolos lett és nagyapa mélyen lehajtotta fejét.

Halk, nesztelen szellemléptekkel suhant melléjük valaki... egy szőkefürtös, aranybarnaszemű, rózsásarcú, kislány, aki mindig, az idők végtelen során át, mindig így fogja felkeresni őket, fehér ruhácskájában, mosolygó, ártatlan kis gyermekarcocskájával... A másik két gyermek felnőtt, tanultak, érettségiztek, Vilma korán ment férjhez, Laci doktor lett, megházasodott, okoztak örömet is, bánatot is, aggodalmat is — de ő a legelső, legdrágább, a kis Cilike mindig, mindig ilyen marad, ilyen bájos, ilyen piciny, ilyen tiszta tekintetű, amilyen volt hároméves korában és nem fog bánatot okozni nekik soha, soha... Csak egyszer okozott, amikor elment tőlük... De csilingelő, ezüst csengetyűhöz hasonló édes hangocskáját hallják még most is és hallani fogják mindig, amíg csak az utolsó alkonyat rájuk nem borul...

Nagyapa megfogta nagymama kezét.

Nem szóltak egy szót sem — és azért mégis beszéltek egymással.

Visszaszálltak gondolataik a multba. Örömben és bánatban, jóban és rosszban együtt eltöltött hosszú évekre emlékeztek vissza. De lám, az évek hiába teltek el, ők még most is úgy látták egymást, amilyenek egykor voltak... A vídám, mindig jókedvű, szeleburdi kis Cilike, akivel annyi, de annyi baleset történt s a deli szép ifjú, Kőváry Laci, aki olyan hűséges szeretettel és kitartással várt Cilikére, amíg elég nagy lány lesz, hogy férjhez mehessen.

Milyen régen is volt mindez, Istenem!

Pedig mintha csak tegnap lett volna minden.

— Tudod-e, hogy a jövő hónapban lesz a házassági évfordulónk? — kérdezte halkán nagypapa.

— Tudom, — felelt Cilike, meleg, hűséges szemével rámosolyogva az urára — a harmincötödik... Nemsokára megünnepelhetjük az aranylakodalmunkat...

*

— Vendég áll a házhoz! Vendég áll a házhoz! — ujjongott Zsuzsika, beperdülve a szobába, ahol nagymama éppen a frissen mosott, vasalt ruhákat rakta be a szekrénybe. — Ujjé! Nem hiába csörgött ma reggel a szarka! Vendég jön — még pedig nem is egy, hanem három! Jaj, de örülök!

Azzal átkarolta a nagymamát és úgy megforgatta maga körül, hogy nagymama kiejtette az egész nyaláb ruhát a kezei közül.

— De Zsuzsika, Zsuzsika, legyen eszed! — védekezett tőle telhetőleg nagymama. — Nézd, most mit csináltál! — És a szőnyegre mutatott, ahol nagyapának a frissen vasalt ingei heverték, amelyeket nagymama kiejtett a kezéből.

— Ugyan! Baj is az! — nevetett Zsuzsika és gyorsan felnyalábolta az ingeket s az asztalra dobta. Persze nem valami kíméletesen, úgyhogy szétnyiltak, összegyűrődtek s az egyik le is esett megint. Azt Zsuzsika megragadta a két ujjánál fogva s úgy táncolta vele körül a szobát, mintha egy eleven táncos forgatta volna.

Nagymama nevetett is, bosszankodott is.

— Zsuzsika! Zsuzsika! A nagypapa legszebb selyeminge! — kiáltott és futott utána, hogy megmentse, ami még menthető.

De Zsuzsika most egy gyors fordulattal a nagymamát is átkarolta és körültáncolt vele a szobában, a selyeminget, mint egy zászlót lobogtatva a kezében.

— Elég! Elég legyen! — kiáltott nagymama most már igazán haragosan és igyekezett kiszabadulni Zsuzsika karjaiból. Zsuzsika még kettőt-hármat fordult s aztán szépen, gyöngéden leültette nagymamát a dívánra, eléje guggolt és lihegve hajtotta fejét az ölébe.

— Na, ne haragudj, drága, kicsi, aranyos, jó nagyanyóka! — kérlelte és úgy durúzsolt, mint egy kis cica. — Hiszen úgy is tudom, hogy szeretsz

táncolni! Hiába tagadod! Na, ne nézz olyan haragosan, az nem áll jól neked. Úgy, úgy, ne vess rám, akkor olyan szép vagy, olyan drága vagy! Nagyanyus, én nem tehetek róla, de mikor örülök, akkor muszáj, hogy egy kicsit tomboljak. Na, találd ki, nagyanyus, kik lesznek a vendégeink?

— Tudom is én, — dohogott nagymama, még mindig kissé haragosan s igyekezett a szétzilált ingeket ismét rendbe hozni. — Nem vagyok rá kíváncsi.

— Fogadjunk, nagymama, ha megmondom, te is örülni fogsz! — inceskedett tovább Zsuzsika.

— Veled nem fogadok! — jelentette ki nagymama határozottan, — úgyis mindig elkunyorálsz a csokoládét, akkor is, ha én nyerek!

— Hát akkor találd ki, nagymama! Háromszor szabad találni! Ha nem találod ki, akkor adsz nekem egy tábla csokoládét, ha pedig kitalálsz, akkor... akkor... akkor együtt esszük meg a csokoládét!

Nagymama elnevette magát.

— Na, ezt jól elrendezted! Hát lássuk csak. A ti vendégeitek lesz, vagy az enyém?

— A miénk! A miénk! — ujjongott Zsuzsika.

— Hát akkor biztosan valami külföldi sportnagyság, valami olimpiai bajnok vagy bajnoknő.

— Szó sincs róla! — rázta a fejét Zsuzsika. — Egy! Különben is mondtam, hogy hárman érkeznek.

— Hát akkor három bajnok, — nevetett nagymama.

Zsuzsika megint megrázta a fejét.

— Kettő — mondta az ujjain számolva, — Na még csak egyet szabad találni, nagymama!

— Messziről jönnek?

— Elég messziről. És hárman. És nagyon fogsz örülni nekik!

— Csak nem Tercsi néniék, Veszprémből, a Márta szülői?

— Három! Nem találta el, nagymama! Most add gyorsan ide a csokoládét!

— Előbb mondd meg!

— Nem, előbb megeszem a csokoládét, mert aztán örömdben egész biztosan még fogsz adni!

A fehérneműs szekrény egyik rejtekéből csakugyan előkerült a csokoládé, melyet Zsuzsika gyorsan kebelezett be. Egy vizsga pillantással meggyőződött róla, hogy van még ott több is, ahol ez volt s aztán leült nagymama mellé a dívánra.

— Hát ide hallgass, nagymama. Ma reggel levelet kapott anyus Bécsből Erzsike nénitől. Azt írta, hogy holnap délből, átutazóban, kiszállnának nálunk pár napra, ő, Erzsike néni, Józsi bácsi és Thea. Tudassuk, hogy itt-hon vagyunk-e és neked ne szóljunk semmit, mert meglepetés lenne. Anyus

rögtön sürgönyözött, hogy jöjjenek, most vittem el a sürgönyt a postára — és most jut eszembe, hogy nem kellett volna elmondanom semmit, de úgy-e, nagymama lelkem, te azért meg leszel lepetve és nem tudsz semmiről semmit!

Nagymama arca úgy fölragyogott, mintha a nap süttött volna ki.

Erzsike jön, Gyárfás Erzsike, fiatal leánykorának egyik legkedvesebb barátnője és a férje, báró Wettenstein József, a hajdani Pepi úrfi, — akit nem látott már évek hosszú sora óta. Ők Bécsben éltek, nem igen utaztak, utoljára a Teréz néni temetésére jöttek Magyarországra, — Cilikéék meg egyetlen-egyszer voltak Bécsben, a kis Thea keresztelőjén, akit mint igen későn érkezett kis jövevényt, a szülői s az egész rokonság nagy hódolattal fogadott. Annak pedig éppen tizennyolc esztendeje már.

Az összeköttetést tulajdonképpen Vilmáék tartották fenn, akik nagyon gyakran rándultak föl Bécsbe s olyankor mindig a Wettensteinék vendégszerető házánál szállottak meg. Természetes tehát, hogy most Erzsikéék is hozzájuk szálltak, annál is inkább, mert Cilikének meglepetésül szánták a látogatást.

Hát a meglepetés sikerült is, az bizonyos.

Nagymama nem árulta el Zsuzsikát, nem is árulhatta volna el, mert egyszerűen nem ismerte meg azt a ragyogó szépségű fiatal leányt, aki másnap délelőtt Zsuzsika kíséretében bekopogtatott hozzá.

De hát hogyan is ismerhette volna meg, mikor pólyásbaba korában látta először és utoljára?

— Találja ki, nagymama, hogy kit hozok itt? — incselkedett Zsuzsika szokása szerint, amikor meglátta nagymama álmélkodó arcát, akit valósággal elbűvölt ez a tündéri szép jelenség, aki ott állt előtte s kifogástalan, nagyvilági hölgyhöz méltó udvariassággal bókkolt és csókolt neki kezét. — Háromszor szabad találni, nagymama — s akkor kapunk egy tábla csokoládét.

De már nem volt idő a találgatásra, mert a lányok háta mögött egy hófehér hajú, mosolygós arcú idős nő jelent meg s egy kopasz, kövér öreg bácsi, aki botjára támaszkodva állt ott.

Egy pillanatig szembe nézett egymással a két öreg asszony s a másik pillanatban egymás nyakába borultak.

— Erzsike!

— Cilike!

— Hát megismertél?

— Hogyne ismertelek volna meg! A szemed, a hangod a régi!

— De a hajam fehér, az arcom ráncos!

— Az enyém is! De mit tesz az! Hiszen itt vannak a gyermekek, az unokák! Ez a te leányod, Erzsike, ez a kis tündér?...

— Igen, — büszkélkedett vele Erzsike.

— No meg az enyém is! — lépett most egyszerre elő a kopasz öreg bácsi s mind a két kezét Cilike felé nyújtotta. — Hát engem meg sem akar látni, meg sem akar ismerni?

— Józsi! — kiáltotta örvendezve nagymama s rokoni szeretettel átölelte az öreg urat.

Egy kissé elérzékenyültek valamennyien: nagymama szemében könny csillogott és könnyes volt az Erzsike szeme is.

— Te, — sugta oda Thea Zsuzsikának, — most következnek majd a visszaemlékezések. Ez engem szörnyen untat, bizonyára téged is. Ajánlom, szökjünk meg és keressünk magunknak valami más szórakozást!

Zsuzsikának módfelett hízelgett, hogy egy ilyen nagy leány, egy ilyen előkelő, nagyvilági dáma, egy született baronesz, őt barátságára méltatja, magához hasonlónak tekinti, sőt mi több, úgy látszik, egészen jó cimborának, sőt cinkostársnak is mutatkozik.

Szemével intett neki, aztán karonfogta s nesztelenül kisurrantak a szobából.

— Gyerünk a sportklubba, — sugta, s ragyogó arccal húzta magával Theát.

Tudta, hogy ilyenkor treníroz ott a híres, kiváló, nevezetes olimpiai bajnok és égett a vágytól, hogy bemutassa őt Theának és Thea rögtön észrevegye, hogy ez a híres, kiváló, európai nevezetesség az ő komoly, igazi udvarlója... És a bajnok úr is káprázzon el attól, hogy neki ilyen tündéri szép, finom, előkelő, valódi baronesz barátnője van...

Az öregek pedig ezalatt csakugyan „visszaemlékeztek”.

— Bezzeg most megölelt! — nevetett Józsi, — de hajdan, mikor udvarolni szerettem volna magának, tudni sem akart rólam!

— Szépen udvarolt! — mosolygott nagymama, — leöntött egy dézsa vízzel, mikor a csűr teteje égett!

— Pedig maga volt az első ideálom! Emlékszik, mikor a Kalotay Irén esküvőjén mindenkép táncolni akartam magával, de nem tudtam táncolni. Olyan voltam, mint egy medvebocs. Csak a kályhától tudtam elindulni, de a teremben nem volt kályha s ebbe úgy belezavarodtam, hogy aztán szépen végigestünk mind a ketten a földön.

— Emlékszem, emlékszem, — nevetett nagymama.

— Na, mikor én megismerkedtem veled Somkúton, akkor már ügyesebb voltál, — szólott közbe Erzsike.

— Volt is miért igyekeznem, — mondta Józsi, udvariasan meghajolva a felesége felé.

— Mit tudsz a régi ismerősökről? — fordult most Erzsike Cilikéhez. — Évek óta nem hallottam senkiről semmit. Attól tartok, hogy már kevesebben vagyunk, itt, mint odaát — tette hozzá elboruló arccal. — Szegény Gizi húgom is milyen korán ment el....

— Mi van a két kislányával? — kérdezte Cilike elfogódott hangon.

— Domonyi megházasodott újra, nagyon derék, jó asszony a felesége, úgy szereti a gyermekeket, mintha a sajátjai volnának. Különben a lányok már nagyok, Gizike már férjhez is ment, a kisebbik meg, Lili, rendkívül ügyes, okos, életrevaló, önálló leány, egészen a mai világból való; a Városi Takarékpénztárnál titkár és olyan kiváló munkaerő, hogy maholnap még vezérigazgató lesz! Üzleti ügyekbe gyakran jön fel Bécsbe s ilyenkor mindig eljön hozzánk. Mondhatom, bámulom az ügyességét. Olyan önálló, mint egy férfi!

— Na, én mégis jobb szeretem a leányos leányokat, — dörmögött közbe Józsi. — Boldogtalan lennék, ha Thea is olyan volna!

— Olyan lehet Lili, mint Tóvári Ilonka középső leánya, Katalin, — jegyezte meg Cilike. — Az is egyedül, önállóan vezeti az egész gazdaságot, amióta az apjuk olyan reumás, hogy nem tud semmi után járni.

— Hogy vannak különben Ilonkák? — kérdezte Erzsike.

— Anyagilag elég jól. Most is ott laknak Péterfalván. Azt tudod, hogy öt gyerekük volt, két fiú és három leány. Már mind elkerültek hazulról, megházasodtak, férjhezmentek, csak Katalin van otthon, mint ő mondja: — öreg lánynak. Előbb orvosnövendék volt, két évet hallgatott Berlinben. De valami szerelmi csalódása volt, félbehagyta a tanulást is, otthon maradt és nem akar férjhez menni. Ilonkának már egy egész sereg unokája van, azt hiszem öt vagy hat.

— Vajjon nagyon megváltozott Ilonka?

— Dehogy; most is a régi. Jókedvű, zajos, mindenkit dirigál, kivéve Katalint; egészséges, erős, olyan szép öreg asszony, talán még szebb, mint leánykorában. Három éve láttam utoljára, a gazdasági kiállításra jöttek Budapestre Katalinnal s két napra kijöttek ide hozzánk.

— Hát Kende Ilus, Csathó Bandiné, hogy van?

Cilike arca elborult.

— Valamennyiünk között az ő sorsa volt a legnehezebb. Szegény Bandi nagyon korán elhalt, Ilus ott maradt három kis gyerekkel, minden vagyon, minden segítség nélkül, csupán azzal a kis tanári nyugdíjjal a férje után! Csak a jó Isten tudja, mennyi küzdelem és nélkülözés között nevelte fel Ilus a gyermekeit. Tudod, a mi időnkben még nem tanították ki a leányokat semmiféle pályára s így nem volt szegénynek semmilyen kenyér a kezében. Próbáltuk elhelyezni itt is, ott is, de mindenütt diploma, kvalifikáció, valamilyen végzettség kellett volna, Ilus pedig, mint jó magunk is, hat felsőbb-leányiskolát végzett, egyebet semmit! Arra meg gondolni sem lehetett, hogy három kis gyerek mellett akkor kezdjen valamit tanulni. És tudod mit csinált Ilus? Amit a régi asszonyok szoktak; varrt és kézimunkázott. Késerves kenyér volt, bár mindig gondoskodtunk róla, hogy munkája legyen.

És még hozzá az egyetlen fiával is milyen szerencsétlenség történt. Nyolcéves korában elütötte egy autó s a szegény gyermek egész életére nyomorék lett. Most már huszonnégyéves, de olyan vézna, gyöngye szegény, mint egy tizenötéves fiú s mankóval tud csak járni. De azért dolgozik, nagyon ügyesen, gyönyörű ötvösmunkákat készít s volt idő, mikor szépen keresett, de ma bizony nem megy jól ez a mesterség sem.

— Azt a fiút én megnézem magamnak! — szól közbe Józsi. — Egy ékszerész barátom mondta a minap, hogy ő tudja milyen híresek voltak a régi magyar ötvösművészek s milyen kár, hogy ma már alig foglalkoznak ezzel az iparral. Megnézem, hogy dolgozik a fiú s esetleg el tudom helyezni Bécsben.

— Milyen jó is volna! — sóhajtott Cilike; Erzsike meg elégedetten nézett a férjére.

— És a leányok? — kérdezte Cilikéhez fordulva.

— Katóka, a nagyobbik, már három éve férjhezment, igen derék ember az ura, de bizony csak kishivatalnok a Beszkártnál, ugyanott, ahol Katóka is állásban van. Így valahogy csak megélnék, de segíteni nem sokat tudnak az anyjukon. Ezt elvégzi egyedül a legkisebbik leány, Iluska. Hát ez egy pompás kis emberpéldány, mondhatom, olyan, amelyet az Isten is csak jó kedvében teremt! Ha látnád az utcán, fel sem tűnne, annyira jelentéktelen, szürke kis alaknak látszik, de a házban, a szobában, a maga helyén, a maga munkakörében igazán páratlan. Figyelj csak ide, mit dolgozik az a kislány. Délelőtt a Lloyd Bankban van, perfektt angol-francia levelező, délután segít az édesanyjának varrni, kézimunkázni, azonkívül fordít vagy négy ujság számára angolból, franciából, németből, de azért ráér a bátyjával is foglalkozni, sétálni megy vele, elintézi az üzleti ügyeit és ha látnád, milyen ügyesen sűrög-forog a konyhában, hogy érti és milyen bosszorkányos ügyességgel végzi a háztartás apró-cseprő dolgait is — hát azt hinnéd, hogy sohasem csinál egyebet. És amellet oly szerény, oly egyszerű, kedves, derűs, mindig mosolygó és mindig vidám, hogy az embernek a szíve megmelegszik, ha őt látja, megfigyeli. Ebben a kislányban kárpótolta a jó Isten Ilust minden szenvedésért, minden megpróbáltatásért.

Milyen kár, hogy ezt a dicsérő episztolát nem hallotta még valaki Erzsikén és Józsi bácsin kívül! Hogy ugrált volna a szíve örömeiben s háromszor egymásután kezét csókolt volna érte nagymamának... Ámbár hiszen nagymama nem fukarkodott az elismeréssel, a dicsérettel akkor sem, ha Jani jelenvolt. Kedves álma volt az ő szívének az a csendes, egyszerű kis regény, amelynek szálai itt szövődtek az ő szeme előtt...

— Különben hiszen lesz alkalmatok őt személyesen is megismerni, — folytatta tovább. — Holnap este itt lesznek vacsorára Ilusék s akkor mindjárt a fiúval, Endrével is beszélhet Józsi.

— Csakhogy holnap délben mi már szeretnénk tovább utazni, — szölt Józsi. — Tudniillik Hévízre megyünk az én reumámat gyógyítani s már alig várom, hogy megkezdjem a kúrát!

— Ugyan kérlek, hiszen egy nap ide vagy oda már nem számít, — vetette ellen Erzsike. — Nagyon, nagyon szeretnék Ilussal találkozni! Különben is tudod, hogy megígértük Theának, hogy pár napig Budapesten szórakozhatik, kárpótlásul az unalmas Hévízért. A gyerek ugyanis nem szívesen jön oda, — fordult aztán Cilikéhez, — azt hallotta, hogy Hévíz nagyon unalmas hely, csupa öreg, rokkant, reumás ember van ott.

— Lehet, — mosolygott nagymama, — én nem ismerem. De hát tudjátok mit, ha Thea nem megy szívesen, hagyjátok itt nálam azalatt. Zsuzsikával pompásan el fognak mulatni.

— Hát erről lehetne beszélni, — felelt Erzsike kissé tétovázva és Józsi bácsi aggodalmasan vetette közbe:

— Nem tudom, hogy lesz-e ehhez Theának kedve?

Nagymama egy pillanatra csodálkozva húzta föl a szemöldökét és Erzsike sietett megjegyezni:

— Bevallom, hogy kissé el van kényeztetve Thea. Tudod, ő volt a legkisebb és olyan későn érkezett, mint Istennek kedves, váratlan ajándéka, hogy sohasem tudtunk túlszigorúak lenni hozzá.

— Na erre nem is volt soha szükség! — jelentette ki Józsi teljes meggyőződéssel. — Nem akarok dicsekedni vele, de Thea igazán mindenben tökéletes. Kedves, drága, aranyos gyermek volt mindig, nagyszerű esze van, kitűnően tanult, gyönyörűen zongorázik, énekel — és milyen szép, ugye milyen csodaszép? Egész Bécsben nincs hozzá hasonló szépség! Ha végigmegyek vele az utcán, mindenki megfordul utána!

Nagymama lassan bólintott a fejével.

— Bizony, — mondta elgondolkozva, — a szépség Istennek egyik legdrágább ajándéka. Aki szép, az mindenütt nyitott ajtókra talál. És bizonyára a szíve is éppen olyan jó...

Józsi nem felelhetett, mert ebben a percben a három gyermek, Sárika, Bandi és Gyuri vad zsvajjal rontott be a szobába. Elöl rohant Sárika, magasan tartva kezében egy kis kosárka frissen szedett málnát, utána Bandi és Gyuri, akik mindenképpen azon igyekeztek, hogy a kosarat kikapják a kezéből.

— Nagymama, nagymama! — sikongott Sárika. — Ebből nem szabad enni, ugye-e? Ezt az ebédhez szedtem!

— De mi is segítettünk! — üvöltötték a fiúk, — a mi részünket most esszük meg!

Újult erővel rontottak Sárikára; a heves küzdelemben Sárika kiejtette a kosarat kezéből s a másik pillanatban mind a hárman ráestek a széthullott málnára.

Nagymama összecsapta a kezét szörnyülködésében s magában bocsánatot kért Theától mindazért a kedvezőtlen dologért, amit az imént az elfogult szülői dicséret hallatára hajlandó volt felőle gondolni.

Mit gondolhatnak most Erzsikéék az ő unokái felől? Milyen nevetlen, fegyelmezetlen, rossz kölyköknek tarthatják őket, akik ilyen vadul be mernek rontani ide, mint valami rakoncátlan, zabolátlan utcagyerekek s most ott hevernek egy rakáson, vörösre festve a málnától és üvöltenek, mint a sakálok...

Pedig nagymama tudja, hogy milyen kedvesek, jók, szófogadók, csak öröm van bennök mindig... De Istenem, idegenek bizonyára nem ilyen szemmel nézik...

— Keljetek fel! — kiáltott rájuk szigorúan — és rögtön menjetelek a fürdőszobába mosakodni! Te meg Sárika, hozz kis seprőt és szemétlapátot és söpörd össze a málnát! Bocsánatot kérek, — fordult aztán Erzsikéhez, — hogy ilyen illetlenül viselkedtek ezek a gyerekek. Nem mindig ilyen pajkosak, csak most elragadja őket a szabadság, amiben részük van. Ezek különben a Laci fiam gyerekei. — Ha majd emberi formátok lesz megint, gyertek szépen, illedelmesen vissza köszönni, — kiáltott aztán a gyerekek után, akik megszeppenve kullogtak ki a szobából.

— Sapperlott! — nevetett Józsi, — ez aztán egy kedvemre való kis hadsereg! Itt van élet! Hányan voltak? Hárman? Azt hittem tízen vannak! Erzsike is nevetett.

Visszaemlékezett, mikor az ő két fia rendezett ilyen harci jeleneteket. Kicsi korukban örökösen egymás hajába kapaszkodtak, tépték, püfölték egymást, úgy, hogy mindig úgy kellett őket szétválasztani. Most meg, hogy már nagy emberek, olyan hűséges, jó testvérek, annyira szeretik egymást, hogy a tűzbe mennének egymásért. No még a kis húgukat, Theát, egyszerűen imádják. És Theának is ünnepnap, mikor a bátyjai hazajönnek. Ilyenkor az egész házat feldíszíti virággal s nem leli helyét örömében!

Nagymama ezeket hallva, már szívébe zárta Theát és besorozta az unokái közé. Aki a testvéreit így szereti, az csak jó gyermek lehet. Ha kissé talán el is rontották a kényeztetéssel, az alap azért bizonyára jó és nemes.

*

Thea és Zsuzsika ezalatt karonfogva siettek a sportklub felé.

A Gyöngyharmat-utcai sportklubot Hóry Gábor, a Zsuzsika édesapja alapította, ő volt az elnöke is és Zsuzsikának szabad bejárata volt ide minden időben.

A sportklubnak volt női osztálya is s különben is mintaszerű óriási nagy sporttelep volt.

Volt itt tennispálya, vívóterem, futballpálya, bokszing, uszoda és

strand a Dunaparton, szép nagy klubház, minden a legmodernebb berendezéssel és felszereléssel.

Zsuzsika olyan büszkén mutogatott meg mindent a nagykiterjedésű telepen Theának, mintha mindez az ő tulajdona lett volna.

Theának nagyon tetszett minden. Elismerőleg bólogatott. Nem is hitte, hogy ezen az elmaradt, műveletlen Magyarországon valami ilyen egészen modern dolog is található...

— Very nice, indeed, — mondogatta angolul, ami nála a tetszésnyilvánítás legmagasabb foka volt.

— De hol vannak itt fiatal emberek? — kérdezte aztán, vizsga szemmel nézve körül.

— Tudod, azok délelőtt el vannak foglalva, hivatalban, meg az egyetemen, — magyarázta Zsuzsika, — csak délután járnak be a klubtagok. Hat órákor kezdődik a tulajdonképpeni élet. És majdnem minden este táncolunk is! Ilyenkor csak azok vannak itt, akik treníroznak. Jöjj, nézzük meg őket!

Azzal már húzta is Theát magával, a telep egyik részébe s minden további habozás nélkül benyitott a terembe, ahonnan hangos, ütemes puffogás zaja hallatszott ki.

Egy szép, daliás termetű fiatalember állt előttük tornadresszben, csupa izom, csupa erő, felhevült arccal, csillogó szemekkel, kezén még rajta az idomtalan, nagy bokszesztyű, amelyet most sietve húzott le és dobott félre.

Ámuló szemekkel nézett Theára s úgy látszott, mintha teljesen elkáprázott volna ennyi szépség láttára.

— Sebestyén Antal barátom, olimpiai bajnok. Báró Wettenstein Thea rokonom, — mutatta be őket egymásnak diadalmas mosollyal Zsuzsika és szörnyen büszke volt rá, hogy ilyen jól sikerült a bemutatkozás. Igaz, hogy egész idő alatt magában mind ezt gyakorolta, különös súlyt helyezve az *olimpiai bajnok* és a *bárá* szavakra, — de hála Istennek sikerült is. Nem botlott meg a nyelve és nem hadarta, nem nyelte el a szavakat, mint máskor.

Az olimpiai bajnok és abaronesz kezét fogták, egymás szemébe néztek és egy pillanat alatt megvolt egymásról a véleményük.

— Kicsit butának látszik, — gondolta magában Thea, — de ha nincs más, ez is jó lesz udvarlónak.

— Ha olyan gazdag, mint amilyen szép, érdemes lesz vele foglalkozni, — gondolta magában az olimpiai bajnok.

Zsuzsika pedig ott állt közöttük ragyogó arccal, büszkén és boldogan, mintha egyenesen az ő érdeme lett volna, hogy Thea olyan szép s az olimpiai bajnok olyan daliás.

Thea nem tudott meglelni egy óráig sem anélkül, hogy valaki az ő szépségét ne bámulja. Erre olyan szüksége volt, mint másnak a levegőre. És ha találkozott volna valakivel, aki nem szegődik azonnal az ő hódolói,

bámulói és udvarlói sorába, hát belebetegedett volna ebbe, de mindenesetre addig kacérkodik, kedveskedik és forgolódik körülötte, amíg az illető teljesen behódol. Akkor természetesen hátat fordít neki és új diadalok után néz körül.

Sebestyén Antalt nem kellett meghódítani. Meghódolt ő azonnal magától is.

— Bárónő, engedje meg, hogy mint legalázatosabb rabszolgája, lábai elé helyezzem hódolatomat, — fejezte ki magát igen ékesen s olyan mélyen meghajolt, hogy az orrával majdnem a térdét érte.

Thea elnézően mosolygott. Volt érzéke az ilyen útszéli túlzott bókolások iránt és kegyesen nyújtott kezet a fiatalembernek.

Most igazán olyan volt, mint egy királynő. Zsuzsika el volt ragadtatva, Sebestyén úr pedig, ha lehet, még mélyebben meghajolt s aztán engedelmet kért, hogy átöltözhessen s újra a hölgyek szolgálatára álljon.

A tréner egypár erőteljes káromkodást fojtott el magában s igyekezett megmagyarázni az olimpiai bajnok úrnak, hogy ez szabályellenes, a tréninget nem szabad félbehagyni, hölgyeknek ide különben is tilos a belépés, — de a bajnok úr egy kézlegyintéssel elintézte az egészet s ügyet sem vetve a morgolódo, zugolódo trénerre, pár perc múlva mint kifogástalan dzsentimen, elegáns sportöltönyben állt Thea és Zsuzsika előtt.

Aztán végigvezette őket az egész sporttelepen, melyet Zsuzsika ugyan már bemutatott Theának, de Thea úgy tett, mintha először látná s kedves meglepetéssel gyönyörködött mindenben.

Oly bájos volt, amint hol angolul, hol németül, hol tört magyarsággal dicsért mindent, hogy Zsuzsika nem győzött gyönyörködni benne. Különösen tetszett neki kedves, idegenszerű kiejtése, mikor magyarul beszélt. Ez olyan jól állott Theának, hogy Zsuzsika borzasztóan szeretett volna szintén ilyen kiejtéssel beszélni, de hát ez természetesen lehetetlen volt.

Főleg az volt a kedves, hogy mindenkit tegezett, ha magyarul beszélt.

— Szeretsz úszás? — kérdezte Sebestyéntől, mikor lementek a Duna-partra az uszodát is megnézni.

— Nagyon szeretem, — felelt Sebestyén, mélyen a szemébe nézve.

— Én is, — nevetett Thea kedves elfogulatlansággal, — nekem legkedvesebb sport. Gyorsúszásban engem díjnyertes! Te tudsz vízipóló?

— Hogyne! — felelt Sebestyén, büszkén kidüllesztve mellét, — én vagyok a kapus a csoportunkban. Mindig győzünk, ha én ott vagyok.

Zsuzsika egy percig csodálkozva nézett Sebestyénre. Ő ugy tudta, hogy Filipovics Pali a kapus — és Sebestyén nem is vesz részt a vízipólóban, — de hát valószínűleg téved, Anti bizonyára jobban tudja.

— Szeretnék kicsit úszni, — jelentette ki Thea s miután az ő kívánsága parancs volt, hamarosan átöltöztek s pár pillanat alatt már ott lubickoltak mind a hárman a vízben.

Most már Zsuzsika igazán elemében volt. Úgy szelte a vizet, mint egy halacska. Thea is pompásan úszott, de Zsuzsikával nem tudta fölvenni a versenyt. Lemerült a víz alá s hol itt, hol ott bukott föl, a legmagasabb ugródeszkáról nyilegyenesen ugrott fejest le a vízbe s egy pár perc alatt hosszában átúszta az egész uszodát.

Theának tetszett a kislány bravuroskodása, nagyon is tudta méltányolni ügyességét s vígan, jókedvűen lubickoltak, hancúroztak, próbálták egymást a víz alá nyomni — és közben majdnem megfélekedtek az olimpiai bajnok úrról, aki rosszkedvűen kuksolt a lépcsőn s csak igen meggondolt tempóban úszott egy-egy keveset. A víz nem volt az ő eleme, ott nem lehetett bokszolni.

Közben a leányok megelégtették a hancúrozást, dél is lett, haza kellett menni ebédelni.

Sebestyén váltig ajánlotta, hogy maradjanak még a strandon, napfürdőzni, ott sokkal kellemesebb, mint a vízben. Thea csak fejét rázta és húzta magával Zsuzsikát — aki pedig hajlandó lett volna még maradni.

Egy pillanat alatt átöltözködtek és Zsuzsika mélységes szívfájdalmára ott hagyták a faképnél Sebestyént, aki vizesen és úszóruhában hosszú orral nézett utánok.

Thea magában befelé mosolygott. Ő így szokott bánni a gavallérjaival.

*

Cilike nagymamáék nagy ebédlőjében tizennégy személyre terítették vacsorára.

Egy csinos, karcsú, barnahajú fiatal leány sürgölődött az asztal körül, nagy szakértelemmel rendezgetett, rakosgatott mindent; majd kiszaladt a kertbe, virágot szedett, szép fehér szegfűt és rózsát, csinosan elrendezte a virágvázába és földiszítette vele az asztalt.

— Iluska kérlek, — szólt be most a nagymama, — ha itt készen vagy, gyere ki a konyhába, segíts a tálakat elrendezni.

— Már készen vagyok, nagymama, — felelte Iluska, még egy vizsga tekintet vetve az asztalra s aztán sietett ki a konyhába, ahol nagymama éppen a sonkát szeletelte fel és rakta a tálra.

— Diszítsd fel fiam, — szólt nagymama, feléje tolva a tálat, — itt van kemény tojás, uborka, cékla, torma; senki sem tudja azt olyan szépen, ízlésesen földiszítani, mint te.

— Nagyon szívesen, nagymama, — felelte Iluska és gyors, ügyes kézzel látott hozzá a munkához. — Egy pompás új salátát is tanultam, nagymama, — csevegett közben, — ha megengedi, szeretném azt is elkészíteni.

— Jó, hogy említed, — mondta nagymama, — éppen most jutott eszembe, hogy a sült mellé nincs egyéb, csak egy kis ecetes uborka, pedig nagyapa is, Jani is nagyon szeretik a majonézes salátát, de egészen meg-

felejtkeztem róla. Hát csak készítsd el fiam. Ami hozzávaló kell mindent megtalálász a kamrában.

Iluska olyan otthonosan térült, fordult a kamrában, konyhában, mint-ha egész nap egyebet sem csinálna s hihetetlen rövid idő alatt már ott is díszelgett az asztalon két tál ízletes, szépen díszített majonézes vegyes saláta.

Nagymama nem győzte dicsérni.

— Na te kis boszorkány, ezt ugyan gyorsan elővarázsoltad! Most még a gyümölcsöt rakd fel a gyümölcskosárba s aztán készen vagyunk. Jöhetnek a vendégek. De miért késik úgy édesanyád? Azt hittem már korán délután eljön.

— Endre nem jól érezte magát és nem akartuk egyedül hagyni, — felelt Iluska elboruló arccal. — Egyikünknek otthon kellett maradni s mivel én segíteni akartam nagymamának, hát én jöttem el hamarabb.

— De remélem estére eljönnek? — kérdezte nagymama aggódva.

— Minden bizonnyal, — felelt Iluska. — Hiszen tetszik tudni, az Endre rosszulléte csak múló dolog, inkább a kedélyéből fakad. Szegénynek, ha munkája, elfoglaltsága van, mindig jól érezné magát. A tétlenség hat reá olyan borzasztóan, olyankor mindig azzal kínozza magát, hogy ő terhünkre van, hogy neki semmi hasznát nem lehet venni s hogy sokkal jobb volna, ha nem is élne! Ilyenkor alig tudjuk megvigasztalni és szegény anyuka mindig sír... Istenem, csak ezen lehetne segíteni!...

— Majd jóra fordul minden, nem szabad elcsüggedni, — biztatta nagymama Iluskát s megsímogatta a fiatal leány arcát, aki már oly korán megismerte az élet szomorúságait, küzdelmeit és sötét, gondterhelt felhőit....

— Józsit pedig majd szaván fogom, — gondolta magában nagymama. — El kell hogy helyezze azt a szegény fiút, munkához, elfoglaltsághoz juttassa, hogy levegyük ezt a keresztet Ilus válláról!

*

Hét órákor pontosan beállítottak a vendégek. Azazhogy hiszen nem is voltak vendégek, hanem mind csak a nagymama és nagyapa gyermekei, unokái és rokonai.

Hóry Gáborék estélyi ruhában jöttek, mert ők vacsora után át akartak menni a klubba, ahol ma hangverseny és tánc volt. Zsuzsikán is csinos kis rózsaszín stílusruha volt, mert természetesen őt is vitték; Thea meg egyenesen olyan volt, mint egy tünemény, halványzöld selyemruhában, amely mint valami felhő burkolta körül karcsú, magas, gyönyörű termetét. Hullámos, szőke haja úgy ragyogott, szikrázott, mint a színarany s fekete szeme mint két nagy fekete gyémánt csillogott. Gyönyörű volt, oly tündéri szép, hogy még László nagyapa is önkéntelen hódolattal csókolt neki kezét.

Erzsike és Józsi kijelentették, hogy ők ma egész este itt maradnak Cili-

kééknél, nem mennek a klubba, ami elég áldozat volt részükről, mert különösen Józsi nagyon szeretett gyönyörködni a Thea sikereiben, amelyeket már pusztá megjelenésével aratott.

Csathó Iluska bizony, mi tagadás, olyan volt Thea mellett, mint egy kis Hamupipőke. Kedves, csinos arcocskája elveszett, eltűnt a másik leány szikrázó, feltűnő, ragyogó szépsége mellett s egyszerű, síma, pasztell-kék ruhájában teljesen jelentéktelen alakká vált.

Erzsike szeretettel ölelte magához, mikor megtudta, hogy a Kende Ilus leánya s magában talán egy pillanatig arra gondolt, vajjon az ő leánya valaha megállaná-e ily derekasan a helyét, ha a sors olyan megpróbáltatások elé állítaná, mint Iluskát? Oh, hála Istennek, hogy Thea sohase kerülhet ilyen helyzetbe...

És elszorult a szíve, mikor meglátta a hajdani Kende Ilust, özvegy Csathó Bandinét. Egy fáradt, szomorú arcú, öreg asszony állott előtte, fénytelen szemében sok-sok szenvedés emlékével, aki féltő, reszkető gonddal kíséerte folyton figyelemmel a fiát, aki mankójára támaszkodva oly nehezen tudott mozogni.

Szegény Endre egészen olyan volt, mint az édesapja, komoly, nemes arcvonásait rögtön föl lehetett ismerni, de olyan halvány volt s olyan vézna, gyöngé, mint egy kisfiú.

Józsi azonnal melléje ült és behatóan, komolyan kezdett foglalkozni, beszélgetni vele s a fiú csüggedt vonásai lassanként földerültek. Reménység, életkedv csillant föl szemében s egyszerre egy új élet lehetősége tárult föl előtte, mikor Józsi megígérte neki, hogy Bécsben majd a legkiválóbb orvos-professzorokkal fogja megvizsgáltatni és kezeltetni s mindent elkövet majd, hogy megerősödjék és száz százalékgig munkaképes legyen.

Ilus vonásai is azonképpen enyhültek meg, amint látta Endre arcát földerülni s hálásan szorította meg a Józsi kezét, mikor megtudta, miről van szó.

— Meglátod, jót fog tenni a fiúnak a levegőváltozás, — biztatta Erzsike is Ilust. — És hidd el, úgy lesz nálunk, mintha a saját fiunk volna. Mikor visszajövünk Hévízről, magunkkal visszük s talán már egy félév múlva egészségesen és megerősödve hozzuk őt vissza neked!

— És gondom lesz arra is, hogy állandó munkát is kapjon a gyerek, — mondta Józsi, — elég összeköttetésem, befolyásom van, szép lenne, ha nem tudnék neki megrendeléseket szerezni!

Cilike tudta, hogy a Józsi és az Erzsike szavában meg lehet bízni s anyira örült ennek a kedvező kilátásnak, hogy talán még azt is megbocsátotta volna, ha Zsuzsika most táncra perdül vele.

De Zsuzsika most egyébbel volt elfoglalva.

Az asztal végén ült a három gyerek közt, mert hiába a rózsaszín stíl-

ruha s a tenniszbajnokság, Zsuzsika ilyenkor, a felnőttek közt gyerekeknek számított s bizony néha még a macskaasztalhoz is került.

Most különben azzal volt elfoglalva, hogy versenyt evett Sárikával, Bandival és Gyurival csokoládés és mandulás süteményt.

A verseny nem a gyorsaság, hanem a mennyiségre ment. Lehetett egész lassan, meggondoltan enni, jól megrágni, vagy nagy falatokban, egyszerre lenyelni. Fő, hogy melyikük tud többet enni.

A rekordot eddig Bandi tartotta; huszonegy darabot evett meg, Zsuzsika tizenkilencig vitte föl, Sárika tizenötig, Gyuri meg szomorúan kullogott utánuk kilenccel.

Most valami nézeteltérés támadt Gyuri és Bandi között. Gyuri kijelentette, hogy Bandi csal, mert egy csokoládés-kiflit kettétört s azt kettőnek számította. Bandi tagadta, de Gyuri nem hagyta magát s hogy igazát még jobban bizonyítsa, oldalba lökte Bandit.

Zsuzsika, hogy a háború kitörését megakadályozza, hamar lezárta a versenyt, kijelentette, hogy ő a győztes s mindjárt be is kebelezte a díjul kitűzött tortaszeletet.

A gyerekek morogtak, de nem mertek hangosan kitörni, mert nem messze tőlük ott ült az édesapjuk, aki már figyelmes lett a zajongásra és szigorú pillantásokkal intette őket csendre.

A felszínen tehát látszólag csend is volt, de a tengeralatti — azaz asztalalatti ütközetet nem lehetett megakadályozni.

Gyuri egy óvatlan pillanatban az asztal alá bújt s egy jót csípett a Bandi lábán. Bandi lassan, óvatosan csúszott lejjebb a székről s az abroszba megfogódzva, szélmalom módjára kezdett kalimpálni a lábaival, hogy az asztal alatt rejtőzködő Gyurit eltalálja.

Gyurit nem találta el, ellenben jól oldalba kólintotta egyfelől Sárikát, másik felől Zsuzsikát, akik mind a ketten hangosan felszisszentek s mint egy vezényszóra, egyszerre ragadták meg a Bandi kalimpáló két lábát.

Bandi az abroszba kapaszkodva, teljes erejéből igyekezett magát kiszabadítani, közben a székről mind lejjebb csúszott — s a következő pillanatban, ha valaki odanézett volna — mint egy sülyesztőben láthatta eltűnni Bandit, Zsuzsikával és Sárikával együtt.

Ez az elsüllyedés azonban nem járt teljesen zajtalanul, mert Bandi nemcsak Zsuzsikát és Sárikát rántotta magával, hanem az abroszt is, a rajta levő tányérok, poharakkal és tálakkal együtt.

A salátás tálban szerencsére csak egy kevés majonézes saláta volt, de azért éppen elegendő arra, hogy mind a három gyermekre jusson belőle s mikor négykézláb kimásztak az asztal alól, Zsuzsikának az arca s a két keze, Bandinak a ruhája, Sárikának meg a haja volt majonézes. Azonkívül egy pohár víz is kiömlött s ebből bőven jutott a Zsuzsika rózsaszín

stilruhájára. A negyedik, a tulajdonképpeni bajszerző, úgy lapult mélyen az asztal alatt, a jótékony sötétségben, mintha egyáltalán ott se lett volna.

A rettenetes zajra, csörömpölésre természetesen mindenki ijedten ugrott fel. Első pillanatban senki sem tudta, hogy mi történt, csak nagymama volt tisztában vele s mikor meglátta a maszatos gyerekeket kimászni az asztal alól, rögtön fölharsant szokásos vezényszava:

— Menjetek azonnal a fürdőszobába mosakodni!

Szegény Márta, az édesanyjuk szívdobogást kapott az ijedtségtől, apjuk vésztjósloán húzta össze szemöldökeit, Erzsike és Józsi úgy nevettek, hogy az oldalukat fogták. Vilma szörnyülködve csapta össze a kezait, mikor a Zsuzsika viharvert toilettjét szemügyre vette, Jani nevetve sugta oda az elnézően mosolygó Theának, hogy lám ez Zsuzsika, aki nagy lányt akar játszani, Iluska pedig részvéttel és teljes megértéssel követte a dicstelenül elvonuló hadsereget a fürdőszobába, hogy megmosdassa, megszáritsa és rendbehozza őket.

Mikor már teljesen elült a vihar s mindenki alaposan kinevette és kibosszankodta magát és a dohányzószobába vonulva itták a feketekávé és cigarettáztak, lassan, óvatosan mászott ki az asztal alól Gyuri, a katasztrófa értelmi szerzője.

Borzasztóan örült, hogy a nagy zürzavarban róla teljesen megfeledkeztek, viszont erősen szűkölt, mert megtudta, hogy a gyermekszobában, ahová Sárikát és Bandit ma estére internálták, kikerülhetetlenül vár reá a földi igazságszolgáltatás.

Miután pedig a megvesztegetést már a gyermekszobában is ismerik, minden további gondolkodás nélkül elcsent két gyönyörű piros almát a pohárszékről s azt mint a béke fehér zászlóját lobogtatva, bátran belépett az oroszlánbarlangba.

Úgy látszik sikerült is a békekötés, mert ezen az estén legalább semmiféle harci zaj nem hallatszott ki a hadiszinterről — azaz a gyermekszobából.

Sokkal súlyosabb volt azonban a Zsuzsika esete.

A ruhája olyan vizes lett, hogy Vilma kijelentette, így nem jöhet a táncmulatságra s mivel más ruhája nincs előkészítve, hát itthon marad.

Zsuzsika szeme könnybelábadt s már éppen duzzogva akart félrevonulni, mikor Iluska közbelépett, mint mentőangyal.

Bevitte magával Zsuzsikát a hálósobába, levetette a ruháját s a vilanyvasalóval tüneményes gyorsasággal kivasalta, megszáritotta, rendbehozta; nyoma sem maradt rajta a dülő csatáknak.

Zsuzsika ragyogó arccal ugrott az Iluska nyakába, hálásan csókolta össze-vissza s aztán büszkén polkázott ki a megmentett ruhában, amelyen most már nemcsak az édesanyja, de Thea sem talált semmi kifogásolni valót.

— Na, de most már ideje is, hogy menjünk, — mondta Vilma, — tíz óra elmúlt, azóta már el is kezdték a hangversenyt. Remélem, Iluskám, te is velünk jössz? Gábor majd autón visz haza.

Iluska fejét rázta.

— Köszönöm, kedvesem; én itt maradok, segítek nagymamának mindent elrakni s aztán az utolsó villamossal hazamegyünk anyussal és Endrével.

— Iluska, — szólt halk hangon Jani, melléje lépve, — hát csakugyan hiába kértem egész este, mégis megmaradt amellett, hogy nem jön velünk?

— Nem megyek, — felelt szelíden, de határozottan Iluska. — Nekem reggel korán kell fölkelnem, nem maradhatok fenn késő éjszakáig.

— Ez csak kifogás, — felelt Jani kedvetlenül. — Mászor is táncoltunk a klubban két-három óráig, pedig akkor is föl kellett kelnie.

Iluska kissé zavarba jött.

— Nézze Jani, megmondom őszintén, én nem tudtam, hogy ma táncmulatság is lesz és nem öltöztem úgy. Ebben a ruhában nem mehetek.

Jani csodálkozva nézett reá.

— Hát ez már igazán rossz kifogás! Miért ne jöhetne ebben a ruhában? Hiszen ez egészen jó! És maga igazán nem törődött eddig annyit a ruhákkal! Miért lett egyszerre ilyen hiú? Nem ismerek magára!

Iluska félrefordította a fejét s egy pillanatra végigsiklott tekintete Thea ragyogó alakján, aki a tükör előtt állva igazgatta aranyszőke haját.

— Hagyjuk ezt, Jani, — mondta csendesén. — Nem megyek ma el, kár több szót vesztegetni erre. Azért csak mulassanak jól — és kérem, ne haragudjanak azért rám. Igazán nem szeszély ez tőlem, — de nem mehetek.

Jani kedvetlenül fordult el és Thea mellé lépett.

Iluska egy másodpercig még ott állt, mintha azt várta volna, hogy Jani azt feleli:

— Hát ha maga nem megy, akkor én sem megyek!

De csak egy másodpercig. Akkor kisietett a szobából és gyorsan kezdte leszedni az ebédlőben az asztalt.

— Nem fogok hiányozni neki, — gondolta magában, — mint ahogy nem hiányoztam ma egész este sem. Hiszen jóformán alig szólt hozzám. Mással volt elfoglalva... Mással...

És újra felidézte magában ezt az egész mai estét.

Látta belépni a szobába Janit, aki most találkozott először Theával és látta, hogyan néz szinte álmélkodva végig a tündérszép jelenségen.

És látta, hogyan villan fel Thea szeme s hogyan láncolja egyszerre magához a fiatalembert, úgy hogy az egész este nem tud mellőle elmozdulni. Az asztalnál is melléje ül Jani, pedig nem oda volt terítve neki és mintha varázs tartaná fogva, nem veszi le a szemét róla és meg sem látja Iluskát, aki jár-kei az asztal körül. És eszébe sem jut segítségére lenni, mint máskor... Milyen kedves is volt máskor, mindig együtt szorgoskodtak az asztal kö-

rül. Jani úgy segített mindenben, mint egy igazi jó házi fiú, figyelmes, gondos volt, most nem törődött semmivel, senkivel, csak nézte Theát és hallgatta csengő nevetését, vidám csicsergését...

Iluska annyira elmerült gondolataiba, hogy észre sem vette, hogy a poharakat már másodszor rakja rá a tálcára és teszi ugyanarra a helyre megint vissza.

— Most már táncolnak, — gondolta magában. — És Jani nem táncol senki mással, csak vele...

Éles fájdalmat érzett szívében és nagyon, nagyon megbánta, amiért nem ment ő is el a táncmulatságra.

De tudta, hogy erre nem lett volna képes.

Nem, azt nem bírná elviselni egy világért sem, hogy Jani vele csak kényszerűségből, köteles udvariasságból foglalkozzék és azt sem bírná végignézni, hogy mindig csak Theával lássa táncolni és lássa szemében fölragyogni azt a leplezetlen bámulatot, amit sohasem látott, amikor Jani őreá nézett...

Mélyen felsóhajtott s harmadszor is rárakta a tálcára a poharakat.

— Ilus, te féltékeny vagy, — állapította meg őszintén szembenézve saját magával és nagyon, nagyon elszégyelte magát. — Hát szabad ez? Hát van erre jogod? Hiszen Jani soha, soha nem mondott neked semmit... Olyan volt mindig hozzád, mint egy kedves rokon, egy jó testvér... És te... és te... óh, szégyeld magad...

És Iluska szégyelte is magát, annyira, hogy egészen belepirult és a könny kibuggyant szeméből — és most már negyedszer tette vissza a poharakat a tálcára.

— Add ide, kislányom, — szólalt meg egy szelíd, kedves hang mellette s nagymama gyöngéd keze kivette a tálcát kezéből, míg szeme fürkészve, aggodva nézett arcába. — Fáj a fejed, úgy-e, — sietett gyorsan segítségére, látva a leányka zavarát, amellyel könyeit elrejtteni igyekezett.

— Igen nagymama, fáj a fejem, — felelt Iluska hálásan s zsebkendőjével végigtörölte arcát, homlokát, szemét. — Azért is nem mentem el velök, — tette hozzá halkán.

— Jól tetted, fiam, — bólintott nagymama meggyőződéssel, — én sem mentem volna... Most eredj, vedd gyorsan a kalapodat, kabátodat, anyuskád és Endre már várnak künn a verandán, el ne késsétek az utolsó villamost. Az asztalt majd én elszedem és elrakok mindent.

Iluska kezét csókolt nagymamának és nagyon, nagyon melegen megölelte, aztán elsietett.

Nagymama sóhajtva nézett utána.

Jól látta, mi történik Iluska lelkében, hiszen úgy olvasott benne, mint egy nyitott könyvben és jól látta, mi történt itt ma este.

Oh Istenem, hát ennyire csalódott volna Janiban? Hát Jani is csak ingatag volna, akit egy szép arc látása egyszerre megszedít s gondolkozás nélkül szegődik a hódolók sorába?

Igaz, hogy Iluskának nem nyilatkozott még, szerelemről, házasságról szó sem volt közöttük, de hiszen ott, ahol a szívek találkoznak, nem is kell erről beszélni. Ott megértik egymást szavak nélkül is...

Cilike nagymama visszaemlékezett a saját fiatalságára és szívének egyetlen, mély, igaz szerelmére. És emlékezett jól, hogy Kőváry Lacival, akivel kislány kora óta úgyszólván együtt nőttek fel, éppen mint Iluska és Jani, soha nem beszéltek szerelemről; udvarlásról, bókolásról, házasságról szó sem volt közöttük — és mégis tudták, hogy szeretik egymást s hogy egymásé lesznek, hűséges, igaz szeretettel egy egész életen át.

Így képzelte, így látta nagymama Iluska és Jani kis regényét is maga előtt szövödni és azt hitte, minden zökkenés, minden bonyodalom, minden komplikáció nélkül szépen, símán megy majd minden a maga útján.

És most ime, egyszerre, egyik óráról a másikra megváltozik a helyzet. Egy új személyiség lép a színtérre s csillogó szemének egyetlen pillantásával, formás kis kezének egyetlen mozdulatával összekúsálja, összegabalyítja a síma, egyenes szálat, amelyek szívtől szívhez vezettek.

Jani mintha elszédült, megtántorodott volna s Iluska szíve az első sebtől kezdett vérezni.

— Mit lehet itt tenni? — tűnődött nagymama.

— Semmit, éppenséggel semmit.

Ezt a küzdelmet a fiatalok maguk kell, hogy megvívják.

A Jani szerelme most állja ki a tűzpróbát. Ha nem elég mély és szilárd s az első kisértésre meginog, akkor jobb, ha mindez most tűnik ki, mint később.

Iluska szenvedni fog, az igaz, de erős lélek, le fogja győzni önmagát és sokkal kötelességtudóbb, kiegyensúlyozottabb karakter, semhogy ne tudna emelt fővel, önérzetesen leszámolni mindennel.

De annyit mindenesetre elhatározott nagymama, hogy nem marasztalja itt Theát, ezt a veszedelmes kis boszorkányt. Csak hadd utazzon el holnap a szüleivel, Hévízre, a rokkant, reumás öreg nyugdíjasok közé — ott legalább nem fog semmi zavart és bonyodalmat előidézni. Egészen bizonyos, hogy Jani, ha nem találkozik vele többet, úgy el fogja felejteni, mint ha sohasem látta volna — s a gyülekező árnyak el fognak oszlani, mint nyári égen a báránnyelhek...

Ebben aztán megnyugodott nagymama.

Sajnos azonban, gazda nélkül számított, mert nem is volt szükség arra, hogy ő marasztalja Theát, Hóry Gáborék annyira megkedvelték, hogy egyszerűen nem engedték el.

A táncestélyen olyan feltűnést keltett, annyira körülrajongták a fiatal-

emberek, úgy meghódított mindenkit, hogy Vilma és Gábor egészen büszkék lettek reá s örömmel ígérték meg, hogy mindenüvé elviszik magukkal s gondoskodnak majd róla, hogy jól mulasson és kellemesen szórakozzék.

Így hát Erzsike és Józsi másnap elutaztak és Thea ott maradt.

Sokat nem zavarta Thea a nagymamát és a nagymama csendes házatját, ahol csak az unokák sivalkodása volt az egyetlen zaj.

Vilma és Gábor, ígéretük szerint, ugyancsak igyekeztek őt mulattatni és szórakoztatni. Minden este autóval mentek be Pestre, sorra járták a színházakat, mulatóhelyeket, tánchelyiségeket; Vilma is szeretett mulatni, táncolni, Gábor is — egészen jó kifogás volt, hogy most a „nagy lányukat” viszik szórakozni, amellet ők is igen jól mulattak.

Mindig későn jöttek haza, Thea délig aludt, délután látogatásokat tettek, vagy hozzájuk jöttek vendégek, fiatalemberek, hódolók, udvarlók se-rege, hát bizony Thea nem igen ért rá nagymamát, nagyapát fölkeresni. Az igazat megvallva, unta is nagyon.

Nagymama mégis mindenről jól volt értesülve.

Ragyogó arccal, lelkendező büszkeséggel és örömmel mesélt el neki mindent Zsuzsika.

Nagymama nagyon rosszalotta a dolgot s ezt meg is mondta Vilmának. Az ő felfogása szerint Zsuzsikának még a gyermekszobában van a helye, ráér még színházba menni, színház után a Ritzben vacsorázni s vacsora után hajnalig táncolni.

De Vilma és Gábor csak mosolyogtak nagymama aggodalmain, öreges nézetein s megnyugtatták, hogy ma másképpen nevelik a leányokat, mint hajdan s hogy majd ha Thea elmegy, ülhet otthon ismét eleget Zsuzsika, nem viszik sehova. De most miért ne mulasson kissé együtt a két leány, mikor annyira szeretik egymást és Thea olyan kedves Zsuzsikához, mint egy kis mama.

És Vilma különösen anyai büszkeséggel örült annak, hogy a Zsuzsika hamvas, friss, barna-piros arcocskája nem veszített semmit a Thea hófehér, rózsás szépsége mellett és közvetlen, vidám, gyermekesen pajtás-modora sokaknak talán még jobban tetszett, mint a Thea nyugodt, fölényes, előkelő, királynői magatartása.

Persze Vilma ezekről a megfigyelésekről nem beszélt nagymamának, mert tudta, hogy csak jól kikapna tőle s nem anyai szeretetnek, hanem anyai hiúságnak minősítené ezt az érzését.

De magában meg volt győződve róla, hogy mindez így egészen rendjén van s egy fiatal leánykának csak hasznára lehet, ha korán megtanul a világban forogni, emberekkel érintkezni s társaságban helyesen viselkedni.

Zsuzsika boldogan és vígan élte is világát s hűségesen elmesélt aztán mindent nagymamának. Hogy például tegnap is milyen nagyszerűen mulattak...

— — Délután a Margitszigeten voltak, a lovaspóló mérkőzést végignézni, borzasztó érdekes volt, azután a Felső-szigetre mentek vacsorázni, milyen pompás vacsorát ettek, ő bizony két adag hal-majonézt is megevett és valódi néger jazz-band játszott, nem besuvickolt, hanem igazi négerek és a tánchelyiség gyönyörűen ki volt világítva, minden percben más és más színű világítással, egyszer rubin-piros, aztán kék, aztán smaragdzöld, aztán lila, majd sárga villanykörtékkel, olyan az egész, mint egy varázslat és nagy piros léggömböket dobna fel a levegőbe, ő el is kapott egyet, de az a bolondos Anti mindjárt kipukkasztotta, akkorát szólt, mint egy ágyú és Jani olyan unalmas volt, csak ült ott, mint egy fakutya, nem akart táncolni sem, pedig Thea olyan kedves volt hozzá s délután olyan szépen kérte, hogy jöjjön el ő is velük s mikor Jani nem akart, hát Thea azt mondta, hogy akkor inkább ő sem megy és akkor Jani azt mondta, hogy azt már egy világért sem engedi, hogy Thea elmaradjon egy ilyen nagyszerű mulatságról, de a lovaspólón mindig ásitott, pedig igazán borzasztó érdekes volt, de, úgy látszik, Jani nem szereti a lovakat, de a négereket sem szereti, ezt meg is mondta és Thea nevetett és azt kérdezte, hogy tulajdonképpen mit szeret és én is haragudtam Janira, mert egyszer rám szólt, hogy mit bámeszkodom mindig úgy Sebestyén Antira, mikor Theával táncol, pedig hát én szeretem nézni őket, mert gyönyörűen táncolnak együtt s meg is mondtam Janinak, hogy máskor inkább maradjon otthon és én annak igazán örülök, hogy Anti annyit táncol Theával és csak azért is felálltam az asztaltól és úgy néztem utánok és ... és ... és ...

Itt Zsuzsika hangja kissé elfulladt, sőt mintha egy kissé meg is remegett volna és elhallgatott.

Nagymamának volt ideje azalatt mindezen elgondolkozni s mindent áttekinteni.

Oh, világosan, nagyon világosan látott mindent és tudott mindenről, bár nem volt jelen soha.

Látta Theát, hogyan kacérkodik Janival s hogy igyekszik őt magához, illetőleg az udvarához láncolni és látta Janit, hogyan küzdök ez ellen s hogyan keres segítséget nagymama erős kezében, Iluska gyöngéd, biztató szavában.

De nagymama nem nyújtotta feléje erős kezét, Iluska gyöngéd, meleg hangja nem vette fel a versenyt Thea csengő kacagásával, egyikük sem sietett segítségére.

Ezt a harcot Janinak egyedül kell megvívnia. Most fog elválni, hogy kiállja-e a tűzpróbát, vagy nem.

Iluska azon este óta egyetlenegyszer sem jött el nagymamáékhoz, pedig máskor minden héten kétszer-háromszor is bekukkantott egy-egy órára. És most még azt is úgy tudta intézni, hogy mikor Jani ment el hozzájuk, ő nem volt otthon.

Jani érezte, hogy Iluska valamiért meg van bántva, valamiért neheztel, de viszont megállapította magában, hogy erre semmi oka nincs s férfimacassággal elvárta, hogy ő kezdje meg a közeledést.

Mikor pedig Iluska megmaradt megközelíthetetlen zárkózottságában, Jani mélységesen elkeseredett.

Most már ő volt megbántva.

És mikor kiöntötte nagymamának a szívét s elmondta, hogy Iluska milyen méltatlanul bánik vele, nagymama csak vállat vont s kijelentette, hogy ő nem tud semmiről semmit. Jani bizonyára képzelődik. Talán bizony nincs rendben a lelkiismerete.

Erre Jani komolyan megneheztelt s azt mondta: úgy veszi észre, vele itt mindenki kellemetlenkedni akar, holott ő erre semmi okot nem szolgáltatott. De megjegyzi magának s levonja a konzekvenciákat.

Kiment a szobából s azonnal átment Vilmáékhoz, holott ez eddig sohasem történt meg, mert mindig háromszor-négyszer is kellett érte küldeni, ha azt akarták, hogy velök menjen. Most azonban ő maga indítványozta, hogy menjenek a Dunapalotába zenét hallgatni és táncolni.

Thea szeme felragyogott. Személyes varázsának tulajdonította ezt a sikert s elhatározta, hogy ma este még kedvesebb lesz Janihoz, mint máskor.

Nagymama azonban kissé megszeppent.

— Úgy látszik, tovább mentem, mint kellett volna, — gondolta magában. — Az ember igazán nem ismeri ki magát ezeknél a mai gyerekeknél. Ezeknek mindegyiknek komplikált lelki élete van. Az én időmben a lelki konfliktusaimat az édesanyám vagy Teréz néni igen gyorsan és alaposan elintézte s bizony nem töprengtek rajta annyit, mint én most ezeken a szerelmi problémákon! Bizony Isten, nem tudom most, mi volna jobb: hagyni mindent a maga mentére vagy pedig erélyesen közbelépni. De hát szívügyeket sohasem lehet erélyes közbelépéssel elintézni, különösen nem egy harmadik személynek!

Így hát nagymama nem szólt bele semmibe, csak tovább is élénk figyelemmel kísérte a helyzetet, Iluska továbbra is megmaradt büszke, zárkózott visszavonultságában, Jani pedig napról-napra több időt töltött Thea társaságában.

Thea egyébként nem volt úgynevezett veszedelmes „démon”. Ő alapjában véve igen jólelkű fiatal leány volt. Csak elrontotta a nagy kényeztetés s az állandó tömjénezés, dicsérgetés olyan hiúvá tette, hogy a hiúság vált jellemének főalapvonásává.

Mindig a szépségét dicsérték — tehát a szépségét mindennél a világon a legfontosabbnak tartotta. Mindenkitől elvárta, hogy azonnal behódoljon az ő szépségének s ha azt vette észre, hogy valakire nem tette a kívánt hatást, addig kedveskedett és kacérkodott vele, míg az is behódolt neki.

Így tett Janival is, aki eleinte igen keveset foglalkozott vele, később azonban — csupa daczból Iluska eltávolodása miatt — mind több és több időt töltött vele.

Thea most már elégedetten sorozta őt is udvarlói sorába, ahol különben a főhelyet Sebestyén Antal, az olimpiai bajnok igyekezett elfoglalni.

Az olimpiai bajnok úr alaposan informálódott mindenről s mivel az információk kedvezőek voltak, egy bajnokhoz illő eréllyel kezdte meg az ostromot.

Miután úgysis nemsokára Bécsbe szándékozott áttenni székhelyét, mint professzionista, úgy számított, hogy egyáltalán nem lesz kárára egy ilyen feltűnően szép, előkelő, gazdag bárókisasszonnyal összeköttetésben állani. Ez csak növelné az érdekességét.

Ha pedig esetleg sikerülne feleségül megkapni a bárókisasszonyt, hát akkor egyszerűen otthagyná a profipályát, a világhírt, a világsikert — ami úgysis még csak a kétes jövőben lebeg — s élne nyugodtan és a legnagyobb kényelemben, mint a báróné férje, a házaik és birtokaik jövedelméből.

Ezen légvárac építése és udvarlása annyira elfoglalták, hogy egyáltalán semmi ideje sem maradt a Zsuzsika számára.

A kislány egyszerre csak rájött arra, hogy Anti egyáltalán nem törődik vele többé. Nem flörtöl, nem táncol vele, nem beszél meg vele, mint egyenrangú szakértővel, a különféle sporteseményeket és versenyeseleyeket; elmaradtak a mindennapi tréfálkozások is, amelyeket pedig olyan szívesen vett komolyan: — Siessen Zsuzsika, nőjjön meg, hogy feleségül vehessem, aztán ketten meghódítjuk az egész világot!

Zsuzsika nagyon furcsán érezte magát.

Ő ugyan már nagy leánynak tartotta magát, de azért mégis csak gyermek volt és sehogy sem tudott magyarázatot találni a dolgokra.

Csak azt látta, hogy ő mintha teljesen felesleges lenne, Anti észre sem veszi, hogy ott van, vagy nincs ott — és egy este, vacsoránál, azt hitte, mindjárt leszédül a székről, mikor véletlenül meghallotta, amint Anti arról beszélt Theának, hogy jövő hónap elején már ő is bécsi lakos lesz.

Úgy beszélt erről Anti, mint valami régen elhatározott dologról és Zsuzsika dühében gombocá gyúrta a kezében levő asztalkendő.

Úgy? Hát Anti Bécsbe megy, megkezdeni a világsiker felé vezető utat — és ő, Zsuzsika, akivel pedig ezt együtt tervezgették régen s akivel együtt akartak elindulni — erről most még csak nem is tud, csak így véletlenül tudja meg?

Thea láthatólag közömbösen hallgatta az egész előadást, nem sokat érdekelt, de Zsuzsikában lángolt a harag és az öntudatlan féltékenység.

Theát nagyon szerette, de most szerfölött bosszús volt reá és határozottan lenézte közömbösségeért, amellyel ezt a nagy eseményt fogadta.

Oh, hát nem tudja megérteni, milyen nagy dologról van szó? Sebestyén Antal, az olimpiai bajnok professzionista lesz!

Persze, ezt nem is tudja megérteni és méltányolni más senki, csak ő, Zsuzsika és nem borzasztó-e, hogy pont most bánik így vele Anti, ilyen hanyagul, ilyen semmibevevéssel, ilyen nemtörődéssel!

Nem, ezt nem lehet ennyiben hagyni! Ebbe neki is bele kell kapcsolódni s valamiképpen értésére kell adni Antinak, hogy ehhez neki is köze van.

Hirtelen százféle tervet kovácsolt, százféle módot eszelt ki, regényes terveket szőtt, de nem tudott megállapodni semmiben.

Ismerte annyira az olimpiai bajnokot, hogy tudta, ha egyenesen kérdőre vonja, hát csak nagyot fog nevetni rajta s mindjárt viccelni kezd vele.

Pedig ő most nagyon, nagyon komolyan vette a dolgot. És valamit majd csak ki fog találni, amivel ráveszi Antit, hogy ő is komolyan vegye...

*

Így álltak a dolgok Thea budapesti vendégszereplésének negyedik hetében.

Tudva vagy nem tudva, sikerült neki összekűszálni símán fonódó szálakat, egyenlenséget, félreértést támasztani, kellemetlenséget okozni.

Pedig tulajdonképpen nem csinált semmit, csak szép volt és mosolygott s ha tudta volna, hogy mosolygása másnak szeméből könnyet fakaszt, bizonyára ő lett volna legjobban meglepetve.

Erzsike és Józsi Hévízen nagyon jól nyaraltak, de most már készülődtek hazafelé, egyrészt azért, mert már nagyon vágytak a leányuk után, másrészt meg közeledett Cilike nagymama és Laci nagyapa házasságának évfordulója s erre a napra ott akartak lenni. Cilike elárulta, hogy a harmincötödik évfordulót ünnepélyesen akarják megülni, ott lesznek mind a régi barátok, rokonok, jóismerősök, — akik még élnek.

Erzsikéék is okvetlen részt akartak venni ezen a családi ünnepélyen.

Szeptember negyedikén lesz harmincöt éve, hogy Laci feleségül vette Cilikét.

Harmincöt év jóban, rosszban eltöltve, milyen szép idő! Bizony nem csoda, ha az elmúlt évekre visszatekintve, kissé elérzékenyednek.

Cilike és Laci most számbaveszik, hogy kik jönnek el, kiket kell majd elszállásolni itt? A ház elég nagy, van elég szoba, hiszen a kis családi házat az idők folyamán ugyancsak meg kellett nagyítani, hozzáépíteni, elférnek benne kényelmesen akár mennyien.

A Gáborék háza is tágas, sőt ott még több szoba is van, aki nem fér el itt, azt oda szállásolják, nem kell tehát félni a vendégektől.

De különben is nincsenek már olyan sokan a régi ismerősökből, nagymama egykori barátaiból, hogy ne férnének kényelmesen el...

Eljöttek Tercsike és az ura, Józsa Miklós, Veszprémből és szegény Tercsike — azaz most már Tercsi néni — keserves könnyeket hullatott, mikor leányát olyan lesóványodva és gyöngén látta viszont. Annál nagyobb öröme telhetett azonban az unokákban, Sárikában, Bandiban és Gyuriban, mert azok a nagymama kosztján úgy meghíztak, hogy csak úgy gurultak!

Eljött Ella is, Cilike testvénénje, aki bizony már fehérhajú, görnyedt tartású öregasszony volt, akit nagyon megviselt a sok gond, a sok gyerek és a sok virrasztás beteges férje mellett. De most felragyogott a szeme, mikor megölelte daliás, derék szép nagy fiát, Janit, akit Cilike nevelt fel s aki öregségüknek immár minden öröme lesz...

És eljött Tóváry Ilonka, az urával, Peterdi Kázmér nyugalmazott ezredessel és a leányával, Katalinnal. Ilonka, aki hajdan olyan erős volt, hogy Cilikét ölbe kapva ültette fel az asztalra, most bizony csak botra támaszkodva tudott járni, mert a lábai fájtak, de azért éppen olyan hangos és vidám volt s ugyanannyit tudott tréfálkozni és élcelődni, mint hajdan.

Alapjában véve mindenki ugyanolyan volt s ugyanaz maradt, mint régen, csak éppen hogy elszálltak az évek s a fiatalokból öregek lettek...

De hát amióta a világ áll, ez mindig így volt és mindig így lesz...

Cilike nagymamát a leánya, Vilma, egy gyönyörű szép, ezüsttel hímzett gyöngyszürke selyemruhával lepte meg.

Nagymama előbb élénken tiltakozott ellene, túlságosan szépnek és díszesnek találta a maga számára — de aztán a gyerekek biztatására és kérésére mégis fölvette.

És mikor nagyapa karján belépett a virágokkal diszített ebédlőbe, ahol az összes unokák, gyermekek, rokonok és jóbarátok összegyűlve várták őket, olyan meghatóan szép volt, hogy mindnyájan megilletődve néztek reá.

Most előlépett a családban a legkisebb gyermek, egy hároméves csöppség, a Józsa Kató kisleánya és csilingelő, ezüstcsengésű hangon verssel köszöntötte nagymamát és nagyapát s akkora rózsabokrétát adott át, mint ő maga.

És sorban a többiek is, mindegyik hozott virágot és ajándékot, a gyermekek ünnepi kis színdarabot adtak elő, köszöntőt mondtak, aki zongorázni, hegedülni tudott, azzal kedveskedett, hogy nagymama és nagyapa legkedvesebb dalait játszották el és úgy elhalmozták őket virággal, hogy a két nagy karosszék, amelyben ültek, végül már ki sem látszott a sok virágtól.

Hangos, vidám éljenzéstől, tapstól, nevetéstől, beszédétől visszhangzott az egész ház. Mindenki jókedvű volt és mindenki örült, hogy örömet szerezhetett nagymamának és nagyapának.

Nagyapa szép beszéddel felelt a sok üdvözlésre; megköszönte mindazt a sok szeretetet, amelyben részük volt s megköszönte Istennek, hogy ezt megérni engedte nekik és Isten áldását kérte a gyermekekre és unokákra...

És nagymama sírt és sorra ölelte mindegyiket s az ezüsthímezű ruhára ezüst gyanánt csillogó könnyek peregtek alá szeméből, mint fénylő gyöngyszemek.

De azért a gyöngyfátyolon keresztül is szemébe ötlött valami.

— Mi bajod Zsuzsikám? — kérdezte aggódva s szeretettel simogatta végig a kislány bodros, fekete haját.

— Semmi, nagymama, igazán semmi, — sietett felelni Zsuzsika s azzal már gyorsan el is surrant nagymama vizsgálgató tekintete elől.

Nagymamának egyszerre eszébe jutott, hogy a virágbokrétát is milyen komolyan, egyetlen szó nélkül nyujtotta át Zsuzsika s hogy milyen feltűnőnek találta, hogy nem szerepel semmivel, holott Zsuzsika máskor el nem mulasztott volna egy alkalmat sem, ahol szerepelhet.

— Ennek a gyereknek valami baja van, — állapította meg magában nagymama és elhatározta, hogy majd utána néz és kikérdezi.

Most egyelőre azonban nem volt erre alkalom.

Az egész társaság készült átmenni a klubházba, ott volt az ünnepi vacsora, mert otthon bizony nem fértek volna el, annyian összegyűltek.

Amint indulásra készülődtek, Iluska odasurrant nagymamához, megcsókolta a kezét s halkán a fülébe sugta:

— Édes nagymama, ne tessék haragudni, én most hazamegyek. Anyuska és Endre itt maradnak.

— Miért akarsz hazamenni? — kérdezte nagymama megütődve.

— Egy sürgős regényfordítást kell bevégeznem, — felelt Iluska — holnapra készen kell vele lennem s még két ív hiányzik. Mire anyukáék hazajönnek, be akarom fejezni.

Nagymama megfogta Iluska kezét.

— Kisleányom, már régebben szerettem volna veled beszélni, de nem jöttél és én nem tudtam hozzátok elmenni. Most nincs rá alkalom. De hallgass reám. Ne menj most haza. Maradj itt.

Iluska felemelte a fejét s futó pillantást vetett a szoba túlsó sarkába, ahol Thea és Jani látszólag érdekes beszélgetésbe merülve állottak.

Aztán nagymamára nézett, szemében végtelen szomorúság tükröződött, de szilárd, határozott hangon szólt:

— Hazamegyek, nagymama. Nem maradhatok tovább.

Azzal kezét csókolt s csendesen, észrevétlenül kiment a szobából. Anynyira el volt foglalva mindenki a készülődéssel, indulással, olyan sokan voltak s olyan zűrzavar volt, hogy nem is vette észre senki, mikor elment.

De valaki mégis észrevette.

Jani, akit Thea teljesen lefoglalt magának, de aki titokban folyton figyelemmel kísérte Iluskát, az ebédlő ablakából meglátta, amint Iluska ki-
lépett a kapun s a villamos megálló felé indult. Egyszerre nagyon udvariati-
lanul hátat fordított Theának.

— Bocsánatot kérek, — szólt — valami nagyon sürgős dolgom van.
Előre kell mennem a klubba, rendezkedni!

Azzal szaladt is már ki a kapun, a villamos megálló felé. De elkésett,
Iluska már felszállt a villamosra, nem is látta meg, hogy Jani utána sietett.

Thea haragosan ráncolta össze homlokát. Ez még sohasem történt
meg vele, hogy valaki így a faképnél hagyja! Micsoda sértés ez!

Ő kitüntette ezt a fiatalembert azzal, hogy különösen kedves hozzá s
főleg ma estére, miután csupa gyerekek és öregek vannak itt, előre meg-
mondta neki, hogy elvárja tőle, hogy mellette marad és mulattatja — és
egyszerre csak ilyen udvariatlanul hátat fordít és elrohan!

Igaz, hogy ez a Jani mindig olyan mogorva volt, mint egy medve. De
Theának éppen azért telt kedve benne és kacérkodott vele, mert ilyen még
nem akadt az útjába s csak azért is meg akarta hódítani. Mostanáig azt
hitte, hogy sikerült is. De ilyen neveletlenségre igazán nem volt elkészülve.

El is határozta, hogy bármivel menti is ki magát Jani, nem fogja a
mentséget elfogadni.

Janinak azonban eszébe sem jutott mentegetőzni. Dühösen ment visz-
sza a házba, de nem abba a szobába, ahol mindnyájan voltak s ahonnan a
hangos beszéd, lárma, nevetés hallatszott, hanem be a legbelső szobába, a
sötét hálósobába, ahol nem volt senki és elkeseredetten vágta le magát a
dívánra.

— Mi történik itt tulajdonképpen? — gondolta magában fogcsikor-
gatva. — Iluska már hetek óta úgy kerüli, mintha ragályos beteg volna s
nemhogy alkalmat adna, hogy kibeszéljék magukat, hanem ellenkezőleg,
mindenképpen kimutatja, hogy szóba sem akar vele állani!... De hát
miért? Mit vétett ő?... Talán csak nem a Thea buta kacérkodása miatt
haragszik rá? Oh, torkig van már ezzel! Hiszen igaz, igaz, hogy nagyon
szépnek találta Theát és érdekesnek is és szívesen elbeszélgetett vele és
gyönyörködött benne, mint egy szép képben, egy szép virágban — de Iste-
nem, ez csak nem eshetett rosszul Iluskának?... Vagy ha igen, hát miért
nem mondta meg? Szabad ezért így bánni vele? Oh, milyen másképp gon-
dolta ő el ezt a mai estét, ezt az egész ünnepséget! Hiszen készülődtek ők
erre már hetekkel ezelőtt, tudta, hogy az édesanyja el fog jönni s akkor el
akarta neki mondani, hogy ő szereti Iluskát és feleségül akarja venni. És
ha Iluska úgy akarja, ma este talán az eljegyzést is megtarthatták volna.
És most mindennek vége... Ennél világosabban nem adhatta volna értésére
Iluska, hogy nem kell neki, hogy nem szereti, nem akar róla tudni semmit...

Janinak úgy fájt a szíve, amint ezt így végiggondolta, hogy összeharapta a száját, hogy fel ne kiáltson. És elhatározta, hogy innen ma nem fog elmozdulni, mert képtelen volna emberek közé menni — és főleg, mert tor-kig volt Thea bájos mosolyaival és kedves csicsergésével... Nem, nem akar látni senkit, nem akar beszélni senkivel...

Ebben a pillanatban kinyílt az ajtó s valaki felgyújtotta a villanyt.

Nagymama jött be, a szekrényhez ment és kivette nagypapa felöltőjét, mert már indulni akartak, késő lesz mire hazajönnek, az esték már hűvösek; meg ne fázon nagypapa. Kivette a felöltőt, megfordult s ekkor észre-vette Janit, aki mozdulatlanul gubbasztott a díván sarkában.

— Mit csinálsz itt, fiam? — kérdezte csendesén, de egyáltalán nem mutatott csodálkozást, hogy itt látja.

— Semmit, — felelt Jani elfojtott hangon, s hogy izgalmát leplezze, cigarettára gyújtott.

Nagymama egy pillanatig elgondolkozva állt előtte.

— Ez így nincs rendben, — mondta lassan, mintha csak tovább folytatnának egy megkezdett beszélgetést, — így még elronthatjátok az egész dolgot. Azt hiszem, most már mégis közbe kell lépnem. Tudod mit, édes fiam? Kérd el Gábortól az autót, üljetek be édesanyáddal és hozzátok el Iluskát. A többit aztán megbeszélhetitek útközben. Azt hiszem az ilyen rövid eljárás lesz a legjobb.

Jani izgatottan ugrott fel.

— Hogy gondolja ezt nagymama?

— Úgy, hogy én már beszéltem az édesanyáddal. Elmondtam neki, hogy szeretnék minél előbb megházasítani, mert mindig jó, ha a fiatal-emberek minél korábban megházasodnak, legalább nincs idejük minden-féle bolondságot elkövetni. Édesanyád is ezen a nézeten van. És azt is elmondtam, hogy te már azt is tudod, kit szeretnél feleségül venni. Édes-anyádnak ez ellen sem volt kifogása — sőt igen kedvére valónak találta a leendő menyét... De aztán azt is elmondtam, hogy úgylátszik, most egy kicsit megbolondultál s a legjobb úton vagytok mind a ketten, hogy végképpen összevezzetek. Ha nem sietnék most annyira, hát tartanék neked erről egy hosszú prédikációt. De sietek, mert már várnak. Így hát csak annyit mondok, hogy keresd meg az édesanyádat s rögtön induljatok. Útközben aztán mindent megbeszélhettek. Igaz, ne felejtsd el Ilusnak megmondani: azt üzenem, a rózsaszín ruháját vegye fel!

Az utolsó szavakat Jani talán már nem is hallotta. Úgy rohant ki, mint a forgósél. Csak éppen, hogy közben szerette volna magát kissé meg-pofozni, amiért neki nem jutott eszébe ez a legegyszerűbb megoldás. Hiába, mégis csak a nagymamának van leginkább helyén az esze.

Nagymama pedig ezalatt csöndesen mosolyogva ment ki az ezüstös ruhájában. Az ember azt hitte volna, hogy egy ezüstfelhőbe burkolt tün-

dér oszon végig a szobákon, aki egyetlen varázsszóval, kezének egyetlen érintésével elsimítja, kibogozza az összekúszált szálakat.

Az ebédlőben már mind fel voltak sorakozva, hogy átmenjenek a klubba. Az urak karonfogták a hölgyeket, akiknek nem jutott gavallér, azok ketten-hárman is összefogóztak, Sárikát két öccse fogta közre s megindult a menet.

Elöl ment nagypapa és nagymama, virágbokrétával a kezükben, meghatt arccal mosolyogva, mintha csak most jönnének a templomból, az esküvőről... Utánok haladtak a többiek, hosszú ünnepélyes menetben és igazán mindenkinek az az érzése volt, mintha most esküvői lakomára menének.

Csak Thea biggyesztette le kedvetlenül az ajkát és nézett unottan körül.

Na, szép mulatságra lesz ma kilátása! Csupa öregember, öregasszony, meg gyerekek, unalmas rokonság, sehol egyetlen számbavehető fiatalember sem! Agyon fogja magát unni!

Szinte személyes sértésnek vette, hogy az ő kedvéért nem hívtak meg külön néhány gavallért s ha lehet, most még jobban apprehendált Janira, aki még mindig nem került elő.

— Ha megengeded, menjünk együtt, jó? — szólalt meg most egyszerre mellette valaki s egy barna, erős kis kéz mindjárt karon is fogta.

Peterdi Katalin volt, a Tóváry Ilonka leánya, aki melléje szegődött.

— Tartsunk össze, — mondta kedvesen, — látom neked sincs párod, nekem sincs. Itt ugyan mind rokonok vagyunk együtt, de azért sokan vannak, akikkel most találkozom először s kissé idegenül érzem magam. Te nem?

Thea vállat vont.

— Nekem itt mindenki idegen. Igazán csak a szüleim kedvéért vagyok itt. Nekem egészen más társaságom van Bécsben.

Katalin kissé csodálkozva nézet rá.

— De hiszen ezt nem abból a szempontból kell nézni, hogy milyen társaság. Ez családi ünnep, még pedig szép, megható családi ünnep!

— Ugyan kérlek, — vonta félre a száját Thea, — a családi ünnepek mindig olyanok, hogy az ember megpenészedik az unalomtól! Mondhatom, igazán már alig várom, hogy otthon legyek, az én megszokott körömben. Éppen elég volt nekem ebből a provinc-életből!...

Katalin nem felelt erre semmit. Különben is éppen odaértek már a klub nagy termébe, ahol az ünnepi asztal meg volt terítve.

Kihúzta kezét a Thea karjából s aztán körülnézett, hogy hova helyezkedjen el? Csakhamar le is telepedett Zsuzsika mellé, aki a patkóalakú asztal egyik végén ült, nagyon csendesesen és olyan arckifejezéssel, mint aki tulajdonképpen nincs is itt.

Katalin egyenes természetű, szókimondó lány volt, erős akaratú, nyílt, őszinte lelkű és igen meleg szívű.

A Thea szavait nagyon különösnek találta, mindjárt meg is alkotta magának a véleményét róla, de miután ezt nem akarta neki a szemébe mondani, hát inkább ott hagyta.

De Zsuzsikával sem volt több szerencséje.

A kislány, aki máskor annyit beszélt egyfolytában, hogy az ember csodálkozva találgathatta: mikor is vesz lélegzetet közben, most hallgata-gon, elgonodolkovza ült ott, alig evett valamit s Katalin alig tudott belőle egy-egy szót kicsiholni.

— Nem ismerek rád, Zsuzsika, — fakadt ki utoljára is Katalin. — Mi van veled? Valami bajod van?

— Nem, nincs semmi, semmi bajom, — rezzent össze ijedten Zsuzsika. — Azazhogy ... igen ... fáj egy kicsit a fejem ... azazhogy nagyon ...

— Ugyan, ugyan, — tréfált Katalin, — hogy fájhat valami, ami nincs? ... Na, ne haragudj, kicsi, akarsz egy aszpirint?

— Nem, köszönöm, nem kell, — mosolygott bágyadtan Zsuzsika.

— Talán te is unod magadat itt, mint Thea, — tréfálkozott tovább Katalin.

— Thea! — szisszent fel haragosan Zsuzsika s haragosan összerán-colta homlokát. — Ne beszélj nekem róla! Utálom!

Katalin csodálkozva nézett reá.

— Ugyan ne mond! Hiszen hallottam, hogy milyen jó barátságban vol-tatok! Hát mi történt köztetek?

— Semmi, — mormogta Zsuzsika félhangon. — Ő nem is tudja, hogy én megutáltam! Nem is fogja megtudni soha!

— De hát miért? — kérdezte most már érdeklődve Katalin, mert bár gyerekségnek tartotta a Zsuzsika kifakadását, mégis kíváncsi volt rá, hogy mi lehetett az oka.

Zsuzsika egy pillanatig küzdött magával. Látszott rajta, hogy legjob-ban szeretne mindent szegről-végre elmondani, de aztán hirtelen mégis meg-gondolta a dolgot.

Lehetetlen. Hiszen akkor el kellene mondani azt is, hogy mire szánta rá magát s akkor egészen biztosan füstbe menne a szépen kieszelt terv; feltétlenül megakadályoznák, hogy megvalósítsa.

Sőt még a jövő homályában ott lebegett előtte az a fenyegető lehető-ség is, hogy ha meg tudnák a szándékát, hát minden bizonnyal nevelőinté-zetbe adnák, amire nagymama már régóta rá akarta venni anyuskát!...

Zsuzsika összeszorította hát a fogait és hallgatott.

— Még csak ma, — gondolta magában, — holnap aztán úgyis meg-tudnak mindent!...

Most mozgolódás támadt az asztalnál s mindnyájan az ajtó felé for-dultak, ahol három elkésett vendég lépett be, Ella, Jani és Iluska.

Mindhármuknak az arca ki volt pirulva, a sietségtől-e vagy az izgalomtól, nem lehetett tudni. Jani karonfogva odavezette Iluskát nagymamához s mind a ketten kezét csókoltak neki és nagymama megölelte és megcsókolta őket.

Iluskán csakugyan rózsaszín ruha volt. Tehát úgylátszik, Jani mégsem felejtette el megmondani, hogy mit üzent nagymama.

Aztán leültek az asztalhoz és igyekeztek utólélni a többieket, akik már a nyúlpecsenyénél tartottak.

Jani és Iluska éppen szembe kerültek Theával, Ella meg az Iluska édesanyja mellé.

Thea meg akarta büntetni Janit s úgy tett, mintha észre se venné őt és tüntetőleg fordult a szomszédjához, Kőváry Lacihoz. A doktor úr tőle telhetőleg igyekezett is mulattatni Theát, bár szeme mindig a feleségén volt, a szegény kis Mártán, akinek az arcán ott égett most is a két piros lázrózsa...

Jani azonban, a hálátlan Jani, észre se vette a kegyetlen büntetést, amivel Thea sujtotta, hanem olyan boldogan mosolygott, mintha valami nagy, nagy jutalomban részesült volna s az asztal alatt titokban megszorította az Iluska kezét. Aztán rámosolygott boldogan az édesanyjára, aki erre odahajolt Csathónéhoz, az Iluska édesanyjához s valamit sugott neki.

Csathóné egy kicsit elsápadt, egy kicsit könnyes lett a szeme, de látszott rajta, hogy ez csak az örömtől van s hosszan és melegen nézett Iluskára és összekulcsolta a két kezét, mintha imádkoznék...

És az asztalfőn nagymama is odahajolt nagyapához s ő is sugott neki valamit. Nagyapa elégedetten bólintott, aztán, mikor a második pecsenyét is megették már, intett a pincéreknek, hogy most várjanak kissé a következő étel körülhordozásával és felállott és a következő beszédet mondta:

— Kedves gyermekeim! Hálával hajtom meg fejemet az Úristen kegyelme előtt és alázatos szívvel köszönöm neki, hogy meg engedte érnünk ezt a napot nekem és életem hűséges osztályos társának. És hálásan köszönöm nektek, kedves gyermekeim, rokonaim és jó barátaim, hogy eljöttetek ma ide és elhoztátok nekünk a ti szívetekeket, a ti szeretetekeket. Munkában eltöltött életünk alkonyán állunk ime a hegy lábánál s innen a völgyből visszaneézve látjuk, hogy milyen szép volt az út, amelyen egykor kézenfogva elindultunk, fölfelé a hegynek... A göröngyök, a sziklák, a szakadékok, amelyekkel nekünk is meg kellett bírkoznunk, a tüskék, amelyek megszagatták ruháinkat, a kövek, amelyek megsebeztek lábainkat, már nem látszanak az alkonyuló nap utolsó sugarainál... Csak a virágokra emlékezünk, amelyeket szedtünk s a fénylő napot látjuk, amely útunkat beragyogta... Most már ime mi leértünk a völgybe és ti következtek utánunk, hogy a hegyen fölfelé menjetek — és kérem a jó Isten áldását arra a két szeretett gyer-

mekünkre, akik éppen ezen a mai napon indulnak el kézenfogva azon az úton, amely a hegyen fölfelé vezet. Örömmel adom tudtokra, kedves rokonaim, hogy szeretett fiunk, Boronkay János, ma — sőt mondhatnám ebben a percben — jegyezte el lányunk gyanánt szeretett kedves hűgunkat, Csathó Iluskát. A jó Isten áldása legyen rajtatok, kedves gyermekeim és lelkem mélyéből kívánom neked, János fiam, hogy légy olyan boldog szívednek választott asszonyával, mint amilyen én voltam az én életem hűséges társával!

Azzal nagyapa átölelte és megcsókolta nagymamát s kitörő taps és éljenzés között ugráltak fel mindnyájan az asztaltól.

Mindenki meg akarta ölelni nagymamát és nagyapát, szerencsét kívánni és kezet szorítani Janival és Iluskával.

Percekig olyan volt a nagy terem, mint egy megbolygatott hangyaboly; mindenki egyszerre beszélt, nevetett, kiabált, nyüzsögtek, forogtak, össze-ütődtek egymással, tele poharakkal vídáman koccintottak s szerencsekívánatokkal rohamozták meg Janit és Iluskát, akik boldogan mosolyogva állták a rohamot és fogadták a szerencsekívánatokat.

Csak Thea nem vett részt az általános lelkesedésben és örömnnyilvánításban. Közömbös arckifejezéssel maradt ülve a helyén s megelégedett annyival, hogy poharával intett Jani és Iluska felé s hűvösen megbiccen-tette a fejét.

Határozott sértést látott Jani eljárásában, amit csak azzal bírt megmagyarázni magának, hogy Jani úgyis tudta, hogy neki hiába udvarolna, tehát bánatában vagy elkeseredésében vagy csupa daccból inkább Iluskát jegyezte el.

Mindazonáltal kellemetlenül hatott rá ez a váratlan meglepetés s alig várta már, hogy hazautazzanak s kiszabaduljon ebből az unalmas, fád környezetből, ahol senki sem méltó arra, hogy ő rámosolyogjon.

*

A vídám társaság majdnem hajnalig maradt együtt. A fiatalság táncra kerekedett, az idősebbek csendesen poharazgattak, beszélgettek s nagyapa és nagymama fáradhatatlanul jártak-keltek közöttük s valamenynyik között bizony ők voltak a legfrissebbek, a legfiatalabbak. És olyan szépen eltáncolták a régimódi csárdást, mint hajdanában, mikor a víg házibálokon a fiatal Laci megforgatta a kis Cilikét...

Már hajnalodott, mikor szétoszlott a társaság.

Iluskaékat Jani autón vitte haza. Ella és Peterdiék nagymamáéknál voltak szállva s ott aludt a gyermekszobában Zsuzsika is, akinek a szobáját otthon vendégek foglalták el.

A gyermekeket Márta még éjjél előtt hazaküldte, illetőleg ő maga

hazavitte és lefektette őket, mitsem törődve a Bandi és Gyuri tiltakozó morgásával.

Zsuzsika, mindenki csodálkozására, önként velük ment, mert mint mondta, fáj a feje.

Lassanként elcsendesedett az egész ház, mindenki lefeküdt, nagypapa már aludt és a nagymama is éppen készült lefeküdni, mikor valaki halkan megkopogtatta az ajtaját.

— Ki az? — kérdezte nagymama s kinyitotta az ajtót.

Katalin állt az ajtó előtt.

— Nagymama kérem, — suttogta halkan — ne tessék haragudni, hogy zavarom, de attól tartok Zsuzsika nincs jól. Már éppen le akartam feküdni, mikor észrevettem, hogy a gyermekszobában, amelyik az enyém mellett van, még ég a lámpa. Benyitok, hát látom, hogy Zsuzsika ott ül az asztalnál, teljesen felöltözve s a karjára borulva alszik. Felköltöm s mondom neki, hogy feküdjék le az ágyba, erre elkezd sírni s azóta mindig sír, nem tudom lecsendesíteni.

Nagymama sietve magára kapta a pongyoláját és átment a gyermekszobába.

Zsuzsika tényleg teljesen felöltözve ott ült az asztal mellett és két kezébe rejtve arcát sírt, sírt, olyan keservesen, mintha a szíve akart volna megszakadni.

Nagymama egyetlen pillantással rögtön észrevette, hogy Zsuzsika nem az estélyi ruhájában van, hanem útiruhában, azt is meglátta, hogy a sarokban egy kis utazótáska van s az asztalon egy nyitott levél fekszik — a Zsuzsika kezeírása...

Legelőször a levelet vette kezébe nagymama s míg karjával magához szorította a zokogó kislány fejét s gyengéd szerető kézzel simogatta végig, gyorsan átfutotta a levelet.

— „Nagymama kérem, én ma reggel a hétórai vonattal elutazom Bécsbe, örökre és tenniszbajnoknő leszek, mint Susanne Lengleen. Sebestyén Anti mindent elintézett és ő is ma reggel utazik és én azt akarom, hogy hamarabb legyek Bécsben, mint Thea, mert ő képes volna mindent elrontani, ne tessék haragudni és anyuska meg apuska se haragudjanak, majd ha világhírű bajnok leszek, akkor hazajövök megint, de most muszáj, hogy elmenjek, mert Thea”...

Itt félbeszakadt a levél, mert Zsuzsikát közben elnyomta az álom, de nagymamának ennyi is elég volt és úgy összemorzsolta a levelet a kezében, mintha az olimpiai bajnok úr került volna a keze közé.

Aztán átölelte a kislányt és szinte az ölében vitte be a maga szobájába s közben intett Katalinnak, hogy oltsa el a villanyt, feküdjön le s ne szóljon erről az egész dologról holnap senkinek.

Zsuzsika szó nélkül engedelmeskedett, de könnyei még folyton hullottak, egy percig sem hagyott alább a sírással.

Nagymama nem kérdezősködött semmit, nem tett egyetlen szó szemrehányást sem, csak halkan, gügyögve becézgette, símogatta a kislányt, levetkőztette, mint egy kis gyermeket, odafektette maga mellé az ágyba, két karjával átölelte, a szívéhez szorította és hagyta, hogy sírjon tovább, sírja ki magát jól.

Csak éppen hogy egy zsebkendőt is adott a kezébe s halkan a fülébe sugta:

— Fújd ki az orrodat, Zsuzsikám, de lassan, hogy nagypapa föl ne ébredjen.

És Zsuzsika engedelmesen kifújta az orrát, még egy darabig szipogott és aztán csendesén, nyugodtan elaludt a nagymama karjai között.

De nagymama nem húnyta le a szemét. Magában meghányta-vetette, hogy mit kellene itt tenni.

— Feljelentem azt a gazembert és lecsukatom, — határozta el magában, de eszébe jutott, hogy az nagy botránnyal járna. — Inkább kimegyek reggel a pályaudvarra és felpofozom!

Ehhez lett volna a legtöbb kedve nagymamának, de aztán erről is lett. Tudta, hogy bármit is tenne, mindennel csak Zsuzsikának ártana.

Végül is abban állapodott meg, hogy legjobb lesz futni hagyni azt a gazembert és nem szólni senkinek semmit. Csak Vilmának fogja elmondani — neki is csak azért, hogy ezentúl jobban vigyázzon a lányára. De erre nem is lesz szükség, mert nagymama szilárdan elhatározta, hogy Zsuzsikát magához veszi, legalább egy évre s a maga elvei szerint fogja befejezni a nevelését.

Ezzel aztán nagymama is nyugodtan elaludt s másnap reggel, mikor — bizony jó későre — Zsuzsika nagyott nyújtózkodva fölébredt, úgy képzelte, hogy valami rosszat álmodott, de hogy mit, arra hirtelenében nem is emlékezett.

Nagymama ott állt előtte — ő már régen felkelt — és kedvesen, vídáman mosolyogva hozta be neki a reggelijét, finom habos csokoládét, friss kaláccsal — úgy mint régen, kis gyerek korában, amikor nagyon akarta kényeztetni. Ez a legnagyobb kitüntetés számba ment, mikor szabad volt az ágyban reggelizni és nagymama maga hozta a reggelijét.

Zsuzsika boldogan, hangos, fölszabadult kacagással ránevetett nagymamára, elkapta a kezét és hevesen megcsókolta, úgy, hogy nagymama majdnem kiejtette a tálcát kezéből.

Aztán ő is visszanevetett Zsuzsikára és nem szóltak egy szót sem. Ők ketten megértették egymást.

Meg volt azonban írva a sors könyvében, hogy nagymama a mai

napon nem szabadul meg az aggodalmaktól — és hogy az ő unokái sorsában még egyetmást el kell intéznie.

Laci és Márta természetesen szintén ott aludtak, mert nagymama nem engedte őket haza oly késő éjszaka s amikor lefeküdtek, szigorúan meghagyta Mártának, hogy délig föl ne keljen, aludja ki jól magát s pihenje ki az esti multság fáradalmait.

Márta tényleg ágyban is maradt, Laci azonban korán fölkel s megkereste nagymamát.

— Édesanyám, — szólt hozzá nagyon komoly arccal, — én nagyon aggódom Márta miatt. Most megint nagy láza van és olyan gyöngeség fogta el, hogy alig bír mozdulni. Úgy látszik, a tegnap este kimerítette.

— Oh Istenem, — mondta nagymama elhanyványodva, — én mindjárt félttem is ettől... Bizonyára a sok szivarfüst is megártott neki, meg is fázott talán... Most csak maradjon az ágyban egy pár napig...

— Én majd ápolni fogom, — szólt közbe Katalin, aki szintén a szobában volt. — Reám bízhatjátok nyugodtan, én értek a betegápoláshoz.

— Nagyon köszönöm, — felelt Laci hálásan pillantva reá. — Igazán kedves tőled, ha anyámat mentesíted kissé, hiszen annyi dolga, baja van úgyis. Mártának meg csakugyan jobb lesz, ha most nem viszem haza, hanem pár napig nyugodtan kipihenheti itt magát. Azonkívül pedig kihozom egy orvos barátomat, egy igen híres professzort Berlinből, tüdőspecialistát, aki most itt van az orvoskongresszuson s megkérem, hogy vizsgálja meg alaposan Mártát. Ha valaki, hát akkor ő segíthet!

— Hozd ki, hozd ki, azonnal, — biztatta nagymama. — Ki az? Hogy hívják?

— Doktor Straub Konrád, akinek az a híres tüdő-szanatóriuma van... Mi bajod Katalin?

Hirtelen megfogta Katalint, aki halkán felsikoltott s úgy megtántorodott, mintha össze akart volna esni.

— Csak nem ártott meg a tegnap esti multság? Elszédültél?

— Nem... nincs semmi bajom — rebegte Katalin, gyorsan összeszedve magát. — Talán... egy kicsit tényleg elszédültem.

Nagymama fürkészően nézett reá.

— Igyál egy kis vizet, fiam, — mondta s egy pohár vizet tartott eléje.

— Óh, köszönöm, — hárította el magától Katalin és látszott rajta, hogy restelli pillanatnyi gyöngeségét. — Igazán nincs semmi bajom. Szóra sem érdemes.

Laci is látta, hogy itt nincs semmi baj s gyorsan eltávozott, hogy megkeresse a professzort.

Nagymama és Katalin pedig lábbujjhegyen bementek Mártához, aki még mindig csendesen aludt.

Jó ideig szótlanul ültek ott. Katalin kezére hajtotta fejét és mélyen

gondolkozni látszott. Nagymama nem kérdezett semmit, csak nézte figyelmesen Katalint s ő is gondolkozott.

Most Katalin fölemelte fejét s halkan odasugott nagymamának.

— Tessék nyugodtan kimenni, ha valami dolga van nagymamának, én majd vigyázok Mártára.

— Köszönöm, — felelt nagymama fölállva, — éppen ki is akartam menni, hogy az ebéd után nézzek. Hát csak maradj itt addig s ha kell valami, szólj.

Azzal indult is az ajtó felé, de Katalin utána sietett s halkan, zavartan mondta:

— Csak arra akarom kérni, kedves nagymama, ha... jön a... professzor úr... tessék előbb engem kihívni. Én... én... nem akarom, hogy itt találjon...

— Jól van gyermekem. Vigyázni fogok, hogy ne találjon itt. Ha jön, erre a fürdőszoba felé kimehetsz.

Katalin megnyugodva ült vissza helyére — és tovább gondolkozott.

Óh, milyen kicsi a világ! Hogy összetalálkozhatnak benne az emberek, akik azt hiszik, hogy örökre eltávoztak egymástól... Hirtelen, váratlanul dobja őket megint egymás felé az élet és felszakít begyógyult sebeket... és földidéz eltemetett emlékeket...

Katalin azt hitte, hogy már régen leküzdött, elfelejtett mindent és most ijedten látta, érezte, hogy egyetlen szóra, egyetlen névnek az említésére úgy áll előtte minden, mintha csak most élné át.

Fölújult emlékében az a két év, amelyet a berlini egyetemen, az orvosi fakultáson töltött el. Orvos akart lenni és talán még senki nagyobb buzgalommal, nagyobb lelkesedéssel, ambícióval nem tanult, mint ő. Óh, hogy szerette magaválasztott pályáját, milyen fiatalos hévvel, mennyi erős akarral vállalt minden küzdelmet, minden fáradságot!

És emlékezett a fiatal tanárra, dr. Straub Konrádra, aki már akkor is kiváló, nevű orvos, nagytekintélyű tudós volt és aki éles szemével hamarosan meglátta, észrevette benne a törekvő, tanulnivágyó, tudásraszomjas tanítványt s olyan kitüntető, megkülönböztetett figyelemmel foglalkozott vele...

Óh, milyen büszke volt ő erre a kitüntetésre! Óh, mennyire igyekezett érdemesnek is lenni reá...

A második évben már együtt dolgozhatott vele a laboratóriumban. már segédkezett neki tudományos kutatásainál, már úgy volt, hogy a professzor úr alig nélkülözheti őt a kísérleteknél. Katalin előtt egy új világ tárult fel, gyönyörű, soha nem sejtett csodák világa, a tudomány, a munka, a haladás mesevilága — és ebben a csodás birodalomban ott uralkodott mint fejedelem, mérhetetlen magasságban, mint a tudás, az emberi jószág, a megértés fejedelme — a professzor, dr. Straub Konrád, aki egész szívvel, egész lélekkel szentelte életét a tudománynak, az emberiségnek.

Milyen büszke, milyen boldog volt Katalin, hogy a tanár úr vele beszélt meg sok komoly és szép tervét, az új szérumkísérleteket, a szanatóriúm tervét, ahol az ő kezelésével, az ő módszerével szinte földöntúli biztonsággal tudta, hogy ki lehet gyógyítani, meg lehet menteni a tüdőbetegeket.

Milyen rajongással vett részt Katalin minden munkájában és milyen hihetetlen, szinte elviselhetetlen boldogsággal dobbant meg a szíve, mikor kezdte észrevenni, hogy a tanár úr nemcsak a tanítványt, a szorgalmas orvostanhallgatót látja benne, hanem többet... sokkal többet...

Óh, nem beszéltek erről soha, egyetlen szóval sem. De szívük megtalálta és megértette egymást. És mikor a tanév végén Katalin hazautazott, az elfoglalt, munkával túlhalmozott professzor talált magának annyi időt, hogy kikísérje a vasúthoz és a búcsúzásnál azt mondta, miközben kezével átfogta Katalin kezét:

— Kis munkatársam, kérdezze meg a szüleit, lemehetnek-e a nyáron magukhoz látogatóba? És beleegyeznek-e abba, hogy aztán magammal is hozzam — örökre?

Katalinnak csak a szeme ragyogott fel, mesés, rajongó boldogsággal, de már nem válaszolhatott semmit, mert a vonat elindult. Csak intett a fejével, könnyein keersztül is mosolyogva s állt ott az ablaknál és nézte a professzor urat, aki most egész kisfiú módjára integetett a zsebkendőjével és egymásba kapcsolódott a szemük — és nézték egymást, amíg csak a vonat el nem kanyarodott...

És mihelyt hazaérkezett Katalin, mindent elmodott a szüleinek. Nem volt semmi kifogásuk ellene, nem is lehetett, mert hiszen a Straub Konrád neve ismert név volt már akkor is, az ország határán túl is. És ha Katalin szereti, akkor embernek is derék, kiváló, komoly karakter lehet, mert Katalinnak tisztán látó szeme, helyes judiciuma van, akit nem lehet egykönnyen megtéveszteni.

És Katalin megírta a professzor úrnak: jöhet, szívesen látják, értesítse őket, hogy mikor érkezik.

Straub Konrád azonnal válaszolt — pedig Isten látja lelkét, nem volt kenye a levélírás — nagy elfoglaltsága mellett erre sohasem volt ideje. És most mégis négyoldalas levelet írt az ő kis munkatársának, legszorgalmasabb hallgatójának — és megírta azt is, mert tudta: mennyire érdekli, hogy a szanatórium terve végre dülőre jutott, egy nagy pénzcsoport föl fogja építeni, ő lesz az igazgató-főorvos és Katalin — ha akarja — az aszisztense. Jövő héten megkezdik az építkezést, úgy hogy most már nem is tud lemenni hosszabb időre, csak legfeljebb két napra. De talán az is elég idő lesz arra, hogy mindent elmondjanak egymásnak, amire itt Berlinben, munkaközben nem értek rá... és ő legjobban szeretné Katalint mindjárt magával is hozni...

A szülők csak mosolyogtak ezen a gyorsvonati sebességen, amelyet Katalin egész természetesnek talált és kijelentették, hogy az esküvőről még szó sem lehet, legfeljebb az eljegyzést tarthatják meg.

Katalin nem akart ellenkezni s ebbe is belenyugodott.

A kijelölt napon, melyre a professzor úr bejelentette érkezését, édesapjával kiment eléje a vonathoz.

De Straub Konrád nem érkezett meg. És nem mentette ki magát sem sürgönnyel, sem levéllel. Egyszerűen: nem jött el.

A rokonok, az ismerősök, akik mind összegyűltek az eljegyzési ünnepre, fejcsóválva néztek össze. És valamennyien — a szülőkkel együtt — megállapodtak abban, hogy ez a tudós professzor elfelejtett eljönni az eljegyzésére.

Katalin önérzete, büszkesége vérig volt sértve. Igen, ő is ugyanezt érezte, hogy a professzor úrnak valami nagyon sürgős dolga akadhatott, ami sokkal fontosabb volt neki, mint ő. És hogy ő oly jelentéktelen helyet foglal el az életében, annyira nem fontos neki, hogy egy leány, ott a határon túl, epedve várja őt — hogy még sürgönyözni vagy levelet írni sem tartotta szükségesnek. Nem fontos... nem jelent semmit...

A gögös, büszke Katalin önérzetében megbántva, rajongó szerelmében megalázva, úgy érezte, hogy egy világ omlott össze benne, körülötte. Nem talált semmi mentséget Straub Konrád számára, csak izzó haragot érzett s mikor úgy egy hét múlva levél érkezett a professzor úrtól — felbontatlanul küldte vissza neki.

És ezzel el volt intézve az élete.

Nem ment vissza többet Berlinbe, nem akart többet orvos lenni, ott-hon maradt és mert erős, határozott, agilis természete nem bírta a tétlenséget, beletanult a falusi gazdaságba s vezette édesapja helyett a birtok kezelését.

Soha senki nem látta meg rajta, hogy mi megy végbe a lelkében és nem tudott róla senki, hogy még évek múlva is hány éjszakát sírt át, titkon megbánva gögjét s alázatosan meghajtva fejét soha el nem muló szerelme előtt...

De annyira mégsem bírt megalázkodni, hogy bár csak egyetlen lépést is tegyen és megpróbálja kinyitni az ajtót, amelyet maga csapott be maga előtt.

És az évek teltek, egyik a másik után és Katalin már nem várt, nem kívánt, nem remélt semmit.

Huszonnyolc éves volt, leszámolt mindennel és békét kötött önmagával.

Azt hitte leküzdött, elintézett, eltemetett mindent — és most ime, reszketve figyel a közeledő lépteket, az ajtó előtt felhangzó beszédet és mielőtt még benyitnának, örült izgalommal rohan ki a fürdőszobába.

Tovább, tovább akar rohanni, ki a kertbe, az udvarra és elrejtőzni, befúrni a fejét a bokrok, a virágok közé, hogy ne lásson, ne halljon semmit. De mintha gyökeret vert volna a lába, nem tudott mozdulni, a szíve a torokban dobogott, szinte öntudatlanul leroskadt egy kis ládára, mely a fürdőszoba ajtajának közelében állt s kezét összekulcsolva halkán tördelte:

— Istenem, Istenem, én édes Istenem . . .

És minden idegszálát megfeszítve figyelt egy mély, zengő férfihangra, mely most megszólalt odabenn, annyi jóssággal, annyi biztatással, hogy Katalinnak egyszerre tele lett a szeme könnyel.

A professzor úr pedig ott állott a beteg mellett és gyöngéd figyelemmel, mély alapossággal vizsgálta meg és kérdezte ki. Egészen olyan volt, mintha egy szerető édesapa beszélne a gyermekével.

A nagymama szíve kitárult, amint figyelemmel kísérté a professzor urat. Még soha életében ilyen bizalomragerjesztő arcot nem látott. Straub Konrád komoly arcvonásaiból, domború homlokáról csak úgy sugárzott az intelligencia, míg meleg, tiszta tekintetű, mély kék szeme olyan volt, mint egy gyermeké. Hullámos barna haja halántéka körül már teljesen ősz volt s egész lényében, minden mozdulatában valami olyan kedves félénkség, ügyetlenség, szórakozottság látszott, mint az igazi nagy tudósoknál, akik nem igen járnak társaságba és nem sokat törődnek magukkal.

— Egy erős, határozott kéz kellene melléje, aki gondját viselje, — gondolta magában nagymama, amint észrevette, hogy a kabátjáról is hiányzik egy gomb.

— Nincs semmi baj, — jelentette ki a professzor úr, miután alaposan megvizsgálta Mártát. — Olyan stádiumban van, hogy biztosan garantálom a teljes gyógyulást. Hozd fel a szanatóriumba, barátom, — fordult aztán Lacihoz, — félév múlva olyan egészségesen hozhatod újra haza kedves feleségedet, mintha sohasem lett volna beteg. Csak természetesen mindig higiénikusan kell élnie, — tette hozzá Mártához fordulva, tréfásan, — nem szabad dohányozni, táncolni, nagy túrákat tenni, jéghideg vízben fürödni.

— Óh, — mosolygott Márta, teljes bizalommal nézve reá, — azt könnyű lesz megállani. És ha hazajövök, a gyermekeim mellettem lehetnek, úgy-e?

— Természetesen, — felelt a professzor úr teljes biztonsággal — és Márta úgy érezte, mintha Isten szava szólalt volna meg általa és szívébe boldog reménység és nyugalom költözött.

— Még ezen a héten elutazunk, úgy-e? — kérdezte Lacit és legjobban szeretett volna azonnal fölkelni az ágyból és útnak indulni.

A professzor úr szelíden mosolyogva intett neki, aztán Lacival még a kezelésre nézve beszéltek meg egyetmást, orvosi szak kifejezésekkel és még azt is megmondta a professzor úr — Laci minden tiltakozása ellenére — hogy a gyógykezelés, mint kollega feleségének, teljesen ingyenes.

Aztán búcsúzni kezdett a professzor úr, sajnálja, hogy többet nem jöhet ki, de a kongresszus ma véget ér s ő este utazik vissza Berlinbe.

Mielőtt azonban távozott, megkérdezte nagymamát, hogy előbb nem moshatná-e meg a kezét. Ez már orvosi szokás, nem bír megenni nélküle.

Nagymama, aki mindeddig igen komoly, nyugtalan arccal hallgatott s úgy nézett maga elé, mint aki nem tudja mit csináljon, mit mondjon — egyszerre földerült és nyájasan mosolygott.

— Parancsoljon, tanár úr, — mondta vidáman, kinyitotta a fürdőszoba ajtaját s amikor a tanár úr belépett, gyorsan becsukta utána.

Két halk kiáltás hallatszott belülről, de ezt nem hallotta meg senki; Laci Mártával volt elfoglalva, nagymama pedig egész nyugodtan kiment a konyhába és azt mondta a szakácsnénak:

— Mari, öljön le két csirkét, ma vendégünk lesz ebédre.

— Igenis kérem. Paprikás csirkének valót?

— Nem. Inkább rántott csirkének valót. Ezek a németek nem szeretik a paprikás ételeket.

Úgy egy félóra múlva Laci egyszer csak csodálkozva nézett körül.

— Mi van a mi tanárunkkal? Nem láttam kijönni a fürdőszobából!

— Én sem, — felelt nagymama, aki közben újra bejött Mártához s mosolyogva nézett maga elé.

— De hát ez mégis különös, hogy ilyen sokáig mossza a kezét, — csodálkozott tovább Laci.

— Azt hiszem, még egyáltalán nem is mosta meg, — mondta halankán nagymama. — De légy nyugodt, semmiesetre sem esett bele a fürdőkádba, mint Bandi és Gyuri szoktak.

Laci megnézte az óráját.

— Tizenegy órakor kezdődik a kongresszus záróülése, most meg háromnegyed tizenegy! Mégis siettetem kissé, mert különben még elkésünk.

Benyitott a fürdőszobába, de hirtelen meghökkenve állt meg és bámulatában szólni sem tudott.

Tényleg teljesen értelmetlen volt előtte, amit látott.

Az európai híru, kiváló tudós, dr. Straub Kornél professzor úr ott ült a fürdőszobában, a nagymama ruhásládájának a tetején és mellette ült Katalin, kísért szemmel és alázatosan hajtotta rá fejét a professzor úr kezére.

Az ajtónyílásra a professzor úr magyarázólag fordult oda Lacihoz:

— Hiába, mégis csak én vagyok a hibás. Tudod, egy emberéletről volt szó, egy sürgős operációról, olyan súlyos és sürgős műtét, hogy sürgönyözni sem volt időm és én azt hittem, nem tesz semmit, ha egy héttel később utazom, éppen olyan szívesen és szeretettel fogad majd akkor is. Nem számoltam azzal, hogy ő nem egy német Gretchen, nem Griseldis-természet, hanem egy gögös, rátarti kis magyar leány! Csak akkor ébredtem tudatára, mikor a leveletem visszaküldte.

Laci ijedten hátrált egy lépést. Azt hitte, a szegény professzor úr hirtelen megőrült. De hát mit keres mellette Katalin? És miért hajtogatja folyton:

— Nem, Konrád, nem, egyedül én vagyok a hibás.

Ő is megőrült volna hirtelen?

De nagymama, mint aki egész természetesnek találja a dolgot, a Laci válla fölött beszólt:

— Parancsoljatok kijönni a fürdőszobából. Itt a díványon mégis kényelmesebben lehet ülni, mint ott a ruhásládán.

A professzor úr és Katalin engedelmesen felálltak és egymás kezét fogva, mint az álomjárók jöttek ki a fürdőszobából s leültek a díványra, ahova nagymama mutatta.

Öt perc múlva pedig Laci már tisztában volt vele, hogy neki ma egyedül kell elmennie a kongresszus záróülésére, sőt azt is tudta, hogy a professzor úr ma este nem utazik el, sőt még holnap sem, — sőt egyáltalán nem is utazik el addig, amíg magával nem viszi Katalint...

Gyönyörű őszi délután volt. Igazi csodaszép „vénesszonyok nyara”, mint ahogy nagypapa tréfás célzatossággal mondta nagymamának, amint ott üldögéltek ketten a lugasban, a kis virágos kertben.

Az aransárga, nagy bolyhosfejű krizantémumok úgy ragyogtak a zöld levelek között, mint a csillagok, a fehér, lila és rózsaszín öszirózsák, az élénk piros, fürtös salvia, a tarka, színpompás dáhliák úgy virítottak, csillogtak, mosolyogtak, mintha most kezdődne a tavasz, az élet.

Fehér ökörnyál úszott a levegőben, mint elszakadt tündérfátyol foszlánya. Az orgonabokrok levele itt-ott már sárgulni kezdett s a gyümölcsfák ágai mintha kissé fáradtan nyújtóznának. Igen, ők már megtették a magukét. Zöldeltek, virágoztak, gyümölcsöt hoztak, most már pihenhetnek...

Nagymama vidáman, derűsen mosolyogva nézett az alkonyuló nap felé.

Milyen jó is így csendben üldögelni itt és végiggondolni mindent. Milyen jó is, hogy ilyen szépen rendben van minden. A jó Isten segítségével milyen szépen elrendeződött az unokák sorsa. Jani és Iluska összeházasodnak, egész bizonyosan nagyon boldogok lesznek, hiszen az Isten is egymásnak teremtette őket, Zsuzsikát szerencsésen sikerült idejében visszarántani egy nagy ostobaságtól és észre téríteni, Márta meg fog gyógyulni a Konrád segítségével — és Katalin meg Konrád... itt nagymama elmosolyodott, mert arra gondolt, hogy azok ketten talán még most is ott ülnének a fehéreneműs láda tetején, ha ő ki nem hívja őket...

Hátra vannak még a gyerekek, a kicsi unokák, Sárika, Bandi, Gyuri. Vajjon hogy fog az ő sorsuk alakulni? Vajjon lesz-e még a nagymamának elég erős keze, hogy irányítsa majd az ő sorsukat is, vajjon szívének féltő, szerető dobogása fog-e még érettök is verni? ... Mire felnőnek, vajjon fog-e még bennök gyönyörködhetni, bánatukban résztvenni, boldogságuknak örülni? ...

— Cilike, Cilike, hová gondolkoztál úgy el? — szólította meg egyszerre nagyapa s karjára tette a kezét. — Nézd, mit csináltál! ...

Nagymama felriadt.

A lugasban, ahol ültek s ahol uzsonnához meg volt terítve, nagymama szinte gépiesen kitöltögette a kávé, megkente a vajaskenyeret s aztán — gondolataiba elmerülve-e, vagy pedig a hajdani Cilike visszajáró emlékezetében, a kávéscsészébe sót tett s a vajaskenyereket meghintette cukorral...

Csak akkor vette észre, mit csinált, mikor nagyapa megfogta a karját s akkor ijedtében egy hirtelen mozdulattal feldöntötte az asztalon álló virágvázát s mikor utána kapott, felborított két kávéscsészét.

Rettenetes látvány volt a hófehér abroszon folydogáló kávé- és víztenger, amelyben lila és rózsaszín öszirózsák s cukorral meghintett vajaskenyérdarabok úszkáltak! ...

Nagymama két kezével eltakarta arcát, nagyapa pedig úgy nevetett, hogy az oldalát fogta.

— Cilike, Cilike, — kiáltotta harsány jókedvvel, — te most egyszerre negyven esztendő fiatalodtál vissza! Most ismerek csak rá az én régi Cilikémre!

Nagymama úgy elpirult, mint egy kis leány — óh, vannak még nagymamák, akik el tudnak pirulni ... milyen szép, milyen drága is az ilyen arc! És mialatt gyorsan eltakarította a „dülő csaták” nyomát, halkán, könnyörögve mondta:

— Óh, kérlek, nagyon kérlek, el ne mondd a gyermekeknek! Hiszen elveszteném minden tekintélyemet! ...

ZSUZSIKA ÉS SÁRIKA

(CILIKE UNOKÁI)

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

I.

— Sáríka! Zsuzsika!... Sá-á-rika! Zsu-u-zsika!

Nem felel senki.

Csak egy madár csippen az ágak között s a kert végében, a kerítésen túl, a nád suhog rejtelmesen, amint egy-egy szellő végig borzolja.

A kisfiú egy darabig még nézdegélt ide-oda, még kettőt-hármat rikoltott, azután, miután arra sem jött felelet, vállat vont, nyugodtan leült a pöszméte-bokor alá s két kézzel szedegetve a szép, érett piszkét, tüneményes gyorsasággal tömte magába.

A szemben levő barackfa ágai között megmozdult valami.

— Te, — suttogta egy halk hang a szomszéd ág felé, — mind meg-eszi a piszkét!

— Képes reá! — súgta vissza a szomszéd ág s két fekete szem csillant ki a zöld levelek közül és kémlelve nézett le a kisfiúra, akinek a gyors és lelkiismeretes munkától céklavörös volt az arca s a pöszméte leve végigfolyt a száján.

— Rettenetes! Egyszerre két marokkal pofázza be!

— És éppen arról a bokorról, amelyikről nekünk le kellett volna szedni nagymamának! Majd nem marad semmi rajta!

— Hát ezt nem lehet tovább tűrni!

— Bru-hu-huh! — hangzott fel egyszerre a rémes indiánüvöltés s egyszerre négy karcsú, formás lábszár nyúlt le a barackfa ágai közül. Ugyanakkor négy darab szandál pottyant a mit sem sejtő kisfiú fejére s a következő pillanatban hangos, ijesztő ordítással ugrott eléje két rózsaszínruhás lány.

A kisfiú annyira megrémült ettől a váratlan támadástól, hogy ijedtében beesett a pöszmétebokor közé s azt össze-vissza törte.

Erre a lányok ijedtek meg s hamar kihúzták és talpraállították a gyereket, aki olyan hangosan bömbölt és üvöltött, mint egy sakál. Igaz, hogy

síralmas állapotban is volt. A ruháját végighasította s a tövissek úgy összevissza szurkálták, hogy a vér kiserkedt nyomába.

A két lány tanácstalanul nézett egymásra.

— Na, ha ezt a fiatalembert a mamája meglátja így, menten elájul, — mormogta a nagyobbik. — Te, Sárika, nincs nálad egy zsebkendő?

— Nincs, Zsuzsikám, — felelt Sárika. — De a kombinémon le van szakadva egy fodor s csak gombostűvel van feltűzve, az talán jó lesz.

— Ide vele gyorsan, — szólott Zsuzsika, mialatt nagy szakértelemmel szedegette ki az apró tűskéket a bömbölő ifjú különböző részeiből.

Sárika szolgálatkészen szedte le a fodrot a szoknyájáról, — milyen szerencse, hogy ma reggel szakadt le — s mint egy zászlót lengetve, nyújtotta át Zsuzsikának.

— Eredj gyorsan, vizezd meg a nádérben, — mondta Zsuzsika.

— Hogyisne! — pattant fel Sárika. — Hogy megegyenek a piócák!

— Ugyan kérlek, hát ne oda menj, ahol a mulkor voltunk. Csak itt, a nádas szélére. De gyorsan, mert tisztára akarom mosdatni ezt a kölyköt, mielőtt az ordítására ideszalad az anyja.

Sárika elpolkázott hát, a ruhafodorral kezében s gyorsaság okáért nem is került a kertajtó felé, csak úgy, ugróbajnok módjára, átvette magát a kerítésen s ugyanazon az úton vissza is polkázott, diadalmasan hozva a víztől csepegő fodrot.

A vízzel érintkezésbe kerülve, a gyerek, ha lehet, még jobban kezdett ordítani.

Sárikának mentő ötlete támadt.

Leszedett egy szép, érett sárgabarackot s azt a gyerek szájába dugta.

Erre a fiúcska rögtön elhallgatott s amíg a barackot majszolta nyugodtan engedte magát tisztára mosni.

— Na, — mondta Zsuzsika elégedetten, mikor elkészült vele. — Most még csak ezt a szakadást a nadrágodon szeretném eltüntetni. De nem merem gombostűvel összetűzni, mert milyen ügyetlen vagy, még megszúrod magad benne! Mit csináljak?

— Mire teremtette a jó Isten a biztosítótűt? — szólott Sárika fölényes mosollyal s egy biztosítótűt nyújtott át Zsuzsikának, amellyel a blúza volt összeakasztatva.

— Sárikám, te egészen olyan vagy, mint egy gombostűpárna, — szólott elismerőleg Zsuzsika s műértő kézzel tűzte össze a szakadást. — Ezt estig nem veszi észre senki! Akkor aztán törjék a fejüket rajta! Most pedig, te haszontalan kölyök, mondd meg, hogy mertél bejönni a kertbe, mikor tudod, hogy nem szabad?

— Nagymama küldött, hogy hívjalak fel titeket, — szipogott a kisfiú, megint sírásra görbülő szájjal. — Azt mondta, hozzátok hamar a pöszmétét, mert már fő a szirup!

Zsuzsika és Sárika hüledezve néztek össze.

— Jesszusom! A pöszméte!

Több mint egy órája, hogy nagymama leküldte őket a kertbe, hogy szedjék le egyik bokorról az érett, vörös pöszmétét, amelyből dzsemet akart készíteni nagyapa részére. Ez volt a nagyapa kedvenc csemegéje és az ott-honi kertben nem termett ilyen szép, nagyszemű vörös pöszméte. Nagymama igen-igen megörült, mikor itt meglátta ezt a bokrot és arról nem is volt szabad szedni senkinek, amíg teljesen meg nem érik. A többit féltetten bizony lepusztították már a gyerekek. De ezt az egyet nagymama megvédte.

Ma reggel aztán Zsuzsikát és Sárikát leküldte kis kosárral, hogy szedjék le, mialatt ő a vaniliás szirupot megfőzi.

Zsuzsika és Sárika le is lejtettek, kezdték is szedni, de közben észrevették, hogy szemben, a barackfán, ott a tetején, már van néhány érett barack.

— Ez ananász-barack, — mondta Sárika műértőleg vizsgálgatva a fát.

— Te, — szólott Zsuzsika csípőre tett kézzel, — ott fönny egy barack olyan kihívóan kacsint felém, hogy én azt nem bírom ki.

— Én sem, — mondta Sárika. — És miután az illemkódex szabályai szerint nem szabad kihívóan viselkedni, tehát méltó büntetésben lesz része. El fogjuk kobozni.

— Osztom előttem szóló véleményét, — felelt Zsuzsika és már mászott is fel a fára.

Odafönt aztán úgy találták, hogy nemcsak egy, hanem igen sok barack kacsint kihívóan rájuk. Nagyszerűen elhelyezkedtek az ágak között. Sehol olyan kényelmes ülés nem esik, mint egy fa tetején. Főleg gyümölcsfa tetején. És sokkal több érett barackot találtak, mint képzelték. De azért a félig éretteket sem vetették meg.

És elhatározták, hogy nagymamával nem közlik, hogy már érik a sárgabarack, mert nagymama képes reá és azonnal befőzi lekvárnak. Igaz, hogy a baracklekvár is jó, de mi az ahhoz a mennyei élvezethez képest: a fáról enni a friss, zamatos, pompás barackot.

Mennyi ideig ültek ott a fán, azt nem tudták, de valószínűleg délig ott ültek volna, ha a fiúcska olyan galád módon meg nem zavarja őket.

No, de most aztán gyorsan hozzálátni a pöszméteszedéshez, mert különben ebből még baj lesz!

— Ferkó lelkem, gyere, segíts te is, — kérlelte Zsuzsika a kisfiút, aki durcásan nézte őket.

— Eszembe se jut, — dünnyögte a gyerek. — Én úgyis megmondom a nagymamának, hogy belöktetek az egresbokorba!

Zsuzsika ég felé emelte a szemét, ennyi lovagiatlanság hallatára, Sárika meg a kezét emelte föl, földi igazságszolgáltatást gyakorolni, — de Zsuzsika még idejekorán megragadta.

— Hagyd el, hiszen azt is csak beárulja, — súgta. — Majd én lefegyverzem. Ferkó, gyöngyöm, kell még egy barack?

— Kell. Kettő, — felelt mogorván Ferkó.

— Jól van. Kapsz kettőt, ha nem szólsz semmit nagymamának és anyuskádnak sem. Jó?

— Jó, — intett kegyesen Ferkó.

Zsuzsika odaugrott a barackfához és jól megrázta. Nem kettő, hanem sok barack potyogott le, még éretlen is és szertehullott a kalarábé meg gyenge káposztafejek közé.

Erre mind a hárman odafutottak, hogy megkeressék és földszedjék. Arról igazán nem tehettek, hogy közben letaposták a zöldséges ágyban a palántákat. És a kis kosarat is fölborították a megszedett pöszmétével, amint egy barack fölött, amely éppen belé esett, viaskodtak.

— Hát ez mi dolog? — hallatszott egyszerre egy vésztiósló hang s ott állott előttük csípőre tett kézzel nagymama, igyekezve nagyon szigorú arcot ölteni.

A két főbűnös ijedten ugrott a pöszmétebokorhoz, nagy buzgalommal keresgélve a pöszmétéket az üres, összetördelt ágakon, Ferkó meg szende mosollyal, nyugodtan, hófehér lelkiismerettel nézte a dolgok folyását. Ő nem követett el semmit. Ő teljesen ártatlan. Ő csak megette a barackot, amit ráerőszakoltak.

— Én csak várom, várom, hogy hozzátok már azt a szerencsétlen pöszmétéket, — kezdte meg a dorgatóriumot nagymama, — az idő telik, a szirup elfő s a két nagy lány itt bokázik a kertben, mezítláb, mint két suhanc! Hol van a szándálotok?

Zsuzsika és Sárika meghökkenve néztek egymásra.

Ni-ni, a szándál! Az bizony leesett a lábukról, mikor a fáról leugrottak. Észre sem vették, hogy azóta mezítláb ugráltak ide-oda, olyan kellemes volt.

Most gyorsan kihalászták a bokrok közül és fölhúzták. Sárika közben bensőségesen fohászkodott az egek urához, vajha nagymama mindent-látó szeme ne venné észre a leszakadt fodrot a kombinén.

— És ezek az én nagylányaim, — csóválta a fejét nagymama. — Na, szép nagylányok, mondhatom! Sok hasznótokat veszem! De hát mi az Isten csodáját csináltatok itt a kertben másfél óra óta?

— Barackot ettek fenn a fán! — sietett boldogan a felvilágosítással Ferkó.

Ha szemmel fel lehetne valakit nyársalni, akkor Ferkó már fel volna nyársalva, olyan pillantást vetettek rá Zsuzsika és Sárika.

Nagymama is, úgy a szeme szögletéből rosszalólag nézett a kis árulkodóra és egyáltalán nem sietett pofonütni Zsuzsikát meg Sárikát, miként azt Ferkó remélte, sőt még csak nem is haragudott.

— Úgy? — csóválta ismét a fejét. — Éretlen barackot ettek! Na, lesz ebből gyomorfájás.

— Nem is éretlen már, — lelkendezett Sárika, — nagymama kérem, tele van már a fa gyönyörű, érett barackkal.

— Igen? — szólt nagymama s vizsgálódva nézett fel az ágak közé. — Akkor holnap leszedjük s megfőzzük lekvárnak. A féléretteket meg dunsztosnak. Legalább akkor nem másztok fel többet a fára.

A két leány szomorúan horgasztotta le a fejét, nagymama meg alig tudott egy mosoly visszafojtani.

— Na, gyorsan, gyorsan, gyerekek, — mondta aztán, — jöjjetek föl. Hagyjátok a pöszmétét, majd leszedetem Katival. Ti jöjjetek, segítsetek tésztát keverni s aztán terítsetek asztalt, mert vendégünk lesz ebédre.

— Kicsoda? — kérdezték egyszerre Zsuzsika és Sárika kíváncsian.

— A szolgabíró Tassvárról, — felelt csodálatos közömbösséggel nagymama és világért sem látszott észrevenni, hogy Zsuzsika egyszerre rákvörös lett, gyorsan elfordult és hirtelen megint pöszmétét kezdett szedegetni.

— Autóval jött? — kérdeze lelkendezve Sárika.

— Igen, a nagy piros autóval. Nem hallottátok töfögni?

— Hurrá! — rikoltott vígan Sárika s egyet perdülve, háromszor fordult meg a saját tengelye körül. — Délután ki fog minket vinni Dunarévre a strandra, fürödni!

Azzal, mintha puskából lőtték volna ki, rohant föl a kertből, nem asztalt teríteni ugyan, hanem eszébe jutott, hogy a fürdőtrikója el van szakadva s azt már igazán nem lehet gombostűvel összeakasztani, muszáj gyorsan megfoltozni.

Zsuzsika pedig, nagymamát karonfogva, szokatlanul csendesen sétált vele föl a konyhába. Tudta, hogy van idő, mert a szolgabíró előbb hivatalos dolgait végzi el s csak azután jön vissza hozzájuk. És ez nagyon jó, mert ezalatt legalább rendbe szedheti magát az ember s van ideje a legcsinosabb ruháját kikeresni s még túrósrétest is készíthet az ember.

— Igen, van friss tehéntúró itthon, — szólt nagymama, mintha csak meghallotta volna a Zsuzsika gondolatait — a túrósrétes kedvenc étele a szolgabíró úrnak; multkor is nagyon ízlett neki, ahogy te készítetted.

Zsuzsika mély lélegzetet vett, kötenyt kötött maga elé s úgy neki tűrközött, mint egy birkozóbajnok.

— Remélem, most is fog ízleni, — mormogta magában és olyan hévvel csapkodta a tésztát az asztalhoz, mintha tenniszlabda volna.

Nagymama rejtett mosollyal figyelte.

— Ime, ez hát Zsuzsika, Hóry Zsuzsika, aki tizenöt éves korában el akart szökni hazulról és tenniszbajnoknő akart lenni s akinek a nevelését aztán ő vette a kezébe s neveli már négy év óta.

Tennisszezni ugyan nem felejtett el, úszni sem, bokszozni sem, de azért tud jó túrósrétest is készíteni, ha kell és a fiús, hetyke modorából nem maradt egyéb, csak a bátorság, az életrevalóság, a jó kedv és a vidámság. Ami ferdeség, kinövés, rossz szokás volt, az lecsiszolódott s a nagymama okos, tapintatos vezetése mellett maga sem vette észre, hogyan találta meg az utat a konyhába is, a kamrába is, ahol most már éppen olyan szívesen sürgölődött, mint a tennispályán.

És Sárika, aki az idén végezte el a kereskedelmi iskolát s le is érettségizett, szintén a nagymama nevelése volt.

Az édesanyja, Márta asszony, akit egyidőben a tüdővésztlől féltettek, teljesen kigyógyult ugyan, hála a híres berlini professzornak, Straub Konrádnak, de azért a gyermekek minden szünidőt a nagyszülőknél töltöttek, mert a professzor úr határozottan kívánta, hogy Márta minden évben legalább négy-öt hétre fölmenjen hozzá a szanatóriumba hízókúrára és „ellenőrző szemlére”, amint felesége, Katalin mondta.

Katalin úgy szerette Mártát, mint a testvérét, úgy is kezelte őt, Márta pedig egyenesen bálványozta a professzort is, a feleségét is, mert hiszen ők adták vissza az életnek, a gyermekeinek.

Így tehát a legnagyobb örömmel ment fel minden évben néhány hétre Berlinbe, a gyönyörű nagy szanatóriumba. A gyermekeket ezalatt gondozta a nagymama, a férje pedig, doktor Kőváry László, ha kissé szomorúan is az egyedüllet miatt, de otthon maradt, mert a betegeit nem hagyta el egy napra sem.

Sárika, a nagymama tejkúrája és következetes tömési szisztémája folytán olyaná fejlődött, mint egy kis walkür.

Még csak tizenhat éves volt, de szinte egy félfejjel magasabb Zsuzsikánál, pirospozsgás, tenyeres-talpas, szélesvállú, erős, izmos kislány, a haját két hosszú farkocsban befonva viselte, amely kétfelől a fülénél lógott le a vállára és a szemébe nevetett volna annak, aki azt mondja, hogy most már fésülködhetne nagylányosabban is. Soha! Ő örökké így fog fésülködni, még nyolcvan esztendőskorában is, mert ez így a legkényelmesebb — és még hogyha a gácsszentpéteri lányok meg is pukkadnak az irigységtől, mert hogy egyiknek sincs olyan hosszú haja, mint neki.

De hát hogy kerültek Cilike nagymama, Zsuzsika és Sárika Gácsszentpéterre, egy idegen házba és kertbe, egyedül, nagyapa és a fiúk nélkül?...

Hát az úgy történt, hogy az újpesti házat renováltatni kellett, újra cserepeztetni, a tetőgerendákat kicserélni, festetni, új kályhákat rakatni és ami a fő, — még két szobát építettek hozzá, mert már megint szűknek bizonyult a lakás. És nagyapa meg nagymama úgy tervezték, hogy a ház, — majd egyszer — úgysis a Sárikéé lesz, hadd vegye tehát teljesen újan átépítve majdan örökségbe.

De szegény nagymama borzasztóan félt az építkezéssel, tatározással, festéssel együtt járó felfordulástól, rendetlenségtől. Szeretett volna elmenni arra az időre valahová. Viszont meg nagyapa feltétlenül otthon akart maradni, hogy felügyeljen és ellenőrizze az építkezést; ahhoz azonban ragaszkodott, hogy nagymama ne legyen otthon azalatt, mert csak feleslegesen izgatná és fárasztaná magát.

Sokat tanakodtak rajta, hogyan oldhatnák meg legjobban ezt a kérdést. Fürdőre nagymama nem akart menni, mert nem szerette a zajos, mozgalmas fürdői életet, nagyapát sem akarta magára hagyni a feldúlt, rendetlen lakásban.

Vilma, a nagymama lánya, Hóry Gáborné, a Zsuzsika édesanyja kérte, hogy azalatt költözzenek hozzájuk, de nagymama erre nem volt hajlandó. Három hónapig ő nem bírta ki tétlenül, összedugott kézzel ülni, még a saját lánya háztartásában sem — beleszólni, beleelegyedni pedig nem szeretne semmibe. Meg különben is, Vilmák olyan nagy lábon élnek, — nem, ez sem jó. Látogatóba nagyon szívesen megy hozzájuk, de három hónapra... nem, semmi esetre sem.

Lacihoz, a fiához sem költözhetik arra az időre. Szűk kis pesti lakásuk nem alkalmas arra. Egyik szoba az orvosi rendelő, egyik a várószoba, a másik a hálószoba, a negyedik az ebédlő, — sehol se volna itt meg az a kis kényelme, ami már egy öreg asszonynak kell.

Bizony csak kiderült, amint hogy már lenni szokott, hogy ha a gyermekeknek, az unokáknak van szüksége a nagymamára, akkor mindig van hely, mindig el tud látni hatot is egyszerre, de ha a nagymamának egyedül van szüksége elhelyezkedni valahol, hát akkor sehol sem lehet, sehol sem alkalmas neki.

Már éppen azt tervezték, hogy a Zugligetben vagy a Hűvösvölgyben vesznek ki egy-két szobát, mikor egy napon nagyapa vidám arccal jött haza Laciéktól, ahol látogatóban volt s örömmel ujságolta nagymamának:

— Azt hiszem, sikerült valami jó megoldást találni a nyaralásra. Ma a Laci rendelőjében váratlanul összetalálkoztam egy régi jó barátommal, iskolatársamal, Latky Balázssal. Van tán harminc éve, hogy nem láttuk egymást, de azért azonnal egymásra ismertünk. Ő ügyvéd Gácsszentpéteren, de nagyon elbetegesedett. Lacihoz jár föl kezelésre s most Laci szigorúan ráparancsolt, hogy legalább két hónapra el kell mennie magaslati levegőre és nem szabad dolgoznia. Két hét múlva utaznak is el a feleségével a Tátrába, de az asszonynak, aki úgy látszik túlzott anya és túlzott gazdasszony lehet, nagy gondot okoz, hogy mi lesz ez alatt az idő alatt a kerttel, ki főzi be a lekvárokat és főleg ki gondozza az ő egyetlen fiacskáját, Tamást? Mellesleg mondva, Tamás már huszonkét éves fiúcska és ügyvédjelölt s az apja távollétében ő vezeti az irodát. De a mamája igen fél,

hogy a gyomrocskáját megrontja majd a vendéglői kosztal, no meg, ha nincs otthon senki, aki vigyázzon rá, még lumpolni is talál a gyerek!

— Na jó, jó, — szólt közbe nagymama, — csak ne gúnyolódj. Minden anya félti a gyermekét, ezt én megértem. Hát csak mondd tovább.

— Elég az hozzá, — folytatta nagyapa, — azt gondolták ki, hogy a lakást és kertet bérbe adják arra az időre, valami ismerős családnak nyaralásra, azzal a feltétellel, hogy a fiúcskának kosztot adjanak, vigyázzanak reá és a befőtteket is elkészítsék. Na, gondoltam magamban, ez éppen az én Cilikémnek való szórakozás, Zsuzsika és Sárika úgyis olyan kevés elfoglaltságot adnak, a két fiú, Bandi és Gyuri cserkész táborba megy, vigyáz-hatsz helyettük Tamásra és tömheted mindenféle jó falatokkal, miután több unoka ezidő szerint nincs raktáron...

Jó, hogy nem volt jelen senki, mert különben valami nagyon furcsa dolgot látott volna.

Ugyanis nagymama egész szabályos módon meghúzta nagyapa fülét, mind a kettőt; a haját csak azért nem húzta meg, mert az nem volt nagyapának.

Nagyapa sziszegett és jajgatott s kijelentette, hogy utoljára ovodás korában kapott így ki. Nagymama meglegedetten ült vissza a karosszékebe.

— Majd adok én neked, mindig csak gúnyolódni! — fenyegette meg az ujját feltartva. — Látod így jár a rossz gyermek! Most pedig légy szíves és mondd el komolyan, hogy mit akarsz tulajdonképpen mondani.

— Hát csak azt, hogy jövő vasárnap lerándulunk Gácsszentpéterre és megnézzük magunknak azt a dolgot. Csak két órányira van Budapest-től, estére vissza is jöhetünk. Ha megtetszik, ha alkalmas, akár jövő héten leköltözhetsz a két lánykával.

— És te? — aggodalmaskodott nagymama.

— Én odaköltözöm arra az időre Lacihoz, már meg is beszéltük, onnan mindennap kijöhetnek ide az építkezést megfigyelni és ellenőrizni. Este pedig megyünk mulatni Lacival, ahogy két víg szalmaözvegyhez illik, — nevetett nagyapa.

— Persze, persze, — ingatta fejét nagymama, — tőled kitelik. De majd a fiad vigyázni fog reád.

— És minden szombaton leutazunk Gácsszentpéterre, weekendre, — fejezte be a beszélgetést nagyapa.

II.

Következő vasárnap tényleg le is rándultak nagyapa és nagymama Latky Balázsékhoz, Gácsszentpéterre. Nagymama ugyan nem sok jót várt az egészségtől, semmi reménységet nem fűzött hozzá, de hát nem akarta nagy-

apa kedvét rontani, aki olyan örömmel készült erre a kirándulásra, mint egy diák a majálisra.

Az állomáson Latky várta őket s az első meglepetés nagymamát akkor érte, mikor a községen végighajtottak az autóval s megállottak Latkyék háza előtt. Valami jobb fajta falusi házra volt elkészülve s egy szép, ízléses, előkelő, villaszerű úriházat látott maga előtt, gyönyörű előkerttel, glyciniabokrokkal, üvegezett verandával s annyi nyíló rózsával, nevető, égőpiros pelargóniával, hogy nagymama szíve azonnal meg volt nyerve.

De a második meglepetés, amely még nagyobb volt, akkor érte, mikor a háziasszony a veranda lépcsőjén elébe sietett, hogy üdvözlje. De amint meglátta, hirtelen megállott, mintha a földbe gyökerezett volna a lába és csodálkozva csapta össze a kezét.

— Hiszen ez Cilike! — kiáltott fel örvendezve. — Úgy-e nem csalódom? Úgy-e te vagy az, Cilike? Hát te megismersz-e engem?

Nagymama egy pillanatig zavartan nézett reá. Kutatott, keresgélt régi emlékei között.

— Nem ismersz meg, látom, nem ismersz meg! — nevetett az öreg asszony. — Hát én vagyok Eulália néni! Emlékszel? A Gyárfás Gizi és Erzsike unokatestvére, akinek a bicikliruhájában egyszer kirándultál a hegytetőre!

Oh... nagymama egy pillanat alatt végigfutott gondolatban az elmúlt idők összes emlékein s a másik pillanatban sírva, nevetve ölelték meg egymást.

Eulália néni... Persze... tizenhat éves lányok a náluk öt-hat évvel idősebb lányt készséggel szólítják néninek... És Eulália, a kedves, vidám, kövér, mindig jókedvű Eulália minden neheztelés nélkül vállalta is a néni szerepét.

És ime, most, hogy két öreg asszony találkozik, kiderül, hogy ő talán még ma is fiatalosabb, élénkebb, fürgébb mindazoknál, akik őt tizenhat éves korukban néninek szólították.

— Hát ez óriási! — mondta egyremásra Latkyné, mikor már túlestek az első izgalmakon s csöndesen beszélgetve ültek a verandán. — Hát ezt igazán sohasem hittem volna, hogy mi ilyen véletlenül összetalálkozunk még! Ki gondolta volna, hogy te vagy az a Kőváry Lászlóné, aki ma idejön a mi lakásunkat megnézni nyaralónak!...

— És ki tudta azt, hogy te vagy Latky Balázné! — szólt közbe nagymama. — Hiszen nem hallottunk egymásról semmit, nem mondom meg hány év óta és én nem is tudtam, hogy te férjhez mentél!

— Hát elég későn az igaz, — nevetett Latkyné, — hiszen már vénlány voltam, a férjhezmenésről régen lemondtam, mikor ez az én bolond uram, nem is tudom miért belémszeretett! Tudod az úgy volt, hogy szegény Gyárfás Gizit, Domoszlajnét ápoltam heteken keresztül, mikor olyan nagy beteg

volt, sajnos, nem lehetett megmenteni. Igazán tragikus volt, hogy rövid idő múlva az ura is követte... s én a két kis leánykát aztán magamhoz vettem és gondoztam, míg a nagyszülők Erdélyből el tudtak jönni s aztán elvitték őket magukkal. Domoszlai után nagyon zavaros, bonyolult viszonyok maradtak, az ügyvédi irodájában rengeteg elintézetlen ügy. Latky Balázs, az ő legjobb barátja, bonyolította le ezeket az ügyeket és megmentett az árváknak mindent, amit csak lehetett. Akkor ismerkedtünk meg. Egyszer csak előállott azzal, hogy ő engem feleségül akar venni. Kinevettem. Kérlek, harminöt éves voltam s ő nálam három esztendővel fiatalabb. De ő nem tárgított. Az volt a rögeszméje, hogy én vagyok a világon a legjobb, legderékabb nő s hogy ő örökké csak ilyen feleségről álmodott. Szóval úgy telebeszélte a fejemet ilyen bolondságokkal, hogy végre is beleegyeztem... Na de nem is bántam meg soha... Nagyon, nagyon boldogan éltünk. Balázs a világon a legjobb férj, még a gondolatomat is elleste mindig s mikor aztán a kisfiunk, Tamás is megszületett, hát azóta aztán igazán a legboldogabb emberek vagyunk. Majd meglátod Tamást, ha ebédre hazajön, milyen helyes derék kis fiú, csak az a legnagyobb bánatom, hogy olyan nyurga, sovány, mint amilyen kövér én vagyok. Hej, de szívesen adnék neki az én kilóimból. De hiába minden, nem tudom meghízalni. Attól félek, valami gyomorbaja van. Látod azért olyan fontos nekem, hogy jó kosztja legyen, ha én nem is vagyok itthon, mert különben úgy lefogy, mint egy csontváz.

Nagymama megértően bólintott.

Igen, ilyenek ezek a gyermekek. Mindig kínlódní kell velük, hogy jól táplálkozzanak és vigyázni rájuk. Fő az, hogy sok tejet kell itatni velük. Na, majd lesz gondja a kis Tamáskára, hogy megerősödjön, meghízzon!

Nagy szemeket meresztett azonban nagymama, mikor délben meglátta a kis Tamáskát. A kis fiú egy majdnem két méter magas, karcsú, aranyos termetű, viruló arcú, szép fiatalember volt, szerény, szelíd, kedves modorú, aki olyan tisztelettel és szeretettel beszélt a szüleivel, hogy nagymama egyszerre a szíve közepébe fogadta a kis Tamáskát.

Édesanyja persze hogy soványnak találta a maga térfogatához mérve és mindig attól félt, hogy a hirtelen növés megárt a gyermeknek. De hát Tamás, hála Istennek, olyan egészséges volt, mint a makk s szelíd, kedves mosollyal, vidám tréfával igyekezett mindig megnyugtatni az édesanyját, hogy ő ott fenn a magasban igazán egészen jól érzi magát. És soha, soha nem mutatta türelmetlen idegességgel, hogy talán terhére van vagy kellemtlen neki, hogy az ő kicsi anyukája még mindig kisgyerekeknek nézi őt.

Sőt ellenkezőleg, még ő maga mondta vidám nevetéssel:

— Ha térdig érő szakállam lesz, még akkor is a kicsi fiúkája leszek az én anyuskámnak!

Nagymamának nagyon, nagyon meleg lett a szíve körül, igen tetszett neki s az ő Laci fiára emlékeztette, aki szintén ilyen jó, gyöngéd, szerető gyerek volt mindig.

És nagyon tetszett neki az egész ház, a berendezés, a kert, minden, igazán úri otthon volt, kényelmes és minden szép, jó karban tartva. Itt igazán jó lesz nyaralni, úgy fogja magát érezni, mint otthon.

— És neked mindent olyan szívesen, olyan megnyugvással adok át, — mondta Latkyné, — úgy fogom érezni, mintha csak magam gazdálkodnék itthon. Tudod, mikor először szó volt erről a dologról, — ami mellesleg mondva, — az én ideám volt, — hát úgy terveztem, hogy két szobát adok majd át a nyaralóknak, azt a két szobát ott a folyosó végén, a fürdőszoba mellett. De nektek természetesen az egész lakás rendelkezésetekre áll. A szakácsném megbízható, öreg bútor, jól főz, csak mindennap elfelejt valamit, nagyon utána kell nézni; a szobalány bizony lusta s ha csak szeret téheti, el-ellóg hazulról. Már szerettem volna elküldeni, de ilyenkor nyáron nem lehet itt másikat kapni. Valahogy csak megleszel velük, mert különben becsületesek. De úgy-e megértesz engem, hogy cselédkézre mégsem bízhattam a fiamat... Hiszen még soha, egyetlenegyszer sem voltam távol tőle.

Nagymama megszorította Latkyné kezét... Igen, ha senki más, de ő megértette...

A férfiak, nagyapa és Latky Balázs elintézték ezalatt az anyagiakat. Latky semmiesetre sem akart pénzt elfogadni, azt mondta, még ők vannak lekötelezve, mert éppen elég, ha Tamás kosztját elvállalják, meg a két cselédet, no és ami a legfontosabb az asszonynak: a gyümölcsbefőzést is.

Igen, ez egy külön fejezet volt a Latkyné programjában. Több mint egy óráig tárgyaltak erről nagymamával, apróra megbeszéltek mindent, hogy mit hogyan szoktak eltenni, mit cukorba, mit gőzbe, mit aszalva, mit ecetbe, mit rumba, megnézték a gyümölcsöst, kiválogatták, hogy melyik fáról, melyik bokorról mikor kell leszedni a gyümölcsöt, leírták egymásnak a recepteket s Latkyné kikötötte, hogy nagymamának ugyanannyit kell eltenni a maga számára, mint neki.

Nagymama szívesen vállalt mindent és nagyon örült, hogy ilyenformán egészen úgy lesz minden, mintha otthon volna és Zsuzsika meg Sárika is segíteni fognak.

— Igaz, milyen is itt a társadalmi élet? — tudakozódott nagymama, Zsuzsikára meg Sárikára gondolva. — Vajjon lesz-e valami szórakozása a két nagy lányomnak?

— Hát bizony nem valami sok, — mondta őszintén Latkyné. — Korzó nincs, strand nincs, fiatalemberek nincsenek és semmiféle mulatság sincs — már ahogy az vidéken lenni szokott. Ellenben van, ami vidéken bőségesen virágozik: pletyka, hírhordás, irigykedés, versengés, torzsalkodás. Most

legújabbán pedig az intelligencia — mert az is van itt — két pártra szakadt s azok folyton marják, szőlják-szapulják egymást, sőt, ahol csak lehet, ártanak egymásnak. Mi természetesen mindentől távol tartottuk magunkot s eddig sikerült is békességben meglenni mindenkivel, csak most, egy év óta, hogy a postamesterné itt lakik az udvarunkon, ott lent, látod, abban a különálló kis házban, hát azóta bizony sok kellemetlenségem volt nekem is. Házsártos, veszekedő asszony, minduntalan baja van, hol a cselédeimmel, hol a csirkéimmal, a multkor még össze is verekedtek az öreg Katival, illetve ő pofonütötte Katit valamiért, de bizony Kati sem hagyta magát, jól visszaütötte! Erre a postamesterné rohant a csendőrségre és feljelentette Katit. Katit be is citálták a csendőrségre, de ő nem ijedt meg, kitátotta a száját és jó hangosan megmagyarázta, hogy aki nem ad neki kenyeret, az nem adhat neki pofont sem. S miután tanuk voltak rá, hogy a postamesterné ütötte őt meg előbb, hát nem büntették meg. Na, de hát azért gondolhatod, hogy ez nem volt kellemes nekünk, azóta pedig a postamesterné még jobban dül-fül, úgy hogy már el is határoztuk, hogy novemberre felmondunk neki, költözzön el innen.

Nagymama kedve egy kissé lelohadt; nem nagyon volt inyére egy ilyen harcias asszonysággal egy udvaron lakni. De hamarosan megnyugodott, hogy neki semmi köze az egészhez, majd békességben meglesz vele.

— Na és hogy tovább pletykáljak, — nevetett Eulália néni, — hát még azt is elmondom, hogy az állomásfőnökné és a járásbíróné haragban vannak egymással, mert a járásbíróné nem hívta meg egyszer az állomásfőnökné leányát, Málcikát, mikor a tassvári szolgabíró, Homonnay Attila ott volt náluk uzsonnán, pedig tudta, hogy Attila udvarol Málcikának. Legalább is az állomásfőnökné úgy képzei. Aztán: az intézőék haragban vannak a tanítónővel, mert az azt mondta egyszer, hogy soha olyan buta gyermekekkel nem volt még dolga, mint az intézőék két leánya — és valamennyien haragusznak reám, mert azt mondják, hogy én nem engedem Tamáskát közéjük, mert félttem a leányoktól. Pedig Tamáska nem akar még hallani sem a gácszsentszpéteri leányokról, nemhogy mulatni akarna velük, vagy pláne udvarolni nekik. Ugy-e Tamáska?

Tamáska nevetett és tréfás félelemmel emelte ég felé kezeit, nagymamának pedig kezdett zúgni a feje.

— Vajjon reánk is majd haragudni fognak, ha ez már itt így szokás? — kérdezte egy kissé meghökkenve.

— Oh lelkem, dehogy, — nyugtatta meg Latkyné. — Ti nem vagytok kötelesek látogatásokat tenni senkinél, élhettek előkelő visszavonultságban. Splendid isolation! Én azt tanácsolom, hogy jobb is lesz mindenkit elkerülni.

— De Lalikám kérlek, mit ijeszted annyira a nagymamát, — szólótközbe Latky Balázs. — A helyzet nem olyan veszedelmes. Ezek egyálta-

lán nem komoly dolgok. Minden vidéki kisvárosban előfordulnak ezek az asszonyháborúskodások, sértődések, apró csetepaték. De nem kell komolyan venni. Hiszen azért — legalább látszólag — mindenki jóban van egymással. Egyetlen komoly dolog van itt, ami miatt tulajdonképpen két pártra szakadtak az emberek — a jegyző ügye. Ugyanis a jegyző, Gedeon Géza, nem tisztakezü ember, már régóta rebesgetnek róla mindenféle szabálytalanságot. De mert nagyon jó barátságban van a csendőrőrmesterrel, az intézővel és a postamesterrel, hát nem igen mertek még eddig nyíltan fellépni ellene. Meg különben is egy olyan hatalmas potentáttá nőtte ki magát s olyan erőszakos, durva ember, hogy senkinek sincs kedve ujjat húzni vele. Valósággal uralkodik itt az egész községen.

— Na hát majd letörjük a szarvait, — szólalt meg csendesen Tamás.

— Csak óvatosan fiam, óvatosan, — intette Latky Balázs a fiát. — Előbb minden bizonyíték együtt legyen, nehogy addig feljelentést tegyetek. Legjobban szeretném, ha megvárnátok, amíg én hazajövök.

— Legyen nyugodt édes apám, nem fogunk semmit sem elhamarkodni. De jobb, ha apám nincs itthon, legalább nem izgatja magát semmivel.

Nagymama nem sokat értett az egészből, nem is nagyon érdekelte, de nagyapának elmagyarázta Latky szegről-végre az egész ügyet. Hogy egy ilyen korrupt embert nem szabad megtérni a közügyek élén s hogy most a villanytelep felállításánál s a csendőrségi lakás bérlete körül olyan szabálytalanságokat követett el, hogy az építész föl akarta jelenteni. Ő vállalta a följelentés elkészítését, illetve Tamás, mert hiszen most ő vezeti az irodát, de előbb a többi panamákról és szabálytalanságokról is összegyűjtik a bizonyítékokat és a tanukat. Ezt persze megneszelve Gedeon, most ő kezdett egy ellenakciót, a csendőrőrmesterrel, aki, azt hiszem, szintén ludas a bérlet dolgában, az intézővel és a postamesterrel szövetkezve. Elsősorban a Latky-irodát igyekeznek kompromittálni, mindenféle hírek terjesztésével kellemetlenkednek, ahol csak tudnak, még az ügyvédi kamaránál is jelentést tettek a fiam ellen, hogy jogtalanul vezeti az irodát, mert nincs még meg az ügyvédi vizsgálja, az építész meg a csendőrőrmester egyszerűen ki akarta toloncoltatni, mert hogy nemidevaló illetőségű. Persze nem tudtak semmire se menni, mert az igazság a mi részünkön van. Ezért szakadt aztán két részre a község: a Gedeonpártiakra és a Latky-pártiakra, mert természetesen Gedeonnak is vannak hívei, többnyire azok, akik érdekelve vannak egy s más dolgában. És addig nem is lesz itt békesség, amíg ez a dolog el nem dől.

— Édes fiam, — mondta nagymama nagyapának este a vasúton, mikor hazafelé utaztak, — én tulajdonképpen egy kissé fázom ettől a dologtól. Minden szép volna, minden jó volna, de ez a sok mende-monda, ez a sok pletyka, valósággal zúg tőle a fejem. Hiszen ez a Gácsszentpéter egy darázs-fészék!

— Ugyan, ugyan, — nevetett nagypapa, — ez minden kisvárosban így van. És ha akármilyen fürdőhelyre megy, ott sincs kevesebb pletyka. Nem kell törődni vele. Az ügyvédi iroda dolgaival meg éppen nem. A lányok ugyan valószínűleg unatkozni fognak, de ez csak jót fog tenni az egészségüknek. Neked meg mindenesetre jobb lesz abban a szép úri otthonban, mint egy hotel vagy egy penzió szűk, rideg kis szobájában, vagy itthon a malteres és festékes dézsák között. És nekem csak az a fontos, hogy te jól érezzed magad. És aztán nem utolsó dolog az sem, hogy alig fog valamibe kerülni az egész nyaralás, ez pedig most, hogy annyi kiadásunk van az építkezéssel, hát szintén fontos.

Nagymama egy kicsit sóhajtott, de aztán belenyugodott, mint mindenbe, amit nagypapa mondott.

III.

Ragyogó szép napsütésben érkeztek meg nagymama, Zsuzsika és Sárika Gácsszentpéterre.

Az állomáson künn voltak Latky Balázs és felesége, akik a következő vonattal utaztak el.

Eulália néni borzasztó izgatott volt — hiszen talán már harminc év óta nem mozdult el hazulról — s a szeme vörösre volt sírva.

— Oh lelkem, lelkem, — borult a nagymama nyakába — csakhogy itt vagytok!... És ezek a kis unokáid? Oh, drága gyermekeim! Hiszen ezek már nagy lányok!... Jaj, Balázs, hol a kis táskám? Jesszusom és a kulcsok! Ki akartam hozni, hogy neked átadjam, lelkem. Jaj, hova is tettem! Igaz, a kredenciókban vannak, jobbkéz felől, ott megtaláljátok... Jaj, olyan izgatott vagyok! Tamáska nem kísérelhetett ki, mert tárgyaláson van s most azt sem tudom, hol áll a fejem. Csak az én drága öregem meggyógyuljon, akkor nem bánok semmit. Jaj, siessetek lelkem, mert mindjárt elmegy az autóbusz. Nekünk még egy félóráig várni kell! Siessetek, siessetek!...

Lelkendezve tuszkolta előre nagymamát s a két lányt, de mikor már fennültek az autóbuszban, megegyeszer odaszaladt és felkiáltott nagymamának:

— Ma ebédre rántottcsirkét készítettem nektek és madártejet, azt Tamáska nagyon szereti, ugy-e ti is szeretitek, gyerekek?... És a kamrában van tíz kiló zsír, azt használd el lelkem, mert megavasodik... És...

Még valamit mondott, de azt már nem hallották, mert az autóbusz elindult.

Eulália néni viasszaladt az urához, aki türelmesen ült a váróteremben s gyöngéden megsímogatta sápadt arcát.

— Drága öregem, csak neked használjon, akkor minden jól van!...

Az autobuszban pedig Zsuzsika és Sárika összenéztek s mind a ketten nagy hajlandóságot mutattak kipukkadni a nevetéstől.

De egyszerre elkomolyodtak és szégyenkezve süttötték le a szemüket.

Úgy vették észre, mintha nagymama rosszalólag nézett volna rájuk s halkan, egész halkan, hogy senki más meg ne hallja, mintha azt súgta volna:

— Öreg embereket és gyermekeket sohasem szabad kinevetni!...

A gyönyörű, virágos kis előkerttől, a tágas, kényelmes, jó beosztású, előkelően bútorozott nagy lakástól, az árnyas, öreg diófákkal és bokrokkal beültetett nagy udvartól, a vadszőlővel befuttatott lugastól s főleg a gyümölcsöskerttől Zsuzsika és Sárika el voltak ragadtatva.

Gyorsan, gyorsan segítettek nagymamának kicsomagolni és elrakni a poggyászokat, aztán rohantak ki az udvarra felfedező útra, körülnézni, megtapasztalni mindent.

Az udvaron egy kis, hat-hét éves fiúcska játszott, aki homokból várat épített s úgy el volt merülve a játékba, hogy észre sem vette a leányokat.

— Ez bizonyosan Tamáska — mondták egymásnak, mert csak annyit hallottak, úgy félfüllel, hogy Eulália néninek van egy kis fia.

— Gyere, ismerkedjünk meg vele, — szólt Zsuzsika s azzal már szaladtak is a kis fiúhoz és kétfelől letelepedtek melléje a homokba.

— Szervusz, Tamáska, — mondta Sárika és barátságosan megcsipkedte az arcát.

— Legyünk jó barátok, igen? — mondta Zsuzsika s ő is megcsipkedte a kis fiú arcát.

A kis fiú ijedten, gyanakodva nézett rájuk s nem tudta hirtelenében: sírva fakadjon vagy elfusson? Mindenesetre azonban kiöltötte a nyelvét rájuk.

— Hoztam neked cukrot, — szólt Sárika, — s ha jó kicsi fiú leszel, mindennap adok belőle.

A zsebébe nyúlt s egy nagy zacskó savanyú cukrot vett ki belőle s kettőt a kis fiú szájába dugott.

Ez már értelmes beszéd volt. A gyerek vígan ropogtatta a cukrot, de közben élénk figyelemmel kísérte a zacskót Sárika kezében.

— Milyen gyönyörű várat építettél! — dicsérte Zsuzsika, hogy megnyerje a kis fiú kegyeit. — Majd mi is fogunk neked segíteni, jó?

Semmi felelet. A gyerek néma közömbösséggel nézett végig rajtuk.

— Nem tudsz beszélni? — kérdezte Sárika. — Oh, szegény kicsi fiú néma! Na, majd holnapig megtanulsz beszélni, akkor megbarátkozunk egymással.

Azzal fölálltak a homokdombról s a cukrot vissza akarta tenni a zsebébe.

Most egyszerre megszólalt a gyerek.

— Add ide! — kiáltott hangosan s kikapta a zacskót a Sáríka kezéből és elszaladt.

Zsuzsika és Sáríka hüledezve néztek össze.

— Na, ez egy szemtelen kis kölyök lehet! — sziszegett Sáríka, aki borzasztóan sajnálta a cukorkészletét. — Ezt aztán jól elnevelte az anyja.

— Hagyd el, — intett Zsuzsika, — meg fogjuk majd szelidíteni.

— Úgy érzem, én egyszer titokban jól elverem, — fogadkozott Sáríka s érezte, hogy máris nagyon viszket a tenyere.

Azzal lementek a gyümölcsösbe, hogy azt is megnézzék.

Hát ez egy valóságos paradicsom volt!

A zöldséges ágyak, a sárgarépa, kalarábé, zöldborsó stb. nem nagyon érdekelte őket, annál jobban azonban a málna-, ribizke- meg pöszméte-bokrok, a cseresznye-, körte-, barack- meg szilvafák, melyeknek ágai mind meghajoltak a gazdag gyümölcsstermés terhe alatt.

Na, nem csoda, ha Eulália néni úgy sajnálta volna gazdátlanul itt hagyni ezt a sok mindenféle jót. Igazán keresve sem kereshetett volna jobb csöszöket, mint ők ketten lesznek! Csak az a baj, hogy nagymama valamit említett már, hogy a gyümölcsöskertet be fogja zárni. Nem tesz semmit, elkunyerálják majd mindennap a kulcsot. Különben a kerítés sem olyan magas, esetleg át lehet mászni rajta.

Milyen kár, hogy az epernek már vége, itt egy egész tábla kertieper van. Bizonyára a legfinomabb ananászeper termett rajta! No, nem baj, most érik a málna és a ribizke, azután meg a pöszméte. Cseresznye is van még elég az ágakon ott fenn; itt meg a korai nyári körte már piroslik, amott meg a barack érik nemsókára — és nini még dinnye is van! Milyen pompás! Minden időszakra érik valamilyen jó gyümölcs! Szinte elképzelhetetlen, hogy nem kell boltból venni, drága pénzen, negyed- vagy félkilónként, hanem itt van minden az orruk előtt, válogathatnak, dúskálkodhatnak benne! Maguk szedhetik le a fáról!

Vidéki, falusi ember nem is tudja elképzelni, felfogni, hogy milyen nagy gyönyörűség ez!

Mikor már kellőképpen kiörvendezték magukat, még valami csodaszép dolgot fedeztek fel a „paradicsomkertben” — mint ahogy azt Sáríka rögtön elnevezte.

A kert végén, a kerítésen túl, hatalmas nádas terült el.

Az embermagasságnyi, élénkzöld nádrengeteg úgy suhogott, ingottrengett, hullámozott erre-arra, minden kis szellő érintésére, mint egy zöld, titokzatos tenger.

Zsuzsika és Sáríka egy darabig kíváncsian bámulták a kerítésen belül, aztán elindultak megkeresni az ajtót, amely oda kivezet.

Meg is találták hamarosan s aztán elindultak felfedező útjukra. Kes-

keny ösvény vezetett a nádason végig s ők szinte eltikkadtak a gyönyörűségtől, amint ott lépkedtek s úgy érezték magukat, mintha egy őserdőben járnának. A karcsú, magas nádszálak összehajoltak a fejük felett, jobbra-balra, amerre néztek, csak a sűrű, sötétzöld, hullámozó sáslevelek látszottak s nem hallatszott semmi más nesz, csak a rejtelmes, titokzatos suhogás, amint a szellő végigborzolta a rengő-ringó leveleket.

— Nézd csak! — kiáltott fel egyszerre Zsuzsika s megragadva a Sárika kezét, mindketten szinte gyökeret verve állottak meg. Még a szájukat is nyitva felejtették a gyönyörűségtől.

Egy tó terült el előttük, egy valódi, igazi tó, vagy folyó, vagy vízér volt — ők nem tudták — csak azt látták, hogy víz, víz, amelyben bizonyára fürödni is lehet!

Oh, milyen boldogság! Pedig nagymama azt mondta, hogy Gács-szentpéteren nincs fürdő, nincs strand s azt bizony nélkülözniök kell egész nyáron.

És ime, most kiderül, hogy itt, egész közel, a kert végében van víz! Lehet, hogy csak valami aféle kis pocsolya, de az is lehet, hogy mély víz s nagymama azért hallgatta el előttük, mert félti őket, hogy még belefulladnának.

Zsuzsika és Sárika hangosan felnevettek.

Ők, a két híres, jó úszóbajnok, nem félnek ők még a hullámozó tengertől sem! Mindenesetre meg fogják tapasztalni ezt a vizet, talán még ma, de legkésőbb holnap.

De elhatározták, hogy egyelőre titokban tartják a felfedezésüket s nem szólnak nagymamának semmit, mert képes rá, hogy még megtiltja nekik.

— Csempésszük le a fürdőruháinkat, — indítványozta Sárika és Zsuzsika beleegyezőleg bólintott.

Visszafelé fordultak tehát, de alig értek a kert közepéig, felhangzott a nagymama harsány, hívó szava:

— Gyerekek, jöjjetek ebédelni!

Zsuzsika és Sárika meggyorsították lépteiket. Csak most jöttek rá, hogy már ebédidő van s hogy ők tulajdonképpen szörnyen éhesek!

Amint az udvaron áthaladtak, Sárika egyszer csak elkiáltja magát:

— Ni-ni, most szalad be Tamáska a konyhába! Várj csak, szembe kerülök vele az ebédlőn keresztül s ráncba szedem egy kicsit az elrabolt cukorért!

Azzal, mintha puskából lőtték volna ki, úgy rohant előre, hogy megelőzze Tamáskát, föl a széles nagy kölépcsőn a terraszra, onnan be az egyik ajtón, amely — úgy tudta — az ebédlőbe vezet.

Ugyanakkor azonban valaki az ajtót belülről is ki akarta nyitni, Sárika meg teljes erejéből kívülről taszított egyet rajta.

Az ajtó kicsapódott s jól fejbe ütötte azt a magas, karcsú fiatalembert, aki ki akarta nyitni; a Sárika feje meg nagy lendülettel hozzákoppant az előtte tornyosuló mellény gombjaihoz s aztán — hirtelen elveszítve egyensúlyát — egy nagyot botorkált és akaratlanul leült az ajtó küszöbére.

A fiatalember meghökkenve tapogatta hol a fejét, amelyre azonnal egy nagy dió nőtt, hol a szíve táját, illetve inkább a gyomra környékét, amelyet a Sárika kemény kobakja alaposan megbokszolt — de rögtön udvariasan lehajolt és talpraállította a kislányt, aki olyan rettenetes zavarban volt, hogy fölállni sem tudott volna egyedül.

— Dr. Latky vagyok, — mutatkozott be nagy lélekjelenléttel a fiatalember s úgy tett, mintha észre sem venné, hogy Sárika két hosszú copfja milyen ziláltan konyul a vállára. — Hova parancsol menni? Az irodába?

— Én... én — nyögte — én Tamáskát... akartam... megverni...

— Tessék? — kérdezte a fiatalember nagyot nézve.

— Tamáska nagyon rossz fiú, — magyarázta most már bátrabban Sárika. — Kikapta a kezemből az egész zacskó cukrot!

— Az lehetetlen! — tiltakozott a fiatalember méltó felháborodással s alig bírta a nevetését visszafojtani.

— De igen, — bizonykodott Sárika tüzesen. — Ugy-e Zsuzsika, úgy-e! — fordult Zsuzsikához, aki most ért fel a terraszcsojén.

— Hát ti már meg is ismerkedtetek? — szólalt meg most nagymama, kinyitva az ebédlőajtót. — No, jöjjetek gyorsan, mert kihül a leves. Gyere Tamás fiam, te itt ülsz velem szembe, Zsuzsika itt, Sárika meg itt.

Kis híja volt, hogy Sárika megint hanyat nem esett. Úgy érezte, hogy a két copfja ég felé mered zavarában.

Hát ez a kis Tamáska? És ezt akarta ő megverni?

A fiatalember, hangosan, vidáman nevetett.

— Én mindenesetre megkaptam a magamét, — mondta a dióra mutatva, mely homlokát ékítette, — pedig ez tulajdonképpen Varga Ferkót illetné! Ő az a kis rosszcsont Ferkó, akit a mamája rosszul nevel! Azt hiszi, neki mindent szabad. Bizony alig várjuk már, hogy elköltözzenek innen.

Sárika még sokáig nem tudott magához térni s beletelt jó néhány nap, míg elfelejtette ezt a furcsa megismerkedést. Legalább is addig, míg a daganat elmúlt a Tamás homlokáról, mindig eszébe jutott.

Egyébként Zsuzsikával együtt, napról-napra jobban érezték magukat.

Volt a háznál minden, ami csak egy jól berendezett uri háznál lehet. Volt zongora, rádió, nagyszerű könyvtár csupa érdekes, jó könyvekkel, volt függőágy, melyet Tamás felkötött két erős faágra s melyben nagyszerűen lehetett himbálózni, nyújtózkodni és olvasni. Volt hinta is — a Tamás gyermekkori hintája — igaz, hogy azon mindig Ferkó csüngött, de néha mégis csak le lehetett onnan csalogatni. Igazán nem érezték a hiányát a társaságnak.

Nagymama — igen tapintatosan — már harmadnap udvariassági látogatást tett a velük egy udvaron lakó postamesteréknél, nagyon megdicsérte a kis Ferkót, el volt ragadtatva a lakás berendezésétől és nagyon ízlésesnek találta a diványpárnát, amit Vargáné, a postamesterné varrt.

Vargáné tehát le volt fegyverezve s kijelentette mindenkinek, hogy ezek a pestiek igazán uri népek; Latkyék nem is érdemlik meg azt a nagy szerencsét, hogy ezek ide jöttek lakni.

IV.

Zsuzsika és Sárika jó ideig nem tudták keresztülvinni tervüket, hogy megfürödjenek a nádas vizében, mert a nagymama mindig velük ment le a kertbe.

— Sok az éretlen szilva, — mondta nevetve, — vigyáznom kell reátok. Nem akarom, hogy hideglelést kapjatok.

Egy őrizetlen pillanatban azonban mégis sikerült leszaladniuk a nádasba s alaposan megvizsgálták, hogy hol lesz a legalkalmasabb fürdeni.

Zsuzsika magával hozott egy hosszú szőlőkarót és azzal megmérte, hogy milyen mély a víz.

— A partnál még derékig sem ér, — mondta fitymálva, — attól tartok, mégis csak valami kis pocsolya ez! Na, nem baj, beljebb talán mélyebb lesz s ott majd úszhatunk is. Most szaladj fel gyorsan és a kötényed alatt csempészd le a fürdő-trikónkat, de úgy, hogy nagymama meg ne lássa!

Sárika lelkendezve szaladt el és Zsuzsika magára maradva, még egyszer figyelmesen nézett körül.

Úgy találta, hogy ennél ideálisabb, gyönyörűbb, fürdésre alkalmasabb helyet elképzelni sem lehet.

Se közel, se távol ember nem járt erre; a magas sás mint egy sűrű zöld függöny választotta el az egész világtól. Néma, szinte templomi csend volt, nem hallatszott ide semmi nesz, csak néha röppent fel egy-egy vízimadár s a szellő érintésére suhogott rejtelmesen a nádas.

A keskeny ösvény a nádason túl az országútra vezetett ki, de arra sem járt ilyenkor senki. Legfeljebb egy-egy szénásszekér döcögött el.

Zsuzsika tele tüdővel szívta magába a friss levegőt. Olyan jól érezte magát, olyan elégedett, vidám volt, hogy még a szúnyogcsapat sem izgatta, amely körülötte rajzott. Neki is, Sárikának is olyan biborcsós volt már a karja a szúnyogcsípéstől, mint a kantalupdinnye, de ők nem sokat törődtek vele. Egyáltalán nem voltak kényesek.

— Ejnye, de sokáig marad az a Sárika, — dünnyögte magában. — Megpróbálom addig, hogy nem nagyon hideg-e a víz?

Levetette a szandálját és belegázolt a vízbe. Nem volt hideg egy cseppet sem. A feneke puha, iszapos volt és úgy érezte, mintha bársonyon lépkedett

volna s a langyos, síkos víz oly kellemesen símogatta, hogy akár estig ott maradt volna. Pompás fürdés fog itt esni. Milyen bolondok is ezek a gács-szentpéteriek, hogy nem használják ki ezt a nagyszerű vizet.

Egyszerre egy nagyot sikoltott Zsuzsika. Úgy érezte, mintha valami erősen megcsípte volna. Mind a két lábát. Nem is egy helyen, hanem többfelé.

Gyorsan gázolt kifelé a vízből s amint a partra lépett, rémületében még nagyobbat kiáltott. Négy vagy öt pióca csüngött a lábán... Zsuzsika annyira megijedt, hogy azt hitte, legalább száz van rajta s az iszonyattól teljesen elvesztve fejét, rémült sikoltozással rohant előre.

Mint mikor valakinek ég a ruhája s az ijedtségtől elvakulva, gondolkodás nélkül csak futni kezd, úgy futott Zsuzsika is, azt sem tudva merre s ahelyett, hogy a ház felé fordult volna, az országútra szaladt ki.

Futott és kiáltozott, ahogy csak a tüdeje bírta, de nem hallotta azt senki s neki fogalma sem volt arról, hogy hova, merre rohan... Talán ha egy oroszlánnal találkozik a nádasban, nem ijedt volna úgy meg, mint ezekről a rút, utálatos kis vérszomjas ragadozóktól...

Egyszerre egy autó túlkölése hallatszott s hatalmas porfelhő borította be Zsuzsikát.

Még volt annyi lélekjelenléte, hogy félreugrott s két karját fölemelve úgy ordított, ahogy csak a torkán kifért.

— Segítség! Segítség!

Az autó hirtelen fékezett és megállott. Egy barna, cigányos képű férfi ugrott le a volán mellől s visszaszaladt Zsuzsikához.

— Mi az? Mi baj van? — kérdezte nem a legbarátságosabb hangon.

A Zsuzsika szeme kezdett elfátyolozódni.

— A lábam... a piócák... tördelte elhaló hangon és azzal megtörtént a hallatlan, hihetetlen eset — Zsuzsika elájult.

A férfi dörögve, mérgesen kapta fel, a karja közé emelte, betette az autóba s villámgyorsan indult megint útnak.

— Majd máskor még sőt is hozok magammal, nemcsak benzint — dörögte, dühösen tekintgetve hátra a Zsuzsika lábára, amelyből még mindig vígan lakmároztak a piócák.

Nem telt bele két perc s az autó megállott a körorvos háza előtt. A férfi leszállt, leemelte Zsuzsikát s bevitte az orvoshoz, de az arca egyáltalán nem volt olyan boldogságtól sugárzó, mint a regényekben olvasható, hol az életmentő örgróf karjaiban viszi drága terhét.

— Te, — szólt a csodálkozó doktornak, — ez a buta liba a Bakérbe dugta a lábát, operáld le róla a korállokat!

Zsuzsika közben magához tért, hallotta is, nem is az udvarias aposztrofálást, de nem bírt még tisztán gondolkozni, csak azt látta, hogy egy ba-

rátságos öreg úr hajol föléje, gyorsan tesz-vesz körülötte, aztán lemossa a lábát, szépen, gyöngéden bekötözi s közben halkan motyogja:

— Na, na, nem kell úgy megijedni fiam, nincs semmi baj.

A cigányképű férfi közben cigarettára gyújtott, konyakot töltött magának s miközben két pohárkával is felhörpintett, bosszúsan mormogta:

— Azokat a pocsolyákat is ideje volna már lecsapolni. Az ördög elviszi az ilyen közigazgatást. A teknősbéka is gyorsabban halad, mint itt mindenféle munka. Egyszer mégis közénk lövök! Na, te kis számár, nesze igyál egy pohár konyakot, aztán usgye more, szaladj haza és máskor csak az orrodot dugd a pocsolyába, ne a lábadat.

Zsuzsika engedelmesen kiitta a konyakot, amelyet a cigányképű a szájához tartott.

— Köszönöm szépen, — mondta nagyon vékony hangon, mert még mindig benne volt az ijedtség s aztán fel akart állni a diványról, hogy hazamenjen. De megint visszahanyatlott. Egyrészt, mert nagyon fájt a lába, másrészt, mert most vette észre, hogy még mindig mezítláb van. Így pedig csak nem mehet végig az utcán, befáslizott bokával, cipő nélkül!...

Nagyon restelte a dolgot s még vékonyabb hangon rebegte:

— Én... én... nem tudok járni...

— Persze, — mordult rá a cigányképű, — azt szeretnéd, hogy autón vigelek haza! Na, nem bánom, hát legyen ennyi örömed a piócákból.

Azzal félkézzel felnyalábolta Zsuzsikát s mint egy kis csomagot ki vitte és feltette az autóra.

— Hát hová fuvarozzalak, te kis béka, — mondta az elképzelhető legudvariatlanabb hangon.

Zsuzsika sokkal jobban el volt még gyengülve, semhogy kellőképpen fel tudott volna bősülni erre az újabb állattani hasonlatra. Különben is, egy sofförtől nem lehet várni udvariasságot. Halkan lehelte tehát:

— Kérem, vigyen Latky Balázsék házához.

— De hiszen Latkyék nincsenek otthon, — mondta a cigányképű, kétkedően nézve reá.

— Most mi lakunk ott, — felelt már kissé türelmetlenül Zsuzsika. — Kérem, siessen, majd kap nagymamától jó borraivalót.

A cigányképű fiatalember hirtelen lekapta a sapkáját és meghajtott a magát.

— Bocsánatot kérek, kisasszony, hogy olyan udvariatlanul beszéltem. Bizony Isten azt hittem, hogy valami tanyai gyerek. Engedje meg, hogy bemutassam magam. Homonnay Attila vagyok, szolgabíró. Végtelenül örülök, hogy szolgálatára lehettem.

Zsuzsika olyan nagyvilági jártassággal, ahogy csak jelenlegi helyzetéből telt, nyújtott neki kezét.

— Hóry Zsuzsánna vagyok, — mutatkozott be ő is olyan előkelő ha-

anyag mozdulattal, mintha be se lett volna fáslizva a lába. — De most kérem siessünk haza.

Homonnay Attila fölpattant a volán mellé, kurblizott s az autó töfögve, puffogva indult el.

Ezenközben, míg Zsuzsikával ez az esemény lezajlott, Sárikának sikerült kijátszani a nagymama éber szemét s a fürdőtrikókat köténye alá rejtve, sietve vágatott le a nádasba.

— Zsuzsika, — kiáltott már messziről, — hozom a fürdőruhákat.

Nem felelt senki. De mikor odaért, ahol az imént Zsuzsikát hagyta, úgy megbotlott valamiben, hogy majd orra bukott.

A Zsuzsika szandálja volt.

— Ne bolondozz, Zsuzsika! Hol vagy? — kiabált Sárika. — Nincs sok időnk, siessünk, mert nagymama mindjárt keresni fog!

Mély csend. Csak a nádas suhogott rejtelmesen.

Sárika szívét egyszerre valami rettenetes félelem szorította össze.

A néma, mozdulatlan, ismeretlen vízre nézett, amelynek a felületén szúnyograj cikázott s melyről nem lehetett tudni, hogy milyen mély s hogy nem rejt-e örvényeket...

— Zsuzsika! Zsuzsika! — sikoltozott kétségbeesetten fel s alá futkosva, — Zsuzsika! Drága Zsuzsikám! Felelj, mi van veled!

Oh semmi kétség! Zsuzsika — unalmában, míg őt várta — biztosan belelábalt a vízbe s belesüllyedt az iszapos, hináros mélybe... vagy elnyelte valami örvény...

— Segítség! Segítség! — kezdett sikoltozni Sárika is, miként alig néhány perccel előbb Zsuzsika s rohant mint a szélvész, föl a házba, kiáltozásával halálra rémítve nagymamát, — Zsuzsika belefulladt a vízbe!

Összeszaladt az egész ház. Szegény nagymama halálsápadtan futott le a nádasba, Kati és Juli utána, a postamesterné is, az irodából a két írnok, a gépirókisasszony, Tamás csak azért nem futott, mert nem volt otthon! Sajnos, sehol sem láttak semmit, csak a Zsuzsika két szandálját, mely most is ott hevert a parton.

— Istenem, Istenem! — tördelte a kezét nagymama, — gyorsan, gyorsan... végig kell kutani a vizet.

— De hiszen ez csak egy pocsolya, derékig sem ér a víz! Lehetetlen, hogy ide belefulladt volna, — vigasztalta a postamesterné.

— De hát hol van? Hová tűnt el? — zokogta Sárika, míg az egyik írnok, fölragadva az ott heverő szőlőkarót, nagy lendülettel kezdte turkálni az iszapot.

— Talán leúszott a hídig, — mondta a másik, — ámbár kérem, itt úszni nem lehet. Gyere Géza, lemegyünk a Bakér mentén odáig.

De még el sem indulhattak, egyszerre fölharsant az udvarról a Ferkó sipítása.

— Itt hozzák Zsuzsikát! Autóval hozzák!

Szegény nagymama nem volt sem élő, sem holt. Mai napig sem tudja elképzelni, hogyan volt képes öreg lábaival oly gyorsan végigfutni a kerten, föl az udvarra...

Igen... ott hozzák Zsuzsikát... Egy idegen, ismeretlen férfi hozza a karjai között, fölviszi a terrasra s leteszi a kerti padra.

A holttestét... jaj Istenem... a holttestét!

A holttest azonban igen vidáman kezdett mosolyogni, mikor meglátta nagymamát, aki lihegve, elfulladásos lélegzettel, magánkívül ért oda s még mielőtt szegény, megijedt nagymama csak valamit is kérdezhetett volna, Zsuzsika a világ legtermészetesebb hangján szólalt meg:

— Nagyanyus, kérlek, engedd meg, hogy bemutassam Homonnay Attilát, szolgabíró Tasvárról.

Jó kis időbe telt, míg nagymama mindent megtudott és megértett. De olyan mélyen meg volt illetődve a Zsuzsika gyönyörűen kiszínezett előadásától, hogy el is felejtette megszidni. Csak annak örült, hogy ilyen jól végződött a dolog.

— Mert hiszen végződhetett volna rosszabbul is, — ismételte rendületlenül meggyőződéssel Zsuzsika. — Ha a jó Isten nem éppen Homonnay Attilát vezérli arra, Zsuzsika bizonyára menthetetlenül elvérzett volna...

És ettől a naptól kezdve Homonnay Attila a nagymama szívében az unokák rangsorozatába lépett elő.

Valahányszor bejött Tasvárról, ami elég gyakran megtörtént, mert hiszen Gácsszentpéter is az ő járásához tartozott, mindig jelentkeznie kellett nagymamánál és beszámolni, hogy van, hogy érzi magát, nincs-e valamire szüksége, rendbetartja-e a gazdasszonya a fehérneműjét, — és ha délelőtt jött, okvetlenül ott kellett maradnia ebédre.

Attila készséggel számolt be mindenről; amióta az édesanyja meghalt, soha senki sem törődött vele így és szívesen maradt ott ebédre is, vacsorára is, amikor csak marasztották.

Viszont, amikor csak lehetett és az ideje engedte, elvitte Sárikát és Zsuzsikát autójával Dunarévre, ahol nagyszerű uszoda és strand volt. Néha nagymama is velük tartott, de ha nem mehetett, akkor is nyugodtan engedte el Attilával, mert tudta, hogy Attila igen szigorúan vigyáz a lányokra és semmiféle vakmerőséget nem enged meg. Legtöbbször Tamás is velük tartott.

Ha ebben az időben valaki megkérdezte volna, hogy melyik az egész világ legszebb és legkellemesebb tája, Zsuzsika és Sárika habozás nélkül kijelentették volna, hogy Gácsszentpéter és Dunarév.

És minden este azért imádkoztak, hogy adjon az Isten holnapra szép időt és Attilának kevés dolgot, hogy a strandra mehessenek.

— Hát lelkem, — mondta a járásbíró felesége, Kovács Pálné, a vasúti állomásfőnök feleségének, Pátkay Bálintnének, mikor hetivásárkor a piacon találkoztak, — hát lelkem, én nem akarok senkit heccelni, de azért mégis csak furcsa, ami itt történik!.

— Bizony nagyon furcsa, — bólintott Pátkayné és mohó kíváncsisággal leste a szót a Kovácsné ajkáról. — Én még nem tudok minden részletet, hiszen tudod, milyen messze lakom a várostól. Csak ilyenkor, hetivásárkor jövök be. Mondj el, kérlek mindent. Már beadták Latkyék a feljelentést?

Kovácsné a kezével legyintett.

— Nem arról van most szó! Egészen egyébről!...

Most odalépett hozzájuk a telekkönyvezető felesége is, Heimlerné, aki szintén kijött a hetivásárra bevásárolni s érdeklődve tudakolta:

— Mi az? Mi az? Miről beszéltek?

— Azt magyarázom éppen Terkának, hogy igazán mégis furcsa, ami itt történik! Nem azért mondom, mert hiszen nekem hála Istennek nincs leányom, én nem vagyok érdekelve a dologban, de azért fellázad minden csepp vérem az ellen, hogy ide csöppentek ezek a vadidegen emberek, ez a két pesti kisasszony és mirnix-dirnix egyszerre csak lefoglalják maguknak az egyetlen gavallért, aki a környéken található.

— Mit az egyetlent! — sipított fel Heimlerné. — A másikat is, Latky Tamást, hiszen már az is házasulandó fiatalemberszámba megy.

— Igaz, igaz, — erősítette meg Kovácsné. — A mi lányainkhoz Tamáska még csak vizitbe sem ment el soha, azokkal az idegen fruskákkal meg egész nap együtt lóg!

— És Attila! — tört ki keserűen Pátkayné, — az én Málcsikámat bezeg egyszer sem vitte el autózni, pedig hányszor volt nálunk ebéden is, vacsorán is, ezeket meg egy héten legalább háromszor kiviszi Dunarévre a strandra.

— Kérlek, — szólt Heimlerné, nagyon szigorú arcot öltve, — én el sem engedném az én leányaimat egy idegen fiatalemberrel a strandra. Ez csak olyan pesti szokás. Nálunk sokkal szigorúbb erkölcsök vannak.

— Persze, persze, — ismételte készséggel Pátkayné is. — Én sem engedném el Málcsikát! A világért sem! Attila nem is merte volna megkockáztatni ezt a vakmerőséget. De éppen azért felbőszítő, hogy idegenek így viselkednek itt.

— Mindig is mondtam, hogy bolond az az Eulália, — szólt közbe Kovácsné. — Mit kellett neki ezeket ideplántálni? Én ugyan ki nem adnám a lakásomat senkinek, még ha egy esztendőre is kellene elutaznom!

— És az a Tamás is éppen olyan bolond, mint az anyja! — vette át a szót Heimlerné. — Mit piszkálja ő most annyit a jegyző dolgát? Azt mondta

az uram, hogy ha csakugyan följelentik, ebből olyan csúnya kavarodás lesz, hogy még az öreg Latky is kitörheti a nyakát!

— Igen, igen, — szólt Pátkayné, — az én uram is mondta, hogy ők nem fogják hagyni a jegyzőt. Mert ez semmi egyéb, mint személyes hajsza ellene.

— Nem kell félteni a jegyzőt, — mondta Kovácsné, — van annak már ügyvédje is, Barsay Albert, Tasvárról. Meg ott van Boribovics.

Pátkayné és Heimlerné összenevettek.

— Hát az bizonyos, hogy jobb ügyvédet nem választhatott volna, mint azt a minden hájjal megkent Barsayt. Pedig még ügyvédi irodája sincs. De azért tudja a módját, hogy kell elintézni mindent. Ügyes ember, furfangos ember, az bizonyos.

— Hát még Boribovics! — szólt Kovácsné. — A postamester famulusa. Az is tud ám mindent. S amilyen jó barátja a postamester a jegyzőnek, hát ketten is elbánnának egy olyan kis legénnyel, mint Tamáska. És a csendőrs is mellettük van.

— Az én uram is szívvel-lélekkel a jegyzőék pártján van, — mondta Pátkayné, — de még én magam is.

— Én is, — szólt Kovácsné, — ki nem állhatom azt az egész Latky-bandát. De tudjátok, hogy az én uram járásbíró, hát nem foglalhat nyiltan állást senki mellett. Nem is nyilatkozik, még nekem sem, de szíve szerint azt hiszem, a jegyzőék pártján van.

— Jaj, Istenem, mindjárt delet harangoznak, — kiáltott ijedten Pátkayné, véletlenül a toronyóra nézve. — Sietek haza. Most megy éppen az autobus! Szerencse, hogy a leányt előre hazaküldtem a piaci kosárral! Szervusztok, asszonyok!

Sietve fölszállt az autóbuszra s a másik két asszony is búcsúzott és hazament ebédet főzni; de közben még itt-ott megálltak az ismerősökkel megtárgyalni azokat a pestieket és a Latky—Gedeon-ügyet.

Ez volt a legkedvesebb és legérdekesebb beszédtema ezidőszerint Gács-szentpéteren. De sajnos, csak hetivásár alkalmával tárgyalhatták meg ezt egymással a piacon. Máskor nem igen volt alkalmuk, mert Gács-szentpéteren semmiféle társasösszejevetel nem volt divat.

De az volt a legérdekesebb, hogy akiket rágalmaztak, cseplültek, a „pesti kisasszonyok” oly elfogulatlanul, vígan, mit sem sejtve, mit sem gyanítva és semmivel sem törődve élvezték a boldog jelent, mintha csak így volna minden rendjén.

Csak Sáríkanak lógott kissé az orra, mert egy idő óta Tamás annyira el volt foglalva, hogy nem mehetett velük. Nem is látták jóformán egész nap, csak ebédnél, vacsoránál, de akkor is nagyon csendes és komoly és kissé ideges volt, gyorsan kapta magába az ételt és aztán elsietett.

— Mi bajod van tulajdonképpen, Tamás fiam? — kérdezte egy napon nagymama, aggódva vizsgálva a fiatalember kissé sápadt arcát. — Én felelős vagyok érted. Alig ettél valamit! Rosszul vagy talán?

— Nincs nekem semmi bajom, — nevetett Tamás. — Csak sok a dolgom!

— Azért ehetnél, — jegyezte meg nagymama. — De úgy látszik, nem ízlik neked az én főztöm.

— De nagymama kérem, hogy is gondolhat illet! — méltatlankodott Tamás és háromszor is kezet csókolt nagymamának. — A világon senki sem tud olyan pompásan főzni, csak még az én anyukám! Csak — megval-lom — egy kissé ideges vagyok. Némi hivatali kellemetlenségek. De ez nem fontos. Inkább az a baj, hogy a gépírókisasszonyom is éppen most lett beteg, amikor a legtöbb dolog van s nekem magamnak kell mindent legé-pelni, mert az írkokok közül egyik sem tud. Ez pedig nagy idővesztéség.

A Sáríka arca felragyogott.

— Tamás kérem, én jól tudok gépelni. Szívesen helyettesítem a kis-asszonyt, amíg jobban lesz.

— Igazán? — kérdezte Tamás örömmel.

— Igen, igen, — lelkendezett Sáríka. — Hiszen kereskedelmet végez-tem. Gépírásból, gyorsírásból mindig jelesem volt. Édesapa úgy is azt akar-ja, hogy ősszel állásba menjek. Milyen jó lesz, ha most egy kicsit gyako-rolhatom magam!

— Pompás! Nagyszerű! — örvendezett Tamás. — Kezet reá! Mátói kezdve a Latky-irodában van alkalmazva gép- és gyorsírónőnek, havi 60 pen-gővel. Az irodában most annyi a dolog, hogy két gépíróra is szükség van!

Sáríkanak nyitva maradt a szája meglepetésében.

— Micsoda? Még fizetést is kapok? Ujjé! — kiáltott fel boldogan s örömében egy nagyot ugrott. — Jaj de jó! Nagymama lelkem, ezentúl soha-sem kérek tőled egy fillért sem savanyú cukorra; a magam keresményéből fogok venni.

Azonnal rohant is be az irodába s helyet foglalt az írógépnél, gyorsan, nehogy Tamásnak ideje legyen meggondolni a dolgot.

De Tamásnak eszébe sem jutott meggondolni, sőt nagyon is komo-lyan vette. Egyáltalán, mihelyt ő átlépte az iroda küszöbét, mindent komo-lyan vett. Ott ő nem ismert sem tréfálkozást, sem udvariaskodást, sem pajtáskodást.

— Zinner úr, — mondta az egyik írkoknak, — kérem vezesse be majd Sári kisasszonyt az ügymenetbe. Adja át neki a Zsukán kontra Klein felleb-bezést legépelni. Aztán kérem, kisasszony, reggel nyolctól tizenkettőig, dél-után háromtól hatig van a hivatalos óra. Mindenben pontosságot kérek.

— Igenis kérem, — felelt Sáríka megilletődve és önkénytelenül is fel-állt, mint mikor az iskolában a tanár úr megszólította.

Azzal Tamás bement a maga szobájába a már várakozó ügyfelekkel tárgyalni, Sárika pedig nagy buzgalommal kezdett gépelni. Úgy igyekezett, mint tán soha életében, mert szörnyen restelte volna, ha csak egy hiba is csúszik bele a munkájába.

De úgy látszik, minden kifogástalan volt; gyorsan és hibátlanul gépelt, diktálásra is, hivatalos levelet is tudott fogalmazni, szóval teljesen bevált. Tamás este a vacsoránál nagyon megdicsérte a nagymamának és a Sárika arca csak úgy fénylett az örömtől.

Csak a Zsuzsika feje kókadott le búsan, mikor látta, hogy ez a dolog csakugyan komoly s hogy Sárika nap-nap után büszkén és boldogan vonul be az irodába, pontosan betartva a hivatalos órákat.

— Hát én most mit csináljak egyedül? — panaszkolta Zsuzsika nagymamának.

A gyümölcsös már nem bírt az újság ingerével, a kézimunkát szívből utálta Zsuzsika, a könyveket már elolvasta valamennyit, ami csak a könyvszekrényben volt, zongorázni meg csak nem lehetett egész nap.

Bizony, nagymama is meg volt akadva és nem tudott tanácsolni semmit. Az egyáltalán nem volt benne a nyári programban, hogy Sárika gépírói állást vállal.

— Nem tart sokáig, — vigasztalta Zsuzsikát. — Legfeljebb egy pár napig lesz Sárikának türelme hozzá.

De csak telt egyik nap a másik után és Sárikának még mindig volt türelme, sőt mind nagyobb buzgalommal és odaadással dolgozott.

— Legszívesebben én is beállnék valahova irodakisasszonynak, — sóhajtott Zsuzsika, de azt nem mondta meg, hogy hova. — Lássa, nagymama, mégsem helyes, hogy nekem nincs semmiféle képesítesem. Az a nyolc gimnázium, meg az érettségi bizonyítvány, az tulajdonképpen semmi. Miért is nem engedi apa, hogy legalább az egyetemet végezzem, lehetnék tanár vagy doktor, vagy vegyészmérnök, vagy akármi. De apa olyan határozottan kijelentette, hogy úgysem engedi, hogy állást vállaljak, hogy aztán nem is volt kedvem tovább tanulni.

Igen, Hóry Gábornak az volt a nézete, hogy annak a leánynak, aki jó helyzetben van, nem szabad a szegény lányok elől elvenni egy falat kenyeret sem. Aki nincs ráutalva, az ne foglalja el a helyet azok elől, akiknek életkérdés egy állás elnyerése.

Neki, mint közjegyzőnek, olyan fényes jövedelme volt, hogy abból vagyont gyűjthetett és Zsuzsika nem is tudta, hogy milyen gazdag hozomány van már félretéve az ő számára. Igaz, hogy nem is sokat törődött ezzel a kérdéssel. És hála a nagymama nevelésének, olyan szerény és egyszerű igényű volt, mint egy teljesen vagyontalan leány.

— Miért is nem tanultam én is gyorsírást és gépírást! — morfondiro-

zott magában, miközben unalmában a befötteket segített kötözni nagymamának. — De mihely hazamegyünk, azonnal beiratkozom egy tanfolyamra, — határozta el magában — és a közigazgatást is fogom kissé tanulmányozni. Az ember nem is képzelné, hogy az milyen érdekes!

Igen, az ember sok mindent nem képzel előre!

Például Homonnay Attila sem képzelte volna soha, hogy valaha is eszébe jusson az, hogy tulajdonképpen mire is való volt neki autót vásárolni és ezzel még növelni az adósságait. Hát nem jobb volna, ha most nem lenne semmi adóssága? Eddig olyan könnyedén vette a dolgot, nem törődött semmivel, sőt, ha valaki azt merte volna mondani neki, hogy egy bicikli éppen olyan jó szolgálatot tesz és éppen úgy eljuthat azzal is mindenfelé a járásában, mint az autóval, hát talán a legnagyobb sértésnek találta volna. Talán még párbajra is kihívja az illetőt. Bicikli — egy főszolgabírónak! Micsoda inzultus! Egy szolgabíró nem járhat másképp, csak lóháton vagy autón!

De persze, azt senki sem sejti, micsoda rettenetes tehertétel egy ilyen autó!

Nem is beszélve arról, hogy a vételárának fele sincs még kifizetve, de a sok benzin, a folytonos javítás, a pneumatik... hát az embernek igazán meg kell bolondulni.

Mostanában olyan lehangolt is volt mindig Attila, hogy nagymamának is feltűnt.

— Mi baja van, édes fiam? — kérdezte meg őt is, mint Tamást. — Rosszul van, talán?

— Kezit csókolom, drága jó nagymama! Nincs énnekem semmi bajom.

— Hát akkor miért nem ízlik ez a túrósrétes, amit Zsuzsika készített?

— Dehogy nem ízlik, dehogy nem ízlik! Soha jobbat ennél nem ettem! Csak hát tetszik tudni, annyi sok gondom, bajom van, nem csoda, ha néha egy kicsit nekikeseredem!

A Zsuzsika arcán olyan mélységes részvét tükröződött vissza, hogy majd a könny kicsordult a szeméből.

— És azért kell a cigánnyal reggelig húzatni? — mosolygott nagymama, — akkor kevesebb lesz a gond, a baj?

Az Attila cigánybarna arca egy árnyalattal még barnább lett. Ez azt jelentette, hogy elpirult. Igen bizony, a főszolgabíró úr a nagymama tréfás korholására úgy elszégyelte magát, hogy elpirult.

— Hát tetszik tudni, — mondta zavartan, — az ember néha el-el akar felejteni mindent, ami bántja. Meg aztán a jó pajtások is beleviszik.

— Úgy is mondhatná, hogy rossz pajtások, — legyintett kezével nagymama.

— Úgyis mondhatnám, — ismerte be töredelmesen Attila. — De hát

egy magamforma vén legény, akinek nincs se otthona, se senki hozzátartozója, bizony nem csoda, ha a könnyelmű, mulatós cimborák közé kerül.

— Ha magában volna erős akarat, Attila, ezen lehetne változtatni, — mondta nagymama szigorúan.

Attila lehorgasztotta a fejét.

Erős akarat... persze... erős akarat... Lemondás, szakítás minden ősi tradícióval, virtussal... Megalkuvás... nyárspolgári egyszerűség... bicikli... bicikli...

Hiszen ha csak ez nem volna! Még egy lóval is meg tudna békülni. Motorra nem is gondol, mert az majdnem ugyanannyi, mint az autó... De egy jó hátasló, az megtenné...

De hát azt sem lehet. Az sem telik. Ha reális számítást csinál, ha tisztázni akarná minden dolgát, rendbehozni a házatáját, kisül, hogy az autót el kell adni, de minél gyorsabban, hogy mindenféle mulatozásról le kell mondani s úgy összehúzni magát, hogy a fizetéséből rendre tudja törleszteni minden adósságát s akkor, úgy körülbelül egy év múlva, teljesen tisztán állana, rendbejönne mindennel és akkor... akkor... igen, mi is lenne csak akkor?...

— Kérek még egy túrós rétest! — rikkant fel egyszerre váratlanul és Zsuzsika sietve hozta vissza a tálat, mert már kivitték.

Ebéd után Zsuzsika zongorához ült és egymásután játszott a a szívhez szóló szép magyar nótákat, Attila pedig énekelt hozzá, zengő bariton hangján.

De mialatt szállt, szállt a dal, a zongora és ének és érzelmesen csendült az Attila hangja:

— — Csak egy kislány van a világon...

Attilának titokban ökölbe szorult a keze s erős szittya nyakát felszegve, szinte felhördült magában:

— — Csak egy kislány van a világon... Azért sem... Nem leszek én szürke nyárspolgár soha! Nincs az a lány a világon, aki megérdemelné, hogy férfiember áldozatot hozzon érte!...

Zsuzsika most vidám, pattogó csárdásba kezdett.

— Ej haj, sosem halunk meg! — rikkantott Attila kitörő jókedvvel s ihaj, csuhaj, olyan szilaj táncra perdült, mintha csak a cigány húzta volna a talp alá valót. Olyan szépen, magyarosan, daliásan járta azt a csárdást, hogy még a nagymama is letette a varrást a kezéből és gyönyörködve nézte. Aztán egy kicsit, halkat sóhajtott.

— Istenem, ha ilyen temperamentumos, hogy bor nélkül, cigány nélkül is így kitör belőle a virtus és így tud mulatozni, nem fog ez még öreg korára sem megjuhászkodni!

Attila pedig még egyet-kettőt fordult, aztán hirtelen összecsapta a bo-

káját, kezét csókolt és oly gyorsan eltávozott, hogy még azt sem várta be, hogy Zsuzsika befejezze a nótát.

Még azt is elfelejtette, hogy azt ígérte, hat órákor kimennek mind a strandra. Felpattant az autójára, kurblizott és porfelhőbe burkolva száguldott el.

Csodálatosképpen azonban Zsuzsika ezt nem vette rossz néven; egyáltalán mostanában mindennel meg volt elégedve és már nem is unatkozott.

A nagymama legnagyobb bámulatára valami kézimunkába kezdett.

Az Eulália néni szalónjának az ablakát gyönyörű csipkefüggöny ékítette. A legfinomabb horgolás és recemunka. Eulália néni sajátkezűleg készítette. Olyan szép volt, hogy még Attilának is feltűnt, megdicsérte s aztán sóhajtva jegyezte meg:

— Hej, ha nekem egyszer ilyen szép lakásom lenne! Ilyen szép függönnyel a muskátlis ablakomon, ilyen szép virágokkal a kertemben!

Másnap Zsuzsika alaposan megvizsgálta a függönyt, lerajzolta a mintáját, hozatott Budapestről ugyanolyan vékony, finom fonalat s aztán anyagi türelemmel kezdett neki a horgolásnak.

Amíg Sárika az irodában gépen kopogott rendületlen buzgalommal, azalatt Zsuzsika olyan lelkes kitartással horgolt, mintha csak a lelkiüdvösése függött volna tőle.

Csak hat óra után, mikor Sárika kijött az irodából, tette félre ő is a kézimunkát s aztán lefutottak Sárikával együtt a kertbe, ott fára másztak, gyümölcsöt ettek, tornásztak, hancuroztak úgy, mint akkor kezdték, mikor idejöttek.

De csak egy keveset. És azt sem olyan szilaj tempóban, mint azelőtt. Inkább karonfogva sétálgattak szép csendesen alá s fel és beszélgettek nagykomolyan, a jó Isten tudja, mi mindenféle fontos és érdekes dologról.

Nagymama nem kérdezősködött, sőt úgy tett, mintha egyáltalán nem is vett volna észre semmiféle változást.

De a szeme nyitva volt és a szívével megfigyelt mindent.

— Úgy látszik a dolog mégis komolyabb, mint hittem volna, — mondogatta magában. — Oh, gyermekeim, édes kis lányaim!... Isten óvjon meg benneteket... és ahogy ő rendeli, úgy legyen!...

VI.

Egy délután Sárika szörnyen izgatottan szaladt be Zsuzsikához, aki most már a recemotívumokat készítette nagy kedvteléssel a függönyhöz. A kezében egy ujságot lobogtatott.

— Te, — kiáltott már messziről, — hát ez mégis csak szörnyűség, hogy mit ír Tamásról ez a Tasvári Híradó! Csupa szemenszedett hazugság! És Tamás csak nevet rajta. Azt mondja, ez csak hangulatkeltés akar lenni!

Köszönöm szépen! Hangulatkeltés! Mikor valakiről azt írják, hogy tacszó! Meg zügügyvöd! Ez a legnagyobb sértés! Én fel fogom pofozni azt a szerkesztőt. Mert a Latky-irodát is megsértette, én pedig annak tagja vagyok.

— De hát miről van szó? — kérdezte Zsuzsika, mikor végre ő is szóhoz juthatott.

— Hát kérlek, — kezdte mély lélegzettel Sárika, — te tudod, ugy-e, — azaz hogy nem tudod — mert hiszen ez hivatalos ügy. Bozsán Albert építész-mérnök nevében mult héten megtettük a följelentést a pestvidéki törvényszéknél a jegyző ellen, vesztegetés, sikkasztás és szabálytalan ügykezelés miatt. Tudod, én gépeltem le, nyolc oldal volt. És vizsgálóbíró kiküldését kértük, mert az itteni járásbíró-ságot elfogultnak tartjuk. Hát kérlek, azonnal el is rendelték a vizsgálatot, átnézték az összes aktákat, a villanytelep építkezésének az iratait, a számlákat, a mi írásbeli bizonyítékainkat, de ezzel még nem érte be a vizsgálóbíró, hanem a községi aktákra is kiterjesztette a vizsgálatot és ezek alapján a jegyzőt felfüggesztette a szolgabíró és most évekre visszamenőleg megvizsgálják az összes könyveket és ügyeket. Na, hogy itt mi mindenre fognak rájönni, annak én már előre örülök. Majd a csendőrségi laktanya bérlete is ki fog derülni!...

— Hát hiszen ez eddig mind nagyon jól megy, — szólt közbe Zsuzsika és magában csodálattal adózott a Sárika jártasságán, ahogy ő az ügyről beszélt.

— Hát persze, hogy jól megy, — diadalmaskodott Sárika. — De ne-hogy azt hidd, hogy az ellenpárt ezt tétlenül nézte s hogy a jegyző nyugodtan várja, hogy kivégezzék. Rögtön felfolyamodást adott be, tiltakozott a felfüggesztés ellen, tanukat jelentett be, akik eskü alatt készek bizonyítani ártatlanságát és jóhiszeműségét s a tárgyaláson majd fel fogja vonultatni a fél falut, akik mind mellette vallanak.

— Na és aztán? Hiszen ez csak természetes, hogy védekezik, — szólt Zsuzsika. — Azért mégis csak ki fog sülni az igazság.

— Igen, de addig is rengeteg kellemetlenséget csinálnak Tamásnak, — tört ki a méltatlankodás Sárikából. — Boribovics, ez a züllött firma, úton-útfélen híreszteli, hogy Tamás és Bozsán Albert csak bosszúból jelentették fel, mert meg akarták vesztegetni a jegyzőt, de az kidobta őket. Azt mondja, hogy ő jelen volt akkor s ezt eskü alatt fogja is vallani. Ez persze szemenszedett hazugság, de azért vannak, akik elhiszik. És az egész banda, mind, akik érdekelve vannak benne, úgy súgnak-búgnak, zúgnak, mint a felbolygatott darázsfészek s kijelentették, hogy ezentúl Tamásnak nem is köszönnek, kezet sem fognak vele, sőt ha közéjük megy, hátat fordítanak neki. Tamás csak nevet mindenben s azt mondja: eddig sem kereste a társaságukat, ezután is meglesz nélkülok, de azért én látom, hogy mégis bosszantja őt ez a felzúdulás! Na és most meg ez a hírlapi cikk, hát ez igazán betetézi! Csupa hazugság minden szava és mégis úgy szétkapkodták ezt a rongyos

ujságot itt, hogy mi alig tudtunk egy példányt kapni belőle. Képzelem, Balázs bácsi és Eulália néni is hogy fognak mérgelődni, ha elolvassák. Ilyet írni Balázs bácsiról, hogy felhagyott az irodával és végkép elutazott s hogy Tamás szabályellenesen vezeti tovább, mert nincs is ügyvédi diplomája. Hát persze, hogy nincs, hiszen még csak ügyvédjelölt, csak jövő évben teheti le az ügyvédi vizsgát, akkor lesz meg a négy évi prakszisa, de addig is teljes joga van, mint ügyvédjelöltnek a Latky Balázs nevében és felhatalmazására a teljes ügyvitelre.

Zsuzsika csak bámulta a Sárika jogi tudását és ékesszólását.

— És mit mond mindehhez Tamás? — kérdezte gyorsan, mialatt Sárika lélegzetet vett.

— Tamás azt mondja, hogy indíthatna ezért sajtópört is, de nem érdemes. Nyilatkozatot, illetőleg cáfolatot sem fog közzétenni, mert nem akarja hírlapi térre vinni az ügyet. Hadd írjanak és beszéljenek, amit akarnak, a tárgyaláson majd eldől, hogy kinek van igaza. Én tudom, biztosan tudom, hogy nekünk van igazunk, de azért mégis borzasztó izgatott vagyok. Az ember mégsem tudhatja, hogy miféle bizonyítékokat tudnak azok produkálni. És tudod — én nem akarok részrehajlással meggyanúsítani senkit, főleg nem egy vizsgálóbíró, de tudod, ott van szállva a Hangyáéknál, a szövetkezeti igazgatónál, mert hiszen ebben a rongyos községben még egy hotel sincs — és attól tartok, azok nagyon befolyásolni fogják. Tegnap nagy vacsora volt a tiszteletére, persze mind csak az ellenpárt emberei voltak meghíva; a bíró ezt nem tudhatta, de azért azt hiszem, éppen eleget hallott a politikai hajszáról, a jegyző korrekt, kifogástalan multjáról, a közbizalomról, amelyben részesül stb., stb. Végre, a bíró is csak ember, lehetetlen, hogy valami benyomást ne tegyen ez reá.

Nagymama az ablaknál ült és varrogatott, nem szólt bele a két leányka beszélgetésébe, csak csóváltgatta a fejét.

Hihetelen, igazán hihetetlen. Alig három hete, hogy itt vannak, soha hírért sem hallották azelőtt Gácssszentpéternek — és most olyan lázas érdeklődéssel tárgyalják a Tasvári Hiradó cikkét, a jegyző panamáit, az összes gácssszentpéteri ügyeket és mende-mondákat, mintha örökké itt lettek volna.

Sőt, nagymama rajtakapta magát azon, hogy őt is érdekli a dolog és vasárnap, mikor nagypapa és Laci lejönnek látogatóba, nekik is elbeszéli és szinte csodálkozik azon, hogy ők milyen kevésbé látszanak érdeklődni.

Lacinak nagyon tetszik, hogy a kislánya munkát vállalt és komolyan dolgozik s meg is dícsérte érte, de azért figyelmezteti is valamire.

— Nézd, kis leányom, te végezd el, amit reád bíznak, legjobb tudásod szerint, lelkiismeretesen és pontosan, de aztán egyébként ne foglalkozz vele és főleg ne beszélj róla.

— De apa, kérem, hiszen én csak Zsuzsikával és nagymamával beszélek, nem is ismerek senkit az egész faluban.

— Hát csak vigyázz, fiam. Az embernek, — ha kislány, — hamar eljár a szája. Már pedig azt tanuld meg: hivatalos dolgokról nem szabad beszélni.

Sárikának kissé lepittyedt az ajka. Sehogysem fért a fejébe, hogy miért ne mondhatna ő el mindent nagymamának és Zsuzsikának, amikor ez nem is annyira hivatalos dolog, hanem mind Tamásra vonatkozó személyes ügy! És őt oly borzasztóan érdekli — és tulajdonképpen ő is benne van, mert hiszen ő gépeli le az összes iratokat.

De azért elhatározta magában, hogy szót fogad édesapjának, vigyázní fog és nem beszél többet senkinek semmit el, — csak Zsuzsikának, este amikor lefeküsznek. Akkor nem hallja senki, akkor csak szabad.

És muszáj is elmondani, mert különben Sárika nem bírná ki az izgalomtól. Mind újabb és újabb események adódnak, a szálak mindjobban összekúszálódnak és Sárika, aki soha még hivatalos apparátusba betekintést nem nyert, képtelen volt tárgyilagosan elbírálni az eseményeket, mindent a maga szemével nézett, mindenben fölháborodott és személyes sértésnek vette, ha az ellenfél ügyvédje a Tamás beadványára azt az ellenválaszt adta, hogy ez valótlanság.

Egyszer, az egyik kihallgatáskor Tamás kissé bosszúsan jött haza s az ő arcán is látszott egy kis felindulás.

— Kérem, Zinner úr, — szólt az írnokhoz, — nézzen utána, honnan rendeltük mi az irodai cégjelzéses levélpapírokat és borítékokat és mikor rendeltünk utoljára és mennyit?

Az írnok sietve fellapozta a gondosan félretett számlákat s hamarosan megadta a kívánt választ.

— Budapestről rendeltük Kovács és Martosnál ez évi január hó 25-én ötezer darab levélpapírt és borítékot. Elküldve, fizetve és számlázva február 5-én.

— Azóta nem rendeltünk?

— Dehogy. Hiszen alig ezer darabot használtunk el belőle.

— Jól van. Sári kisasszony, kérem, írjon egy levelet Kovács és Martosnak és tegyen kérdést, hogy kaptak-e február 5-ike óta rendelést Latky Balázs ügyvéd cégjelzésű levélpapírosra és borítékra. És ha igen, kinek a nevében történt a rendelés.

— Igenis, főnök úr, — mondta Sárika és gyorsan legépelte a levelet, miközben majd megette a kíváncsiság, illetőleg az érdeklődés.

Nem sokáig kellett várnia. Tamás átolvasta a levelet s miközben aláírta, így szólt:

— Hát ha nem tudnám biztosan, hogy nem az én aláírásom, én is megmernék rá esküdni, hogy az enyém!

— De hiszen ez a maga aláírása! — kottyant bele Sárika, az álmélkodástól megfejtkézve egy pillanatra a tiszteletteljes főnök úr megszólításról.

— Nem erről van itt szó, — mondta Tamás elgondolkozva. — A mai kihallgatáson Boribovics, a jegyző koronatanuja, egy írógéppel írt levelet mutatott be, annak az állításának az igazolására, hogy én kísérletet tettem a jegyző megvesztegetésére. A levélpapír a mienk és az aláírás is az enyém. Megdöbbszentően ügyes hamisítvány.

— És az írógép is ugyanaz? — kérdezte Sárika, gyűlölködő pillantást vetve az írógépre.

— Igen; de az nem jelent semmit. Másnak is lehet ugyanilyen gyártmányú írógépe. De a levélpapírt, — ha megtudjuk, hogy nem rendelt utána senki ugyanott, — hát akkor azt innen az irodából lopták.

— Jé! — döbbszent meg Sárika. — De hiszen mi mindig itt vagyunk! És mikor elmegyünk, bezárjuk az irodát! Ugyan a levélpapír napközben itt áll az asztalon, könnyen el lehet venni belőle egyet.

— Az lehetetlen, — szolt közbe Zinner úr, az írnök, — azt én észrevenném, ha valaki hozzányul, mert itt van az én asztalomon.

— Hát majd meglátjuk, mi fog kiderülni, — mondta Tamás és odatette a levelet a napi postához.

Soha még embert úgy nem gyűlölték, mint Sárika ettől a perctől kezdve Boribovicsot.

Azelőtt sem nagyon kedvelte, de most, amióta megtudta, hogy egy olyan becsületbevágó dologgal merte megvádolni a Latky-iroda jelenlegi főnökét, — hát ezt határozottan személyes sértésnek vette. Úgy érezte, mintha ezzel a legnagyobb sérelem érte volna az irodát, amellyel ő teljesen azonosította magát.

Amilyen harcias természetű volt és szerette a gyors elintézészt, legszívesebben jól felpofozta volna Boribovicsot. De hát ezt mégsem tehetette.

De azt legalább megtette, hogy mikor az udvaron véletlenül találkozott vele, hát félrefordította a fejét s úgy tett, mintha nem hallotta volna a Boribovics alázatos köszönését:

— Kezét csókolom, nagyságos kisasszony!

Mert Boribovics elég gyakran megfordult az udvaron. A postamester-nőnek ő hordta haza a csomagokat, vagy kosarakat a piacról, ha valamit el kellett intézni, a postamester is, a felesége is mindig Boribovicsot küldték ide-oda. Ha a levélhordó beteg, vagy részeg volt, ő segített kihordani a leveleket, kikézszeríteni a csomagokat. Ha nagymosásra nem gyűlt elég esővíz, ő segített ártézi vizet hordani, ha egy zár elromlott, azt csak Boribovics tudta kinyitni, szóval a postamesteréknél éppen olyan nélkülözhetetlen volt, mint a jegyzőéknél és még egy pár családnál Gácsszentpéteren.

Hogy ki volt tulajdonképpen ez a Boribovics, azt nem igen tudták s nem is törődött vele senki.

Itt lakott a községben már jó néhány éve s egész nap ott ténfergett, vagy a postán, vagy a jegyző előszobájában, vagy az udvarán. Sokan azt hitték, hogy oda is tartozik, vagy a postánál valamilyen alkalmazott.

Az látszott rajta, hogy nem közönséges parasztember, hogy hajdan jobb napokat láthatott, iskolát végzett, sőt aki beszédbe bocsátkozott vele, rögtön észrevette, hogy jóeszű, tanult ember.

De valamiért lecsúszott, lejtőre került s többet nem tudott kiegyenesedni és most így tengődött, abból, amit itt-ott keresett. Ravasz, sunyi arca, túlzott alázatossága azonban kezdettől fogva nem tetszett, sem nagymamának, sem Zsuzsikának, sem Sárikának.

De nagymama, mint mindenkihez, vele is barátságos volt, mindig nyájasan fogadta köszönését s néha még egy-egy pohár borral is megkínálta, mikor ő hozta el a postát.

És most ez az ember merészel azzal előállani, hogy dr. Latky Tamás egy levelet bízott reá, hogy azt adja át a jegyző úrnak. Ő azonban ime helyesebbnek tartja, ha azt egyenesen a vizsgálóbíró úr kezéhez juttatja...

Tamás egy pillanatig sem kételkedett abban, hogy ez az egész körmönfont hazugság, hamisítás rövidesen tisztázódni fog, de azért mégis kellemtelenül érintette a gyanúsításnak még csak az árnyéka is s a bírónak az esetet mégis csak meg kellett vizsgálni, foglalkozni vele, a kérdéses levelet az aktákhoz csatolni, Tamást kihallgatni, jegyzőkönyvet felvenni, — szóval sikerült összekonfundálni az egész ügyet, mellékvágányra terelni s ami fő, a városban olyan híreket terjeszteni, amelyek Tamásra nézve csöppet sem voltak előnyösek.

Igazán nem lehet csodálkozni tehát, hogy Sárika mélységesen fel volt háborodva s hogy este, vacsora után, mikor már Tamás elment hazulról egyet járni, mégis csak kitalált mindent nagymamának és Zsuzsikának.

Éppen azt magyarázta igen harciasan, hogy mennyivel helyesebb volna a hivatalos, hosszadalmas eljárás helyett aképpen tisztázni a dolgot, hogy Boribovicsot jobbról-balról úgy pofonütni, hogy ijedtében rögtön kivallja: ki manipulált itt és ki hamisította azt a levelet... mikor egyszerre csak a postamesterné nyitott be hozzájuk igen ijedt arccal.

— Kérem, — kiáltott izgatottan, — nincs itt Ferike? Már több mint egy órája keresem és nem találom sehol.

— Nem, nincs itt, — mondták nagymama és a leányok, — nem is láttuk ma egész délután!

— Istenem, Istenem! — jajveszékelt a postamesterné, — mi történhetett azzal a drága gyermekkel! Senki sem látta... Nincs sem a kertben, sem a szomszédoknál, ahova járni szokott... Már egészen sötét van, vacsora ideje rég elmúlt, már le kellene fektetni... és nincs sehol... Jaj, mi történhetett drága, egyetlen kis fiammal!... Vajjon nem bujt el mégis itt valahol?... Mert odakünn már mindenütt megnéztem...

Ferikének megvolt ugyanis az a kedves szokása, hogy titokban besurrant valahova, elbújt s aztán hagyta, hogy keressék és jól mulatott a nagy felforduláson és ijedtségen, amit így okozott.

— Keressük meg, — mondta nagymama részvétellel s a két leánya is szolgálatkészen ugrott fel.

Tüvé tették az egész lakást, egy zúg nem maradt kifürkészetlenül, egy bútor nem maradt elmozdítottatlanul, Sárika még a szekrények tetejét is megnézte s az ágyak alá is bemászott, — de Ferike nem volt sehol.

A postamesterné kezét tördelte.

— Fiam, fiam, gyönyörűséges kisfiam, — jajveszékelt szünet nélkül, — Ferikém, drága Ferikém, hol vagy! Gyere elő, cukros mandulát adok neked!...

— Egy kis cukros mogyoróvessző jobbat tenne! — dörmögte magában Sárika, lemászva a könyvszekrény tetejéről, — de persze hangosan nem szólt semmit.

— Mégis csak kint lesz valahol, — mondta nagymama több mint egy félórai sikertelen keresés után. — Hátha a fásszínbe bújt el?

— Ott is kerestem már, a pincében is, a padláson is, — zokogott a postamesterné. — Mindenütt megnéztem... Nincs... nincs sehol... Megyek még egyszer a szomszédokhoz, hátha azóta mégis valahonnan előke-rült... Istenem, Istenem, mindjárt hazajön az uram a kaszinóból és még vacsorát sem főztem... Jaj, ha addigra nem kerül elő az a drága gyermek, mi lesz itt... mi lesz itt...

Jajveszékelve rohant el. Nagymama részvétellel nézett utána.

— Szegény asszony!... Hátha csakugyan valami történt azzal a gyerekkel. Talán kifutott az utcára és elgázolta egy autó.

Sárika a kezével legyintett.

— Rossz pénz nem vész el, — mondta teljes meggyőződéssel.

— Itt csak Attilának van autója, — sietett közbeszólni Zsuzsika — és ő nem gázolt el soha senkit. Sokkal jobban vigyáz annál.

— Meg különben is, annak azóta híre ment volna, ha egy olyan közismert alakot, mint Ferkó elüt egy autó, — nyugtatta meg nagymamát Sárika. — Ez nem annyi, mint egy kacsa, vagy egy dakszli. Bár őszinte véleményem szerint nem ér annyit! De légy nyugodt, nagyanyus! Mihelyt megéhezik, előjön — és jutalmul az okozott ribillióért, kap az anyuskájától cukros mandulát.

Azzal teljes lelki nyugalommal vette ismét kezébe a „Köszívű ember fiai”-t és folytatta félbeszakított olvasmányát, künn a terraszon, mert gyönyörű szép, meleg nyári este volt.

Meggyújtotta a villanylámpát, leült egy kényelmes kerti karosszékbé s lábait — kedvenc szokása szerint, — maga alá húzva, mivel se törődve tovább, olvasott nagy élvezettel.

Nagymama is kijött és Zsuzsika is az ő elválthatatlan kézimunkájával. Olyan buzgón dolgozott rajta, mintha pénzért csinálná. Már az összes rece-motivumok készen voltak. Most még csak a csipkét kellett meghorgolni s akkor hozzáfoghatott az összeállításához.

Nagymama magában csendesen mosolygott.

Szinte hihetetlen igazán!

Csakugyan Zsuzsika ez? A sport-lady, a híres úszó- és tenniszbajnoknő, a kis női krakéler, akinek túlfűtött temperamentumát néha alig lehetett megfékezni s aki lenézett és szívből utált mindenféle női kézimunkát, mint teljesen haszontalan és felesleges idő- és energiapocsékolást és ime most olyan türelemmel, kitartással és örömmel, igen, örömmel horgol egy függőnyt, amely — oh, nagymama tudja jól, — nagyon megtetszett valakinek...

Attól a perctől kezdve tetszett Zsuzsikának is és nagyon, nagyon vágyott utána, hogy neki is legyen egy éppen ilyen csipkefüggönye...

Nem bolti, készenvett tucatholmi, hanem finom, ízléses, különleges kézimunka, amelynek minden öltéséhez hozzáfűződik egy-egy gondolat, egy-egy ábránd, egy-egy vágó, óhajtás, remény...

— Egy csipkefüggöny egy piros muskátlis ablakon s előtte kis virágos kert, sok-sok színes, tarka, illatos virággal...

Nagymama halkán felsóhajtott és összekulcsolta kezét.

Olyan jó, olyan kellemes volt itt üldögelni a nyitott terraszon, meleg, csillagos nyári estén. Lent az udvaron a nagy gesztenyefák és hársfák mozdulatlanul álltak és sötét lombjuk titokzatosan vált el a csillagos égtől. A virágok illatoztak, a sok tarka viola mintha minden erejéből árasztotta volna ki magából az édes, fűszeres illatot s a virágágyakban a fehér verbéna úgy világított ki a zöld levelek sötétjéből, mint sok-sok apró csillag. Messze, lent a kertből a nád rejtelmes suhogása hallatszott s egy-egy bolyhos éji lepke repült neki a fénylő villanykörtének.

Nagymama gondolatai önkéntelenül elszálltak, messze, vissza a multba, amely olyan szép volt, olyan jó volt...

Mikor még ő is olyan serdülő kislány volt, mint Sárika és csetlett-botlott, elhirtelenkedett mindent s százféle apró-cseprő baleset között bukácsolt a hön óhajtott nagylányság felé, ahol most Zsuzsika van s az ő aranybarna hajára vetett fényt a lámpa sugara, amint szorgalmasan öltögetett a kézimunkán és közben szüntelenül Lacira gondolt...

Igen... minden lánynak eljön a maga Lacija és Lacit néha így, néha úgy, néha Attilának hívják... és ekkor ül csendesen és kézimunkázik... és közben gondolkodik és ábrándozik... Így volt ez mindig és így lesz talán örökkön-örökké...

Az idők változnak, a formák, a szokások változnak, az embertípusok is különbözők, a mai emberek, az unokák egészen, de egészen más mentalitá-

súak, mint voltak a nagymamák az ő korukban, — de az érzések és az érzések megnyilvánulása mindig ugyanazok . . .

Egyszerre csak éktelen bömbölés verte fel a ház csendjét. Nagymama, aki talán egy kissé el is bóbiskolt, riadtan ugrott fel.

— Jézus Mária, mi az, mi történt?

— Ez Ferkó, — állapította meg Zsuzsika nagy lelkinyugalommal, — ismerem a kedves hangját.

— Jaj, talán valami baj érte! — aggódott nagymama.

— Soh'se féltse nagymama, — legyintett Sárika a kezével. — Mondtam már, hogy rossz pénz nem vész el. Remélem, cukros mogyorópalcát kapott a papájától s azért bög.

Azzal nyugodtan olvasott tovább. De nagymama nem hagyta annyiba a nyugtalanzkodást.

— Ez a sírás nem onnan lentről hangzik, hanem innen, — mondta az iroda ajtajára mutatva, amelyen fehér zománc tábla fénylett, nagy fekete betűkkel:

Dr. Latky Balázs
ügyvédi irodája

Sárika oly hirtelen pattant föl a székéről, hogy még a „*Köszívű ember fiait*” is leejtette.

— Az lehetetlen, — mondta határozottan, — magam zártam be az ajtót, belülről, mikor mindenki elment s én az üveg folyosón keresztül jöttem ki. Senki sem volt ott.

De a bömbölés tovább tartott és most már Sárika és Zsuzsika is tisztán kivehették, hogy onnan jön az iroda felől.

— Biztosan belopódzott a gyerek és most azért bög, mert be van zárva, — mondta Zsuzsika.

— Hát ez óriási! — kiáltott Sárika felháborodva, — hogy mehetett oda be, amikor én bezártam az ajtót!

Azzal már rohant is az ebédlőn keresztül ki az üveges folyosóra s onnan be az irodába, hogy megvizsgálja, mi történt.

Zsuzsika és nagymama utána, amilyen gyorsan csak bírták.

Éppen arra értek oda, hogy Sárika az egyik íróasztal alól a lábánál fogva ráncigálja ki Ferkót, aki úgy üvöltött, mint egy sakál.

— De hát hogy kerültél te ide? — csapta össze a kezét csodálkozva Zsuzsika, mikor a kisfiú ott állt előttük maszatosan, a sírástól kivörösödött arccal.

Ferkó azonban nem volt hajlandó felelni, csak még éktelenebbül ordított.

— Fogsz mindjárt beszélni? — kiáltott rá Sárika s jól megrázta a vállánál fogva. — Ne bögj, hanem beszélj!

Persze a gyerek erre még jobban kezdett bögni.

— Hagyd csak, — intett nagymama Sárának s szelíden megszógatta a gyermek bozontos, fekete haját. — Gyere Ferkó, menjünk haza, már nagyon késő van, le kell feküdni. Minden jó gyermek már alszik ilyenkor.

Megfogta a gyermek kezét és kivezette. Ferkó engedelmesen ment vele, sőt még a sírással is egy kissé felhagyott.

— Bizony Ferkó, — mondogatta nagymama szép szelíden, csendesesen, — a jó gyermekek már alusznak ilyenkor. Te is most hazamész szépen és lefekszel. Anyuskád már nagyon vár és búsul is miattad, mert azt hiszi, hogy elvesztél. De hát hogyan is kerültél te be az irodába? Biztosan a kulcslyukon keresztül mentél be!

A gyerek elnevette magát.

— Nem is a kulcslyukon, hanem a folyosó felől az ajtón! Én négykézláb másztam be, bizony!

— Na hát, milyen ügyes vagy te! És senki sem vett észre?

— Nem. Pedig akkor még délután volt és világos és még mind ott voltak. És én bebújtam az íróasztal alá. És aztán el is aludtam. És mikor felbredtem, egészen sötét volt és én nagyon féltem!

— Látod Ferkó, nem szabad máskor oda bemenni és elbújni! Most ha véletlenül nem halljuk meg, hogy sírsz, hát reggelig ott maradhattál volna bezárva a sötét szobában, egyedül! Most gyere, hazaviszlek anyuskához és ígérd meg, hogy ezt soha többet nem teszed. Nesze, ezt a szép körtét vidd haza magadnak, ezt meg add az anyuskádnak.

Nagymama megállt az ebédlőben, két szép sárga-piros vajkörtét vett ki a gyümölcskosárból, egyiket a gyerek kezébe adta, a másikat a köténye zsebébe akarta tenni. De a körte nem fért bele, mert a játzókötény zsebe tele volt papirossal.

— Várj csak, ezt a sok lim-lomot kivesszük s a körtét tesszük helyébe, — mondta nagymama és kiszedte a papirosokat a zsebéből.

Ferkó ijedten kapott utána.

— Nem, nem, ez nekem kell! — kiáltott és ki akarta tépni a papirosokat nagymama kezéből.

De Sárika már mint a héja csapott le rá.

— Hiszen ezek a mi levélpapirosaink és borítékunk, — kiáltott hevesen, — hogy merted ezt elvenni! Mire kell ez neked?

— Én... én hajót akarok belőle csinálni! — szepegett a kisfiú és megint a papír után nyúlt.

— Hogyisne! — kiáltott Sári, — ebből ugyan nem eszel!

— Nesze, itt van ujságpapír, csinálj ebből hajót, — mondta nagymama s egy egész ujságot adott a kezébe.

De Ferkó mérgesen ledobta a földre s még rá is taposott.

— Ez nem kell! Nekem az a fehér papír kell. Boribovics bácsi is abból csinál nekem hajót és még cukrot is ad érte!

Sárika akkorát rikkantott, hogy még nagymama is összerezzen.

— Ohó, hát így vagyunk? Hát így került a mi levélpapírunk is oda? Jó, hogy tudom! Te kis ördögfióka, hát te voltál a csempész! Na nézd csak nézd! Na, Boribovics bácsi, most aztán le van leplezve! De te is, te kis tolvajmester, majd felelni fogsz a bíróság előtt!

— De Sárika, Sárika, ne ragaddasd úgy el magad, — csillapította nagymama, — hiszen a gyerek nem tudja, hogy mit beszél, sem azt, hogy mit cselekszik! No gyere, Ferkó, menjünk haza.

Azzal kézenfogta a kisfiút és vitte le a terraszról az udvarra.

Ebben a percben jött be a kapun a postamesterné, még jobban kétségbeesve, mint azelőtt, mert Ferkót nem találta sehol a szomszédoknál. Most nagymama vitte eléje kézenfogva s az anyja sírva, sikoltozva ragadta a karja közé, mintha a halál torkából menekült volna meg a gyermeke.

— Kaptam egy körtét, — mondta Ferkó olyan hidegvérrel, mintha semmi sem történt volna.

VII.

Sárika alig várta, hogy másnap reggel találkozzon Tamással és mindezt elbeszéljen neki.

Tamás csak a fejét csóválta s azt mondta, hogy Boribovicstól minden kitelik, még az is, hogy a gyereket felbízgatja, hogy csenjen el a levélpapírból, de ezt rábizonyítani nem lehet, hiszen mindent letagadna.

És hiába bízatta Sárika, hogy jelentse fel a csendőrségnél, Tamás csak mosolygott és egyáltalán nem volt olyan izgatott, mint Sárika.

— Nézze, Sárika, — próbálta magyarázni neki, — ez komolytalan dolog volna így előterjeszteni valamit. Ennél sokkal súlyosabb bizonyítékra van nekünk szükségünk Boribovics ellen, hogy kimutathassuk a jegyző koronatanujának megbízhatóságát. Én most nyomoztatok a Boribovics előélete után, majd meglátjuk ott mi fog kiderülni. Most pedig legyen szíves kérem ezt a három fellebbezést legépelni, még ma el kell intézni, mert holnap pár napra Budapestre utazom és ha időm lesz, a Tátrába is fölmegyek pár napra, a szüleimet meglátogatni.

Sárikának egy kissé lelohadt a buzgalma — és a kedve.

Hát úgy látszik, csakugyan nem olyan fontos a dolog, mint ő képzelte. És Tamás elutazik... Ugyan... minek kell neki elutazni?... És közben éppen vasárnap van. Hát nem jobb volna akkor strandra menni?...

A hivatalos órákat azért betartotta Sárika, ha nem is volt otthon a „főnök úr” és lelkiismeretesen, szorgalmasan dolgozott. Sőt, egyik napon,

délben még tovább is benn maradt az irodában. Mikor már a többiek mind elmentek ebédelni, ő még az írógépnél ült, s egy beadvány lemásolásával akart sürgősen elkészülni.

Valaki kopogtatott az ajtón.

— Szabad, — mondta Sáríka.

Egy fiatalember lépett be, turista-ruhában, oldalszíjon fölcsatolt kis fénykezőgéppel, noteszszel és ceruzával kezében.

— Ágotai Zoltán, hírlapíró vagyok, a Budapest és Vidéke munkatársa, — mutatkozott be nagyon udvariasan. — Dr. Latky Tamás urat keresem.

— A doktor úr elutazott, — felelt Sáríka, — de tessék kérem nekem elmondani az ügyet, én majd fölveszem az adatokat s a doktor úr, mihelyt hazajön, értesíteni fogja.

Azzal már elő is vette a följegyzési naplót és várakozóan nézett a fiatalemberre.

— Nem peres ügyben jöttem, — mosolygott Ágotai a kislány komolykodó hivatalos buzgalmán. — Cikket írok a lapom számára a gácsszentpéteri botrányokról, az ügyvéd úrtól akarok információt kérni.

A Sáríka arca felragyogott. Információt? Hiszen azt ő is tud adni. Ismeri ő az egész ügyet töviről-hegyire.

— Olvasta kérem a Tassvári Hiradóban megjelent cikkeket? — kérdezte mohón.

— Persze, hogy olvástuk, — felelt fölényesen Ágotai. — Az hívta fel figyelmünket a gácsszentpéteri közállapotokra. Mert nemcsak Budapesten, hanem az egész országban, minden vidéken megindult a purifikáló munka. És mi, az ujságírók vagyunk ennek a nagy purifikáló munkának a pionírjai. Igazán sajnálom, hogy Latky Tamás urat nem találtam itthon. Most, — folytatta tovább, noteszébe nézve — további információkért Gedeon Géza jegyző úrhoz fogok fordulni.

— Még csak az kellene, — gondolta magában Sáríka ijedten.

— Kérem, — szólt gyorsan — az teljesen felesleges. Én is tudok mindenről, itt dolgozok az irodában, minden az én kezemen megy keresztül, ha kívánja én a legalaposabb információt adhatom mindenről és mindenkiről.

— Igazán? — mondta az ujságíró örülve, hogy ebben a nagy hőségben nem kell tovább mennie — hát akkor kérem legyen szíves beszéljen.

Sáríkanak nem sok biztatás kellett. Elmondott mindent részletesen, nemcsak amit tudott, hanem amit gondolt is.

Az ujságíró leült és szorgalmasan jegyeztetett a noteszébe.

— Gabelsberg-Markovics rendszer, — állapította meg Sáríka figyelemel kísérve Ágotai gyorsírását és szörnyen büszke volt arra, hogy most ő diktál, az ő beszéde után készülnek gyorsírói följegyzések!

— Ilyen részletekre kérem ne térjünk ki, — szakította félbe Ágotai. — Csak a lényegét kérem, csak a lényegét!

Sáríka mély lélegzetet vett és tovább folytatta.

Még a csendőrlaktanya bérletéről is beszélt, hogy ott milyen szabálytalanságokat követett el a jegyző, biztosan összejátszott a csendőrörssel s közösen osztottak meg a jogtalan hasznon.

Ágotai elégedetten bólintott. Ez a részlet különösen tetszett neki. Ez nagy feltűnést fog kelteni. Jó vastag betűkkel fogja szedetni. És három-négy alcímmel. Szenzációs lesz!

— Köszönöm, — ugrott fel most gyorsan az órájára nézve — sietnem kell, mert mindjárt indul a vonatom. Már nem is tudok másfelé elmenni. De a kisasszony olyan bőséges tájékoztatást szíveskedett adni, hogy egyelőre nincs is szükségem egyébire.

— És mikor fog megjelenni a cikk? — kérdezte Sáríka csillogó szemekkel.

— A holnap reggeli lapban már benne lesz, — mondta Ágotai s azzal már robogott is kifelé.

Sáríka nagyon meg volt elégedve magával. Úgy érezte, most nagyon ügyesen kivédte, hogy ismét egy olyan csúnya cikk jelenjen meg Tamás ellen, mint tegnapelőtt a Tassvári Híradóban. Pedig ha az újságíró Gedeonhoz fordul információért, hát egész biztosan a maga javára és Tamás ellen informálja! Így azonban ő ezt ügyesen megakadályozta s ami csak dicséret van, azt mind elmondta a Latky-irodáról. Hogy fog ennek Tamás örülni. És Boribovicot is jól letette! Mindent elmondott róla, ami csak a szívét nyomta! Most legalább ország-világ megtudja, hogy micsoda utolsó ember a jegyző úr koronatanuja! Úgyis lehetett volna mondani, hogy hamis tanuja! Na, ezek után a bíró bizonyára magától is rá fog jönni erre.

Azonban nagymamának és Zsuzsikának nem fog szólni semmiről semmit. Hadd legyen nekik meglepetés holnap reggel.

És milyen meglepetés lesz Tamásnak is. Mennyire fog örülni, ha Sáríka elébe teszi a lapot. Hogy meg fogja dícsérni érte!

Másnap reggel, mihelyt a posta megérkezett, Sáríka átszaladt a trafikba, hogy megvegye a Budapest és Vidékét.

A trafik előtt többen állottak. A telekkönyvvezető, az állatorvos, a tanító — mindegyiknek a kezében egy Budapest és Vidéke s hangosan, izgatottan beszélgettek. A „Hangya”-szövetkezet boltjában az igazgató az ajtóban állott, körülötte az asszonyok, akik a boltban vásárolni akartak, az állomásfőnökné, a tanítóné, a főbíró felesége — ezek is mind hangosan tárgyaltak valamit. A „Hangya” magyarázott és „Hangyá”-né a háta mögött állva, élénk taglejtésekkel kísérte az előadást. Szemben a gyógyszertárban, ahol délelőtt kaszinózni szoktak az urak, szintén nagy volt az élénkség.

A csendőrhadnagy öklével az asztalt ütügette és kiabált: — még ma jelentést teszek a szárnyparancsnokságnál! Vizsgálat elrendelését kérem!

Az öreg járásorvos, meg az irodaigazgató csendesítették, a gyógyszerész meg egy-egy pohár köményessel kínálta meg mindegyiket.

Mikor Sáríka végigfutott az utcán, mindenütt elhallgattak egy percre az emberek, utána néztek, összesúgtak-búgtak, hogy aztán annál hangosabban meginduljon a szóáradat, mikor az utolsó példány Budapest és Vidékét szerencsésen elcsípve, diadalmasan rohant vissza a Latky-ház előkelő zárkózottsággal becsukódó kapuja mögé.

De legnagyobb volt az izgalom a postán, ahol leghamarább olvasták a reggeli lapokat. A két ablakon, ahol a leveleket szokták kiadni és átvenni, a csapóajtók le voltak eresztve, hadd várjanak, akik künn állanak s a gyakornok úr, a kezelő és a kiadónő élénken beszélgettek és egymás kezéből vették ki a lapokat, mohón vizsgálva, hol van még valami hasonlóan érdekes cikk.

Varga Ferenc, a postamester, Gedeon Géza, a jegyző, s még egy pár barátja kijöttek a szűk kis szobából, mert ott nem volt elég hely s az udvaron, az eperfa alatt, állva tárgyalták meg ezt a legújabb eseményt és tanácskoztak róla, hogy mi most a teendő. Boribovics is ott kullogott utánuk.

— Aljas rágalom, hazugság minden szava! — tüzelt a postamester. — Sajtópert fogunk indítani.

— Azzal nem sokat érünk, — legyintett a jegyző. — Legfeljebb az ujságírók csukják be, ahhoz pedig nekünk semmi közünk. Az építész, Bozsán Albertet, a feljelentőt és Latky Tamást, a felbujtót kell lehetetlenné tenni. Latky Tamás az értelmi szerzője az egész hajszának, mely ellenem folyik.

— Valamit majd kigondolunk még, — bátorzkodott közieszólni Boribovics alázatosan, sunyi arccal.

— Ebben a buta, rágalmazó cikkben tulajdonképpen te vagy a legjobban megsértve, — fordult most a jegyző hirtelen Boribovicshoz. — A becsületedben gázolnak!

— Persze, én vagyok megsértve! — bizonykodott Boribovics a mellét ütögetve. — Én a becsületemet nem hagyom!

— Fel kell jelentened Latky Tamást rágalmazás és becsületsértés miatt! — szólt közbe a postamester. — Ez egy nagyszerű trükk volna!

— Pompás! Fel fogom jelenteni, — vigyorgott Boribovics boldogan, hogy az urak kedvére tehet valamit.

— Nem, — rázta meg a fejét Gedeon — sokkal jobbat mondok annál. Ki fogod hívni párbajra Latky Tamást. Micsoda szenzáció lesz az! Latkyhoz méltó ellenfél Boribovics! Pisztolypárbaj Latky és Boribovics között! Haha!...

— De kérem, nagyságos uraim, — szükölt Boribovics — az talán mégsem lenne jó, hátha a Latky úr visszalő! Talán mégis inkább a feljelentés.

Mialatt így zúgott-búgott az egész gácsszentpéteri társadalom, Sárika diadalmas örömmel teregette ki az ujságot nagymama és Zsuzsika elé.

— Na hát idenézzenek! Itt a méltó válasz a Tassvári Híradó tegnapi cikkére!

Azzal majdnem egy lélekzetre olvasta fel a hosszú cikket, amelynek vastag betűkkel szedett címei és alcímei voltak.

Tisztogató munka az egész országban. Panama Gácsszentpéteren. Gedeon Géza jegyzőt felfüggesztették állásától. A csendőrörssel is összejátszott a laktanya bérlete ügyében. A jegyző mindent tagad. Boribovics, züllött firma a koronatanuja. Lopott levélpapíron hamisított levél. Latky Tamás, az igazság bajnoka.

És így tovább három hasábon keresztül, szép, virágos stílusban, hatásosan, szenzációsan.

Nagymama egyáltalán nem volt nagyon elragadtatva, mikor Sárika befejezte az olvasást.

— Én nem szeretem az ilyen hirlapi szenzációkat, — mondta összeráncolva a homlokát. — Ez nem az én ízlésem. Minek a nyilvánosság elé vinni ezeket a dolgokat.

— De nagymama kérem, ez a nyilvánosságra tartozik. Ez nem magánügy. Erről lehet és kell is írni, — igyekezett megmagyarázni Sárika álláspontját, bár az igazat megvallva, reá is egy kissé furcsán hatott így nyomtatásba olvasva a dolgokat. Hiszen szó sincs róla, az van benne, amit ő elmondott, azaz hogy *az is* benne van, de valahogy másképp, kiszínezve, eltolozva és így nyomtatásban, ezekkel a vastag betűkkel, egészen másképp hangzik, mint ahogy ő elmondta...

Na de nem baj. Csak az a fontos, hogy Tamás meg legyen elégedve, aminthogy feltétlenül meg is lesz.

Este, mikor Tamás megérkezett, nem is várta meg, hogy bejöjjön a vacsorához, hanem szaladt be hozzá az ujsággal az irodába.

— Igen, már olvastam a vasúton, — mondta Tamás nagyon bosszúsan. — Rettenetes, ezek az ujságírók hogy beleavatkoznak mindenbe! Csak azt szeretném tudni, ki informálta ilyen indiszkrét módon!

Sárikával egyet fordult a világ.

— De... hát miért? — hebegte ijedten.

— Mert ez nagyon kellemetlen nekem. Nem szabad így elejébe vágni a dolgoknak. És egész biztosan valami nagy kavarodás lesz ebből. De hogy is juthatott ezekhez az adatokhoz ez a pesti ujságíró?

— Itt volt tegnap délelőtt, — nyögte ki Sárika nagyon vékony hangon.

— Itt? Nálunk?

— I... igen. És... információt kért.

— Információt? Magától, Sárika?

— I... igen... nem... Magát kereste... és aztán el akart menni Gedeonhoz. És én azt nem akartam... mert... mert féltem, hogy rosszat fog mondani... magáról... Hát inkább én mondtam el mindent.

Tamás elmosolyodott és a szíve körül egyszerre olyan jó meleg lett, hogy minden bosszúságot elfelejtett.

De azért egész hivatalos hangon szólt:

— Arra kell kérnem, Sarolta kisasszony, hogy máskor se rólam, se az iroda ügyeiről semmiféle interjut ne adjon. Az ilyesmi mindig kétélű fegyver. És én különben sem óhajtok személyemben a nyilvánosság előtt szerepelni.

Sárrika teljesen meg volt semmisülve.

— Úgy látszik, valami bolondot cselekedtem! — gondolta magában nagy búsán s alig várta, hogy Zsuzsikának kiöntse a szívét és elpanaszolja, hogy most attól fél, a „főnök úr” föl fog mondani neki.

Zsuzsika azonban most sokkal kevesebb részvétet és érdeklődést tanúsított iránta, mint máskor. Igen szórakozottan hallgatta, mikor Sárrika elújságolta, hogy hiszen ő csak jót akart, de úgy látszik, mégis csak apunak volt igaza, mikor figyelmeztette, hogy nem szabad semmiről sem beszélni. Nem is fog ő ezentúl soha egy szót sem szólni, csak most az egyszer ne legyen semmi kellemetlensége Tamásnak és csak fel ne mondjon neki, mert az olyan szégyen lenne, hogy ő azt túl nem éli, inkább elbujdosik.

Zsuzsika csak egy nagyot sóhajtott és rezignált hangon felelt:

— Fiam, az ember sok mindent túlél...

Ő tudniillik már túlélte azt, hogy Attila majdnem egy hét óta nem volt náluk.

Azelőtt pedig minden másod-harmadnap beszólt hozzájuk, mikor autójával a járását látogatta és Zsuzsika olyan szorgalmasan dolgozott a függönyön és alig várta, hogy megmutassa neki...

És most a piros autó végigrobog az úton, elrobog a házuk előtt és nem áll meg...

Tegnap, igen tegnap megállott egy pillanatra és Attila bement az irodába Tamáshoz.

Zsuzsika látta és egy percnyi habozás, küzdelem után önmagával, kiement a terraszra és leült az irodaajtóhoz közel, úgy, hogy Attilának okvetlenül ott kellett elmennie mellette, mikor kijött az irodából.

Nagyon, nagyon szégyelte magát Zsuzsika, hogy itt ül, de érezte, hogy Attila nem jönne be hozzájuk és neki pedig okvetlenül kell vele beszélni. Csak egy pár szót, csak megkérdezni annyit: — haragszik talán valamiért, hogy nem jön többet hozzánk?...

— Dehogy haragszom, dehogy haragszom, — felelt Attila, mert Zsuzsika csakugyan megkérdezte, mikor kijött az irodából. — Hogy is kép-

zeli azt Zsuzsika, hogy én magára haragudni tudjak... De nézze... amióta...

Itt egy kicsit elakadt Attila és félrefordította fejét, mintha nem akarna a Zsuzsika szemébe nézni, vagy valami kifogáson gondolkodna.

— Igen, amióta a jegyzőt felfüggesztettem az állásától, — folytatta hirtelen — nem jöhetek ide, mert azt hinnék az emberek, hogy összejátszom Tamással. Csak ez az oka, semmi egyéb.

Zsuzsika még szeretett volna valamit kérdezni, de nem tudta mit, Attila is szeretett volna még valamit mondani, de nem tudta, hogyan, csak lesütötte becsületes, őszinte szemét, hogy ne lássa Zsuzsika kutató, szomorú tekintetét, aztán hirtelen meghajtotta magát és elsietett.

Zsuzsika utána nézett egy darabig és nagyot nyelt. A feltörő könnyeit nyelte le. Borzasztóan szégyelte volna magát, ha most sírva fakad. És tulajdonképpen miért is sírna? Hiszen nincs semmi oka reá. Hogy Attila nem akar többet eljönni? Hát aztán? Neki az igazán mindegy. Pár hét múlva úgyis elutaznak innen és soha, soha többet visszajönni nem fognak...

Nem, nem törődik Attilával, eddig sem törődött, igazán, csak éppen örült, ha kivitte őket a strandra és olyan nagyszerűen tudott Attila is úszni és szépen énekelt és mindig jókedvű volt, kedves, jó pajtásnak látszott... Az is volt, igen, jó pajtás. A szíve, az bizonyosan másé... De hát azért még eljöhetne hozzájuk és maradhatna tovább is jó pajtás.

— Zsuzsika, te ide sem figyelsz arra, amit én mondok, — szólt szemrehányóan Sárika, aki már egy félórája beszélt egyhuzamban s most észrevette, hogy Zsuzsika egyszer sem szólt közbe.

— Dehogyan nem figyelek, — riadt fel Zsuzsika, — hiszen hallgatom, amit beszélsz!

— Persze, hogy hallgatom, — duzzogott Sárika — csak hogy nem halod! Most már nem is mondok többet semmit.

Pedig az események ugyancsak torlódtak egymásra.

A legújabb fordulat, amely óriási szenzációval szolgált a gácsszentpéteri társadalom számára, az volt, hogy a csendőrhadnagy a Budapest és Vidékében megjelent burkolt gyanúsításra kötelességszerűen jelentést tett a szárnyparancsnokságnak és vizsgálatot kért maga ellen.

Másnap már egy csendőrszázados érkezett Gácsszentpéterre és megkezdte a vizsgálatot és a kihallgatásokat.

Elsősorban is azt akarta megállapítani, hogy ki informálta a budapesti lap tudósítóját?

Boribovics, aki természetesen mindenütt ott volt, rögtön szolgált részletes felvilágosítással.

— A hirlapíró úr a vasúttól egyenesen a vendéglőbe ment, ott megivott egy pohár sört, a vendéglőstől kérdezősködött: ki hol lakik, följegyezte a neveket, aztán elment a járásbíróságra, de ott már nem talált senkit,

mert tizenkét óra elmúlt, onnan a községházára ment, de ott sem beszélhetett senkivel, mert a bíró is éppen ebédelt. Onnan aztán elment a Latky-irodába, ahol majdnem egy óráig időzött s onnan egyenesen az állomásra ment vissza az autobusszal. Hogy a Latky-irodában kivel beszélt, azt nem lehet tudni, mert a fiatal doktor úr Budapestre utazott, az írnok urak már elmentek ebédelni. Csak az új gépirókisasszony tartózkodott az irodában, valami Kőváry Sári kisasszony nevezetű Budapestről.

A csendőrszázados kiadta a rendeletet annak rendje és módja szerint egy kis cédulára fölírva:

— Kérem a Kőváry Sári nevezetű gépirókisasszonyt, szíveskedjék idefáradni!

Boribovics rögtön ajánlkozott, hogy ő majd elviszi. De az szabályellenes lett volna. Így hát az egyik községi szolga vitte el. De Boribovics természetesen vele ment.

Sárika éppen akkor véletlenül nem volt benn az irodában; Tamás vette át a meghívót s azonnal telefonon udvariasan megkérdezte a csendőrszázadost, hogy milyen ügyben óhajt Kőváry Sárika kisasszonnyal beszélni.

A százados épp oly udvariasan felelt, hogy a budapesti lapnak leadott tudósítás ügyében szeretné kihallgatni a kisasszonyt.

— Kérem, a kisasszonynak semmi köze az egészhez, nem is tud semmiről semmit, — telefonált vissza Tamás. — Én vállalom a felelősséget mindenért. Azonnal odamegyek, tessék engem kihallgatni.

— Így is jó, — gondolta magában elégedetten Boribovics, aki az iroda előszobájában állva végighallgatta a telefonbeszélgetést. Ugyan az sem lett volna utolsó dolog mindenütt elujságolni, hogy a budapesti kisasszonyt bevitték a csendőrségre, vallatni, de ez még többet ér, most már egészen nyugodtan hirdetheti azt is mindenfelé, hogy becsületsértésért följelentette Latky Tamást s a csendőrség úgy látszik, már le is tartóztatja. Sőt a párbajt is lehet emlegetni. Ő Boribovics, nagyon jól tudja azt, hogy egy diszkvalifikált emberrel, akit a csendőrök letartóztattak, nem lehet párbajozni. Oh... nagyon is jól tudja.

Persze, ha Latky Tamással okosan, úgy négyszemközt lehetne beszélni, hát ő kész volna vissza is lépni attól a feljelentéstől, meg a párbajtól is. Sajnos, azonban Tamás nem olyanforma ember, akivel így lehetne beszélni... Hej pedig de jó volna valamit a másik pártnál is keresni. Hiszen olyan szüksége volna egy kis pénzre. A jegyző egyáltalán nem olyan bőkezű, mint az ember elvárhatná... Pedig neki pénz kell, sok pénz kell, mindenáron... No, majd meglátja, hátha mégis lehet valamit innen is kihozni, fő az, hogy ügyesen kell csinálni a dolgokat...

Egy félórán belül már egész Gácsszentpéter értesülve volt mindenről. Latky Tamást a csendőrségre idézték!

Voltak, akik látták is, amint két szuronyos csendőr kísérte végig a piacon.

Egész biztosan be is fogják csukni!

De hát miért? Hogyan? Persze, persze, Boribovics miatt. Kérlek, hiszen az mégsem járja, egy szegény embernek a becsületében büntetlenül gázolni, ujságokban meghurcolni, kipellengérezni! És mindezt miért? Csak azért, mert szegény! Azt hiszik, hogy szegény emberrel mindent szabad? A szegény embernek nincs egyebe csak a becsülete. Jól tette Boribovics, hogy nem hagyta magát. Persze, Latky szeretne volna eltüntetni, megsemmisíteni Boribovicsot, csak azért, mert ő a koronatanu a jegyző ügyében. Ő tudja egyedül bizonyítani a jegyző ártatlanságát és a Latky—Bozsán Albert rosszhiszeműségét! Na hát most megjárta Latky Tamás! Visszafelé sült el a fegyver!

Így zúgott-búgott, szállt, repült a mende-monda házról-házra, ajtóról-ablakra, egyik embertől a másikhoz, mindegyik tett hozzá, vett el belőle, színezte, cifrázta tetszés és hajlandóság szerint.

Ezalatt pedig a csendőrszázados nagyon udvariasan beszélgetett Latky Tamással, meg is köszönte, hogy oly készséggel rendelkezésére állt és megkérdezte tőle, hogy ki adta az információt a Budapest és Vidéke részére.

— Én, — felelt Tamás nyugodtan, szemrebbenés nélkül. — De a közlemény elferdítve és egész más alakban jelent meg. Az én intencióm semmi esetre sem az volt, hogy a csendőrség intaktságát légből kapott hírek terjesztésével kompromittáljam. Éppen ezért kötelességemnek tartom még ma Budapestre utazni s az illető ujságíróat fölkérni, hogy helyesbítse az információját s a holnap reggeli lapban cáfolatot tegyen közé.

A csendőrszázados Tamás eljárását igen lojálisnak tartotta, kezét fogott vele s megköszönte, hogy oly készséggel siet elintézni az ügy legkellemetlenebb részét — a nyilvánosság beavatkozását.

Tamás pedig hazasietett, hamarosan elköszönt nagymamától és a leányoktól és csak annyit mondott:

— Budapestre utazom, valószínűleg csak holnap délben jövök haza.

Azzal sietett is ki az állomásra, hogy még a gyorsvonatot elérje.

VIII.

Nagymama gondterhelt arccal ült a terraszon és nem volt kedve semmihez.

Egyáltalán nem volt megelégedve a dolgok folyásával.

Öt hete, hogy itt vannak; amilyen kedvesen, kellemesen indult eleinte minden, olyan visszásra, kellemetlenre, zavarosra fordul most.

Hiába éltek teljesen visszavonulva, nem ismerkedtek, nem közlekedtek senkivel, annál rosszabb volt. A pletyka, mende-monda zavaros hullámai

mégis eljutottak hozzájuk. Mivel senki sem ismerte, mindenki hajlandó volt inkább kedvezőtlenül megítélni őket s a postamesterné készséggel szolgált mindig a legfrissebb pletykával, amit róluk beszéltek.

Hiába mondta nagymama magában: — bánom is én, semmi közöm hozzá, beszéljenek amit tetszik, nem törődöm vele!...

Bizony, hogy mégis törődött, mikor olyasmit hallott:

— Kivetették a hálót a két fiatalemberre! Ezért jöttek le Pestről! Azért nem vizitáltak sehol, mert minket lenéznek. De a fiatalembereinket elhalásszák!

Nagyon, nagyon rosszul esett ez nagymamának. Hiszen tudta, hogy mindebből egy szó sem igaz. Sárika még olyan gyermek, hogy nála igazán gondolni sem lehet még udvarlásra sem, Tamás is még olyan fiatal, hol van ő még attól, hogy házasságra gondoljon! Zsuzsika pedig, Istenem, Zsuzsika pedig... csakugyan, úgy látszik, hogy Attila komolyan foglalkozik vele... Nagymama mindentlátó szeme észrevette, megérezte a mindkettőjük szívében kirügyező tavaszt. És Attila, az ő kemény, erős, férfias természetével, büszke önérzetével, kissé szilaj, igaz magyar temperamentumával, becsületes, egyenes őszinteségével igazán tetszett neki, mert kiérezte minden szavából, egész lényéből az igazi emberi jóságot és becsületességet... Jó élettársa lett volna Zsuzsikának, az bizonyos... De úgy látszik, vagy összezdültek valami fölött, vagy nem is volt komoly a dolog.

És Zsuzsika is, Sárika is, mintha egészen megváltoztak volna.

Hol van a két pajkos, vidám, örökké kacagó, nótázó gyermek, akik ujjongó jókedvvel másztak fel a gyümölcsfákra, egyik csinyt a másik után követték el s akiket mindig fékezni, csillapítani kellett?...

Csendesen, lehangoltan járnak-kelnek, azaz inkább kuksolnak a szobában, még ahhoz sincs kedvük, hogy a kertbe lemenjenek.

A Sárika hetyke két szőke copfja, amely mindig oly vidáman libeggetlobogott a vállán, most szomorúan konyul le a füle mellett, mintha valami nagy bánat súlya húzná lefelé! Még az orra is mintha hosszabb lenne, úgy lóg le.

Zsuzsika pedig egy hét alatt legalább két kilót lefogyott, az arca megnyult és sápadt s a két nagy fekete szeme még nagyobb lett.

A függönyt, a gyönyörű szép csipkefüggönyt, amelyen olyan nagy kedvvel dolgozott, összecsomagolta s eltette. Látni sem akarja többet.

Nagymama nem kérdez semmit. Sohasem szokott kérdezni. Ugyis tudja, hogy mindent el fognak mondani neki... És ha nem is mondják, ő kitalálja, megérzi...

Legjobb volna már hazamenni.

Vasárnap lejön nagypapa és akkor megbeszélik a dolgot. Nem baj, ha nincsen is készen minden, ha az építkezés, tatarozás, festés még tart s az egész lakás föl is van fordulva. Még a rendetlenségben is jobb lesz otthon,

mert ott csak a lakás rendetlen, azt pedig hamarosan rendbe lehet hozni. De itt a szívek és a dolgok rendetlenek, azt pedig csak a jó Isten tudja elrendezni...

— Kezét csókolom, — hangzik egyszerre egy alázatos hang a közvetlen közelében.

Nagymama felriad.

Boribovics áll előtte, néhány levéllel és rózsaszínű pénzes utalvánnyal a kezében.

— Kezét csókolom, én hoztam el az esti postát, mert az öreg levélhordó megint leitta magát. A postamester úr már régen ki akarja tenni az öreget, de én úgy sajnálom szegényt, hát inkább én kihordom helyette a postát. Csak jó szívből, tessék elhinni, hiszen alig kapok érte itt-ott valamit... Tessék átvenni, kérem.

Nagymama kissé kelletlenül vette át a leveleket s egy ötvenfilléres után keresgélt a pénztárcájában borravalónak. Most már neki is ellenszenves volt ez az ember, amióta hallotta róla, hogy milyen vakmerő elbizakodottsággal jár a szája és fenyegetőzik Tamás ellen.

De Boribovicson most nyoma sem látszott a vakmerőségnek vagy elbizakodottnak. Olyan alázatos volt, hogy majd hétrét görnyedt.

— Ezt a kis pénzecskét is méltóztassék átvenni, — mondta szinte reszkető hangon s egy háromezer pengőről szóló utalványt tett nagymama elé.

— Ez Latky Tamás úrnak szól, — mondta nagymama, megnézve az utalványt. — Ezt én nem vehetem át.

— De az irodában nincs már senki, a doktor úr meg Budapesten van, — szólt Boribovics. — Kérem, méltóztassék csak aláírni és átvenni a pénzt.

— De az szabályellenes, — ellenkezett nagymama. — Én nem vagyok rá felhatalmazva.

— Oh, kérem alázattal, itt nem veszik olyan szigorúan, mint Pesten! A méltóságos asszony is átveheti egész nyugodtan.

— Nem veszem át. Vigye vissza a postára. Holnap a doktor úr hazajön s akkor átadhatja neki. Vigye vissza.

— Oh, kérem alázattal, a posta már be van zárva. És én nem tarthatok magamnál ennyi pénzt... Én szegény ember vagyok, kérem alázattal, ha el találnám veszíteni, engem becsuknának érte. Ennyi pénz... haj, haj... ennyi pénz! Kérem alázattal, méltóztassék átvenni, nálam nem maradhat, nincs hova eltegyem.

Nagymama belátta, hogy egy ilyen szegény embert tényleg nem szabad bajba hozni, hátha csakugyan el találná veszíteni.

Bement hát az ebédlőbe, ott volt az ablak mellett a kis íróasztalon tinta, toll, s leült, hogy aláírja az utalványt.

Boribovics aztán leszámolta eléje a pénzt, három darab vadonatúj, ropogós ezrest. Valósággal reszketett a keze és kidüledt a szeme, amint mohón nézte, hogy nagymama hogyan teszi be az íróasztal fiókjába, a fiókot bezárja, s a kulcsot a zsebébe teszi.

— Oh, ha az a pénz az enyém lehetne, — fohászkodott magában — minden bajomon segítve volna! Fölmennék Pestre, vásárolnék szép új ruhát és először is amúgy istenigazában jól kimulatnám magam, aztán pedig valamihez kezdenék, valami jó üzlethez... Haj, haj, ennyi pénzzel mindent lehet... Ha száz esztendeig szolgálom a jegyző urat, akkor sem kapnék tőle ennyi pénzt... A jegyző úr tulajdonképpen egy fösvény kutya...

— Szegény ember, — gondolta nagymama magában, mert nagymama mindig mindenkit megszánt, akiről látta, hogy szegény és elesett ember, — milyen kopott, feslett a kabátja, rojtos a nadrágja. Nagyapának van egy ócska ruhája, amit már nem visel, de még egészen jókarban van, megírom neki, hogy jövő vasárnap hozza le magával. És azt a sárga-kékcsíkos nyakkendőjét is, amelyet sohasem akar felvenni.

Egy pengő borraivalót adott át Boribovicsnak, aki kétszer kezét csókolta érte, s még egy sanda pillantást vetve az íróasztalra, elkullogott.

— Jaj, nagymama lelkem, — tüzelt Sárika, aki ökölbeszorított kézzel nézte végig ezt a jelenetet, s tüntetőleg félrefordult, mikor Boribovics neki is alázatosan köszönt: — kezét csókolom, Sárika kisasszony! — Jaj, nagymama lelkem, hogy állhat szóba ezzel az emberrel. Hogy merte ez ide betenni a lábát? Alig tudtam visszatartani magam, hogy ki ne dobjam!

— Ugyan, ugyan Sárika, — csillapította nagymama — nem szabad olyan túlszigorúnak lenni az emberekkel. Különösen nem azokkal szemben, akik lent vannak.

Sárika még valamit morgott magában, de nagymamával nem akart ellenkezni.

De azért neki megvolt a maga véleménye erről az emberről.

Eddig csak utálta, lenézte, de most már valósággal gyűlölte. Ez, ez akar Tamással kikezdeni, ez a spión, ez a bérence Gedeónnak, ez merészeli azt híresztelni, hogy ő följelenti Tamást becsületsértés miatt!...

És ez árulkodott a csendőrszázadosnak is, ezért akarták őt megidézni a csendőrségre, őt, őt, Kőváry Saroltát, Budapestről — és talán még vallták volna is, ha Tamás lovagiasan magára nem vállal mindent.

Tamás ugyan nem mondott el semmit, de azért Sarikák már mindenről értesülve voltak, mintha csak jelen lettek volna. Hála a Boribovics gyors hírhordásának, egy félóra mulva ugyanis már egész Gácsszentpéter tudta, hogy a csendőrszázados Tamást megidézte, kivallatta, le is akarta tartóztatni, de Tamás megszökött, elutazott és most valószínűleg körözni fogják az egész országban.

A postamesterné sietett is mindezt közölni a nagymamával és Sárikával meg Zsuzsikával.

Nagymama csak nevetett rajta s azt mondta a postamesternének, legyenek egész nyugodtak, Tamás holnap délelőtt itthon lesz megint. De Sárika majd kipukkant mérgében.

Csak az könnyített rajta egy keveset, hogy este, lefekvéskor, Zsuzsikával részletesen megbeszélte mindent.

— Soha életemben nem hittem volna, hogy ilyen utálatos legyen egy kisvárosban az élet, — fakadt ki dühösen, mialatt a hosszú copfjait éjszákára kifésülte és újra befonta. — Hiszen ezek mind olyanok, mint a vipérák! Meg sem ismerkedtünk senkivel és mégis folytonosan csípnek-marnak. Minek foglalkoznak velünk annyit?

— Azt hiszem, talán mégis jobb lett volna mindenütt látogatást tenni, — szolt közbe halkán Zsuzsika... — Sajnálom, hogy nem ismerkedtem meg az itteni leányokkal... Szeretném tudni...

De nem fejezte be, hogy mit szeretne tudni.

Talán azt, hogy szeretné tudni, milyen lehet az a leány, aki Attilának tetszik?...

Sárika fitymálva legyintett a kezével.

— Én ugyan nem vagyok kíváncsi itt senkire! Különben is kérlek, az teljesen mindegy. Tamást mindenki ismeri és mégis folyton rágják, szólják-szapulják őt is. Ez úgy látszik, itt úgy szokás. Irigykednek arra, aki különb, mint ők. Már pedig Tamás ugyancsak különb mindenkinél a világon. Ki tette volna meg azt, amit ő megtett értem, hogy magára vállalta azt a butaságot, amit én elkövettem, csakhogy engem megkíméljen egy kellemetlenségtől! Te, tudod, hogy ez nagyobb hőstett, egy butaságot, egy számárságot elvállalni, magára venni, mint ha — mondjuk — párbajt vívott volna értem. Úgy szeretném ezt neki valamilyen méltó módon viszonzni, meghálálni, megköszönni — de mégcsak nem is szólhatok, mert csak megszidna megint és attól tartok, mégis csak felmondana.

— Én már szeretnék hazamenni! — sóhajtott halkán Zsuzsika. — Nekem már elég volt ebből a nyaralásból. Meg is kérem nagymamát, hogy menjünk haza.

Sárikának a szája is nyitva maradt ijedtében.

— Hogy mondhatsz ilyet! — kiáltott méltó fölháborodással. — Soha még ilyen kellemesen nem nyaraltunk, mint itt. És különben is meg kell várnunk, amíg Eulália néni és Balázs bácsi hazajönnek, hogy mindent rendben átadjunk nekik. És én nem hagyhatom csak úgy egy-kettőre itt az állásomat! Nem hiszem, hogy az irodában nélkülözni tudnának engem, mert én gyorsírást is tudok és teljesen hibátlanul és gyorsan gépelek.

— Igen, neked jó, — sóhajtott ismét Zsuzsika. — Neked van elfoglalt-

ságod, van dolgod, van kötelességed... De én ... én csak ténfergek egész nap...

— Miért nem csinálod meg a másik ablakra való függönyt is? — kérdezte Sárika. — Olyan gyönyörű az a minta.

— Nem, — kiáltott fel hevesen Zsuzsika. — Soha, soha nem fogom megcsinálni. Azt is megbántam, hogy ehhez hozzákezdtem.

Sárika nem volt buta kislány, valamit kitalálhatott, megsejthetett, mert odasurrant Zsuzsikához, aki már az ágyban feküdt és mélységes részvétellel símogatta meg az arcát.

— Oh, Zsuzsikám — sóhajtott, — hidd meg, nem érdemes búsulni. A férfiak mind olyan gonoszok, szívtelenek, csalfák... Nem mondom, lehetnek talán kivételek... sőt azt hiszem, vannak is... de általában... igen, általában nem érdemesek még arra sem, hogy egy jóra való leány még csak rájuk is gondoljon.

Zsuzsika elmosolyodott a kislány komolykodó bölcsekedésén.

— Igazad van, Sarikám. Nem érdemes rájuk gondolni. Én is azt tanácsolom neked. Soha ne vegyél komolyan senkit... De az bizonyos, hogy ha hazamegyünk, megkérem édesapát, engedje meg, hogy a kereskedelmibe iratkozzam be, vagy a közgazdasági egyetemre, vagy akárhová, hogy valami végezzek, diplomát szerezzek magamnak és aztán állásba menjek, igen állásba, akármilyen csekély fizetéssel, de hogy legyen valami elfoglaltságom, valami dolgom, mert így cél nélkül élni a világban, ez borzasztó, ennek nincs értelme...

— Gyermekek, oltsátok el a lámpát és aludjatok már, — szólott ki a másik szobából nagymama. — Ne beszélgessetek többet, elég hosszú a nap! Késő van már. Mindjárt tizenkét óra.

Sárika sietve lecsavarta a villanyt s aztán ő is bebújt az ágyába. Egy darabig még pusmogott, suttogott, de aztán lassanként elhallgatott. Elszenderedett.

Zsuzsika nyitott szemmel feküdt az ágyban. Ő nem tudott olyan hamar elaludni.

— Nem érdemes... nem érdemes... — ismételte magában Sárika szavait. — Igazán nem érdemes...

A szobában sötét volt és teljes, mély csend. Odakünt az utca is már régen elcsendesedett. Kisvárosban hamar lefeküsznek az emberek. A leeresztett zsalun keresztül csak egy kis vékony sáv látszott, a csillagos ég. A lakás ablakai mind az előkertre nyíltak s a virágok illata még a csukott zsalun keresztül is behatolt a szobába.

Zsuzsika és Sárika szeretnék volna éjszakára nyitva hagyni az ablakokat, de nagymama nem engedte meg. Földszinti lakásnál nem tanácsos. Igaz, hogy a közbiztonság, mint Tamás és Attila bizonyították, teljesen kifogástalan, a nép olyan becsületes, tisztességes, hogy évek óta nem for-

dult elő lopás vagy betörés. De nagymama mégis félt, hátha egy denevér talál berepülni, vagy cserebogarak; az idén nagyon sok van belőlük. Csak annyi engedményt tett, hogy a belső ablaktáblák maradjanak nyitva, de a zsaluk legyenek leeresztve. Így is jöhet elég friss levegő be a szobába.

De Zsuzsika úgy érezte, hogy ma nincs elég levegő. Szokatlanul meleg, fülledt volt az éjszaka, s ő nem birt elaludni. Úgy szeretne volna kinyitni, kitárni az ablakot, vagy kimenni a kertbe, s a sötét, virágillatos éjszakában végigfutni az úton, ki a nádasba, a rejtelmesen, titokzatosan suhogó nádasba és onnan ki az országútra, lehajtott fejjel, vakon, ijedten, rémülten kiáltozva segítségért... És a segélykiáltásra egy mély, zengő hang felel és bosszusan dörmögi:

— Oh, te buta kis liba!... És két erős kar hirtelen fölkapja, mint a pelyhet és beteszi a piros autóba és az autó dübörögve, puffogva vágat, robog tova a csillagos éjszakában...

Zsuzsika hirtelen fölriadt és felült az ágyban.

Úgy látszik, mégis elaludt, vagy legalább is elszunnyadt kissé és most valami furcsa dobbanásra riadt fel. Hirtelen nem tudta, hogy csakugyan autó dübörgését hallotta-e, vagy valakinek a lépését?... Igen, igen most már egészen határozottan tudja, mintha valaki a rácson keresztül beugrott volna a kertbe.

Zsuzsikának egyszerre a szívébe nyilalott valami édes izgalom.

Istenem... hátha megint éjjeli zene... Talán a cigányok ugráltak át a kerítésen és sorakoztak halkan az ablaka alatt, mint már annyiszor és valaki csendre intve őket, halk hangon mondja be az ő kedves nótáit... És felcsendül a zene, édesen, búsan, halkan, halkan csendesén, s egy zengő, kedves, mély hang halkan dudol velök.

Zsuzsika hirtelen kilépett az ágyból s a zsalu résein keresztül kikémlelt. De nem látott semmit. Teljes csend volt és sötét.

— Valószínűleg egy macska volt, vagy egy kóbor kutya, — mondta magában halk sóhajjal s azzal vissza akart feküdni.

De ebben a percben valami különös neszt hallott. Mintha az ebédlőablakot valaki feszegette volna. Mi lehet ez? Lélekzetét visszafojtva figyelt.

Most megmozdult a másik ágyban Sárika. Ő is felébredt.

— Hallod? — susogta halkan.

— Hallom, — súgta vissza Zsuzsika.

— Valaki be akar mászni az ablakon!

— Én is azt hiszem!

Zsuzsika hirtelen magára kapkodta ruháit, Sárika szintén és lábujjhegyen, csendesén lopództak az ajtóhoz.

Egy pillanatra sem jutott eszükbe, hogy most meg kellene ijedni, vagy segítségért kiáltani. Bátor, erős, izmos két leányka, testben, lélekben erős, — csak arra gondoltak: — nehogy nagymama megijedjen.

Óvatosan meghúzódva álltak meg az ajtóban, abban a pillanatban, mikor a zsalu könnyűszerrel kinyílt, valaki bemászott rajta és tapogatózva elérte az íróasztalt.

Zsuzsika és Sárika lélekzetüket visszafojtva figyelték, amint az alak egy kis villanyzseblámpát kattantott fel, amelynek fényét az íróasztal zárjára irányította s egy feszítővassal minden megerőltetés nélkül kinyitotta a fiókot és belemarkolt.

Sárika most már nem bírta tovább. A zseblámpa fényénél ráismert Boribovicsra. Hangos kiáltással rávetette magát és pofozta, öklözte, ütötte, ahogy csak bírta.

Erre Zsuzsika is hirtelen fölcsavarta a villanyt és segítségére sietett Sárikának. Az íróasztalon egy virágváza állott, tele gyönyörű piros rózsával, azt egy gyors mozdulattal Boribovics fejére borította. A víz végigfolyt az arcán, a nyakán, elkápráztatta, elvakította a szemét s a rózsák megakadtak a fülnél és a gallérján.

Most hasznát vette Zsuzsika annak, hogy valamikor egy boxbajnok volt az ideálja és hogy annak kedvéért kitünően megtanult boxolni, sőt egypár ügyes japán dzsiu-dzsicsu fogást is elsajátított.

Boribovics — aki különben is olyan gyáva volt, mint egy nyúl, — a hirtelen meglepetéstől és ijedtségtől egészen megdermedt, védekezni sem tudott és Sárikának egy ügyes gáncsvetésétől egyszerre csak úgy végigesett a földön, mint egy zsák.

Zsuzsika egy pillanat alatt letépte a függönyzsinórt az ablakról, s a két leányka a következő percben olyan szakértelemmel összekötözte Boribovics kezét, lábát, hogy az mozdulni sem tudott. Olyan furcsa látvány volt, amint ott feküdt a földön, a kabátja gallérján s a füle mögött egy-egy szál piros rózsával, hogy nevetni lehetett volna.

Természetesen mindez bármilyen moziszerű gyorsasággal is pergett le, ugyancsak nagy zajjal járt. Nagymama is felébredt, kiszaladt az ebédlőbe és halálsápadtan, ijedtségtől részketve állt ott.

— Mi történt... az Istenért, mi történt?... — rebegte fogvacogva.

— Semmi, nagyanyus! — kiáltott diadalmasan Sárika — csak rajta-csíptük betörésen a koronatanut!

A koronatanu nagyot nyögött, de szólni még nem birt az ijedtségtől.

— Zsuzsika, gyorsan szaladj és költsd fel Katit, meg Julist és a postamesteréket is — vezényelt Sárika, aki most elemében volt — és valaki azonnal menjen a csendőrhözért.

Boribovics most még nagyobb nyögött és kísérletet tett, hogy kiszabadítsa magát a kötelékekből.

— Ohó, azt már nem engedjük! — kiáltott Sárika. — Várj csak, mindjárt elmegy a kedved mozdulni!

Azzal berohant a Tamás szobájába, kivette az éjjeli szekrénye fiókjá-

ból a kis browningot és most úgy állt meg Boribovics előtt, hogy egyenesen reá irányította a revolvert.

Ő persze tudta, hogy a browning nincs megtöltve, de Boribovics nem tudta és rémületében szükölni kezdett.

— Jaj, jaj, kérem, tessék eltenni azt a pisztolyt... Jaj, jaj, végem van... végem van...

— Sárika, tedd le a revolvert, — kiáltott nagymama is ijedten — még elsül.

— Nagymama kérem, ne tessék félni, — nevetett Sárika — nem sül el, csak akkor, ha megmozdul a koronatanu!

— Nem mozdulok, jaj nem mozdulok, — hörgött a koronatanu — csak tessék eltenni a pisztolyt!...

De már nem is volt szükség a pisztolyra, mert már szaladva jöttek be a postamester és felesége, Kati és Julcsa meg elrohantak a csendőrökért.

— De hát az Istenért, Boribovics, — csapta össze szörnyülködve a kezét a postamester — mire vetemedett maga!

— Oh, kérem alázattal, — nyöszörgött Boribovics — ez csak tévedés kérem... Nem akartam én semmit... Nem csináltam én semmit... Csak egyszerre nekem esett a két kisasszony és leütöttek a lábamról...

— Úgy? — kiáltott Sárika dühösen. — Hát hogy került ide? Mért mászott be az ablakon éjszaka?

— Csak tévedés kérem, csak tévedés, — védekezett új erőre kapva Boribovics, aki a postamesterben és feleségében segítő társakat remélt. — Részeg voltam kérem, nem tudtam, hogy mit csinálok... De nem volt nekem semmi rossz szándékom... Esedezem, tessék engem elbocsátani...

Nagymama már megsajnálta és odaszólt Zsuzsikának, hogy vágja el a függönyzsinórt és engedjék futni a szerencsétlent, de Sarikát nem lehetett egykönnyen levenni a lábáról.

— Hát ha nem volt semmi rossz szándéka, miért feszítette fel az íróasztal fiókját — kiáltott rá kérlelhetetlen szigorúsággal — és miért dugta a zsebébe a pénzt, amit onnan kimarkolt?

Azzal anélkül, hogy sokat zsenirozta volna magát, belenyúlt a Boribovics foltos, váslott kabátjának a zsebébe és diadalmasan kihúzta a három darab vadonatúj, ropogós, de már összegyűrt ezerpengőst.

A postamester felszisszent, mikor meglátta.

— Ugyanaz, amit magának kézbesítés végett átadtam, — morogta dühösen. — Maga ostoba barom!

Boribovics feje lekonyult s a piros rózsa a füle mögül az orrára esett.

Itt már nem használt a tagadás.

Kati és Julcsa kíséretében jött két csendőr, talpraállították a delikvenst s leszedték róla a függönyzsinórt, de az egyik nem állhatta meg, hogy közbe meg ne jegyezze:

— Ez igazán egészen szabályszerű kötözés volt!

— Nem hiába játszottam a két öcsémmel annyiszor rabló-pandurt! Jól megtanultam! — nevetett Sárika.

A függönyzsínór helyett bilincset tettek a betörő kezére, azzal a két csendőr közrefogta és elvitték.

A postamester mérgesen csettintett a kezével.

— Ostoba barom, — dörmögte újra. — Kezdte sejteni, hogy a jegyző ügye ettől a perctől kezdve rosszul áll s rohamosan fog közeledni a befejezéshez...

Zsuzsika pedig a felzaklatott kedélyek csillapítására teát főzött s miközben részletesen megbeszélték a lezajlott eseményt, mindenki megivott egy-egy csésze teát. Aludni valószínűleg úgysem sokat fognak már ma éjjel.

Legizgatottabb nagymama volt.

— Istenem, Istenem, milyen vakmerő volt ez a két leány! — sóhajtotta. — Mit tudátok, hogy nincs-e nála revolver?

— Az csak a hivatásos betörőknél van, — magyarázta Sárika, aki már néhány detektívregényt is végigolvasott.

— És ha nem hagyta volna magát, hanem ő is támad? — aggályoskodott tovább nagymama. — Bizony agyon is üthetett volna mindkettőtöket!

A postamester csak legyintett a kezével.

— Sokkal gyávább ember az annál. Ha jól rákiáltanak, attól is megijed.

— Azért mégis nagy bátorság kellett hozzá! — szólt elismerően a postamesterné. — Bizony, valljuk be, más leány, még asszony is, az ágy alá bújt volna ijedtében, ha meglátja a betörőt! Én ugyan nem mertem volna kikezdeni vele! Maguk olyanok voltak, mint két amazon!

A két amazon nevetve nézett össze. Ők egyáltalán nem tartották olyan nagy esetnek az egészet.

A postamesterné azonban alig várta már a reggelt, hogy mindenfelé elujtságozza, mi történt az éjjel a Latky-háznál!...

IX.

Híre is ment az esetnek hamarosan, nemcsak Gácsszentpéteren, hanem a környéken is s a két „pesti kisasszonynak” ugyancsak nagy lett a respektusa.

Mindenki kíváncsian sétálgatott a ház előtt, hogy talán megláthatnák a két hősnőt s még az ablakokat is nagyobb tisztelettel szemlélték, amely mögött sejtették őket.

Mikor Tamás délben megérkezett, már mindent tudott. Az állomás-főnöknő boldog volt, hogy ő ujságolhatta el elsőnek.

— A gazember! — mondta dühösen Támás, — megleste az alkalmat,

mikor tudta, hogy nem vagyok itthon! De azért mégis nagy vakmerőség volt maguktól, Sárika. Hátha valami baja történt volna!

Olyan gyöngéden nézett reá, hogy Sárika örömében szeretett volna egyet ugrani. Most már szinte bizonyosra vette, hogy a „főnök úr” nem fog felmondani neki.

— Tudja, Tamás, ezzel tartoztam magának, — mondta egyenesen. — Én tudom, hogy magára vállalta az én butaságomat, én viszont lelepleztem magának a koronatanut.

— Top, — nevetett Tamás és kezét szorította a kis hösnővel, — de a koronatanuról még egyéb is ki fog derülni. Tudniillik kinyomoztattam, hogy Budapesten adóhivatali számtiszt volt a szerencsétlen, de szeretett lóversenyen játszani, ehhez sok pénz kellett, tehát sikkasztott és okmányt hamisított, mert valóságos művész volt ebben. Azért tudta az én aláíráso-mat is olyan nagyszerűen hamisítani. Le is ülte az öt esztendejét s mikor kiengedték, hát idekerült, a szülőföldjére s itt tengődött...

— És mindig rosszban sántikált, — tette hozzá Sárika meggyőződéssel.

Még valaki akadt, akire olyan nagy hatást gyakorolt a „hőstett” híre, hogy azonnal beült a piros autóba és meg sem állott, csak a Latky-ház előtt.

— Én mindig tudtam, hogy maga derék kislány, Zsuzsika, — mondta Attila, mikor uzsonna után lent sétálgattak a kertben, — de hogy ennyire bátor, hogy így helyén van a szíve s nem ijed meg a maga árnyékától, ez biz’ Isten imponál nekem.

— Na, látott maga engem borzasztó gyávának is, — nevetett jókedvűen Zsuzsika, — mikor a piócáktól menekültem s maga az autóval mint egy mentőangyal jelent meg!

— Az semmi, — legyintett Attila. — Az nem gyávaság. Én is kiabálnék, ha egyszerre tíz pióca belém csimpaszkodna! De higgye meg, szinte szégyenlem magam maga előtt!

Zsuzsika nagyra nyitotta a szemét.

— Ugyan miért?

— Mert bennem nincs elég bátorság! Nincs elég erkölcsi bátorság! Magában biztosan az is több volna! Hej, Zsuzsika, ha tudná, hogy én milyen gyáva kutya vagyok! Lássa, én például nem merek biciklire ülni.

Zsuzsika nem értette ugyan az összefüggést, de azért nevetett, kedvesen, csilingelően, szívből nevetett. Hogyne, mikor Attila itt van és olyan vidáman tréfál vele...

De Attila egyáltalán nem tréfált, hanem nagyon komolyan és nagyon sötét arccal folytatta:

— Nem merek... nem merek... De ha maga egy kis bátorságot öntene belém, Zsuzsika... Ha biztatna, hogy nem kell félni...

— Hát persze, hogy nem kell félni, — kapta fel a szót Zsuzsika, —

majd én megmutatom magának, hogy kell kormányozni. Fő az, hogy az ember megtartsa mindig az egyensúlyt!

— Igen, fő az, hogy az ember mindig megtartsa az egyensúlyt, — ismételte sötéten Attila. — És ehhez nem értettem én soha! Hiába, nem volt senkim, aki rávezetett volna, magamtól pedig nem jöttem rá... De ha maga, Zsuzsika, ha maga...

Zsuzsika csak most kezdett ráeszmélni, hogy Attila mire célozgat s valami édes kis szédülést érzett és nem tudta hirtelen, mit feleljen.

— Lássá, — folytatta Attila tovább, — én örök életemben szegény ember voltam és mégis mindig úr voltam. Dolgoztam becsületesen, mint a mai embernek kell, de úgy éltem, mint a régi magyar urak, akik két kézzel szórták a pénzt. Nem tanultam meg — és félttem is megtanulni, hogyan kell élni a szegény embernek, takarékosan, szűkösen, beosztással... Zsuzsika, tud maga takarékoskodni?

— Tudok, de még mennyire tudok, — felelt Zsuzsika szent meggyőződéssel és hirtelen számot vetett magával, hogy ő a kis zsebpénzével milyen jól kijött mindig. Persze, hiszen semmire sem kellett költenie. De hát mit tartozik ez most ide. Hiszen ez igazán nem fontos...

— Hát akkor Zsuzsika, — szólt gyors elhatározással Attila, — akkor nincs más hátra, minthogy feleségül vegyem magát!... Látom már, hiába küzködök ellene, pedig megpróbáltam. Csak az a magasságos Úristen tudja, hogy mennyit küzködtem, — de hát nem ment, sehogy sem ment. Hetekig errefelé sem jöttem — és mégis mindig csak magára gondoltam. És tudtam, egész biztosan tudtam, hogy ha egyszer mégis eljövök, hát akkor ez lesz belőle!...

Azzal, mintha a világ legtermészetesebb dolga volna, átölelte Zsuzsikát és megcsókolta.

— Igen, — mondta Zsuzsika gyorsan, mert eszébe jutott, hogy neki most igent kell mondania.

— Zsuzsika, drága Zsuzsikám, — szólt most Attila nála szokatlan komolysággal, — én azt hiszem, nagy könnyelműség tőlem, amit most mondok, de Isten látja lelkemet, nem tehetek másképp. Ígérem, hogy egy év alatt rendbehozom minden dolgomat. Magáért nemcsak dolgozni, hanem koplalni is tudnék! És egy év múlva aztán elmegyek magáért és elhozom nagyanyustól és — ha maga tud takarékoskodni — meglássa, ha szegényesen is, de olyan boldogan fogunk élni, mint a mennyországban!

Zsuzsika máris úgy érezte magát, mint a mennyországban. Úgy szakadt rá ez a nagy, nagy boldogság, olyan hirtelen, hogy jóformán gondolkodni sem tudott s fel sem tűnt neki, hogy Attila nagyanyustól akarja őt majd megkérni és elhozni, nem a szüleitől.

Persze, mert Attila, a könnyelmű, anyagi dolgokkal soha nem törődő Attila, egyáltalán nem gondolkozott azon, hogy az a leány, akit szeret, hová

való, van-e családja, kicsoda, micsoda... Ő csak azt tudta, hogy szereti, hogy nélküle nem tud élni, egyéb egyáltalán nem érdekelte.

Úgy félfüllel egyszer, még ismeretségük első napjaiban hallotta ugyan, amint Zsuzsika hadart valamit arról, hogy ők Ujpesten laknak, az apja körjegyző, vagy micsoda s hogy ő nagyon sokat sportol. De mindez egyáltalán nem érdekelte, nem is figyelt reá, el is felejtette.

Őt csak Zsuzsika érdekelte és mindig is úgy látta maga előtt, mint mezítlábas kis tanyai parasztlányt, aki kétségbeesetten sikoltozva szalad a poros országúton.

És Zsuzsika is, Sárika is oly egyszerűen, szerényen öltözködtek egész nyáron, sohasem volt rajtuk egyéb, mint egy kis mosó kartonruha és egyszerű, természetes volt a viselkedésük is. És azt is látta akárhányszor Attila, hogy ugyancsak segítettek dolgozni és résztvettek mindenféle háztartási munkában.

Nagymama meg éppen olyan egyszerű, kedves, természetes öreg asszony volt, hogy Attilára mindig azt a benyomást tette, mintha egy szerény, vidéki nemzetesasszony volna.

De neki egyáltalán nem is jutott eszébe osztályozni az embereket és sohasem törődött azzal, hogy kinek mi a címe, rangja, vagyona.

Ő megszeretett egy szegény kis falusi lányt és ha napszámosnak kellene lennie miatta, hát lenne napszámos, vagy zsákhordó, vagy kubikos-munkás, mindegy, akármi, de megkeresné a mindennapi kenyeret számára, mert a legnagyobb földi boldogság azért dolgozni, akit szeretünk.

Ezen az estén igazán könnyű volt leolvasni a Zsuzsika arcáról mindent, ami történt. Úgy fénylett, ragyogott az arca, a szeme, mintha a szívében égő boldogság örökéző mécsese világította volna meg.

Attila már régen elment s ő még mindig ott ült künn a terraszon és nézte a csillagokat és mosolygott. Hagyta, hogy Sárika egyedül szedje le az asztalt, nem segített neki semmit, csak ült ott csendesen, összekulcsolt kezekkel és nézte a csillagokat.

Nagyanyus kijött és leült melléje a fonott kerti padra.

Olyan jó volt most ráhajtani fejét nagyanyus puha vállára és behúnyt szemekkel úgy érezni, mintha egy csónak ringatná az embert és a csónak lassan úszik lefelé a vízen és a ragyogó napsugár aranyszínűre festi a vizet és a parton végig nyíló virágok virítanak a zöld lomb között...

— Nagyanyus kérem, — szólalt meg hirtelen Zsuzsika, — szabad holnap fonalat rendelnem Budapestről a másik függönyhöz?

— Szabad, — felelt nagyanyus csendesen s a keze mintegy áldó mozdulattal símogatta végig Zsuzsika barnafürtös fejét, mely ott pihent a vállán.

— De nagyanyus, — riadt fel Zsuzsika aggódó hangon, — vajjon nem pazarlás ez?

— Miért volna pazarlás? — kérdezte csodálkozva nagymama.

— Mert sok fonal kell hozzá s a fonal nagyon drága. Én ezentúl mindig takarékoskodni fogok.

— Nagyon helyes, — bölintott nagymama. — Azért a függönynek elkészítheted a párját. Az nem pazarlás. Ami az életet széppé teszi, az nem pazarlás.

És az sem pazarlás, nem, semmiesetre sem az, hogy ma éjjel újra megszólal a Zsuzsika ablaka alatt a cigányzene. Halkan, halkan, édesen, csendesen hangzik fel a dal, olyan édesen, olyan szívhezszólóan, hogy az embernek muszáj egy kicsit sírni tőle...

— Csak egy kislány van a világon...

Zsuzsika az ágyon összekuporodva ülve hallgatja. Nem tehet róla, de a könnyei potyognak, de csak azért, mert olyan nagyon, nagyon szép ez a muzsika.

És most egy halk, halk, zengő baritonhang is közbe dudol:

„A jó Isten is számomra teremtet!”

Sárika a zsalu résein keresztül kileskelődik...

— Ott áll, a kerítéshez támaszkodva, — súgja, — és folyton idenéz.

Zsuzsika sem tud ellentállni s ő is odasurran az ablakhoz és kikukucskál. Igen, ott áll Attila. De most egyedül, senki sincs mellette a mulató cimborák közül.

És amint halkan, halkan, édesen szól a dal, Zsuzsika tudja, hogy ez az utolsó, a búcsú éjjelizene. Attila többet nem fog korhely, duhajkodó cimborákkal hajnalig mulatni, cigányozni, virtuszkodni. Most még egyszer, utoljára idehozta a cigányokat, hadd húzzák el, régi jó magyar szokás szerint, annak a kislánynak minden kedves nótáját s hadd tudja meg az a kislány, hogy most is, mindig csak őrá gondol.

Azután pedig szépen hazamegy, szívében reménységgel és erős, szilárd akarattal — új életet kezdeni.

X.

— Gyerekek, — szólt másnap reggel nagymama Zsuzsikához és Sárikához, — mi ma délelőtt szépen fel fogunk öltözködni, a legszebb ruhánkba és látogatásokat teszünk.

— Látogatásokat? — álmélkodott Zsuzsika és Sárika. — De hát hol? Kinél? Miért?

— Mindjárt megmagyarázom, — mondta nagymama. — Mi ugyanis egy nagy mulasztást követünk el. Mikor idejöttünk, mindjárt kellett volna az úricsaládoknál látogatást tenni s nektek az itteni lányokkal össze kellett volna barátkozni. Azért volt az a sok szóbeszéd, pletyka, mert ezt elmulasztottuk s mindenki azt beszélte rólatok, hogy azért jöttetek ide nya-

ralni, hogy elhalásszátok előlük a gavallérokat s azért nem akartok ismerkedni velük, mert féltitek őket tőlük!

— Oh! — zúdultak fel megbotránkozva Zsuzsika és Sárika, — micsoda képtelenség ez!

— Persze, hogy az, — mosolygott nagymama, — én nem is vettem soha komolyan, mikor a postamesterné ilyesmit ujságolt. De miután sohasem lehet tudni, mit hoz a jövő s hogyan fordul a sors kereke, sokkal jobb szeretném, hogyha kedvező benyomást hagynánk magunk után, mikor elutazunk. Ki tudja, hátha még visszajövünk ide s akkor sokkal kellemesebb ismerősök, jó barátok közé jönni, mint ismeretlen ellenségek vagy közömbös emberek közé.

— Jaj, nagymama kérem, — sóhajtott Sárika, — de ezek olyan közönséges és unalmas emberek lehetnek! Amellett pedig rosszindulatúak!

— Hidd meg, Sárikám, az emberek, ha közelebbről megismerjük őket, nem rosszak. Nincs is egészen rossz ember a világon. Csak aki nem ismeri az embereket, az tart mindenkit rossznak, gonosznak. Pedig ha szeretettel, jószággal foglalkozunk velük, akkor látjuk csak, hogy mindenki éppen olyan, mint mi magunk... Mindenkinek éppen úgy megvan a maga bánata, öröme, vágya, reménysége és csalódása, mint nekünk magunknak. Szeretni kell az embereket, nem pedig lenézni, vagy kigúnyolni, lekicsinyelni őket és nem szabad magunkat mindenkinél különbnek tartani. Akkor nem lenne ellenségeskedés a világon.

— Nagyanyus, ehhez olyan szíve kellene, hogy legyen mindenkinek, mint neked, — mondta Zsuzsika és megcsókolta nagymama kezét.

Nagymama mosolygott.

— Tehát rendben van. Ma délelőtt megkezdjük a látogatásokat. Azért délelőtt, mert itt így szokás.

— Persze, mert minden háziasszonyt főzés vagy takarítás közben illik megzavarni, — nevetett Sárika. — Hát mondd, nagyanyus, nincs igazam, mikor azt mondom, hogy...

— Csitt, — intette le nagyanyus. — Ne mondj semmit, hanem légy mindenkihez olyan kedves, ahogyan csak tőled kitelik.

Ez egyáltalán nem esett nehezére Sárikának, mert hiszen alapjában véve kedves, vidám, barátkozó természetű volt, sőt az esett volna nehezére, ha morcosnak, kedvetlennek, durcásnak kellett volna mutatnia magát.

Nagymama szeretetreméltó közvetlensége, az egész lényéből kisugárzó jószág és szeretet és tapintatos finom úri modora egyszerre megnyert mindenkit. Zsuzsika pedig, aki olyan volt, mint egy álmjáró, a boldogságtól megszelídülve, teljesen elveszítette hajdani szilajságát s egészen elérzékenyedve mindenkit jónak, kedvesnek, szépnek talált s az összes gácsszentpéteri lányokat testvérként szerette volna magához ölelni.

Így történt, hogy nagymama haditerve teljesen sikerült.

A Tamás által összeállított névsor szerint sorra levizitáltak minden családnál, mindenütt a legszívesebben fogadták őket, mindenütt nagyon meg voltak tisztelve a látogatástól. Olyan hamar híre futott ennek a látogatási sorozatnak, hogy mikor az egyik házból kijöttek, a másokban már szaladtak a háziak az elsötétített szalonba, gyorsan húzgálták le a bútorokról a védőhuzatokat, felhúzták a redőnyöket, a háziasszony megmosta a kezét, hogy ne legyen konyhaszagú s a lányok hamar megigazították hajukat a tükör előtt s valami szép kézimunkát vettek a kezükbe, vagy a zongora mellett ülve, pengették a legújabb, divatos slágereket s így várták a „pestiek” látogatását.

Nagymama mindenütt elmondta mentségét, hogy ilyen későn keresik csak az ismerkedést, de nem gondolták, hogy ilyen sokáig itt maradnak. És hogy olyan kedves, olyan szép itt Gácsszentpéteren, olyan nagyszerű levegő van, milyen jó volna itt nyaralótelepet létesíteni, bizonyára még külföldről is jönnének ide nyaralóvendégek.

Zsuzsika és Sárika meg a lányokkal mindjárt összetegeződtek, megdicsérték a kézimunkáikat, kottákat ígértek kölcsön s kérték, hogyha Budapestre jönnek, okvetlenül keressék fel őket, hogy együtt menjenek el a Nemzetibe meg az Operába.

A telekkönyvvezetőék, a gyógyszerészek, a tanítóék, az állatorvosék és a többiek is mind egytől-egyig el voltak ragadtatva, a lányok szintén s nem győzték dicsérni egymásnak, hogy milyen finom, igazán úri emberek ezek a pestiek.

De hogy az igazságnak eleget tegyünk, azt is meg kell mondanunk, hogy ők sem tettek rossz benyomást nagymamára és a lányokra. Sőt ellenkezőleg, úgy találták, hogy a legtöbb esetben kedves, szívélyes, jóindulatú, sőt művelt emberekkel ismerkedtek meg.

Az öreg doktornéről megtudták, hogy egy bécsi híres egyetemi professzornak a nővére s minden évben négy-öt hetet tölt Bécsben, a legkiválóbb tudósok és tanárok családjai körében. A telekkönyvvezető felesége tanárnő volt Budapesten, a csalogányutcai tanítónőképzőben, persze mikor férjhezment, lemondott az állásáról. A gyógyszerészné végzett egyetemi hallgató és most férjével együtt vezeti a patikát. A tanítóék legnagyobb öröme, hogy minden évben gyönyörű utazásokat tesznek; így például tavaly Norvégiában voltak, az idén meg négy hétig tartó tengeri úton vettek részt a Cook-Társaság utazási irodájának rendezésében és így tovább.

A lányok szintén semmiben sem maradtak a pesti lányok mögött. Málcika, az állomásfőnök egyetlen lánya nagyon jól beszélt franciául és angolul és ismerte az összes külföldi és magyar kiválóbb írókat. A gyógyszerész két lánya Budapesten járt az egyetemre, a telekkönyvvezetőék Katója kereskedelmi érettségit tett s az idén az édesapja behozza a községházára írtnak.

Szóval kiderült, hogy nagymamának megint igaza volt. Mindenkinek megvolt a maga egyéni élete, emberi küzdelmekkel, gonddal, bajjal, örömmel, bánattal, reménnyel és csalódással teli élete, többé-kevésbé értékes, hasznos és érdekes. És ha a kisvárosi élet kicsinyes, korlátolt határainak hatása alatt is állottak s rájuk is nyomta bélyegét a kicsinyesség, a megértő, szerető közeledésre mindenkiben kibontakozott valami mélyebb emberi érték, amellyel érdemes volt foglalkozni.

Zsuzsika és Sárika szinte sajnálták már, hogy nem hamarabb kerültek össze a lányokkal. Ők is mehettek volna majdnem mindennap ki velük együtt autóbusszal a strandra, ahelyett, hogy Attilát várják, mikor van neki ideje s milyen jó lett volna együtt hancurozni, mulatni a vízben a lányokkal, ahelyett, hogy mint eddig, farkasszemet néztek volna s kritizálták volna egymást.

És az is kiderült, hogy Manciék, a főbíróék udvarán tennispálya is van s hogy Manci majdnem olyan jól tenniszezik, mint Zsuzsika. Táncolni meg mindegyik tudott, a legeslegújabb táncokat is, csak persze nem igen volt kivel.

— Úgy látszik, Eulália néni nem jól informált minket, — mondta Zsuzsika, mikor mindezt csodálkozva megbeszélték egymás között.

— Eulália néni nem tudhatta, mert hiszen ő nem érintkezett senkivel, — mondta nagymama. — Ő a „splendid isolation” elvét vallja. Pedig azt az adott körülmények között nem lehet és nem is szabad. Az emberekkel foglalkozni kell és tudni kell bánni velük. Azt hiszem, ez okozta, hogy a Latkyiroda nem nagyon népszerű és Tamásnak meglehetősen sok ellensége van.

— Pedig nem érdemli meg, ugy-e nagymama, nem? — vette védelmébe hevesen Sárika. — Olyan kedves, derék fiú, ugy-e nagymama?

— Az, — felelt nagymama mosolyogva, — a személye ellen nem lehet semmi kifogás. Nagytudású, komoly képzettségű, kedves, derék, jólelkű, talpig úriember. Csak az a hibája, hogy kissé lenézi, lekicsinyli a környezetet, amelyben élni kénytelen. Pedig ez nagy baj, mert idővel még lelki-konfliktusra is vezet. De erről ő tulajdonképpen nem tehet, mert hiszen így nevelkedett. Kissé más irányba kellene vezetni, persze anélkül, hogy ő észrevenné.

— Oh, én is éppen ezt gondoltam, — kotyogott önkénytelen is nagy megértéssel Sárika, — és én meg tudnám magyarázni Tamásnak is, Eulália néninek is!

— Csak előbb nőjj még egy kicsit, — nevetett nagymama. — Majd úgy két-három év múlva megmagyarázhatod, ha ugyan elfogadnak tanárnak. Sárika rettenetesen elpirult és zavartan sütötte le a fejét.

— Nagymama kérem, — kezdte újra kis idő múlva, — én úgy szeretném, ha egy délutánra meghívnanék a lányokat ide hozzánk.

— Erre én is gondoltam, — felelt nagymama, — de nemcsak a lányo-

kat, hanem a mamákat is, mind. Ugyan nem tudom, hogy vajjon Eulália néni nem kifogásolná-e, hogy az ő féltve őrzött gyönyörű szobáit összevissza járkálják ezek a lekicsinyelt kisvárosi asszonyok!

— Rendezzünk egy garden-partyt, — indítványozta Zsuzsika, — sokkal kellemesebb is lenne az udvaron meg a kertben.

— Nagyszerű! Fényes! — lelkesedett Sárika. — Ott a nagy diófa alatt teríténénk gyönyörű uzsonnaasztalt, csupa virággal és zöld lombbal díszítve. Az ágak és bokrok közé meg lámpiónokat akasztanánk.

Ez a terv nagymamának is megtetszett, sőt mi több, Tamásnak is, mikor délben az ebédnél elmondták neki.

Nagyon kedves ötletnek találta, de azt mondta, hogy a diófára, amely alatt vacsorázni fognak, talán jobb volna villanykörtéket helyezni, mert az jobban világít, mint a gyertya a papírlámpióban. Nem is olyan nagy dolog a villanyzsinórt az ebédlőből odáig vezetni. Körtéket meg színeseket kellene alkalmazni, annak gyönyörű színhatása volna a zöld lombok között.

Másnap délután egy nagy tekercs villanyzsinórral s a nagy létrával a vállán, megjelent a terraszon.

— Jöjjön csak Sárika, segítsen nekem, — hívta ki a kislányt, aki éppen a meghívókat címezte. — Szereljük fel a villanyt a diófára.

— Jé, hát maga ért hozzá? — álmélkodott Sárika, összecsapva a kezét.

— Persze, hogy értek, — nevetett Tamás. — Ilyen kis háziszerelést mindig én magam végzek el.

Azzal a Sárika segédkezése mellett csakugyan elvezette a villanydrótokat a nagy diófára. Teljes szakértelemmel és olyan buzgalommal dolgozott, hogy ennek láttára nagymama minden aggodalma megszűnt. Ugyanis attól tartott, hogy Tamásnak nem lesz kellemes ez a vendégeskedés.

Azonban éppen ellenkezőleg. Tamás ugyanolyan lelkesedéssel és örömmel készült a garden-partyra, akárcsak a lányok.

Budapestről hozatott színes villanykörtéket és lámpiónokat, mert amit maguk előbb próbáltak összezsirizelni, az nem nagyon sikerült. Sajátkezűleg csavarta be a körtéket és akasztotta fel a lámpiónokat s aztán egyik este próbavilágítást tartottak.

Gyönyörű volt minden, egyenesen szemkápráztatóan szép és Tamás úgy örült ennek, mint a gyermek.

Érdeklődött, hogy mi lesz uzsonnára, vacsorára. Kijelentette, hogy borról, muzsikáról és táncosokról ő fog gondoskodni, mert ez a házigazda kötelessége, be-bekukkantott a konyhába, ahol Zsuzsika és Sárika már előre készítették a jobbnál-jobb tortákat, süteményeket, pástétomokat, mindent meg akart kóstolni, a nagy hosszú asztalt ő állította fel a diófa alatt s még az asztalterítésnél is segédkezett a lányoknak.

Nagymama csak bámult rajta, hogy mennyi jókedv, vidámság van benne s hogy mennyire tud örülni annak, hogy vendégek jönnek hozzájuk.

Ez ujdonság volt Tamásnak, mert ilyen nagy vendégség még eddig sohasem volt a Latky-háznál.

A kis városban is hasonló izgalommal és örömmel készültek a garden-partyra. Mindenki tudott már a színes villanykörtekről és lámpionokról, a nagyszerű uzsonnáról, meg hogy cigány is lesz és hogy künn fognak táncolni a szabadban.

Alig várták már a nagy napot és soha egyöntetűbb fohász az egek urához nem szállt fel, mint ezekben a napokban. Mindenki azért fohászzkodott, hogy adjon a jó Isten szép időt arra a napra, illetve estére.

Az egyöntetű fohásznak, úgy látszik, meg is volt a foganatja, mert olyan ragyogó szép augusztusi nap és enyhe csillagos este volt, hogy kívánni sem lehetett szebbet és jobbat.

A meghívottak közül dehogy maradt volna otthon egy is. De nagymamáék is ügyeltek, hogy senkit ki ne felejtсенek a névsorból. És olyan kedvesen, szíves vendégszeretettel fogadtak mindenkit, hogy az összes vendégek el voltak ragadtatva.

Eleinte ugyan egy kissé feszélyezve érezték magukat, mert a legtöbben most először lépték át a Latky-ház kapuját. De a fiatal házigazda, Tamás, olyan kedves, olyan szívélyes volt, az uzsonnaasztal olyan gyönyörűen, gazdagon megterítve, olyan úrias, finom, előkelő és mégis közvetlenül kedves volt minden — s végül csupa ismerősök voltak együtt, — hát hamarosan vidám lett a hangulat.

Honnan, honnan nem, Tamás és Attila még néhány fiatalembert is tudott összegyűjteni a környékről, igaz, hogy nem sokat, legfeljebb ha minden második lánynak jutott táncos. De ez most egyáltalán nem bántotta a lányokat s olyan jókedvük volt, hogy szívesen táncoltak egymással is.

A mamáknak fent a terraszon volt terítve, a fiatalságnak lent az udvaron, a nagy diófa alatt. Zsuzsika és Sárika kipirult arccal, vidáman sűrögték-forögték az asztal körül, kínálgatták vendégeiket, örültek, hogy mindenkinek olyan jól ízlik s úgy dicsérnek mindent.

Sárika elemében volt. Majd kicsattant a jókedvtől, Zsuzsika pedig, mintha álomjáró lett volna, úgy járt-kelt, beszélt, nevetett, mosolygott és az arcán ott ragyogott a boldogság tiszta verőfénye.

Amikor egymásra néztek Attilával, amikor szóltak egymáshoz, amikor táncoltak egymással, csak a vak nem látta, hogy itt két fiatal szív egymásra talált, az élet két ifjú vándora készül kézenfogva elindulni a boldogság felé.

A lányok néha összesúgtak, amint feléjük néztek, de már nem irígy, sanda pillantásokkal. Istenem, hiszen végre is Attila sohasem udvarolt egyiküknek sem, igazán nem lehet mondani, hogy elhalászta volna valamelyiktől. És aztán tudvalevő volt az is, hogy Attila kissé korhely, könnyelmű, meg sok adóssága is van — neki igazán egy gazdag partira van szüksége, nem pedig egy szerény körülmények között élő vidéki lányra.

No és aztán végül, az a Zsuzsika igazán egy olyan kedves kis pofa, nem is lehetne rá haragudni. Legyenek hát boldogok egymással...

És a lányok megértő, megbocsátó tekintettel néztek Zsuzsikára és Attilára.

Csak egyetlenegy volt közöttük, akinek a szíve összeszorult, aki nem tudott ilyen elnézően, jóakaróan, megbocsátóan rájuk nézni. Nem, megbocsátani éppen nem... Aki úgy érezte, hogy vele valami nagy, nagy igazságtalanság történt, mert tulajdonképpen ő kellene most hogy a Zsuzsika helyén legyen.

Málsika volt, az állomásfőnök leánya. Azelőtt Attila nagyon gyakran megfordult náluk, szívesen elbeszélgetett Málsikával, tréfálkozott is vele, udvarolni ugyan egyáltalán nem udvarolt, eszébe sem jutott, de Málsika mégis reménykedett és tőle telhetőleg mindent elkövetett, hogy meghódítsa Attilát.

És talán sikerült volna is, ő legalább azt hitte, hogy sikerült volna, ha — ha Zsuzsika közbe nem jön.

Most aztán mindennek vége. Zsuzsika legyőzte őt. Oh, nem a szépségével, nem az okosságával, műveltségével, — vigasztalgatta magát Málsika — ő mindenben bátran felvonná a versenyt vele, — hanem legyőzte a pénzével...

Zsuzsika gazdag, ő meg vagyontalan. Az ő apja egyszerű vasuti hivatalnok, állomásfőnök, nincs semmi vagyonuk, csak a kis, szerény fizetés. A Zsuzsika apja meg közjegyző, olyan gazdag, hogy a kis mellényzsebéből kifizetheti az Attila összes adósságait, Zsuzsikának nagy hozományt adhat és élete végéig segíti őket, úgy hogy akár nem is kell Attilának semmit dolgoznia, élhet úri módon... Igen, ez kell Attilának, nem pedig egy szerető szív...

Bizony ökölbe szorult a keze Málsikának, amint ezt így végiggondolta.

És hiába jóság ide, megértés, megbocsátás oda, úgy összegyülemlett benne az elfojtott keserűség, hogy legszívesebben odakiáltott volna Zsuzsikának:

— Nehogy azt hidd, hogy szerelmes beléd! Csak a pénzedért akar elvenni!

És a gonosz ördög, amely elkezdte kísérteni, ebben a pillanatban odahozta melléje Zsuzsikát.

Zsuzsika ugyanis, mint figyelmes házikisasszony, észrevette, hogy Málsika egyedül, félrevonulva ül és senki sem foglalkozik vele. Azonnal odasietett hozzája.

— Akarsz velem táncolni? — kérdezte vidáman. — Én tudok vezetni, a tánciskolában nagyon gyakran voltam fiú.

— Köszönöm, — felelt Málsika visszautasítólag. — Én nem szeretek lányokkal táncolni.

— Akkor hát beszéljessünk kissé, — mondta Zsuzsika és leült melléje. — Különben mindjárt jön Attila és fel fog kérni. Rendre táncol minden lánnyal.

— Milyen szép tőle, — mondta kissé gúnyosan Málsika. — Jó, hogy a tánchoz is nem kell hozomány, mert akkor bizony egyikünkkel sem táncolna!

— Hogy érted ezt? — kérdezte Zsuzsika riadtan.

— Ugyan kérlek, — felelt Málsika félvállról, — hiszen Attiláról mindenki tudja, hogy csak pénzért fog házasodni. Mielőtt ő valakinek udvarolni kezd, előbb megtudakolja a vagyoni viszonyait. És csak akkor vall szerelmet, ha megfelelő a hozomány!

— Nem igaz! Nem igaz! — akart felkáltani Zsuzsika, de egy hang nem jött ki a torkán. Csak nézett maga elé és úgy érezte, mintha valaki ráütött volna a szívére. Elöntötte a keserűség, a csalódás mérhetetlen fájdalma.

E pillanatban ragyogó, vidám arccal perdült eléjük Attila.

— Három a tánc, hölgyeim! — kiáltott vígan. — Csak azért is táncoljunk mind a hárman együtt!

Azzal átkarolta mind a két lányt s vinni akarta magával.

De Zsuzsika gyorsan kibontakozott karjából s félreállt.

— Én nem... — lehelte halkan — én nem... Csak táncoljon Málsikával.

Attila csodálkozva nézett reá, de aztán — nem tehetvén egyebet — udvariasan tovább táncolt Málsikával.

— Vajjon mi baja van Zsuzsikának? — tűnődött hangosan. — Olyan furcsán nézett rám.

— Ugyan mi lenne. Biztosan csak valami szeszély, — vont a vállát Málsika, — az ilyen gazdag lányok mind szeszélyesek!

— Gazdag! — nevetett Attila. — Szépen gazdag a Zsuzsika! Körülbelül, mint a templom egere.

— Na, ne tegye magát Attila, — szólt csípősen Málsika. — Ez nem áll jól magának. Éppen olyan jól tudja maga is, mint én, hogy egy közjegyző lányának igen szép kis hozománya lehet!

— Talán közjegyzőt akart mondani? — nevetett Attila még mindig teljes elfogulatlansággal.

Málsika most már igazán dühbe gurult.

— Nézze Attila, engem ne tartson olyan butának. Annyit csak tudok, hogy mi a különbség a közjegyző és a közjegyző között s én is éppen úgy tudom, mint más, hogy a Hory Gábor közjegyző lánya Hory Zsuzsa igen kitűnő párti s nagyon jól jár vegye az, aki hozományért akar házasodni.

Az Attila arca úgy elsötétült egyszerre, hogy Málcsika szinte megijedt. Szerette volna visszaszívni, amit mondott, de már nem lehetett.

Attila nem felelt egyetlen szót sem, gyorsan helyére vezette Málcsikát s aztán hátat fordítva a vidám, zajos, mulató, táncoló társaságnak, lesietett a kert végébe, ahol sötét volt és csend.

Szüksége volt arra, hogy egy kissé magára maradjon és átgondolja azt, amit hallott.

Úgy érezte, mintha kissé fejbeütötték volna.

Keze ökölbe szorult s a fogát csikorgatta elfojtott dühében, amelybe mind jobban belelovalta magát.

Hogyan, hiszen őt kijátszották, rászedték, félrevezették s most világcsúfjára úgy van beállítva, mint közönséges hozományvadász, senki ezt róla le nem moshatja, senki róla elhinni nem fogja, hogy nem pénzért akar házasodni!

Az a lány is bizonyára csak ugratta őt, csak tette magát, hogy elhiszi, amit mond, de magában bizonyára meg van győződve róla, hogy csak a hozománya fontos neki.

Hát nem és nem! Ezerszer is nem!

Hát majd ő megmutatja, hogy kicsoda Homonnay Attila!

És ha belepusztul is, ha a saját kezével is kell kitépni a szívét, akkor is be fogja bizonyítani, hogy aki úr, az úr, hogy aki kényes a becsületére, az nem adja el magát és nincs az Istennek az a szépséges asszonyteremtése, aki azt mondhassa, vagy gondolhassa magában, hogy ő megvásárolta magának Homonnay Attilát!

A sötét bokrok között egy kis fehér ruha villant meg.

Valaki még járt a kertben. Valaki még idemenekült a csendbe, a magányba, s a mulató, vigadozó társaságból ide hozta gondolatait, kétségtől gyötört szívét.

Hát ez éppen kapóra jött Attilának.

— Zsuzsika! — kiáltott rá éppenséggel nem gyöngédnek mondható hangon.

Zsuzsika megrezzent és a sötétben is mélységesen elpirult. Attila még azt fogja gondolni, hogy utána jött le a kertbe. Hát ez igazán szörnyű volna, így megalázkodni előtte. Előtte, aki talán nem is szereti igazán, csak a pénzért akarja feleségül venni!

Szó nélkül akart tovább menni, de Attila egy ugrással mellette termett s megragadta a kezét, hogy ne szaladhasson el.

— Zsuzsika, — szólt elfojtott hangon. — Feleljen nekem! Miért akart engem becsapni?

Erre a kíméletlen, egyenesen nyers kérdésre igazán nem volt elkészülve Zsuzsika.

— Ne féljen, — felelt keserűen. — Nem csaptam be. Nem tudom

ugyan pontosan, mennyi a hozományom, de azt hiszem éppen elég arra, hogy érdemes engem feleségül venni.

Hát csak ez kellett Attilának! Olajat önteni a tűzre!

Úgy felhördült, mintha pofonütötték volna.

— Nahát vegye feleségül a sarki grájzler! — kiáltotta dühösen s vállánál fogva úgy megrázta Zsuzsikát, mint egy kis lisztes zsákot. De a másik percben szerette volna főbe löni magát szégyenében, hogy így meg tudott feledkezni magáról.

Hirtelen sarkon fordult s minden további magyarázkodás nélkül elrohant.

Senkisémm figyelte reá, amint feldult arccal keresztülhaladt az udvaron a táncoló párok között és kilépett a kapun.

Csak a vércseszemű cigányprímás látta meg, amint intett neki egyet.

A prímás már tudta, hogy ez mit jelent.

Összesúgott-búgott a bandával. Aztán lassanként az egyik cigány somfordált el, aztán a másik. Nemsokára alig a fele banda maradt az udvaron és húzta, húzta keservesen, jobb ügyhöz méltó buzgalommal a talp alá valót.

A többiek pedig — a primással az élükön — ott sorakoztak fel a kiscsömében, egy fehér abrosszal leterített asztal körül.

Az asztalon borosüvegek s az asztal mellett búbanatos arccal, fejét kezére hajtva üldögélt Attila. Egyedül. Dehogy kellett neki most társaság. Még a jó cimboráit is kihajigálta volna, ha most véletlenül idevetődnek.

Egyedül akart lenni, egyedül a bánatával, a csalódásával, a dühével, a szégyenkezésével.

Kimondhatatlanul szégyelte magát, hogy Zsuzsikával olyan brutális volt. Ez az érzés olyan új, olyan ismeretlen volt előtte s olyan gyötrő, hogy nem bírta el.

Nagyot csapott az asztalra, hogy a poharak táncolni kezdtek.

— Megérdemelte! — robbant ki haragosan belőle. — Megérdemelte! Hé, cigány! Húzzad...

Te csaltál meg, nem én téged,

Délibáb volt a hűséged!...

És a cigány húzta, Attila énekelt és ivott, ivott és énekelt, nagy búbanatát, nekikeseredését dalba és borba fojtva, mintha sohasem ígérte volna meg senkinek, hogy vége a mulatozásnak, a virtuskodásnak s hogy kezdődik a komoly élet.

Csak azért sem kezdődik. Nincs már kiért!

Odaát pedig, a sötét kertben, Zsuzsika megdöbbenésében, meglepetésében hirtelen leült a fűbe.

Nem tudta elképzelni, mi lelte Attilát, miért rázta őt nagy mérgesen úgy meg, mint egy liszteszsákot s aztán miért rohant el egyetlen szó nélkül.

— Oh, bizonyára megharagudott azért, amit mondtam neki, — villant hirtelen át az eszén. — Megharagudott — és most már örökre vége mindennek...

Erre megeredtek a könnyei és sírt, sírt olyan keservesen, mintha a szíve akart volna megszakadni.

Így talált rá egy félóra múlva nagymama, aki egyedül vette észre, hogy Attila kirohant az udvarról s hogy Zsuzsika lement a kertbe és még nem került elő.

— Mi bajod, Zsuzsika, kislányom, miért sírsz? — kérdezte ijedten s leült melléje a fűbe.

Ó milyen jó volt most odabújni nagymamához s elzokogni, elkeseregni nagy bánatát!

Nagymama ugyan nem nagyon tudta kivenni a síró, szepegő szavakból, hogy tulajdonképpen mi történt, de annyit kitalált belőle, hogy összevesztek Attilával.

Na, annyi baj legyen, majd kibékülnek.

— De most gyere kislányom, menjünk vissza a vendégek közé. Nem illik olyan sokáig magukra hagyni őket.

Nem, Zsuzsika nem megy vissza.

Ő most képtelen volna mosolyogni, kedvesen és nyájasan csevegni, táncolni, mulatni! Ő itt marad a kertben, egyedül és itt fog sírni, sírni, amíg a szíve megszakad... Mert, ha az embernek ennyire fáj a szíve, lehetetlen, hogy az meg ne szakadjon...

Nagymama csendesen mosolygott és megsímogatta Zsuzsika fejét.

— Nézd, édes fiam, — mondta vigasztalólag, — majd ki fog békülni Attila és elrendeződik minden. De most szedd össze magad, töröld le a könnyeidet és menj fel a szobádba, mosd meg az arcod egy kis kölnivízzel és aztán vegyétek ki a fagylaltot a jégszekrényből és kínáljátok gyorsan körül, mert mind elolvad.

Zsuzsika csak fejét rázta. Ő most képtelen erre. Nem lehet... nem tudja megtenni. Neki hagyjanak békét...

De nagymama tudott szigorú is lenni.

— Zsuzsikám, tanuld meg magadat fegyelmezni és uralkodni magadon. Az érzéseinknek mindig ura kell hogy legyünk és nem szolgálja. Ezek közül az idegen vendégek közül nem tartozik senkire, hogy neked most valami kellemetlenséged, bánatod, vagy keserved van. Nem éreztetheted velük semmiféle kedélyhullámmzásodat.

— Én nem tudok színészkedni, — sóhajtott Zsuzsika.

— Ez nem színészeskedés, fiam. Ez önfegyelmezés. Ne ereszd el magadat a bánat, a szomorúság első kis fuvallatára. Aki emberek közt él, annak alkalmazkodni kell az emberekhez és nem engedheti szabadjára a hangulatait. Nekünk most vendégeink vannak s neked ezekkel a vendégekkel

szemben kötelességeid vannak. Ha még oly nehezedre is esik tehát, szedd össze magad, keresd elő a vidámabbik arcodat és kínálj meg gyorsan mindenkit fagylalttal.

Zsuzsika nem ellenkezett tovább. Tudta, hogy nagymamának engedelmeskedni kell s hogy nagymamának mindig igaza van.

Fölment tehát a szobájába, megmosakodott, haját is rendbehozta, mely a nagy bánkódástól ugyancsak zilált lett s aztán mosolygó arccal ment vissza a vendégek közé.

A szíve fájt, de azért mosolygott, kedvesen, szelíden, barátságosan.

Nagymama azt mondta, hogy a bánatunk, keserőségünk nem tartozik senki idegen emberre.

És míg odaát a kiskocsmában egy erős, nagy férfi féktelenül, zabolátlanul szabadjára eresztette minden indulatát, azalatt itt, egy halvány, gyöngye kislány erős akarattal győzte le magát és uralkodott magán. Lenyelte könnyeit, mosolygott és igyekezett vidám arcot mutatni.

Bizony, bizony, nem az erős férfi, hanem a gyöngye kislány volt most az erősebb, a fegyelmezettebb, az öntudatosabb!

XI.

— Nagyanys, én olyan jól mulattam, mint egy nagy! — mondta másnap is, harmadnap is Sárika; legalább tízszer is kirobbant belőle a nagy öröm és elégedettség s legszívesebben mindig végigtáncolt volna a szobákon, ha visszagondolt a fényesen sikerült garden-partyra.

Hogyne örült volna Sárika, mikor ez volt az ő első nagyszabású mulatása, ahol ő nemcsak mint egészen felnőtt, nagylány szerepelhetett, hanem mint ünnepelt házikisasszony is egészen kiváltságos helyet töltött be!

A vacsoránál még felköszöntőt is mondtak reá és Tamás, mikor koccintott vele, olyan mélyen a szemébe nézett és igazán komoly elismeréssel mondta többször is:

— Hallatlan, Sárika, hogy maga milyen ügyes kis háziasszony! Igazán nem hittem volna magáról!

És hogy kezére járt mindenben. Milyen kedvesen, figyelmesen segített a vendégeket ellátni, mulattatni.

Persze, hiszen Zsuzsikának nem sok hasznát lehetett venni, előbb olyan volt, mint egy álomjáró s mindent fordítva csinált vagy elfelejtett, azután pedig olyan kényszeredetten járt-kelt, hogy az ember azt hitte, hogy minden percben sírvafakad.

De Tamás, nahát Tamás éppen úgy elemében volt, mint ő.

És Tamásnak is ez volt úgyszólván az első szereplése.

Ennyi vendéget egy rakáson még sohasem látott a házuknál és minden komolysága ellenére olyan jól érezte magát köztük és olyan jól mulatott, hogy őszintén sajnálta, hogy már eddig is nem vette ki a részét belőle.

Ketten Sárikával ki nem fogytak a visszaemlékezésekből s mindennap újra meg újra apróra megbeszéltek mindent s felelevenítettek, újra átéltek minden kis részletet.

Persze ennek a jól sikerült, nagyszabású mulatságnak az lett a következménye, hogy mindenki viszonzni akarta a meghívást s így majdnem mindennapra esedékes volt egy-egy összejövetel, uzsonna, vagy vacsora, hol itt, hol ott.

Jóformán észre se vették hogyan, miként, — egyszerre csak valóságos társadalmi élet fejlődött ki Gácsszentpéteren.

A haragosok kibékültek, az ellentétek elsímultak, a pletykák, megszólások szüneteltek, most mindenki csak azon igyekezett, hogy minél jobban kitegyen magáért s az összehívott társaság minél jobban, vígabban, kellemebben mulasson.

Nem voltak ezek a régifajta nagy eszem-iszom, vidéki dáridók; ezt már a nagymama pusztja jelenléte is megakadályozta volna.

Kedves, vidám, úri összejövetelek voltak, ahol uzsonna után a fiatalok egy kicsit táncoltak vagy társasjátékot játszottak, az öregek pedig beszélgettek vagy bridgeztek, mert lám, lám azt is ismerték Gácsszentpéteren.

Nagymama igen szeretett bridgezni s nagyon örült, hogy a járásbíróné, a doktorné és a doktor úr olyan kitűnő partnereknek bizonyultak.

Mások is igyekeztek megtanulni ezt az érdekes kártyajátékot s nagymama magában elhatározta, hogy ha Latky Balázsék hazajönnek, okvetlenül ráveszi Eulália nénit, hogy ő is megtanulja.

Tamás csakhamar központja lett a társaságnak s rövidesen nem volt nála népszerűbb ember Gácsszentpéteren.

Kitűnően tenniszezett; a lányok közül is voltak többen igen jó tenniszjátékosok, érdemes volt tehát egy tennispályát létesíteni és fenntartani, ahová mindennap kimentek, mert a főbíróék kertjében levő tennispálya túlkicsinek bizonyult s nem is volt jól felszerelve.

Nem sok idő telt bele s már a lányok el sem tudták képzelni, hogy valaha tennispálya nélkül is meg tudtak élni.

Már arról is beszélt Tamás, hogy uszodát is nagyon könnyen lehetne létesíteni Gácsszentpéteren. Nem kellene egyéb, csak az artézivíz bő forrását felhasználni, amely most felhasználatlanul pocsékolódik el. Komoly megbeszéléseket folytatott ezirányban az öreg doktorral, a Hangya igazgatójával s a képviselőtestület több tagjával.

Persze, hogy a leányok igyekeztek minél szebben és minél kedvesebben pislogni Tamásra s valószínűleg titokban mindegyik reménykedett, hogy talán neki sikerül meghódítani.

De Tamás csak mosolygott magában és mindenkihez egyformán kedves, udvarias és figyelmes volt és nagyon ügyelt ám arra, hogy egyikkel se foglalkozzon jobban és többet, mint a másikkal, — még Sárikával sem!

Soha a Latky-iroda olyan népszerű, olyan közkedvelt és olyan közbecsülésben álló nem volt, mint amilyen most lett, igen rövid idő alatt.

A nemrégien olyan nagy port felkavart Gedeon—Boribovics-ügy hullámai is elsimultak.

Boribovicsot becsukták, a jegyzőt felfüggesztették az állásától, a vizsgálat, a per folyt tovább a maga hivatalos útján, de a kedélyeket már nem zavarta fel többet. Volt már egyéb, amivel foglalkozhattak, ami jobban érdekelte az embereket.

Az ügynevezett Gedeon-párt, a koronatanu csúfos leszereplése után, teljesen megszűnt s maga a jegyző, Gedeon Géza is jobbnak látta szülőjébe visszavonulva, szerény megadással és remegő félelemmel bevárni a dolgok további fejleményét. A postamester pedig egész nyíltan Latky Balázs régi jóbarátjának vallotta magát, akit csak rövid ideig sikerült tévútra vezetni bizonyos kétes elemeknek.

Minden elsimult tehát, minden elrendeződött. A nagymama befőttes üvegei káprázatos színpompában sorakoztak a kamrában, büszke önérzettel várva Eulália néni megérkezését; Sárika arca állandóan ragyogott és buzgón gépelte az aktákat a Latky-irodában, boldogan pislogva a „főnök úrra”, ha az megelégedését fejezte ki; Tamás szorgalmasan és komolyan dolgozott és vidáman tenniszezett, ha ideje engedte; Latky Balázs teljesen meggyógyult és Eulália nénivel együtt már készülődtek hazafelé. Minden, minden rendben volt, mindenki meg volt elégedve.

Csak egy valaki járt-kelt olyan halvány arccal, olyan erőltetett jókedvvel, olyan szomorú mosollyal, hogy nagymamának a szíve összeszorult, ha ránézett.

Attila azon estétől kezdve nem mutatta magát többet.

Komoran, dacosan vonult vissza mindentől és mindenkitől, csak hivatalos útjait járta a piros autójával, amelyet csak azért sem akart többé eladni. De a piros autó nem állt meg egyszer sem a Latky-ház előtt s gőgösen, dacosan, büszkén fordította félre a fejét Attila, ha arra kellett elhaladnia.

Hadd értse meg belőle mindenki, hogy Homonnay Attila nem hozományvadász!

És ha tönkremegy is, ha bele is pusztul, de az a lány ne vág hassa többet az arcába, hogy a pénzéért akarta őt elvenni!

Ökölbe szorult a keze, valahányszor erre gondolt — pedig mindig csak erre gondolt — s aztán olyankor reggelig húzatta megint a cigánnyal s egymásután vagdalta a borospoharakat a falhoz.

— Megint bolondját járja Attila — mondták az ismerősei, — pedig igazán ideje volna már, hogy benőjjön a feje lágya!

— Nem baj, most kitombolja magát, aztán majd lecsendesedik, ha

megházasodik, — mondták mások. — Ilyen volt az apja is, s mikor megházasodott a legjobb férj és családapa lett belőle!

— Derék, talpig becsületes, aranyszívű ember ez az Attila, — dicsérették tovább, — kicsit heves, hirtelentermészetű, de az nem hiba. Ha az asszonya okos lesz, az ujja köré csavarhatja. Csak bánni kell tudni vele!

Zsuzsika úgy érezte, mintha tört forgatnának a szívében.

Bánni kell tudni vele!

Hát ő szépen elbánt vele, az bizonyos.

A büszkeségében, az önérzetében sértette meg, s azt Attila nem bocsátja meg neki soha!

Igaz, hogy ő sem tudja megbocsátani, elfelejteni, hogy olyan kiméletlen, nyers őszinteséggel tett célzást a hozományára s már előre meg volt ijedve, hogy be akarják csapni.

Oh, Zsuzsikának minden csepp vére lázadozott, ha visszagondolt arra a jelenetre.

Jól teszi Attila, hogy nem kerül többet a szeme elé s hogy egyetlen meghívást sem fogad el, ahol találkozhatna vele.

Hallani sem akar felőle, látni sem akarja többet soha azt a kiméletlen, gonosz, rossz embert, aki így meg tudta őt bántani.

Nem, nem akarja látni, csak éppen véletlenség, hogy mindig az ablakhoz szalad s a függöny mögül kikémlel, ha egy autó berregését, túlkölését meghallja.

De a piros autó csak nem áll meg a ház előtt és Zsuzsika arca napról-napra keskenyebb és halványabb lesz.

— Nagymama kérem, menjünk haza, — kérlete nagyanyust. — Igazán nincs semmi értelme annak, hogy még mindig itt vagyunk! Mi keresni valónk van nekünk itt olyan sokáig? Menjünk már haza!

— Meg kell várnunk, amíg Eulália néniék hazajönnek, — felelt nagy-mama, — mindent számba kell neki adnom.

— Hát akkor engedd meg nagyanyus, hogy én egyedül menjek el. Édesanyámék pár nap múlva megérkeznek. Én akkor hazamegyek.

Nagyanyus ráhagyta Zsuzsikára.

— Hát jól van, kislányom. Mihelyt édesanyádék otthon lesznek, azonnal elutazhatsz.

Megsímogatta a Zsuzsika fejét és szeretett volna még valamit mondani, de aztán meggondolta.

Jobb nem beszélni erről. Úgy látszik az az összeveszés Attilával komolyabb volt, mintsem gondolta. Vagy talán maga az egész szerelem nem volt komoly? Legalább is az Attila részéről nem?

Mindegy. Zsuzsika búsul, szemlátomást emészti magát, csakugyan jobb lesz neki, ha elutazik.

Majd otthon megnyugszik, lecsendesedik — és elfelejti mindazt, ami itt történt.

Mert bizony az úgy van, hogy hiába esküdözik a fiatal szív: nem felejttem el soha... hiába hiszi azt, hogy az a seb, amelyik most úgy fáj, örökké vérezni fog... nagymama tudja, hogy az idő mindent meggyógyít, mindent megenyhít és mindent elfelejtet...

Zsuzsikának ez az első bánata, első csalódása. Meg kell birkóznia vele, egyedül, saját magából merítve az erőt, hogy legyőzze bánatát.

Nagyon, nagyon sajnálta nagymama Zsuzsikát, fájt a szíve érte, de tudta, hogy itt nem lehet tenni semmit. Attila úgy látszik, egy megbízhatatlan, csapodár ember, nem szabad többet rágondolni s tényleg legokosabb, ha Zsuzsika minél előbb hazautazik.

Zsuzsika tehát csomagolni kezdett, búcsúlatogatást tett az összes új ismerősöknél és várta a sürgőnyt, hogy melyik nap érkezik haza az édesanyja, aki Franzensbadban használta a fürdőket, hogy ugyanakkor induljon ő is.

Sáríka mély szomorúsággal vette tudomásul, hogy Zsuzsika menni akar.

Sehogysen tudta megérteni, hogy lehet innen elkíváncozni, mikor az egész világon csak egyetlen hely van, ahol érdemes élni — és ez Gácsszentpéter!

Ő a maga részéről a legjobban azt szeretne volna, ha Eulália néniék akár még egy esztendeig nem jönnek haza s ők azalatt mindig itt maradhatnak és titokban abban reménykedett: hátha Eulália néni meghívja őt, hogy maradjon itt télire, bálózni.

Istenem, hát végre miért ne bálozhatna ő Gácsszentpéteren? Hiszen ő már egészen nagy lány és Tamás olyan nagyszerűen táncol. Meg aztán neki itt állása is van, nem is tudja, hogyan lehetne őt nélkülözni a Latky-irodában, olyan fontos helyet tölt be.

Milyen jó is volna mindezeket megbeszélni, megtárgyalni Zsuzsikával, úgy, ahogy azelőtt is mindent megtárgyaltak és megterveztek együtt.

De Zsuzsikával mostanában egyáltalán nem lehet beszélni.

— Hagyj békét! — mondja kurtán, elutasítólag, ha az ember bizalmasan beszélni próbál vele.

Valóban, Zsuzsikára nem lehet ráismerni.

Csak a vak nem látja, hogy valami rágódik a szívéen, amiről nem akar beszélni, még vele, Sáríkával sem, akivel pedig eddig minden titkát megbeszélte.

Hát csakugyan jobb lesz, ha Zsuzsika hazamegy, mert a rossz kedv ragadós, ő pedig, Sáríka, a világ minden kincséért sem szeretne most rossz kedvű lenni, amikor igazán nincs semmi oka rá!

Mielőtt azonban a Zsuzsikát hazahívó sürgöny megérkezett volna, megérkeztek Eulália néniék.

Éppen egy héttel hamarább, mint tervezték, de hát Balázs bácsi már teljesen meggyógyult, megerősödött s Eulália néninek nem volt nyugta többé.

Vágyott már haza a fia, a háztája után. Hiába no, ő sehol a világon nem érezte jól magát, csak otthon s a legnagyobb áldozat volt tőle, amit hozhatott, mikor az urával elment fürdőre.

Na, hála Istennek, az áldozat nem volt hiábavaló. Balázs olyan egészséges lett, mint a makk és itthon milyen rendben van minden és Tamáska milyen pompás színben van, bizony Isten meg is hízott! Mérted-e magad, Tamáska? Azt hiszem, legalább öt kilót hízott! Holnap rögtön meg fogod magad mérni! És ezt csakis a nagymamának lehet köszönni! Drága, aranyos nagymama! Te vagy a legjobb gazdasszony a világon! Ki hitte volna ezt rólad valaha, Cilike! És ezek a gyönyörű befőttök, ez az aransárga baracklekvár, hát az enyém sohasem sikerült ilyen szép világosra! És még paradicsomot is főztél be! Mindig attól féltem, hogy elkésem vele, mire hazajövünk, mert Szent-István után már nem olyan jó. Hogyan köszönjem meg neked, hogy ilyen nagyszerűen elvégeztél mindent helyettem, míg én kényelmesen pihentem! Mondd lelkem, sok vesződség volt a cselédekkel? Annak az öreg Katinak olyan nagy szája van! Jaj, csakhogy már itthon vagyok! Mindenütt jó, de legjobb itthon! Ennek a dinnyebefőttnek a receptjét elkérem tőled, az enyém távolról sem ilyen gyönyörű átlátszó, üveges! Pedig ez a Tamáska legkedvesebb befőttje!

Eulália néni ki nem fogott a dicsérő szavakból.

Olyan boldog volt, hogy ismét itthon lehetett, úgy örült mindennek, olyan örömmel járta végig az ő kis birodalmát, annyira meg volt elégedve mindennel és olyan hálás volt a nagymamának és Zsuzsikának meg Sáríkáknak, hogy igazán megható volt.

Az ő bőbeszédősége nem volt üres fecsegés, csak olyan bőven áradt szívéből a szó, mint egy gazdag, tisztavízű forrásból.

És főleg annak örült és azért volt a legboldogabb, hogy Tamás olyan jó színben van s olyan vidám, jókedvű, mint talán sohasem volt.

Balázs bácsi is teljesen meg volt elégedve, ahogy távolléte alatt Tamás az irodát vezette s az ügyeket intézte. Mindent a legnagyobb rendben talált, még a Gedeon-féle ügy is, amelyből — attól tartott — sok kellemetlensége lesz Tamásnak, igen jól intéződött el.

— Persze ebben, — mondta Balázs bácsi, — el kell ismerni, nagy része van Zsuzsikának és Sáríkáknak, a két bátor amazonnak, akik annyi bátorsággal és lélekjelenléttel fogták el Boribovicsot.

Zsuzsika halványan mosolygott. Istenem, milyen régen volt az, ők már bizony el is felejtették az egészet; de Sárika arca ragyogott az örömtől s büszkén raktározta el a Balázs bácsi utólagos dícséretét.

Hát még mikor Balázs bácsi azt is kijelentette, hogy ilyen ügyes és szorgalmas gépírókisasszonyuk sem volt még az irodában! Most már Sárika egészen komolyan gondolta, hogy ő innen nem mehet el, mert akkor vége a Latky-iroda jó ügymenetének!

Csak még azt nem tudta, hogy intézze ezt el a nagymamával?

De aztán rájött, hogy az egész olyan egyszerű, magától értetődő, hogy ezen igazán nincs sokat mit gondolkozni.

— Nagyanyus, — kezdte egy kis ravaszkodással, — úgy-e nekem őszre állást kell keresnem.

— Persze, — felelt nagyanyus gyanútlanul. — Ma mindenkinek dolgozni kell. És bizony apukádnak nagy szüksége van reá, hogy könnyíts valamit az ő sok terhén.

— Ó, nagyanyus, én olyan boldogan tenném! De attól tartok, nagyon nehéz lesz megfelelő állást kapni.

— Bizony, az nehéz lesz. Kevés a hely és sok a jelentkező.

— Én azt hiszem, az csak Budapesten van így. Mindenki Budapestre tödül, mindenki ott akar elhelyezkedni, ott akar megélni. Vidéken valószínűleg könnyebben lehetne álláshoz jutni. Nagyanyus, én nem ragaszkodom Pesthez. Én szívesen mennék vidékre is!

Nagyanyusnak majd leesett az okuláré a szeméről, olyan csodálkozva nézett Sárikára.

— Na ne mondd! És például hova mennél?

— Hát például, mondjuk, akár ide, Gácsszentpéterre is. Nekem itt olyan jó állásom van, hogy igazán kár volna lemondani róla. Gondold csak meg, nagyanyus, nyolcvan pengő! Hiszen ez óriási nagy pénz! Ebből én fényesen meg tudnék élni itt! Még apukának is tudnék küldeni belőle!

Nagyanyus alig bírta komolyságát megőrizni.

— És hogy képzeled te ezt el, fiam? — kérdezte visszafojtva nevetését.

— Hát úgy, nagyanyus, — magyarázta buzgón Sárika, — hogy vennék ki egy bútorozott szobát, az bizonyára nem kerülne itt többbe, mint havi húsz pengőbe, a kosztom sem kerülne többbe, mint huszonöt pengőbe, apusnak küldenék minden hónapban tizenöt pengőt s ruházkodásra és mindenféle egyéb kiadásokra maradna még húsz pengőm. És ha szorgalmasan dolgozom, újévre bizonyosan kapnék javítást a főnök úrtól!

— Nagyon szép, — bólintott nagymama komolyan, — de hogy éreznéd te magad idegen helyen, egyedül, egy bútorozott szobában? Nagyon szomorú ám egy fiatal lánynak olyan magányosan, elhagyatva élni, a családjától távol!

— Hát . . hát, — nyögte ki Sárika kissé bizonytalanul, — hátha talán Eulália néni adna nekem lakást és teljes ellátást . . . Tudod, csak azért gondolom, mert akkor közel volna az iroda és sok időt takaríthatnék meg . . .

Nagymama most már igazán nem tudta visszafojtani nevetését.

— Hát ezen majd gondolkozni fogunk, Sárikám. Egyelőre most mindegyre hazajössz és megbeszéljük a dolgot apukáddal. Ha a „főnök úr” fenntartja számodra a helyet, esetleg később, egy-két év múlva, elfoglalhatod.

Sárika nem tudta mire vélni a nagyanyus nevetését, mikor ő olyan komolyan kigondolta mindezt. De nem mert kérdezősködni, hanem kissé leforrázva elődalgott.

— Hát így vagyunk? — nevetett magában nagymama. — No lám, lám, a kis csitri! Miket nem forgat a fejében! Csakugyan legfőbb ideje már, hogy hazamenjünk!

És nem hallgatva tovább az Eulália néni marasztalására, azonnal hozzálátott a csomagoláshoz.

— Neked is jobb lesz édesem, ha már nem leszünk itt, — mondta Eulália néni, — és visszatérsz ismét a régi csendbe és nyugalomba.

Eulália néni csak a fejét csóválta.

— Nagyon tévedsz, — mondta elgondolkozva. — Én rájöttem arra, hogy nem is olyan jó annyira elzárkózni az emberektől, mint én tettem s hogy neked nagyon sokban igazad volt, mikor kerested az érintkezést a környezettel.

— Hát igazán nem haragszol, hogy megnyitottam a házad az emberek előtt? — kérdezte nagymama.

— Sőt ellenkezőleg, — felelt őszinte lelkesedéssel Eulália néni. — Há-lás vagyok érte, hogy megtörted a jeget. Leginkább azért, mert Tamáska, úgy látom, mintha ki volna cserélve. Engem mindig bántott, hogy ő olyan túlkomoly, olyan öreges, hogy úgy mondjam, olyan spleenes volt. És nem jöttem rá, hogy ezt a társaság hiánya teszi, amire pedig egy fiatalembernek okvetlenül szüksége van. Most mindig vidám, jókedvű, csak úgy ragyog az arca mindig. Örül a lelkem, ha ránézek. És ezt csak a jó társaság teszi.

Azt azonban minden bőbeszédűsége ellenére is, nem mondta ki Eulália néni, hogy Tamásra nézve ez a jó társaság, úgy látszik a Sárika társasága.

Eulália néni nagyon jó megfigyelő volt; mialatt beszélt, sürgött-for-gott, ő mindent megfigyelt, mindent látott, mindent észrevett.

Azt is észrevette, hogy Tamás már bizony nem Tamáska többet, ha-nem egy huszonnégyéves, derék, szép szál fiatalember és hogy Sárika egy aranyos, helyes, édes kis fruska.

Eulália néni összekulcsolta kis, kövér kezeit és magában elégedetten mosolygott.

A dolog kedvére való volt, csak persze még fiatalok, egy-két évig várni kell, míg Tamás leteszi az ügyvédi vizsgát, aztán átveszi az apja irodáját és aztán... aztán legyen Isten rendelése szerint.

De addig talán jobb lesz nem beszélni róla.

De azt is észrevette Eulália néni, hogy Zsuzsika körül valami baj van.

Miért van ilyen pápistaszínben ez a kislány? Miért soványodott úgy le? Miért nem eszik jóétvággal? Csak úgy csipeget a sok jó ételből! És miért olyan levert, olyan szomorú, olyan hallgatag? Beteg? Nem, nincsen semmi baja. Nem? Akkor hát?... A többit könnyű volt kitalálni, meg nagymama bizalmasan el is mondta, amit tudott.

Eulália néni a fejét csóváltatta.

Hogy Attila részéről nem lett volna komoly a dolog, csak bolondította volna Zsuzsikát és most visszavonult, hogy ne kelljen szavát beváltani?

Nem, ő Attilát nem ilyen embernek ismeri.

Nem udvarolt az soha komolyan senkinek, nem szaladgált soha a lányok után, nem bolondított az senkit. Nem olyan fából faragták azt. Ha egyszer kimondta valakinek, hogy: szeretem, hát állja is a szavát és komolyan veszi amit mondott. — Hogy öszevesztek valamiért?

Az lehet. De miért?

Ezt kellene megtudni és valahogy kibékíteni, összehozni őket, mert Attila olyan makacs, keményfejű ember, hogy meg nem tenné az első lépést soha, még ha a világ összedőlne is.

Eulália néni törte a fejét, de nem tudott kigondolni semmit. Az elutazás napja pedig veszedelmesen közeledett.

Már minden be volt csomagolva s úgy volt, hogy másnap délben indulnak.

— Édesem, — szólott Eulália néni azelőtt való nap nagymamához, — szeretnék ma-délután kimenni a szőlőbe, megnézni, hogy érik-e már a korai szőlő. Be akarok hozni egy kosárral. Az autót már meg is rendeltem. Jöj-jetek velem, te meg Zsuzsika, Sárika, tudom, nem jöhet, mert dolga van az irodában.

Nagymama szívesen ment, Zsuzsikának mindegy volt.

Négy órakor beültek hárman az autóba, Eulália néni mondott valamit a soffőrnek és elindultak.

Merre mentek, hova mentek, se nagymama, se Zsuzsika nem tudták, mert nem ismerték az utat. Nem is figyelték s így észre sem vették, hogy kiérték a határból, a szőlődombokon is túlhaladtak s egy másik községbe tértek be.

— Jaj, most jut eszembe, — szólott hirtelen Eulália néni, — nekem egy kis dolgom van itt a jegyzőnével. Valami himzéseket készítettetek vele, azt kell megbeszélnem. Várjatok itt lelkem pár percre, mindjárt visszajövök.

Megállította az autót, fürgén leugrott s elsietett. Betért az egyik macskafejű kövekkel kirakott keskeny utcán s már ott is volt a piactéren.

Igazi kisvárosi piactér. Nagy, terjedelmes, poros térség, itt-ott egy-egy akácfa szomorkodik, középen a templom, amott a községháza, körül néhány csinosabb úriház, a többi fehérre meszelt kis falusi ház, zsupfödéllel, nád-födéllel némelyik, — de áldott, békés csend és nyugalom mindenütt.

Eulália néni egy pillanatig tétovázva állt meg az egyik zöldzsulugátes, csinos úriház előtt, amelynek kerítése mögül hangos kutyaugatás hallatszott ki.

— Beleelegyedjem, ne elegyedjem belé, — gondolkozott még egy per-cig, de aztán határozott mozdulattal nyitotta ki a kiskapu ajtaját. — Ezt rendbe kell hozni és más senki sem tudja megcsinálni!

Hangos csaholással ugrott eléje egy nagy farkaskutya. Eulália néni egy nagyot sikított, de a másik percben már hallatszott a tornácról egy erős férfihang:

— Hektor! Mars vissza!

A kutya abban a percben engedelmesen megállt s csak aprókat vakkantva vizsgálta, szimatolgatta a jövevényt. De úgylátszik, megnyerte tet-szését, mert farkcsóválva kísérté fel a tornáczra.

— Na, szép kis vendéglátás, mondhatom! — kiáltott Eulália néni, el-fulladó lélegzettel menve föl a lépcsőkön. — Küldje el innen ezt a bestiát, Attila, mert bizony Isten még rámugrik!

— Kezét csókolom, Lali néni, kedves Lali néni! — ugrott fel Attila a heverődiványról, ahol nagy füstfelhőbe burkolva elmélkedett a világ sorja felett. — Isten hozta, drága Lali néni! Mars Hektor! Ne tessék félni, nem bánt, csak ha én parancsolom, hogy: fogd meg! De akkor sem harap, csak nem ereszti el, akit megfogott. Tessék helyet foglalni, kedves Lali néni. Jaj, hogy nem vezethetem be a szobába, de tetszik tudni, ott bizony olyan rendetlenség van, mint ahogy egy ilyen Istentől, embertől elhagyott vén legény lakásán lehet.

Azt se tudta Attila örömében, meglepetésében, hogy hova ültesse Eulália nénit. Keresett egy kényelmes karosszéket, de hirtelenében nem ta-lált, előhúzott egy széket, de az poros volt, fölkapott hát egy nyakkendőt, mely az asztalon hevert s azzal leporolta.

— Na, hát egy kis rendetlenségért nem kell a szomszédba menni, — mondta Eulália néni, műértő szemmel tekintve körül s leült a diványra, de előbb óvatosan félrehajtotta a gyűrött, poros takarót.

— Ugyan mondja, Attila, hogy tud maga így élni? Hát nincs senkije, aki rendbe tartsa?

— Van egy öreg gazdasszonyom, egy vén boszorkány, — felelt Attila nekibúsulva, — az csinál itt, amit éppen akar. Én nem értek hozzá. Amióta

az édesanyám meghalt, bitangba megy itt minden! A kert is, emlékszik Lali néni, milyen gyönyörű virágos kert volt, most csupa giz-gaz minden. Nem érek rá én ilyesmivel foglalkozni, meg ugyan minek is? Jó nekem így is! De mi jó szél hozta errefelé, drága Lali néni, a jó Isten áldja meg, hogy bekukkantott hozzám? Mikor érkeztek haza? Hogy van Balázs bácsi?

Sietve, lelkendezve beszélt Attila, s a szíve úgy dobogott, hogy majd kiugrott a helyéből.

Eulália néni onnan jött... onnan... Vajjon miért?... Üzenetet hozott?... Akar valamit mondani?... Nem, nem, ő nem kíváncsi semmire... Hallani sem akar arról a lányról...

Nem akar hallani... És közben szívdobogva várta, vajjon fog-e róla beszélni Eulália néni?

Eulália néni pedig olyan nyugodtan ült és nézett körül, mintha csak azért jött volna, hogy szemlét tartson az Attila rendetlen legénylakása fölött.

— Köszönöm kérdését, öcsém, Balázs, hála Istennek, egészen jól van. Teljesen rendbejött. Én is jól vagyok. Hanem hallja, Attila, megkínálhatna egy cigarettával.

— Ó, bocsánat, kedves Lali néni! Milyen figyelmetlen is vagyok én! Tessék parancsolni! Ebből ni, ez valódi egyiptomi. Parancsoljon, kérem.

Lali néni rágyújtott, kényelmesen hátradőlt a díványon és fújta a füstöt, mint egy kis török.

— Na és maga, kedves Attila, hogy van maga? Mit csinál mindig?

Attila nagyot nyelt. Hát csak ezért jött Lali néni?

— Köszönöm kérdését, Lali néni. Csak megvagyok, mint a kutya a kútban.

Lali néni a füstöt Attila arcába fújta.

— Hát meg is érdemli, öcsém, ha úgy él, — mondta egyszerűen.

Attila álmélkodva nézett reá.

— Hogy érti ezt, Lali néni?

— Hát csak úgy, kedves Attila, hogy azt hiszem, maga most egy nagy bolondságot követett el s annak a levét issza.

— Nem értem, — fordult félre Attila, — pedig nagyon is jól értette. — Kérem, magyarázza meg, mit akar mondani.

— Nagyon szívesen, — felelt Lali néni kedves készséggel, — hiszen tulajdonképpen azért jöttem. És miután nagyon sietek, mert várnak reám, hát egyenesen rátérek a tárgyra és röviden kijelentem, hogy maga egy nagy csirkefogó! Ez az én egyéni meggyőződésém.

Attila hirtelenében nem tudta, hogy nevéssen, vagy komolyan vegye a Lali néni kijelentését.

— És miért tetszik ilyen kedvező véleménnyel lenni rólam? — kérdezte mosolyogva.

— Azért, édes fiam, mert úriember nem hagy úgy szó nélkül a faképnél egy olyan lányt, mint Hóry Zsuzsika!

Attila arca egyszerre úgy elsötétedett, hogy Lali néni is meghökkent kisse.

Felugrott s egész magasságában kiegyenesedve állt meg Lali néni előtt.

— Azt is mondhatnám most, — szólt rekedt hangon, — hogy ez kizárólag reám tartozik, hogy ehhez kettőnkön kívül senkinek semmi köze. Zsuzsika nagyon jól tudja, hogy mi okból szakítottam vele, de ha Lali néni is tudni kívánja, hát legyen, elmondhatom. Engem az a lány befont, megtévesztett, becsapott. Kiadta magát szegény, vagyontalan teremtésnek, akiért nekem majd dolgozni, küzdeni kell, akinek a kedvéért én minden áldozatra, minden lemondásra kész voltam. És most kislát, hogy mindez nem igaz, hogy ő gazdag, a szemem közé vágta, hogy annyi hozománya van, hogy még én is feleségül vehetem és meg van győződve róla, hogy én csak a pénzéért akarom elvenni! Hát ezt már nem! Rólam ne mondhasa és ne gondolhassa senki, hogy hozományvadász vagyok!

Lali néni megkönnyebbülve sóhajtott fel.

— Ennyi az egész? — kérdezte nyugodtan.

— Ennyi, — felelte Attila komoran. — De nekem éppen elég. Én többet Hóry Zsuzsáról nem akarok tudni.

— Kedves Attila, maga egy nagy számár, — felelt Lali néni vidáman, s egy másik cigarettára gyújtott rá. — Azt már hallottam, hogy valaki nem vesz feleségül egy lányt, mert annak nincs hozománya, de hogy valaki azért szakítson, mert a lánynak, akit szeret, pénze van, hát ez valami egészen új!

— Már pedig olyan ember is van a világon, aki nem adja el magát pénzért, — felelt Attila büszkén kiegyenesedve. — Az én feleségem csak szegény lány lehet, mert én is szegény vagyok! És én azt akarom, hogy én tartsam el a feleségem, nem ő engem!

— Hát hiszen ezen könnyen lehet segíteni, — mondta csendesén Lali néni. — Zsuzsika egyszerűen lemond a hozományáról. Odaajándékozza valami jótékony célra, mondjuk az elaggott kutyák és macskák menházának, vagy valami ilyesféleknek.

— Kérem, ne tessék tréfálni, — felelt komolyan Attila. — Nagyon komoly és megdönthetetlen valóság, amit mondtam.

— Hát jól van, — szólt Lali néni, — nem vitatkozom magával. Lehet, hogy a maga szempontjából igaza van. De most még csak egy kérdésemre feleljen őszintén és igazán. Szereti maga Zsuzsikát?

Attila szeme elborult. Lehajtotta a fejét és nem felelt.

— Szereti vagy nem szereti? — kérdezte könnyörtelenül újra Lali néni.

— Hogy szeretem-e? — kiáltott fel Attila s úgy az asztalra csapott öklével, hogy Hektor ijedten ugrott fel békés szundikálásából és hangosan

vonítani kezdett. Hogy szeretem-e? Csak az a magasságos Úristen tudja, hogy mennyire szeretem és hogy mennyire szenvedek miatta!

— Na hát akkor minden rendben van, — mosolygott nyugodtan Lali néni s annál nyugodtabban beszélt, minél hevesebb, izgatottabb és haragosabb lett Attila. — Ha szereti, akkor minden rendben van.

— De bizony nincs rendben semmi! — kiáltott hevesen Attila. — Ha én szenvedek is, azt én majd elintézem magammal, még ha bele is pusztulok. De hozzám hiába jött stafétába, kedves Lali néni, velem nem lehet olyan könnyen elbánni. Az a lány engem halálosan megsértett, megbántott, meggyanúsított és én nem tudnék megbocsátani neki soha, még ha ő maga jönne is ide bocsánatot kérni!

— Én ugyan nem tudom, miért kellene Zsuzsikának bocsánatot kérni és valószínűleg maga sem tudja, kedves Attila, — felelt Lali néni nagyon csendesen, — de Zsuzsika véletlenül éppen itt van és talán megkérdezhetnénk tőle magától.

Attila úgy ugrott fel, mintha puskából lőtték volna ki.

— Hol van? — kiáltotta lelkendezve s ész nélkül kezdett fel s alá szaladgálni a verandán.

— A Gát-utca végén vár reám az autóban, a nagymamával együtt, — felelt Lali néni nevetve. — Ha ugyan meg nem únták a várakozást és haza nem mentek. Ők ugyanis azt hiszik, hogy a jegyzőnéhez mentem...

— Zsuzsika itt van!... És ezt csak most mondja Lali néni? — hördült fel Attila s azzal a képzelhető legudvariatlanabb módon faképnél hagyta vendégét, úgy ahogy volt, kalap nélkül, kabát nélkül rohant ki a kapun, a Gát-utca irányába.

— Milyen következetes is tud lenni egy ilyen férfi! — mosolygott magában Lali néni, szép kényelmesen utána ballagva. — Különösen akkor, hogyha szerelmes!

— — — — —

Nagymama és Zsuzsika egy darabig türelmesen várakoztak Lali nénire.

A soffőr egy nagy akácfa árnyékába állította az autót, ő maga leheveredett az árok szélére a gyepre és cigarettára gyújtott. Úgy látszik, már volt tapasztalata abban, hogy Eulália néni megbeszélései mindig sokáig szoktak tartani.

Nagymama egy kicsit talán el is szunyókált, Zsuzsika egykedvűen üldögélt mellette. Őt nem érdekelt semmi, neki olyan mindegy volt, hogy itt ül-e, vagy máshol. Csak egyet kívánt már, hogy bár otthon lehetne minél előbb, messze, messze innen...

Milyen jó is, hogy holnap már utaznak...

Ó, bár soha ne is jöttek volna erre a vidékre...

Nagymama egyszer csak felriadt szunyókálásából.

— Te, Zsuzsika, — mondta, karkötőórájára nézve, — nekem úgy tetszik, hogy Lali néni teljesen megfélekezett róla, hogy mi itt várjuk! Majd nem egy órája, hogy elment a jegyzőnéhez!

Zsuzsika vállat vont.

— Majd visszajön.

De nagymama már kezdett kissé türelmetlenkedni. Melege is volt, meg uzsonnaidő is elmúlt, szeretett volna már kávézni.

— Azt hiszem, legjobb lesz, ha utána megyünk. Nem is tudom, miért nem mentünk vele. Én is szívesen megnéztem volna azokat a himzéseket. Kérem, — fordult a soffőrhöz, — legyen szíves, hajtson a jegyzőhöz. Tudja, úgy-e, merre lakik?

A soffőr tisztességtudóan eldobta cigarettáját, felállt s odalépett az autóhoz.

— Ebben a faluban nincs jegyző, kérem, — mondta. — A nagyságos asszony nem oda ment.

— Hát hová? — kérdezte nagymama a csodálkozástól egészen elbámulva.

— Azt én nem tudom, kérem. Nekem csak annyit mondott, hogy itt álljak meg és várjak, amíg visszajön.

— Hát ezt nem értem! — mondta nagymama meglepetve. — Igazán nem értem!

De a következő pillanatban derengeni kezdett benne valami.

A poros, napsütötte úton lelkendezve, elfulladás lélekzettel rohant feléjük valaki. Fekete, dús haja égfelé állott a futástól és lobogott feje körül, mint valami fekete zászló és bizony a nyakkendője is kioldozva csüngött le a nyakáról. De barna cigányarca fénylett az örömtől, a boldogságtól és fekete szeme úgy ragyogott, mintha esztelen, oktalan bánkodások sötét felhője egyszerre eloszlott volna s a fényes, meleg napsugár szikrázva csillogna előtte.

Eulália néni lassan poroszkált mögötte, s magában csendesen mormogta:

— Hát azt tudtam, hogy minden szerelmes ember bolond és következetlen. De ilyen bolondot és ilyen következetlent még sohasem láttam! Azért haragszik meg, aminek más ember örülne s akkor békül ki, mikor legjobban haragszik.

Attila pedig ott állt az autó mellett és csókolta a Zsuzsika kezét.

Tulajdonképpen nagymamának akart kezetszókolni, a jó ég tudja, hogyan történt, hogy mégis a Zsuzsikáét csókolta meg... És jóformán azt sem vette észre, mikor Lali néni betuszkolta az autóba s lenyomta a kis ülésre szembe Zsuzsikával. Olyan volt, mint egy álomjáró és csak tartotta szorosan a Zsuzsika kezét, mintha nem is akarná elengedni soha többé az életben...

— Vége. —

MAGYAR LÁNYOK

LEÁNYOK ÉS ANYÁK
KÉPES HETI FOLYÓIRATA

SZERKESZTI
TUTSEK ANNA

Négy évtizede áll a modern nőnevelés szolgálatában.
Irodalmi színvonala előkelő, a legkényesebb közönség:
a fiatal nőolvasók igényeit elégíti ki.

Emellett „OTTHONUNK” című állandó kézimunka
és divatmelléklete a gyakorlati életre készít elő.

NEGYEDÉVRE 4 PENGŐ

Mutatványszámot szívesen küldünk.

Kiadóhivatal: Budapest VI. Andrassy út 16

CILIKE VISZONTAGSÁGAI

Cilike rövid ruhában

Cilike menyasszony lesz

Cilike mátkasága

Cilike férjhez megy

Cilike mint asszony

Mindig lesznek Cilikék

Singer és Wolfner irodalmi intézet rt. kiadása

TUTSEK ANNA •

CILIKE VIZSONTAGSÁGAI

Cilike vizsontagságai csupa derű, napfény és mosolygó vidámság, bearanyozza minden betűjét, minden sorát a szerzőnek a fiatal leányokhoz való kiapadhatatlan, meleg szeretete.

Valamennyi kötet az értékes tartalomhoz méltó, díszes kiállításban jelent meg. A legszebb ajándékkönyvek.

CILIKE RÖVID RUHÁBAN
CILIKE MENYASSZONY LESZ
CILIKE MÁTKASÁGA
CILIKE FÉRJHEZ MEGY
CILIKE MINT ASSZONY
MINDIG LESZNEK CILIKÉK!

MEGTEKINTHETŐK MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSBEN

SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSAI